yavuz top ayna jeff buckley

ROLL

300 000 TL
kdV dahil

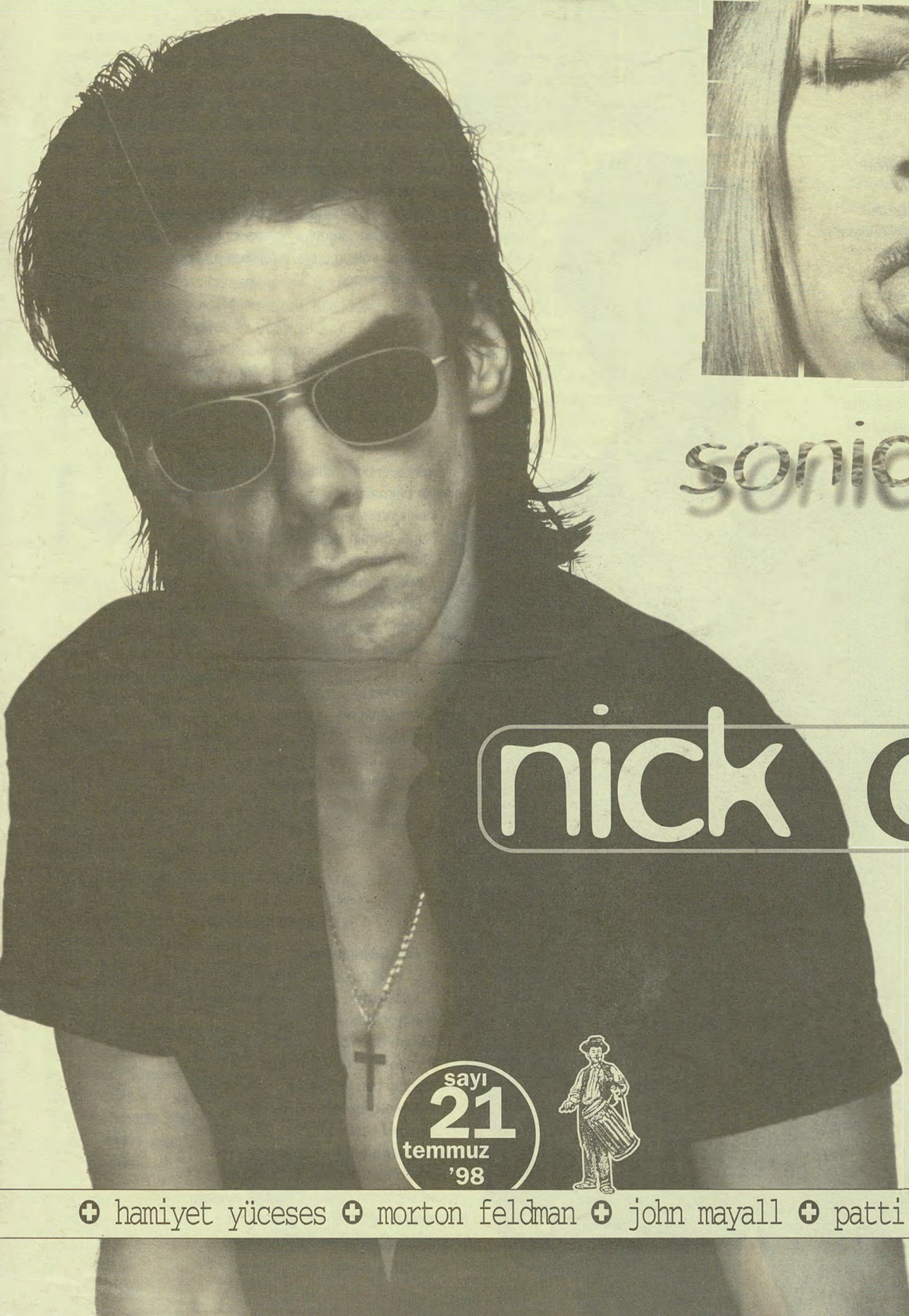

sonic youth

nick cave

5. ULUSLARARASI
İSTANBUL
CAZ FESTİVALİ

sayı 21 temmuz '98

✪ hamiyet yüceses ✪ morton feldman ✪ john mayall ✪ patti smith ✪ david byrne

Loya

Mutsuz şarkı

Haziran'da evlendiler
Terketti evi yapraklar sararmadan daha
Biliyordum dedi, onun eblehin teki olduğunu ama
Öyle icap ediyordu, menfaatim gereği
Sürekli değişirken biri
Hep aynı mı kalmalı öteki
Kartlar yeniden mi karılmalı yere bakarak
Dön geriye, griye çevir mavi gökyüzünü

Şimdi aylardan eylül
Mutsuz bir şarkı bu
Ekim, kasım, aralık
O sırra kadem hâlâ
Mutsuz bir şarkı

Bocalıyor, romantizmle dünyevilik arasında
Her sabah çelişkiler kaplıyor içini
Apıştı kaldı, dehşete düştü daha doğrusu
Farkedince gerçeği: ne kadar dünyevi olursan o kadar iyi
Oysa karısı, çoktan keşfetmişti bunu

Şapkası olan herkesin malûmudur
Ne zaman yanına almazsan, o zaman yağar yağmur
Ve kırıktır bütün şemsiyeler
Hadi bir saçak bul kendine, sırılsıklam olmuşsun

Eylülde gel,
Gel ve söyle bana o eski mutsuz şarkıyı
Ekim, kasım, aralık
O sırra kadem hâlâ
Mutsuz bir şarkı bu

Çıngıraklı yılanlar

Şapkayla geziyor Jode, altı gündür yağmur yağmamasına rağmen
Bugünlerde diyor, silahsız dolaşmamalı bir kız
Çıngıraklı yılanları hesaba katarak
Eva Marie Saint'e benziyor, 'Rıhtımlar Üzerinde'ki Eva'ya
Simone de Beauvoir okuyor, Amerikan tedrisatından geçmesine rağmen
Çok kararsız, San Jose'ye yerleşip yerleşmeme konusunda
Ve hiç doğmamış bebeği musallat oluyor aklına hâlâ
Trafik polisleriyle aşık atıyor otobanda sürat yaparken
Can sıkıntısından sadece, nispet olsun filan diye değil
Belasını arıyor ve bulmakta hiç zorlanmıyor
Çok aşikar bu, reddetse de kendisi
Eva Marie Saint'e benziyor, 'Rıhtımlar Üzerinde'ki Eva'ya
Terapiye ihtiyacım var yalnızca diyor, evet "all you need is love, love is all you need"
Uyku tutmuyor gözünü, sapla saman karışıyor birbirine
Bugünlerde diyor, silahsız dolaşmamalı bir kız
Çıngıraklı yılanları hesaba katarak
Eva Marie Saint'e benziyor, 'Rıhtımlar Üzerinde'ki Eva'ya
Simone de Beauvoir okuyor Amerikan tedrisatından geçmesine rağmen
Parke taşları gibi kalbi, soldan sağa, aşağıdan yukarıya
Of diyor, sevmek ne kadar zor
Aşk bir sükût-u hayal

Jennifer

Yanılıyor olamayız Jennifer, hadi gel şuraya yazalım
Yanılıyor olamayız Jennifer, hadi gel şimdi yapalım
Acele ettin belki biraz
Ama, bilirsin, aşkın gözü kördür derler
Adın alnıma yazılmış, mahzun Jennifer
Kötü bir rüyadan uyandığında
Gördüğün kabusun devam ettiği oldu mu hiç
Birine aşık olduğunda
Aşkının birdenbire bitiverdiği
Bak ne yazıyor burada Jennifer
İçinden ok geçen bir kalp
Ve senin adın Jennifer
Diyorsun ki daima, daima ve daima
Senin olacağım daima
Ama eserlisin, şıpsevdisin
Değişirsin mevsimler gibi
Jennifer, bak yağmur yağıyor şimdi

Bay Gayrımemnun

Eli ayağına dolaşıyor Johnny'nin
Duvarlardaki sloganlara bakınca
Seziyor maksattaki gayeyi
Benim adım diyor, Bay Gayrımemnun
Zaman ve alkol ziyan zebil
Yağmur içer, toprak yer
İfade edemez bir türlü kendisini
Burnumu kesip atın der, suratım kalsın
Beklemeye tahammülüm yok
Gülsem mi, ağlasam mı, ne yapsam
Yoksa saçlarımı ortadan ikiye mi ayırsam
Ne yapsam, ağlasam mı, gülsem mi
Yoksa hakir gördüklerim gibi mi olsam

Türkçesi: Hapavko Kazım

We all roll in a yellow submarine, we all live in a yellow rollmarine

Roll Over Alfabetika

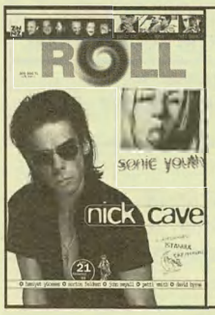

sayı 21 temmuz '98

4 Ajans
10 Nick Cave
12 Mick Harvey
14 Sonic Youth
20 Zen
24 Patti Smith
25 David Bryne
26 Morton Feldman
28 Jeff Buckley
32 Ayna
36 Yavuz Top
38 Renaud
39 Bruce Springsteen
42 Parliament Caz Festivali
43 John Mayall
44 İstanbul Caz Festivali
47 Gayd
48 Albümler
56 Liste
57 Hamiyet Yüceses
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Atilla Aydoğdu, Ayşe Draz, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Doğan Ertener, Duygu Akın, Ender Ergün, Eray Makal, Ensar Altun, Erdir Zat, Erol Babaoğlu, Fatih Özgüven, Gökhan Pamuk, Halil Turhanlı, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, HknKrtsh, İlker Aksoy, Kazım Hapavko, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Nedim Yalgı, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özgür Uçkan, Rebecca Thompson, Ragıp Duran, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serkan Seymen, Sevin Okyay, Sid, Siren İdemen, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yavuz Baydar, Yücel Göktürk **Film hazırlık:** Çağdaş Grafik **Baskı:** Serler Matbaası **Dağıtım:** Bir-Yay **Adres:** Sıraselviler Caddesi Billurcu Sokak 32/3 Taksim İstanbul **Tel-Faks** (Bir süredir kesik) **Yıl** 2 **SAYI 21 - TEMMUZ '98 İmtiyaz Hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **Sorumlu Yazışleri Müdürü:** E. Derya Bengi
Web: http://abone.turk.net/meram/homepage.html
AYDA BİR YAYINLANIR

Harfler diyarında roll

Alfabetika

Malûmunuz, mevsim yaz, çarşıda kiraz ve aylardan caz.

"E, o zaman" dedik, "adettendir, bir 'top ten' yapalım, festivale gelen cazcılar arasında". Fakat bir de baktık, dokuzda kalmışız. "Madem dokuz" dedik, "öyleyse 'top 9' olsun". Olmadı, uymadı. "Top nine" dedik. Yine uymadı. "Peki" dedik, "Take 9" olsun, böylece "Take five"a nazire olsun. Sonra bir daha baktık ki, meğer 11 cazcımız varmış. "O halde" dedik, "ilk 11" diyelim. "Aa" dedi bizim Hkn Krtsh, "olmazz". "Niiçin?" dedik, "İ, I ve k" dedi, "yanyana iyi durmuyorlar". "Yaa" dedik, öyle kalakaldık.

Ya...

Tesadüf bu ya, bu sabah, aklımıza Rimbaud'nun sesli harfleri düşmüştü, sabah sabah. "Nereden buluruz" dedik, "kolayı var" dediler, "İshak Reyna'nın 'Alfabetika' diye bir kitabı çıktı, orada vardır mutlaka..."

Allah allah, ne çok "a" var yukardaki lafta. Adı bol "o"lu yazar Roland Topor, "Alfabetika"da diyor ki, "Alis, bacağını kurtarmak için debelenip duran küçücük bir kişi gördü. Dikkatle incelediğinde, küçümen adamın tamı tamına bir 'A' harfinden başkaca bir şey olmadığını gördü..."

İlhan Berk, "küçük a'yı büyük A'nın hiçbir biçimine değişmem" demiş. Biz de deriz ki, "Şansal Büyüka'yı, İlhan Berk'in küçük 'a'sına değişmeyiz."

Cemal Süreyya, "adımın bir harfini atıyorum" demiş, atmış "y"lerden birini, olmuş Cemal Süreya.

Atillâ İlhan da, "I"lerden birini atıp bir "t" eklemiş, olmuş Attilâ İlhan. "T"lerle "a"lar eşitlensin diye zaar.

İlhan Berk'e bakılırsa, "t" renkler taşıyor: "Pat diye bir kırmızıdır ya da bir mor". Nabokov ise "t"ye yeşil diyor; "a"ya da "eskitilmiş ahşap rengi".

Rimbaud'ya göre halbuki, "siyahtır a", ve "gölge körfezi".

Belki de bu sebeple "a"larından vazgeçti Hkn Krtsh.

İyi de... "İ", "I" ve "k"nın iyi durmamaları niye?

Nabokov, "i"ye "sarı"yı yakıştırmış, iyi etmiş. Rimbaud ise, "i" demiş, "kızıl"dır, "kızıl, fışkıran kan, güzel dudakların gülüşü"...

İ. Berk'e kalırsa, "ağırbaşlı" bir harf "i". İ. Reyna, tam aksini iddia ediyor: "İ"nin büyüğü, "harflerin aklı bir karış havadası" diyor. "Küçüğüyse, harflerin en 'romantik'i: eriyişiyle mumun karanlığa karşı yakıcı direniş'i..."

"L"ye gelince, sessiz olduğu için Rimbaud pas geçmiş onu, Nabokov "beyaz" demiş, "yumuşak şehriye" gibi. "K"yı da "yaban mersin"ine benzetmiş, "huckleberry"ye. Ve, "k" demiş, "mavidir". İsabet kaydetmiş, Twain'in Huckleberry'si mesela, sarışın ama Fin sarısı değil, Mississippi mavisi. (Sefa Kaplan bir gün demişti ki, "bütün 's'ler şaşırtır bizi, kuşkuluyuz sarışınlığımızdan da").

"K"ya dönersek... "Alfabetika"da belirtildiği gibi, bir kahraman "k": "Biri iftira atmış olacaktı Joseph K.'ya" diye başlıyor "Dava". Ayrıca, yine "Alfabetika"ya göre, "kankan yapan revü kızı"dır "k".

"İlk"in "harfiyat"ı böyle... "Peki ya Roll'unki ne?" derseniz... Sondan başlayıp başa doğru gidelim... "L" diyor "Alfabetika", "sualtı gözlemcisi için hayat borusu". (We all live in a yellow submarine, yellow submarine, yellow rollmarine). İkinci "l", olsa olsa "blues"un "l"si olmalı. Blues da "sarı" zaten. (Ne diyor Donovan: "They call me yellow mellow").

"O" ise mülti-mana bir "şekil". Sıfır noktası. Oksijen'in "o"su. (Roll'un bir Nefes Yayıncılık marifeti olması tesadüf değil). Ve "o", bir çember aynı zamanda: Hem sokakta çevrileni hem de feleğinki.

Ve tabii ki, Bektaşi zaman anlayışının, "Dönüyordu"nun "o"su. Ayrıca, "sen o'sun" şiarının "o"su aynı zamanda.

Rimbaud şöyle hülasa ediyor "o"yu: "En son borazan (...) / Susku, bütün meleklerin ve dünyaların içinden / Uçup geçtiği; - Omega, Gözlerinin mor ışığı"...

Geldik "r"ye: Nabokov'un yalancısıyız, "r"nin rengi siyah. Ve İ. Berk'e göre, "fukara güzellik ve sevgi"nin harfi.

Bize kalırsa, "Alfabetika"da daha münasip bir tarifi var "r"nin: "Kısa namlulu bir silah değilse eğer, harflerin hukuksal anlaşmalar sorumlusu"...

Fakat, en doğrusu galiba şu: "Seslendirilmesi en 'zoğlu' harf..."

Öyle ya da böyle, sarı-siyah oley oley... Let the good times roll, haney haney... We all live in a yellow submarine, yellow submarine, yellow rollmarine...

Düşünen
Düşündüren
Düşünceyi yaşatan herkesin porseleni
Porland
(Haydarpaşa mendireğinde bir tabela)

Günaydın tavuklar, horozlar / Artık memnunum yaşamaktan / Sabah erkenden kalktığım zaman / Siz varsınız; / Gündüz işim var arkadaşlarım / Gece yıldızlar var, karım var, / Günaydın tavuklar, horozlar! **NECATİ CUMALI**

Rüzgar beni de beraber al / Bak ne kadar yalnızım caddede / Küçük günümü yaşıyorum **SABAHATTİN KUDRET AKSAL**

–Ama şurasını unutuyorsun hep
Boğuldukları zamanki yaşlarıyladır çalgıcılar
Ece Ayhan

Kişioğlu, verdiği karşılıklardan çok, sorularının derinliğiyle değer kazanır. **André Malraux**

Müzik dünyasının itibarlı organizasyonlarından Ivor Novello Awards bu sene **Radiohead**'i iki kez onurlandırdı. Londra'daki törende Thom Yorke'un topluluğu "Paranoid Android" ve "Karma Police" için ödül alırken, The Verve'ün lideri Richard Ashcroft en iyi songwriter payesine layık görüldü. Morrissey ise "İngiliz pop müziğine katkılarından dolayı" bir özel ödülle onurlandırıldı.

The Cranberries üyeleri şu sıralarda Fransa'nın güneyinde yeni albümleri için harıl harıl çalışıyor. Gruba Elvis Costello'dan Brian Eno'ya ve Laurie Anderson'a pek çok müzisyenle çalışan prodüktör Benedict Fenner de eşlik ediyor.

Courtney Love önderliğindeki **Hole**'un yeni albümü 7 Eylül'de piyasaya çıkacak. Albümün adı hâlâ büyük bir sır olarak gizleniyor.

Blur'un gitaristi Graham Coxon bu sefer tek başına kafasına göre takıldı. Son aylarda, kendi deyişiyle "grubun tekrar çalışmaya koyulmasını beklerken vakit öldürmek için" evinde yaptığı kayıtları "The Sky Is Too High" adı altında topladı. Albüm gitaristin kendi plak şirketi Transcopic tarafından 11 Ağustos'ta piyasaya sürülecek. Grubun diğer üyeleri bunun kesinlikle ticari bir albüm olmadığı, Coxon'un içindekileri döktüğü yorumunu yapıyor. Blur'un solisti Damon Albarn ise, Dünya Kupası maçları biter bitmez yeni albümlerinin kayıtları için stüdyoya girmeye hazır olacaklarını söylüyor.

The Propellerheads üyeleri İngiltere'deki ana kucakları Bath'ı terk edip New York'a taşınma hazırlığında. Yeni albümlerinde yer alacak parçaları yazmak için New York'un daha uygun olduğunu ileri sürüyorlar.

U2 "Pop" albümünün kayıtları sırasında açıkta kalan ve konserlerde çalınan bazı parçalardan derleme olarak tasarlanan "Rather Go Blind" adında bir albüm hazırlıyor. Albümün çıkışı için 8 Eylül tarihi veriliyor. Bir de dedikodu haberi: Simple Minds'ın solisti Jim Kerr, U2 üyelerine, İskoçya'nın en iyi kulüplerinden Celtic Glasgow'u birlikte satın almayı önermiş.

İki yıl önce "Beatiful Freak" albümüyle müzik alemine arzı endam eden Amerikalı topluluk **Eels**, yeni bir albümle

CHUMBAWAMBA

Fransa 98'de son dönemece girildi giriliyor. "Takımımız" Jamaika gayet haysiyetli ve estetikli bir mücadele verdi ve fakat şansı yaver gitmedi, erkenden kupaya veda etti. Bu arada, öğrendik ki, aslında Jamaika'nın ligi yokmuş. Tuhaf ama öyle, Jamaika ligi diye bir şey mevcut değilmiş. Başka ülkelerin liglerinde top koşturan Jamaikalı futbolcular, "hadi" demişler, "bir takım kurup Dünya Kupası'na katılalım". Neticede, eleme turlarını geçip Fransa vizesi almışlar. Futbol alemiyle ilgili son haberleri almak için Chumbawamba'nın futbol şubesine, Danbert-Harry ikilisine bağlanıyoruz.

Milliyetçilik futbolun kabahati değil ki!

"Enternasyonalist" Chumbawamba Dünya Kupası'nda kimi tutuyor?

Danbert: Milli takımı tutmayı reddetmeyi yıllar önce bıraktım. Bütün milliyetçi kepazeliklere rağmen, artık İngiltere milli takımını tutuyorum.

Harry: Milli takımın "resmi" şarkısı, eğlenceli bir pop şarkısı. Son cümlesi hariç: "İlelebed İngiltere"... Bunun, "Üzerinde Güneş Batmayan İmparatorluk" demekten ne farkı var?

Danbert: Eğer futbolu seviyorsanız, tabii ki tuttuğunuz takıma tezahürat yaparsınız. Ama, bir Nijerya - Kolombiya maçını seyretmek çok zevkli olabiliyor. Dünya Kupası bir futbol festivali gibi.

Harry: Terry Venables'ın ve Glenn Hoddle'un antrenörlük yaptığı dönemlerde milli takımı tutmak bir sorun yaratmıyor. Ama, Bobby Robson'un zamanında rahatsızlık duyuyordum, çünkü "Siperlerden çıkıp Almanlarla süngü savaşı yapacağız" gibi laflar ediyordu. Şimdi, Glenn Hoodle döneminde, daha entarnasyonal bir hava var.

Danbert: Futbol, George Orwell'in dediği gibi, silahsız bir savaş... Glenn Hoodle'ın teknik direktör olması bence de iyi bir şey, çünkü o da milli takımdaydı, kaç kere Dünya Kupası'nda oynadı, yani bu yollardan geçmiş biri. Ama bana kalırsa, Matthew Le Tissier'yi takıma almalı. Çünkü Hoodle'ın şöyle bir lüksü olabilmeli: 90 dakikayı çıkaramayacak klas oyunculara da yer verilebilmeli. Zira, klas oyuncular oyunun kaderini değiştirebiliyorlar, nefesleri 90 dakikaya yetmese bile.

Peki sarhoş bir İngiliz milli takımı taraftarı, sizin "Ole, Ole, Ole" şarkınızı söyleyerek bir Fransız milli takımı taraftarına saldırsa, ne düşünürsünüz?

Danbert: Bir şarkıyı yazıp piyasaya çıkardığınızda, doğal olarak sizin kontrolünüzden çıkıyor. Uzaya dair bir şarkı veya bir Katalonya şarkısı da söyleseniz, eğer birileri birilerine saldıracaksa saldırır. Bunun şarkıyla bir alakası yok. Bizim şarkımız çıkan bir kavgadan sorumlu tutulamaz.

Ama, eğer futbol kültürünü bir bütün olarak düşünürseniz...

Danbert: Evet, ancak futbol kültürü Milliyetçi Parti'nin yanısıra, ırkçılık aleyhtarı futbolseverleri de kapsıyor. 70'li yıllarda futbolun ırkçı bir imajı vardı ama, futbolseverlerin büyük çoğunluğu futboldaki ırkçılığa reaksiyon gösterdiler. Irkçılık, milliyetçilik futbolun kabahati değil ki! Milliyetçilik kültürümüzün bir parçası.

Chumbawamba'nın bu denli popüler olması, "kofti anarşistler" olarak görülmeniz tehlikesini yaratmıyor mu?

Harry: Şöyle bir futbol şarkısına ne dersiniz: Dünyanın bütün futbolseverleri birleşin, milli takımlarınızı tutmayı bırakın, aranıza en az sekiz bayan alarak "istop" oynayın ve galip gelirseniz mutlu olmayın, çünkü önemli olan kazanmak ya da kaybetmek değil, katılmaktır... *(derin bir nefes alıyor)* Tabii ki böyle bir şarkı yapmayız, çünkü bir kere biz futbolu seviyoruz. Futbol ve pop müzik en güçlü mecralar. Biz, insanların seveceği bir futbol şarkısı yapmak istedik, insanların dinlerken kendilerini iyi hissedecekleri bir şarkı, hepsi bu...

Siz bayağı makul insanlarmışsınız, peki niye sizden nefret edenler bu kadar çok?

Harry: Sebeplerden biri, asık yüzlü sanat nosyonuna ters düşmemiz olsa gerek... Bu endüstrinin bir parçası olmayacağız derken dürüstüz, samimiyiz. Müzik endüstrisi demek kokain demektir, ayrıcalık talebi demektir, kendini yukarıda görmek demektir, plak satın alan insanları küçük görmek demektir, birlikte çalıştığın insanlara kötü muamele etmek demektir...

Danbert: İngiliz tabloidleri bize saldırıyor, çünkü bulvar basını, New Labour'ın "Yeni İşçi Partisi"nin amigoluğunu yapıyor. Ama, başka ülkelerdeki insanlar bizim politik bir tavra sahip olmamızı saygıyla karşılıyorlar. İngiltere, büyüklük kompleksinden muzdarip bir ada, özellikle de pop müzik söz konusu olduğunda.

Futbol ve devrimci ideallerinız arasında nasıl bir bağlantı var?

Harry: Futbol sahasındaki 22 kişi, kendi rızalarıyla, gönüllü olarak oyunun kurallarını kabul ediyorlar. Biz kaosu ve örgütsüzlüğü savunmuyoruz. Biz örgütlülükten yanayız; örgütlülük gönüllülük temelinde olduğu ve herkese söz hakkı tanıdığı sürece...

Danbert: Mahallede top oynarken hakem olmuyor, ama oyuncular neyin faul olduğu, neyin olmadığına kendileri karar veriyorlar, aralarında anlaşıyorlar - genellikle... Çocukların oynadıkları oyunların anarşist bir tabiatı var. Biz de öyle çalışıyoruz, kuralları kendimiz koyuyoruz.

4→

"İşleyen demir ışıldar" diye çok güzel bir atasözümüz vardır. Çalışmanın önemini ve faydasını anlatan bu atasözünü öğrencilik hayatında uygularsanız başarınız çok artacaktır. Yapacağınız şey çok basit olup tatil süresince günde bir saat olsun kitap okumak, ders çalışmaktır.

O büyüktür sövme, ötekisi küçüktür sövme, cahildir sövme, değeri yoktur sövme, yaşlıdır sövme, o halde kime sövmeli? Sorarım size, kime sövmeli? **NEYZEN TEVFİK**

Güzel dudakların nazarı dikkati celbetmesi ancak tene uygun bir renge boyanması ile mümkündür.

Beni sinirlendirme bak, kıçının altına bir TNT koyarım! **Çağlayanlı Samuel Garcia**

Oturduğum şezlong da benim kadar dayanıklıdır. **Sevim Burak**

Zenginler olur hacı / Biz fakirler kiracı / Eşitsizlik pek acı / Yok mu bunun ilacı

ikinci çıkışını yapma hazırlığında. 21 Eylül'de piyasaya çıkacak olan "Electro-shock Blues"un kayıtları Los Angeles'ta yapıldı. Grubun başını yine E çekiyor (şarkıların yazılması, vokal, gitarlar, bas, klavyeler ve stüdyodaki prodüksiyon hep onun üstünde). Bateride yine Butch yer alıyor. Grubun ayrılmaz elemanları Dust Brothers ise miksaj masasının arkasında. İlk albümde grupla beraber olan basçı Tommy sekiz aydır Eels'le takılmıyor ve bu albüme de katılmayacak.

Bob Mould'un dördüncü solo albümü hazır. Adı "The Last Dog and Pony Show". Albüm 25 Ağustos'ta piyasaya çıkıyor.

Bir Amerikan televizyon kanalının teklifi üzerine **Johnny Cash** ve **Willie Nelson** bir dizi yeni akustik albüm hazırlığında.

Cypress Hill Los Angeles'daki bir stüdyoda 25 Ağustos'ta çıkması beklenen yeni albümleri "Cypress Hill IV"ün kayıtlarını tamamladı. Bu albümle beraber üç yıldır kendi çalışmalarıyla meşgul olan DJ Muggs, B-Real ve Sen Dog tekrar bir araya geliyor. Yaz aylarında sahnede olacak grup, ABD'nin çeşitli eyaletlerindeki "Smokin' Grooves" turnesinde Public Enemy, Wyclef Jean, Busta Rhymes ve Gangstarr'a katılacak.

Jayhawks, Geradine Fibbers, Wilco ve Soul Asylum üyelerinden oluşan 'derleme' grup **Golden Smog**'un ikinci stüdyo albümü eylül ayında piyasaya çıkıyor.

One Little Indian'dan çıkardıkları ilk albümleri üç milyon adet satan **Skunk Anansie** yine de plak şirketi değiştiriyor ve Virgin'e geçiyor.

İki de magazin haberi: **Paul Westerberg** (Replacements) ve sevgilisi **Laurie Lindeen**'ın (Zuzu's Petals) bir oğlu olmuş. **Ani Di Franco** ise konserlerdeki ses mühendisi Andrew Gilchrist ile evlenerek ABD'nin lezbiyen camiasını hayretlere sürüklemiş.

Marc Almond yeni çıkacak albümü, "Open All Night"ın iki parçasında düet yapıyor. Birincisi "Almost Diamonds" adlı parçada Sneaker Pimps'in solisti Kelli Dayton'la, ikincisi ise "Threat of Love" şarkısında Siousie Sioux'la.

Prodüksiyon aleminin doğal lideri **Phil Spector**'ın eşi ve 60'lı yılların efsanevi grubu Ronettes'in elebaşı Ronnie Spector, Alan McGee'nin plak şirketi Creation Records'la (Oasis, Primal Scream) sözleşme imzaladı. İngiliz plak şirketi bu yılın sonuna kadar, şarkıcının 81'den bu yana ilk albümünü çıkaracak.

İlk solo albümü geçtiğimiz ay piyasaya çıkan Stone Temple Pilots'ın lideri **Scott Weiland** eroin bulundurma suçuyla yine polis tarafından göz altına alındı. Zaten sabıkalı olan müzisyen uzun süre gözlerden uzak kalabilir.

U2 ve PJ Harvey'in menejeri **Paul McGuiness**'e İrlanda Ulusal Üniversitesi onursal doktor ünvanı verdi. Herkesin U2'nun beşinci elemanı olarak gördüğü McGuiness "sanata katkılarından dolayı" kendisine layık görülen bu edebiyat doktorasını geçtiğimiz günlerde törenle kabul etti.

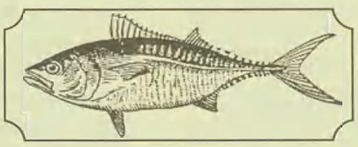

Divine Comedy'nin adamı Neil Hannon, eski Take That üyesi Robbie Williams'la yeni albümünün kayıtları için Londra'da stüdyodaymış. Albümde ayrıca Pet Shop Boys da yer alacakmış.

Chemical Brothers'ın yeni albümü "Brothers Gonna Work It Out" ağustos ayında piyasaya çıkıyor.

Noel Gallagher yeni besteler için çalışmaya koyulmuş. Fas'ta geçirdiği tatilden büyük ölçüde esinlendiğini söyleyen Oasis'in şefi önümüzdeki günlerde parçaların demo kayıtları için stüdyoya giriyor. Anlaşılan, 2000 yılından önce Oasis'in dördüncü albümü de gelecek... Bu arada Oasis, single'larının B yüzü şarkılarını, konser parçalarını ve demolarını bir araya getirecekleri bir derlemenin son hazırlıklarıyla uğraşıyor. Albüm 3 Kasım'da çıkacakmış.

Prodigy'nin beyni Liam Howlett, İngiliz manken Catalina ile evnideki stüdyoya kapanmış. Prodigy'nin bir konser klibi de ağustos ayında gün ışığına çıkacakmış.

Buzzcocks'un kurucusu Pete Shelley Supergrass'ın yeni albümünde birçok parçanın prodüksiyonunu yapacak.

Lisa Germano ve **Smashing Pumpkins**'in yolu çabuk ayrıldı. Billy Corgan'ın grubunda turne sırasında keman, piyano ve klavye çalması planlanan Amerikalı sanatçı birkaç provadan sonra gruptan ayrıldı. Lisa Germano, adı şimdilik "Slide" olarak açıklanan ve sonbaharda çıkması beklenen yeni solo çalışmasına birkaç parça daha eklemek üzere stüdyoya girdi.

Mick Jagger kurduğu prodüksiyon şirketi Jagged Films'in ilk projelerini açıkladı: Eski tüfek Michael Apted'ın yöneteceği "Enigma" ve Emily Watson'un oynayacağı bir Dylan Thomas biyografisi, "The Maf of Love". Bu arada Jagger, Martin

Haydi dostlar rumba!..

Geçtiğimiz günlerde, Kalan Müzik tarafından, ülkemizde pek alışık olmadığımız türden iki albüm yayınlandı : "Kantolar" ve "Deniz Kızı Eftalya - Kadıköylü". İki albüm de, gerek bilgileri, gerek fotoğrafları, gerekse tasarımıyla birer kitap gibi hazırlanmış... "Kantolar" albümü, cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak, tozlu raflarda kalmış taş plaklardan derlenmiş şarkılardan oluşuyor: Zarife Hanım, Seyyan Hanım, Dramalı Hasan, Gülistan Hanım, Şamran Hanım gibi bir dönemin en meşhur sesleri var bu kitap/albümde. Hem sözleriyle, hem de müzikleriyle esprili şarkılar hepsi de: "Çapkın sarhoş", "Sarhoşum ama rakı içmedim", "Tavşan köçek", "Haydi dostlar rumba", "Leblebici kantosu"... Ece Ayhan'ın "ben hiç ölü bütünü kucaklamış atonal kantolar düşünmediğim için / harmonie'lerde çivit fabrikalarının durduğu yere Kantocu Peruz'u düşünüyorum" dizeleriyle literatüre dahil ettiği Peruz Hanım'ın da bir şarkısı yer alıyor albümde: "Falcı çingene". Huysuz Virjin'in müzikal temeline bir türlü ulaşılamayan ülkemizde, yerinde bir adım "Kantolar" albümü... "Kadıköylü" albümü ise, Hamiyet Yüceses, Müzeyyen Senar gibi ünlü seslerden bir önceki kuşağın "efsane" sesi Deniz Kızı Eftalya'nın yine taş plaklardan seçilmiş şarkılarından oluşuyor. 1891 yılında doğan Eftalya Hanım, "Deniz Kızı" adıyla genç yaşta plaklar yayınlamaya başlamış, Galata'nın çalgılı kahvelerinde bu isimle sahneye çıktıktan sonra ünlenmişti. Asıl sahne çalışmalarıyla şöhreti yakalayan Deniz Kızı, "sahnelerin ilk assolisti" olarak anılıyor. "Kadıköylü" albümü, hem türkülerden hem de şarkılardan oluşuyor. Deniz Kızı'na Yorgo Bacanos, Tamburacı Osman Pehlivan gibi dönemin virtüozleri eşlik ediyor. Hele "Evlerinin önü lale bağı" türküsünde öyle güzel eşlik ediyorlar ve Deniz Kızı öyle güzel söylüyor ki... Aynı Peruz gibi, Ece Ayhan'ın Deniz Kızı'nı da şiirine katmışlığı var: "deniz kızı eftalya cumhuriyette ağaçlara benzer öldü diye"...

AJANS

Bir korkuyorum yalnız kalmaktan bir korkuyorum / Gündüzleri delice çalışıyorum geceleri kadınlarla yatıyorum // Sonra birden büyümüş görüyorum ağaçları / Kısrakları birden yavrulamış / Havaları birden güneşli // Kadınlarla yattığım yetse ya / Bir de kadınlarla yattığıma inanmam gerekiyor // Hoşlanmıyorum **TURGUT UYAR**

Her yüzde bir yara izi görüyorum. **WILLIAM BLAKE**

Zaman öldürmek için yazmaya alışırsın, ve budur önemli olan: Asla sıkılmamak; çünkü sıkıntı, Gozalo Suares'in dediği gibi, hastalıkların en kötüsüdür, öldükten sonra bile yaşamana izin veren tek hastalıktır. **PEDRO ALMODÓVAR**

Hayatımda hiçbir gün 333 filan demedim. **AJDA PEKKAN**

Scorsese'yle birlikte rock camiası ve rock'un son 30 yıldaki gelişimi üzerine ortak bir senaryo yazmak üzere kolları sıvamış.

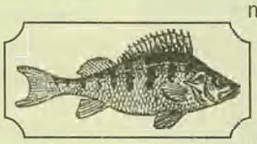

Crowded House'un eski lideri **Neil Finn** ilk solo çalışması "Try Histling This"i çıkardı. Albümde Björk ve Madonna'nın hep gölgede kalan ses mühendisi Marius de Vries'in de katkıları var.

"The Love Movement" adlı beşinci albümleriyle **A Tribe Called Quest** yeniden hip-hop gündeminde.

Eurythmics'in yeniden bir araya geldiği falan yok. Ama **Dave Stewart** ve **Annie Lennox** yeni beste çalışmaları için birlikte stüdyodalar.

New-wave yıllarının efsanevi grubu **Bow Wow Wow** nisan ayında bir Amerika turnesi için yeniden bir araya gelmişti, önümüzdeki sonbaharda ise grubun albümü piyasaya çıkıyor.

Washington'daki Tibet'e Özgürlük Konseri (Tibetan Freedom Concert) vesilesiyle, **REM** üyeleri yeni albümlerinden dört şarkıyı da dinleyicilerine sunma fırsatı buldu: "Airport Man", "Suspicion", "Sad Professor" ve "Parakeet". "Automatic For The People" albümündeki gece ambiyansını çağrıştıran orta tempolu dört parça... Washington'da, Michael Stipe, Peter Buck, Mike Mills) Thom Yorke'la iki kez bir araya geldi. Birincisinde, Radiohead'in solisti "Be Mine"da söylemek üzere davet edilmişti. İkincisinde ise, "E Bow The Letter"ın olağanüstü yorumunda Patti Smith'in sesinin yerini alacaktı. Michael Stipe, mütevazı bir şekilde grubun yeni albümünün "çok, çok, çok iyi olduğunu" açıkladı. Kaydı ve miksajı San Francisco'da yapılan ve 23 Ekim'de piyasaya çıkacak albümde 12 yeni parça yer alacak.

Suzanne Vega, Ron Sexsmith ya da Soul Coughing gibi müzisyenlerin arkasında yıllarca sessiz takdir toplayan prodüktör (ve Vega'nın kocası) **Mitchell Froom** nihayet bir solo çalışma yapmaya cesaret etti. "Dopamine" adını verdiği albümü birkaç hafta içinde piyasaya çıkmış olacak. Albümde Lisa Germano, Sheryl Crow, David Hidalgo ve Mark Eitzel gibi daha önce prodüktörlüğünü yaptığı bazı müzisyenlerin de katkıları var.

Yakında, dünyanın pek çok ülkesinde sinema perdeleri **Chet Baker**'a sahne olacak. İngiliz dergisi Uncut'a göre, Warner stüdyoları efsanevi müzisyenin anıları, "As Though I Had Wings"i sinemaya uyarlama kararı almış. Yine aynı kaynağa göre, bu zor rol için adı geçenlerin başında Brad Pitt geliyormuş.

Björk ve **Lars Von Trier** önemli bir ortak proje için çalışmalara başladı. Ortak proje, bir müzikal komedi. Danimarkalı sinemacı filmi yönetecek, İzlandalı müzisyen ise filmin hem başrolünü üstlenecek hem de parçaları yazıp söyleyecek. Björk'ün Norveç'teki bir konserinden sonra bir araya gelen yeni dostlar, çekimlerine önümüzdeki yıl başlamayı düşündükleri filmin ana hatları üzerinde fikir birliğine varmışlar. Filmin 2000'li yılların ilk Cannes Festivali'nde gösterileceğini söylüyorlar. Bu arada, Björk'ün plak çalışmaları da sürüyor: İlk önce, yılın sonuna doğru çıkarmayı düşündüğü iki yeni parça takviyeli bir best-of albüm var. Daha sonra da, senfonik bir orkestranın yorumladığı şarkılarından bir seçmenin kayıtları. Bu enstrümantal albümün önümüzdeki yıl piyasaya çıkması planlanıyor.

NEDİM NALBANTOĞLU

Bir süredir büyük plakçıların world music raflarında "ithal" bir CD gözümüze çarpıyor. Üzerinde çılgınca keman çalan bir adam: "Müzik Kime Aittir" - Nedim Nalbantoğlu. İsmini bazı plaklardan (mesela Fikret Kızılok'un "Yana Yana"sı) ya da Okay Temiz'le yaptığı çalışmalardan hatırlıyor olabilirsiniz. MCM'e takılıyorsanız, Mano Solo'nun bir klibinde de rastgelmişsinizdir. Uzun süredir Paris'te yaşayan Nedim Nalbantoğlu ile Roll adına Aksak grubundan müzisyen arkadaşı Doğan Ertener görüştü. Siz de farkedeceksiniz, Nalbantoğlu kemanı elinde yokken pek konuşkan değil...

O enerjinin gelmesi lazım...

Bildiğim kadarıyla müziğe babanla başladın...

Nedim Nalbantoğlu: Altı-yedi yaşında mandolinle başladım. Solfejiyle falan, babam öğretmişti. Kulak da yatkındı. Evde ud vardı, babam çalıyordu. Kemandan önce uda başladım, 11 yaşında da kemana. 12 yaşımda Kırklareli'nden İstanbul'a taşındık. Mimar Sinan Devlet Konservatuarı'nda etüdlere başladım.

Sürekli klasikte mi kaldın, yoksa okul döneminde de başka türlerle ilgileniyor muydun?

Okul dışında çalan öğrencilerin konserlerine gidiyordum. Onlarla jam-session'lar yapıyorduk. Okay Temiz'le de o yıllarda tanıştım.

Okay Temiz'le ilk çalıştığında öğrenciydin yani... İstanbul konserlerinde mi çaldın onunla?

İstanbul'da da konserler oldu, yurtdışı turnelerine de çıktık. Plaklar da oldu: "Fış Fış Çigan", "İstanbul'da Eylül", "Derviş"...

Okay Temiz senin için önemli bir sıçrama...

Yoo, önemli bir sıçrama değil.

Yani tanınman anlamında...

Fena değil, evet. O sayede başka müzisyenler tanıdım.

Orchestre National da Jazz'a (Paris) girişin de galiba öyle oldu.

Evet. Okay Temiz'le yaptığımız albümün çıkışı Paris'te oldu. Sonra ben Paris'te kaldım. Benim çaldığım albümler, Orchestre National de Jazz'ın şefine, Denis Badault'ya verildi. Kemancıya ihtiyacı varmış. Beni aradı.

Kaç yıl çalıştınız birlikte?

Önce bir yıllık sözleşme yapıldı. Sonra iki yıl oldu. Toplam üç yıl çalıştık. Her üç yılda bir şef değişiyor. Şef değişince benim işim de bitmiş oldu.

ONJ ile çalışırken rahat bir dönem geçirdiğini, fakat daha sonra pek çok sıkıntı çektiğini biliyoruz. O günlerde seni küçük kafelerde, barlarda çalarken, pek çok müzisyene eşlik ederken görüyorduk...

O arada klasik etüdlere devam ediyordum. Yeni müzisyenlerle tanışmak için her yerde çaldım. Her tür müziği yaptım.

Mano Solo'yla da çalıştın. Biraz ondan ve onunla çalıştığın dönemden söz eder misin?

Evet, varyete de yaptım. Mano Solo onlardan yalnızca bir tanesiydi. Çok da uzun sürmedi zaten.

Bir gün geldi ve sen her türlü teklifi kabul etmemeye karar verdin. Sonra da kendi grubunu kurdun...

Evet, doğaçlama ağırlıklı Balkan müziği yapıyoruz.

Neden böyle bir tercih?

Daha kompoze, daha zengin...

6→

Emel Sayın bundan beş-altı sene evvel gidip Şehrazat'tan bir şarkı istemiş. Patlayacak bir şarkı olsun, demiş. Şehrazat da hemen bir tane vermiş: "Bu saatten sonra kim dinler beni?" Emel Sayın arkasına bile bakmadan kaçmış ordan...

İki şey: aşk ve şiir / mutsuzlukla beslenir biri / biri ona dönüşür **Cemal Süreya**

Bize bizden kalan / İçimizde saklanan
Fikret Kızılok

Mirkelam yeni albümünü yayınladı, çok iyi olmuş, helal! içimdeki olanlardan / en iyi bildiğim dertlerim / anlatamam belki ama / çok iyi şarkı söylerim // hiç gülmüyorsam, üzülüyorsam / bağırıyorsam bir sebebi var / kimse bilmez ki ne çektiğimi / ağlıyorsam bir sebebi var // benim için ah mutluluk / şarkılardaki dümbelek / hissederim belki diye / oynuyorum habire

Beck yeni albümünün kayıtlarını Los Angeles'da Nigel Goodrich'le (Radiohead'in "OK Computer" albümünün prodüktörü) tamamladı. Şimdi grup uluslararası plak şirketi Geffen'la, bağımsız Bogload arasında bir seçim yapmaya çalışıyor.

Chemical Brothers, Oasis ve **Primal Scream** iki buçuk yıldır süren grev nedeniyle perişan durumdaki Liverpool'lu liman işçilerine destek olmak amacıyla Creation Records'un öncülük ettiği albümde yer alacaklar. Dokların özelleştirilmesi ve 1995'in eylül ayında 400 işçinin işten atılmasıyla başlayan çatışma, liman işçilerinin Mersey Docks and Harbour Company'nin teklifini kabul etmesiyle son bulmak üzere. 20 Temmuz'da çıkacak albümün satış geliri grevci işçilere bırakılacak. Albümde şu sanatçılar yer alıyor: "Don't Look Back In Anger"ın 'live' versiyonuyla Oasis, "Come Together"la Primal Scream, "Setting Sun"ın 'live' versiyonuyla The Chemical Brothers ve ayrıca, Chumbawamba, Cast, 60ft Dolls, Gene, Paul Weller, Billy Bragg, Dodgy ve Ocean Colour Scene.

Önümüzdeki günlerde **Radiohead** üyeleri bütün vakitlerini bir monitörün başında görüntü ayıklamakla geçirecekler. Yönetmen Grant Gee ("No Surprise"ın klibinin de sorumlusu) "OK Computer" turnesi sırasında çektiği görüntülerle, bir grubun turnedeki hayatını anlatan "Meeting People Is Easy" adlı bir film yapmaya çalışıyor.

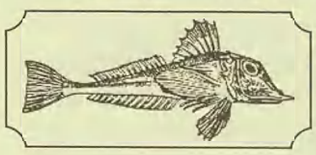

Violent Femmes'ın lideri **Gordon Gano** son birkaç ay içinde her birini başka başka müzisyenlere söyletmek üzere on küsur şarkı besteledi. Gano'nun çağrısını Lou Reed, John Cale, Pj Harvey, Mary Lou Lord, Linda Perry, Frank Black ve They Might Be Giants kabul etmiş bulunuyor. New York, Los Angeles, Seattle ve Denver'daki stüdyolarda kayıtları yapılacak albüm sonbaharda piyasada olacak.

Cezayir'de cinayet

"Onun şarkıları isyanı anlatıyordu". 26 Haziran'da Cezayir'de öldürülen Berberi şarkıcı Matub Lunes'in ardından gözyaşı döken, öfkesini haykıran herkes böyle söylüyordu. Berberi kültürünün, Berberi "davası"nın savunucusu Lunes, yengelerinden birinin ifadesine göre, Tizu Uzu şehrine 10-15 kilometre uzaklıkta, güvenlikli olduğu iddia edilen yolda Mercedes'iyle seyahat ederken durmak zorunda kalıyor. Bir Peugeot yolu kapatıyor. Derken karambol. Üç beş adam yaklaşıyor. Lunes'in tabancasını alıyorlar. Biri başına, diğeri göğsüne isabet eden onlarca kurşunu şarkıcının üstüne boşalttıktan sonra yaya olarak kaçıyorlar. Lunes'in öldürülmesi duyulur duyulmaz Cezayir'de yer yerinden oynuyor. Şarkıcının 1994'den beri zamanının büyük bir bölümünü geçirdiği Fransa'da da tepkiler yükseliyor. Berberi Kültür Hareketi, Cezayir'de genel grev çağrısı yapıyor. Berberiler Tizu Uzu şehrini alt üst ediyor: Adliye sarayının kapısı sökülüyor, vitrinler, sokak lambaları, cam çerçeve yere indiriliyor, bakanlar saldırıya uğruyor... Ve Lunes'in öldürülmesinin yarattığı öfke, 5 Temmuz'da yürürlüğe girecek Cezayir'de tek dil olarak Arapçaya izin veren yasaya duyulan tepkiyle birleşiyor: "Araplaştırılmaya izin vermeyeceğiz!"

Müzisyen olarak kimler var?
Perküsyonda Arjantinli Minino Garay, gitarda Bulgaristan doğumlu arkadaşımız Nurhan Özcan, akordeonda Romanyalı Roberto de Brasov, basta Danimarkalı Per Andreasen. Konserlerde farklı olabiliyor; bu saydığım, albümün kadrosu.
Albüm Fransa'da basıldı değil mi?
Avrupa'nın diğer ülkelerine de dağıtılıyor. Türkiye'de yoktu. Şimdi orada da bulunuyormuş. Yeni gitti herhalde.
Fransız basını, özellikle Le Monde, Telerama, Jazz-Man albümden çok iyi söz etti. Bu seni yeni projeler için de cesaretlendirmiş olmalı...
Hemen bir albüm daha yaptık. Bu sefer üçlü, ben, Roberto ve Ginelle. Onun haricinde EMI şirketiyle de bir çalışmamız olacak.
Müziğini oluşturan unsurlara dönecek olursak; bildiğim kadarıyla çocukluğun Kırklareli'nde çingenelerle birlikte geçmiş.
Çingeneler çoktu tabii de, çocukluğum onlarla geçti sayılmaz. Ama onları çok dinledim.
Müziğini dinlediğimizde benzeri tatlar, renkler hissediliyor. Özellikle "macunlama" gibi teknikler...
Tabii, kulaktan geliyor. Yerleşmiş bir kere.
Türkiye'deki müzikal gelişmeleri izliyor musun, yoksa fazla derdin değil mi?
Fazla takip etmiyorum.
Türkiyeli müzisyenlerden çalışmak istediklerin var mı?
Olabilir tabii, ama aklımda belli bir isim yok.
Günde kaç saat çalışıyorsun?
Fazla çalışmıyorum. Benim için önemli olan çalmak ya da dinlemek. Dinlemek de bir çalışma.
Fakat klasikçiler için bu böyle değil, biliyorsun. Sen kendini klasik müzisyen statüsünden çıkardın mı?
Çıkardım, evet. Klasikte kariyer yapmak istemedim.
Seni klasikte iten neydi, ya da diğer müziklerde çeken?
Okul dönemlerimde de öyleydi: Doğaçlama yapabildiğimi görünce, o tarafa yöneldim.
Klasiğe tekrar dönmeyi düşünmüyor musun peki?
Belki, daha sonra.
Seninle ilgili anlatılan pek çok hikaye var. Örneğin, konservatuar bitirme konserinde, sonra da provalarda oyun havaları çaldığın için hoca birinci kemanı başkasına vermiş...
Şaka olarak yapmıştım. Zaten şef de pek hoşuma gitmiyordu.
Normalde çalmanız gereken neydi?
Mozart'ın bir senfonisi. Dedim ya, hoşuma gitmiyordu. Orkestra da berbat çalıyordu.
Biraz da birinci keman olmamak için yaptın yani...
Evet, tabii. Öyle bir orkestrada birinci keman olsam n'olacak, onuncu keman olsam ne olacak?
Bir keresinde İstanbul'da senin bir hocanla tanıştım. Fransa'da olduğumu söyleyince, "bizim deli Nedim hâlâ orada mı" diye sordu. Sonra da "dahi kemancıdır, ama ben olmasam zor alırdı diplomayı" dedi. Doğru mu bu olay?
Doğrudur herhalde, hatırlamıyorum kim olduğunu.
Bir hikaye de Paris'ten. Bir kere şarkıcı Mad Sheer Khan'la yolda karşılaştık, "nasıl gidiyor" diye sordum. "Solist benim, ama kemancı öyle geveze ki, ben şarkı söyleyecek yer bulamıyorum" dedi.
Kendisi öyle istemişti.
Ama aynı şeyi başkalarından da duyuyoruz. Belki enstrümanına çok hakim olmandan kaynaklanıyor. Kenarda durmayı da pek sevmiyorsun.
Yok! Zaten bir yerden sonra o enerjinin gelmesi lazım. Yoksa müzik olmaz. Akordeoncu Roberto'yla mesela... Hiçbir şey çalışmasak bile, o enerji kendiliğinden geliyor.
Seni keman çalarken yalnız dinlemek değil, seyretmek de gerekiyor. Çünkü kendinden geçiyorsun. Hadi söyleyelim, deliriyorsun çalarken. Bunu, kısmen de olsa, sahnede olduğunu bilerek, oynayarak mı yapıyorsun, yoksa kendiliğinden mi oluyor?
Müzikle birlikte çıkıyor. Müziği dinleyerek, yaptığım şeyi, müziği düşünerek... Müzik yaparken fizik de önemli. İkisi bir bütündür. Klasikçiler gibi çalmayı sevmiyorum.
Çingeneler de ifadesiz çalarlar...
Ama ben çingene de değilim.
Türkiye'ye dönmeyi düşünmüyor musun?
Bir Fransızla birlikteyim. Bir de kızım oldu: Romans Eda. O da belirleyici tabii ki. Şimdilik buradayım.

Söyleşi: **Doğan Ertener**

→7

BJÖRK'ÜN PLAKLARI

Geliyoor, geliyooor, kutup şantözü Björk Gudmundsdottir geliyor... Sekiz kişilik yaylı çalgılar orkestrası eşliğinde 17 Temmuz'da Açıkhava'da Kudsi Erguner'den sonra bir saat sahne alacak... Biz şimdi plakçımıza gidip onun seçtiği plaklardan kendimize bir kaset doldurtalım...

Okkalı hippi müziğinden bana HAFAKANLAR basıyordu

Igor Stravinsky (Three Japanese Poems)
Flüt çaldığım bir müzik okuluna devam etmiştim. Daha henüz on yaşlarındayken Stravinsky ile başlatmışlardı çalmaya. Aslında geçen yüzyılda yazılmış şeyleri icra etmek çok yersiz ama içlerinde Stravinsky fevkalade iyi. Müzikal bir öncü ve zamanında anlaşılmamış bir adam. Onu ticari bir sunuma çevirmek, Batı kültürünün bütün bir yüzyılını aldı. Şimdilerde ufacık veletler Stravinsky dinleyip ona hakikaten vakıf olabiliyorlar. Ben onun en çok ilk "Japon Şiiri"ni severim, çünkü bir pop parçası gibidir. Tabii yüzyılın başlarında yazıldığını saymazsanız... Çok dolaysız ve pürüzsüzdür. Yalnızca ses, org ve nefesliler...

Chet Baker (I Fall In Love Too Easily)
Nefis bir şarkı. Sözleri hem tutku dolu hem de romantik, fakat ruh hali son derece "cool". Bu 50'ler ya da 60'lar için çok tipik sayılabilecek bir caz. Büyükannemler bol bol böyle şeyleri dinlerdi, belki de onlarda duymuşumdur ilk. Geçenlerde Bruce Weber'in Baker için hazırladığı belgeseli izledim ve ona yeniden vurulduğumu hissettim.

ABBA (Dancing Queen)
Çok saf bir şey bu. Bir o kadar da içten. Kulüplerde duyduğumuz zaman, kendinizi o anda kahraman gibi hissetmenize sebep oluyor. Sugarcubes'deyken ikinci albümümüzün prodüktörlüğünü ABBA'nın yapmasını istemiştik, ama kabul etmediler. Epey üzülmüştük tabii.

Sparks (Kimono My House)
"This House Ain't Big Enough For The Both Of Us"ı biliyor musunuz? Sekiz yaşındayken en kaçık fantezilerimden biriydi Sparks. Bana çok "egzotik" gelirlerdi. O zamanlar ailem okkalı hippi-Hendrix müziğine sardırdığı için bana hafakanlar basıyordu. Sparks hayatımdaki en ferahlatıcı şey oluverdi.

Sun Ra (Külliyatı)
Sun Ra'yı seviyorum çünkü beyninin tam zıttı yönde, içgüdüleriyle hareket etmekte üstüne yok! Olup biten her şeyi büyüleyici bulduğu için, müziği de pozitif elektrik saçıyordu çevresine. Nereden baksanız 120 civarında albüm yaptı ve kendi küçük dünyasını inşa etti. Onu görmeyi öyle çok istemiştim ki, bilemezsiniz. Fakat ne yaptıysam olmadı, hep yanlış kentlerdeydim.

Public Enemy (Külliyatı)
86'dan 88'e kadar Public Enemy'i dinlemediğim gün yoktur herhalde. Ola ki bir gün dinleyemesem, kendime gelemezdim. Müthiş yaratıcı, harikulade ve ne yazık ki kadri bilinmemiş adamlardı. Herkes onları politik açıdan değerlendirdi, gerçi o yönden de muhteşemdiler ama müziklerini hep ikinci plana attılar. Halbuki müzikal olarak da çok derinlere nüfuz ediyorlardı. Yığınla şeyi değiştirdiler. Her allahın günü içinde yaşadıkları kargaşayı alıp bir şarkıya dönüştürüyorlardı.

Rimsky Korsakov (İsmini hatırlayamadığım bir parçası...)
Küçük bir çocukken geçmişti elime ve kapağını kaybettiğim için şimdi adını hatırlayamıyorum. "1001 Gece Masalları"ndan "Şehrazat"la ilgili bir şeydi... Tıpkı bir resim gibi, sallanan bir gemiyi anlatıyordu ve hem gemiyi, hem fırtınayı, hem de insanları duyabiliyordunuz.

Roland Kirk (The Inflatable Tear)
Esasen ilk dönemlerinde yaptığı albümleri seviyorum; "fusion" olaylarına daldığından beridir pek hoşlandığımı söyleyemem. Fusion feci bir şey. "The Inflatable Tear"da, iki yaşındayken nasıl göz hastalığına yakalandığını ve hemşirenin gözlerine koyduğu yanlış ilacın, onu nasıl kör ettiğini anlatıyor. Görebildiği son anı ve göremediği ilk anı... Son derece naif ve içgüdüsel bir müzik. Kafan basmadığı için ne anlam ifade ettiğini bilmiyorsan, bir önemi de olmayacak cinsten.

Oliver Messaien (Org Müziği)
Alabildiğine mistik ve sanki kuralları bir kenara atmış, duyuların peşinden gider gibi bir müzik. Hatta şimdiye dek duyduğum en atmosferik şey. Dinlerken, gün boyu yaşanan yakınlıkların, muhabbetlerin yüzeylerde gezindiğine, fakat derinlerde çok daha fazlasının olup bittiğine inanmaya başlıyorsunuz. Tam bir bilinçaltı müziği.

Peter Baumann (Romance '76 - Trans Harmonic Nights - Repeat Repeat)
Önce Tangerine Dream'deydi Baumann. Sonra bu nefis solo albümlerini yaptı. Bir tanesini annemin evinde bulmuştum. Topu topu 14 yaşındaydım ama inanılmaz bir sound'u olduğunu düşünmüştüm. Şimdiki gençlerin ambient parçaları gibiydi sanki. Özgün ve kendi zamanının önündeydi.

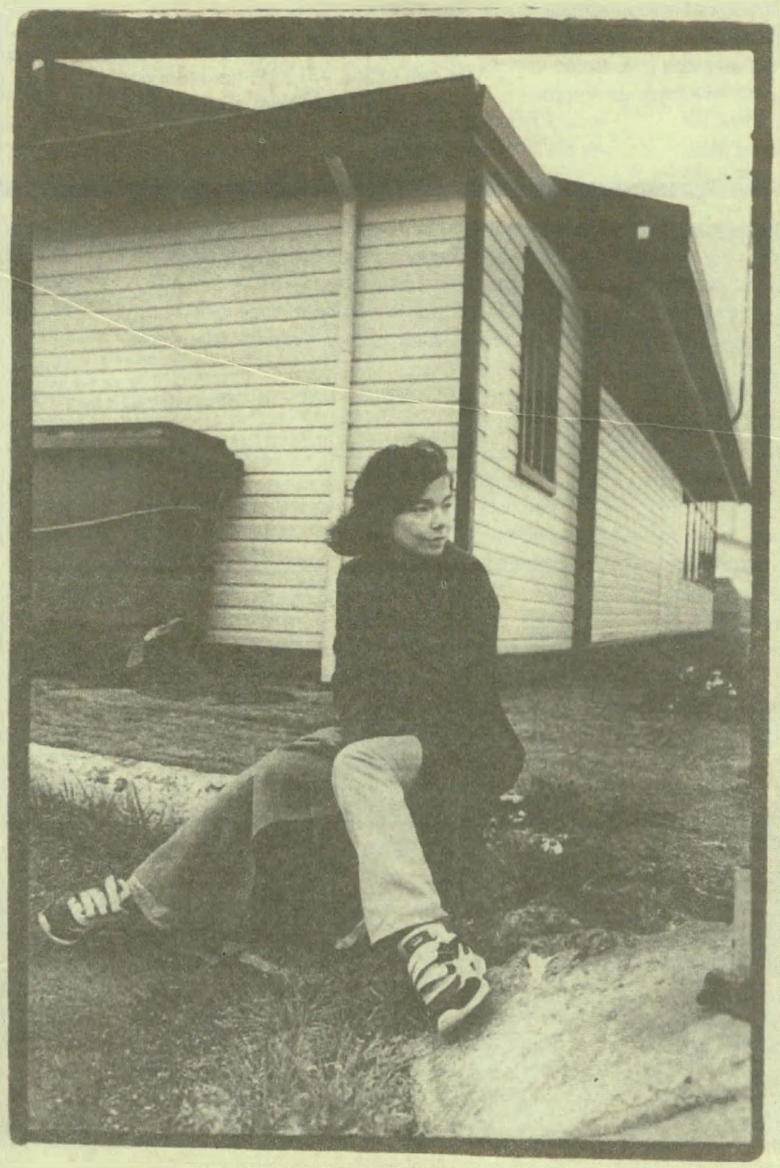

Swans (1985 öncesinde yaptıkları her şey...)
Hiç hak ettikleri değeri vermediler Swans'a. Fakat 85'ten sonra fazla zekice şeyler yapmaya başladıklarından mıdır nedir, yalnızca müziklerinde enerji ve içgüdü olduğu zamanlarını sevdim. Hemen her gün bir kere Swans dinlemek zorunda hissederdim kendimi. Şayet bunu yapmazsam, kimlikten yoksun ve iki çift laf edemez hale düşeceğimi sanıyordum.

Tracy Thorn (A Distant Shore) ve Yma Sumac'ın söylediği her şey...
Tracey Thorn'un bu albümü öyle güzel ki. Yalnızca o harika sesi ve bir akustik gitar. Ne yalan söyleyeyim, grubu Evertything But The Girl pek ilgimi çekmiyor. Yma Sumac'ın da doğal ve inanılmaz bir sesi var. Aslında efsane, Güney Amerika'nın ormanlarında şarkı söylerken keşfedilip Hollywood'a getirilmesi ve büyük bir grubun emrine verilmesinden ibaret. Egzotik 50'leri çok seviyorum, Les Baxter'ı, Martin Denny'yi... Beyaz adamın naylon kostüm içinde egzotik olmaya karar vermesi ne komik.

Çeviren: **Gökhan Pamuk**

8→

YAPI KREDİ
KÜLTÜR SANAT
YAYINCILIK

YAPI KREDİ SANAT FESTİVALİ 1998

1

TEMMUZ PROGRAMI

The Temptations Review feat. Dennis Edwards

1 Temmuz 1998 Çarşamba
Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu
(Saat: 21:15)

Gilberto Gil

2 Temmuz 1998 Perşembe
Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu
(Saat: 21:15)

George Benson

3 Temmuz 1998 Cuma
Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu
(Saat: 21:15)

Gary Burton & The Astor Piazzolla Reunion Band

4 Temmuz 1998 Cumartesi
Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu
(Saat: 21:15)

Ünlü Müzikallerden ve Film Müziklerinden Seçmeler

4 Temmuz 1998 Cumartesi
Atatürk Kültür Merkezi
(Saat: 18:30)

Şan ve Org Konseri

5 Temmuz 1998 Pazar
St. Antoine Kilisesi
(Saat: 16:00)

Yeni Türkü

23 Temmuz 1998 Perşembe
Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu
(Saat: 21:15)

Cassandra Wilson

24 Temmuz 1998 Cuma
Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu
(Saat: 21:15)

Bilet Satış Noktaları:

- Yapı Kredi Yayınları Galatasaray Kitabevi (0212) 252 47 00 - 322
- Atatürk Kültür Merkezi Gişeleri (hergün 10.00-19.00 saatleri arasında) (0212) 292 08 48 - 292 08 49
- Yapı Kredi Akmerkez (0212) 282 08 65, Kadıköy (0216) 336 35 56, Bakırköy (0212) 571 59 96 Şubeleri
- Suadiye Vakkorama (0216) 360 90 90
- D & R Etiler, Nişantaşı, Erenköy
- Zihni Müzikevi, Akmar Pasajı, Kadıköy
- Gösteri günlerinde, gösteri mekânlarındaki gişeler saat 17.00'den gösterinin başlama saatine dek açık olacaktır.

Rezervasyon:

- Telefonla rezervasyon yaptırmak için aşağıdaki numaraları arayabilirsiniz: (0212) 293 30 80 - 243 62 24 - 249 18 29 - 252 67 45
- Rezervasyonunu yaptırdığınız biletleri, 24 saat içinde, İstiklal Caddesi No: 285 adresindeki Yapı Kredi Yayınları Galatasaray Kitabevi gişesinden almalısınız.

İnternet Aracılığıyla Bilet Satışı:

- İnternet aracılığıyla bilet alabilirsiniz: http://www.superonline.com/ykykultur

YAPI KREDİ

nick cave

Esasında bu ay kendisini güzel İstanbul'umuza bekliyorduk. Gelecekti, çalacaktı, söyleyecekti, canı çekerse kıymetli vaktini bize ayıracak, Roll'a mülakat verecekti. Bu sene olmadı, inşallah seneye... Biz şimdilik, Les Inrockuptibles dergisinin, son çıkan "Best of Nick Cave & The Bad Seeds" albümü vesilesiyle Cave ve bad seed Mick Harvey'le yaptığı görüşmeleri nakletmekle yetinelim...

Şahsen best of'ları severim

Avustralya'daki gençliğin, bugünkü kişiliğin üzerinde nasıl bir rol oynadı?

Nick Cave: Mukayese yapabileceğim bir şey yok, ama önemli bir rol oynadığını sanıyorum. Hayatımın ilk 12 yılını bir taşra şehrinde geçirdim. Pek çok şarkım bu deneyimden, kırların, nehirlerin, geniş açık alanların bu çocukça algılanışından besleniyor. Yılda bir-iki kere çalmak, çalışmak ve ailemi görmek için Avustralya'ya dönüyorum.

Birthday Party yıllarını nasıl hatırlıyorsun?

Hareketli yıllardı. Birthday Party alışılmışın dışında bir gruptu, kimse ne olup bittiğinin farkında değildi. Hepimiz kendimizi paraşütle atılmış gibi Londra'da bulmuştuk. Birthday Party'yle ilgili hislerim, Bad Seeds'in bende uyandırdığından çok farklı. "Benim" grubum değildi, daha ziyade benim de dahil olduğum bir gruptu: Birthday Party olaylara illa benim bakışımı yansıtmıyordu. Dolayısıyla bu konuda nesnel olabilirim. Harika bir gruptu ve ona katılmaktan çok büyük zevk almıştım.

Niçin ayrıldınız?

Öyle sanıyorum ki, Rowland Howard (gitarist) ve benim yüzümden. Onun şarkılarını söylemek istemiyordum ve bu durum bana gittikçe daha zor geliyordu. İlgi alanlarımız birbirinden uzaklaşmaya başlamıştı, doğru dürüst iletişim kuramaz hale gelmiştik ve benim kafamda başka fikirler vardı. Yaşananları görünce, Mick Harvey grubu dağıtmak zorunda kaldı.

Daha sonra sen epey yolculuk yaptın, Los Angeles'a yerleştin, Berlin'e, Sao Paulo'ya gittin ve hep Londra'ya döndün. Bu farklı yerler sanatçı ve insan olarak seni nasıl etkiledi?

Bütün bu yerlere sanatsal nedenlerle gitmedim, bundan çok daha esas bir nedeni vardı: Kendime yaşayacak bir köşe arıyordum. Londra'ya geldiğimde meteliksizdim. Üç yıl boyunca, burada mutlak bir yoksulluk içinde yaşadım. Pek işimiz gücümüz yoktu, bizi ciddiye almadıklarını düşünüyordum. Avustralyalı bir grup olarak değerlendiriliyorduk ve hiç kimse Avustralyalı bir grubun değerli bir şeyler yapabileceğini anlayamıyordu. Nihayet Avrupa'da çalabilme imkanını bulduğumuzda, Berlin ilk durağımız oldu. Bu şehrin hayatımda hakikaten önemli bir etkisi oldu. Berlinliler derhal Bad Seeds'i, pardon, Birthday Party'yi, benimsediler, hemen sanat camiasında kabul gördük. Orada, birbirinden çok farklı, ama çok özel bir sanat anlayışıyla bir araya gelen insanların arasında harika bir üç sene geçirdim. Yine de sonunda Berlin'den sıkılmaya başladım ve Londra'ya döndüm. Hayatım boyunca hep Brezilya'ya gitmeyi arzu etmiştim, nasıl bir yer olduğunu görmek için, oraya sanki hacca gider gibi gittim. Daha gider gitmez de bir süreliğine yerleşmeye karar verdim. Grubun öteki üyeleri döndü, ben üç yıl kaldım.

"The Good Son" döneminde bir sürü şarkıyı yollarda yazıyordun, çünkü yerinde duramıyordun. Ne oldu, şimdi biraz duruldun mu?

Şimdi Londra'da kendimi daha fazla evimdeymiş gibi hissediyorum. Ama hiçbir yeri sürekli bir üs gibi göremiyorum. Londra'da yaşlandığımı tahayyül edemiyorum, ama durmadan seyahat etmek de içimden gelmiyor artık. Londra'da kendimi iyi hissediyorum, istediğimi yapabiliyorum. Sao Paulo'da yaşamak benim için gittikçe daha zor hale gelmişti, çünkü orada ayakta kalmak için Brezilyalıların yaşam tarzını benimsemek, onlardan biri olmak gerekiyordu. Yani sürekli mutlu olacaksın, içeceksin ve futbolu seveceksin. Hayatı hep eğlenceli bulacaksın, melankoliye hiç yer bırakmayacaksın. Londra'da arzu ettiğim kişi olabiliyorum. Kapımı kapıyorum ve çalışıyorum. Bu hoşuma gidiyor.

Oğlunun annesi ve oğlun Londra'da yaşıyorlar. Luke sana neler öğretiyor?

Sabırlı olmayı, bu anı yaşamayı. Bir çocuğun olduğunda başka türlü davranman imkansız, çünkü gelecek ve geçmiş kavramlarını anlamaz. Hakikaten onunla birlikte olmak için onun algılama dünyasına girmem gerekiyor. Oradan bakınca da, öğrenecek çok şey var. Onun sayesinde çok değiştim, ama her halükârda değişecektim sanırım. Sadece büyüdüm. Oğlumun hayatında ne yapmak istediğini görebilmek için kendi içine bakabilmesini ve bütün enerjisini arzu ettiği şeye verebilmesini isterim.

Sen kendin çocukken, kendi yolunu çizme konusunda anne-babandan destek ve teşvik görmüş müydün?

Annem de, babam da sanatla ilgili insanlardı. Babam İngiliz edebiyatı öğretmeniydi. Öyle olunca da, evet, sanatsal bir kariyer yapma konusunda teşvik gördüm. Ama sanat okulunu yarıda bırakmamdan memnun olduklarını sanmıyorum, ayrıca grubun bir geleceği olduğunu düşündüklerini de sanmıyorum. Ama sonuçta, onlara tersini ispatlamış oldum.

Çok uzun bir süre "Your Funeral, My Trial" Bad Seeds'in en sevilen albümü oldu. Hâlâ öyle mi?

Ben o albümü çok seviyorum, evet. Onun oturmuş mizacını, yoğun sakin melankolisini seviyorum. Çok kendine özgü bir tınısı var, çok hoşuma gidiyor. Buna karşılık, "Henry's Dream" en az sevdiğim albüm. İyi şarkılar var, ama ele alınışları hoşuma gitmiyor. Kafamdaki tınıları plaktakinden çok farklıydı. "Papa Won't Leave You, Henry" gibi bir şarkı olağanüstü olabilirdi. Ama herhangi bir rock şarkısı oluverdi. Kesinlikle gönlümde yatanla alakası yok. Kafamda sert çalınan akustik enstrümanlar vardı, muhtemelen Brezilya'da gitarlarını hoyratça çalan sokak çalgıcılarından esinlenmiştim. Arzu ettiğim buydu: Çok saldırgan ve akustik bir şey. Ama sonuçta prodüktör yüzünden elektrikli bir rock haline geldi. Daha ilk albümümüzden itibaren prodüktörlere gitmemiştik, çünkü onların

Benim açımdan, bir aşk hikayesinin mirası birkaç iyi şarkıdır. Ancak, hayatım sanatımı yönetir, yoksa tersi değil.

10→

insanı çıldırtan bir "her şeyi havaya savurma, sound'u değiştirme" merakı var. Daha önce, daha temiz ve pop bir sound'a sokarak bizi mahvetmişlerdi. "Henry's Dream" için plak şirketi bir prodüktör kullanma ihtiyacı duydu, biz de evet dedik. Prodüktör de David Briggs'di, daha sonra öldü. Kafasında kendine özgü bir sound olan bir Amerikalıydı, bütün kayıtlar boyunca onunla mücadele etmemiz gerekti. Bir sürü badire atlattık, bazı cephelerde kazandık, bazı cephelerde kaybettik ve tabii ki albüm bütün bu sıkıntıların acısını çekti. Bu, uzlaşma üzerine kurulu bir albüm, bizim yaklaşımımızı sadece kısmen yansıtıyor.

İnsanların ruhiyatta aradıkları bu: kendilerini teslim edebilecekleri, onlara ihtimam gösterilecek bir yer. Benim aradığım da bu.

Ama eleştirmenlerin gözünde müthiş bir başarı kazandı.

Pöh, eleştirmenler! Kim onları takıyor ki? Aslında, ben takıyorum. Eğer herkes kötü bir albüm yaptığımı söylerse, çok derinden bir sıkıntı duyarım. Ama böyle bir şey pek sık olmuyor. Albümlerim genellikle beğeniliyor.

"The Boatman's Call" en mahrem albümün. Kendine en yakın hissettiğin o mu?

En yenisi ve çok kişisel şeylerden, hayatımın gerçek yönlerinden söz ediyor. Bu durumda, evet, kendimi çok yakın hissediyorum. Ama, öteki albümlerimin çeşitli duygular uyandırmadığını söylemiyorum tabii. "The Boatman's Call"u koşullar mümkün kıldı. Hayatımda pek çok şey oluyordu ve bütün bunlar büyük birer esin kaynağıydı. Yazarken keşfetmeye çalıştığım kendimle ilgili bazı hakikatler vardı. Nispeten kolay bir şekilde ortaya döküldü her şey. Bunun bana bir yardımı dokundu mu bilmiyorum ama, bu hikayeden, bu hikayelerden iyi şarkılar çıktı, memnunum. Benim açımdan, bir aşk hikayesinin mirası birkaç iyi şarkıdır. Ancak, hayatım sanatımı yönetir, yoksa tersi değil.

"The Boatman's Call"da diğerlerinden daha yakın bulduğun bir şarkı var mı?

Büyük ihtimalle, "Far From Me". O parçanın albümde olması benim için çok önemliydi. Bana en çok zorluk çıkaran da o parçaydı. Sonunda olmuş olmasına bile şaşırıyorum. Uzun bir süre, yarıda kalma tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Harika bir şarkı ve varolması beni mutlu ediyor. Dört ay süren bir aşk hikayesini anlatıyor ve sözler ilişki süresince yazıldı. İlk dörtlükler aşk ve hayat dolu, her şey yolunda gidiyor, sonlara gelince her şey kötüleşiyor. Bu şarkıyı yazarken bu hikayenin yıkılışını, düşüşünü yorumladım. Bu nedenle, bu şarkı benim için çok anlamlı.

"The Boatman's Call"dan sonra devam etmek zor olacak gibi geliyor mu sana? Bu albüm sanki bir dönemi kapatıyor gibi, değil mi?

Evet. Bir albüm yapmak her zaman zordur. Ne olursa olsun, buna benzeyen bir albüm yapmak istemem. Bu bir kenara konacak ve ben yoluma devam edeceğim, başka bir albüm yapacağım, neye benzeyeceğini göreceğiz. Şarkılar yazıyorum, fena değil, göreceğiz.

"Best-of"ta yer alanları nasıl seçtin?

Mick Harvey'den bu işle uğraşmasını istedim. Bir best-of yapma fikri doğduğunda ben çok heyecanlanmamıştım doğrusu. Ama albümü dinlediğimde, olağanüstü anlar yaşadım. Kendi işlerimi dinlemek gibi bir alışkanlığım yoktur. Bir albüm yaparım, onu evrene salarım ve bir başkasını yapmak üzere yola çıkarım. "Best-of"u platinin üstüne koyduğumda, bir sürü sorunlu parçayla karşı karşıya gelmeyi bekliyordum. Bu albümden nefret edeceğimi düşünüyordum. Ama tam tersi oldu. Bad Seeds'in şaşırtıcı, eşsiz, heyecan verici, parlak, tuhaf, eğlenceli bir grup olduğunu fark ettim. Bunun harika bir albüm olduğunu düşünüyorum. Ben şahsen, best-of'ları severim, pratik yoldan birisinin müziğinin ortalamasını yansıtır. Bizimkinde, unuttuğum ya da yıllardan beri orijinal kayıtlarını dinlemediğim şarkıları dinlemek beni çok şaşırttı.

Biyografinde, pişmanlıklarının olduğunu, ama bunlardan acı duymadığını söylüyorsun. En büyük pişmanlığın ne?

Bu biyografi de neyin nesi?! Böyle bir şey mi demişim? İşte bu nedenle söyleşi yapmaktan hoşlanmıyorum! Benim düşünme biçimim çok akışkan, sürekli düşünüyorum ve düşüncelerim hep değişiyor. Söyleşi esnasında bu akış donuyor, ve bu duran fikirler zihnimi rahat bırakmıyor. Pişmanlıklarım olup olmadığını bilmiyorum. Bu konuda düşünmüyorum bile. Orada ne demek istediğimi bilmiyorum. Söyleşi esnasında, cevap vermek gerekiyor. Cevaplar doğruymuş, yanlışmış, mühim değil, yeter ki ağzından bir şeyler çıksın. Bu tavrı değiştirebilmek isterim, ama orada öylece oturup kendimden söz etmek hoşuma gitmiyor.

"The Boatman's Call"da sık sık imandan, sadakatten söz ediyorsun, bu senin için ne anlam ifade ediyor?

"The Boatman's Call"da bir arayış, bütün albüm boyunca kendini hissettiren bir ruhi rahatlama ihtiyacı söz konusu. Aradığım bu, ruhi bir rahatlama. Bazen bunu buluyorum, bazen bulamıyorum. "The Boatman's Call" bundan da söz ediyor.

Bu rahatlamaya ulaşmak gittikçe daha kolay olmuyor mu?

Bu daha ziyade iki adım ileri, bir adım geri türünden bir şey. Bazen kendimi Tanrıya çok yakın hissediyorum, bazense çok uzak. Çünkü hiçbir doktrine ya da kiliseye bağlı değilim, benim imanım çok dağınık, kesinlikle konsantre değil. Hakikaten inançlarımı sistematize etmek, bir kiliseye bağlanmak isterdim, ama yapamıyorum. Öyle olsa, kendimi güvencede hissederdim. Her şey bir yana, insanların ruhiyatta aradıkları da bu: Kendilerini teslim edebilecekleri, onlara ihtimam gösterilecek bir yer. Benim aradığım da bu.

Bu noktaya ulaşırsan, sence bu sanatçı Nick Cave'in sonu mu olur?

Mümkün. Bilmiyorum, kendi kendimle dalga geçiyorum. Belki de yazmak kişisel bir mücadele, bir savaşım, belki de şarkılarım bunun meyveleri. Dolayısıyla, eğer ruhi rahatlamaya ulaşırsam, bu zihinsel durumu kaybetmem söz konusu olabilir, şarkılarımın varlık nedeni ortadan kalkar. Benim en derin arzum mutlu olmak olduğuna göre, bunun hiçbir önemi kalmaz.

Far From Me (Çok uzağımda)

Senin için doğdum sevgilim,
senin uğruna büyüdüm, yaşadım,
şimdi senin uğruna ölüyorum

Küçük kaçık sevgilimdin
herkesin birbirini aldattığı bu dünyada
çok uzağımdaydın, uzağımda,
nevrotik bir buz denizi aramızda

İçimi dökecektim saha tüm açıklığımla
gülümseyerek yüzüme baktığında
güneş terk ettiğinde o güzel yüzünü
gözlerini aynalardan kaçırdığında,
belki kendince en iyisini yaptın
umarım sevinçle atıyordur o çocuk kalbin
çok uzağımdasın, uzağımda

Kimse bir şey söylemeden biliyordum ki,
öğretecek hiçbir şeyi yoktu
gülünçlükle yüceliği ayıran o ıssız sesin.
Şimdi konuşacak kimseyi bulamıyorsun değil mi?
Benim için hiç kaygılandın mı?
İhtiyaç duyduğumda hiç yanımda oldun mu?
Şimdi çok uzağımdasın, uzağımda

Yanımdan hiç ayrılmayacağını söylemiştin
iyi günde ve kötü günde
bunlardı o güzel vaatlerin
cesur yürekli sevgilimdin
karşılaştığın ilk güçlükte annene kaçtın
uzağımdasın, çok uzağımda
o karanlık, ölü denizinde mahsur kaldım
çok uzağımdasın, uzağımda

çeviren: Melih Katıkol

mick harvey

Mick Harvey bir bad seed olmanın yanısıra Crime & The City Solution grubunu uzun müddet çekip çevirmiş, ayrıca solo albümler yapmış bir müzisyen. Serge Gainsbourg'dan yaptığı adaptasyonları yeri gelmişken tavsiye edelim, Nick Cave & The Bad Seeds hakkında söylediklerine kulak verelim.

Benim önerim "en beterler"di

Nerden esti bir Nick Cave best-of'u yapmak?

Mick Harvey: Benim başlangıçtaki düşüncem, en başa, 84'le 91 yılları arasına dönmek, ellerinde bu albümler bulunmayan insanlar için bir seçme yapmaktı. Ve giderek grubun bütün kariyerini kapsayan bir derlemeye dönüştü. Beni Nick ikna etti. Best-of'lara bayıldığını, müzikal eğitimini bunlar sayesinde gerçekleştirdiğini, kendisi için bu albümlerin bir hareket noktası olduğunu söyleyip duruyordu. Öyle farklı bir albüm oldu, tekerlek yoldan çıktı, umarım çok ciddi bir sonuç doğurmaz. Nick ve ben bu albümün promosyonunu yapmamaya karar verdik. Bu bir olay değil, sadece pratik bir rehber.

Nick Cave senden bu albümün yaratıcısı olarak söz ediyor.

Yine bir kere daha, benim sırtımdan tarih yazmaya kalkıyorlar... *(gülüyor)* Ben bir eleme yaptım ve sonra herkes oyladı, isteyen kendi adaylarını da ekledi. İlk listede kasıtlı olarak "Henry's Dream" albümündeki parçaları unutmuştum. Yine de Nick "Straight To You" için çok ısrar etti. Her albüme eğilmek bana mantıklı geliyordu. Sadece cover albümümüz "Kicking Against The Pricks" hariç.

Ötekiler tarafından grubun ayaklı hafızası olarak mı görülüyorsun?

Biyografiler sayesinde, nihayet gördüğüm bazı şeyleri unutmaya başlayabilirim, bundan böyle onlar yazılı olarak kayda geçmiş durumdalar. İnsanın hafızasından kurtuluyorlar, hafıza da özgürleşiyor... *(gülüyor)* Bu arada tabii grubun en istikrarlı üyesi olduğum da doğru. Ben şanslıyım, çünkü pek çok durumda ılımlı davranan tek kişiydim, ötekilerin sahip olamayacakları anılarım var.

Bugün biraz uzaktan bakınca, bu albümler dizisinde bir mantık görüyor musun?

Ama ben zaten hep bunda bir mantık gördüm, bunu fark etmek için yeterince şuurlu tek kişi bendim. Olaylar hiçbir zaman beni aşmadı, kapılıp sürüklenmedim... *(gülüyor)* Dolayısıyla bu şarkıları şimdi dinlediğimde birden aydınlanmış olmadım. Bazılarının olabileceğinden daha zayıf olduklarını biliyordum. Özellikle "Henry's Dream"de sound'umuz zımparalandı, cilalandı. Ses etkisi sıfıra indirildi, yok edildi. Buna karşılık "Your Funeral, My Trial" ve "Let Love In"le her zaman gurur duyarım.

Sonuncu albüm "The Boatman's Call"u Nick Cave bir dönemin sonu olarak tanımlıyor.

Bu albüm, grup için bir şeyin sonu, Nick için bir başka şeyin başlangıcı daha ziyade... Şimdi de şarkılar yazıyor, ama nereye gideceğini tam olarak bilmiyor. Bir albüm için yazmaya başladığında, ona, yazısını çevresinde organize edeceği bir konsept, bir kavram lazım. O bakış, o atmosfer onun muhayyilesini harekete geçiriyor. "The Boatman's Call" onu alt üst etti, şimdi nereye doğru ilerleyeceğini bilemiyor –bu albümle gidebileceği en uzak noktaya gitmişti. Benim açımdan, bu tamamen kendine özgü, bambaşka bir albüm. Ama belki de Nick o yoldan ilerlemek istiyordur. Endişeye mahal yok: Bu tür şüphe dönemleri onda sık olur. "The Tender Prey" zamanında, o özel atmosferi bir türlü tanımlayamıyordu. Birbiriyle uyumsuz, alakasız olduğunu düşündüğü parçalarla stüdyoya girdik ve sonuçta en iyi albümlerimizden biri çıktı ortaya.

Bu tür kuşku dönemlerinde ona yardımcı olabiliyor musun?

Şarkıların taslakları ortaya çıkmaya başladıktan sonra, evet, o zaman yardımcı olabiliyorum. Ama şu anda, tartışacak bir şey yok, sadece iki şarkıdan ufacık bir parça dinledim. Yeni bir albüm kaydetmek gibi bir projemiz yok, Nick henüz kimseden yardım istemedi. Hepimiz de hayatımızı yaşamak için bu durumdan istifade ediyoruz.

İnançlarımızla, sesimizle doğru yerde duruyoruz, kimseyle uzlaşmıyoruz. Tek fark şu: O dönemde kendimizi dünyanın merkezi sanıyorduk, bugün ise etki alanımızın çok sınırlı olduğunu biliyoruz. Ama mesajımız aynı derecede radikal.

İlişkiniz hep bir dostluk ilişkisi olarak mı sürdü, yoksa yirmi yıllık beraberlikten sonra daha çok profesyonel bir ilişki mi artık?

Profesyonel açıdan bugün birbirimize çok daha fazla güven duyuyoruz. Örneğin Birthday Party döneminde hayatta yapmayacağı kadar bana dayanıyor bugün. İnsani açıdan da, ilişkimiz güven bakımından çok gelişti. Londra'ya ilk geldiğimizde ikimiz de çok genç ve saftık, kendimizi sanki bir misyon üstlenmiş gibi hissediyorduk. Olağanüstü, harikulade şeylerin bizi beklediğini düşünüyorduk. 21 yaşındaydım ve önümüzde devasa bir meydan okuma vardı, verecek bir şeylerimiz olduğunu düşünüyorduk –hâlâ da öyle düşünüyorum. Bu tutku bende hâlâ sürüyor. Çok derinden, insani, şiddetle bireysel bir müzik yapma arzusuna hep sadık kaldık. Ve insanların kişiliklerini törpüleyen bant sistemine, müzik üretiminin sağladığı kolaylıklara hayır diyen, bu tür müzik yapan bizim gibi insanlar, çok da kalabalık değiliz... Biz inançlarımızla, sesimizle doğru bir yerde duruyoruz, kimseyle uzlaşmıyoruz. Tek fark şu: O dönemde kendimizi dünyanın merkezi sanıyorduk, bugün ise etki alanımızın çok sınırlı olduğunu biliyoruz. Bugün her ne kadar kabul görmüş olsak da, mesajımız aynı derecede radikal. Bizim müziğimiz bu dönemde bir anomali, bir hastalık. Kabul görmemizi baştan aşağı kendi varlığımıza borçluyuz. Ama misyon henüz tamamlanmadı –benim açımdan. Albümlerimizin bireyselliğiyle gurur duyuyorum, ben en çok bunun üzerine titriyorum.

Bad Seeds'in üyesi olmak insana soluk aldırmayan bir iş. Daha çok tatmin hissi mi duyuyorsunuz, yoksa migreniniz mi tutuyor?

The Birthday Party'yle karşılaştıracak olursanız, burası kendi halinde sessiz sedasız bir yer. Ancak, yıllar içinde, ufak ufak Bad Seeds'den uzaklaştım, grup artık bir zamanlar olduğu kadar önem taşımıyor benim için. Solo albümlerimin de bunda katkısı oldu... Eskiden bütün hayatımı gruba adamıştım. Bundan kurtulmam hayat memat meselesiydi. Nihayet bugün artık huzura kavuşmayı başardım.

Nick Cave'i yirmi yıldır tanıyorsun. O da böyle bir huzur arıyor mu, yoksa sükûnet onun düşmanı mı?

O huzura ermeyi beceremiyor. Ayrıca, böyle bir şeyi arayıp aramadığı konusunda da ciddi şüphelerim var... *(gülüyor)* O kaosun peşinde... Maalesef onun müziğini bu denli tutkulu yapan bu düzensizlik, karmaşa, bu çılgınlık. Onun açısından, huzuru, sükûneti bulması tabii ki daha iyi olur... Ama bundan çok uzak. Ben bundan çıktım, çok zor oldu. Ancak rahat, müziğimizi hakikaten hayati tehlikeye sokardı.

Bu derlemede çok dikkat çekici bir şey var: Parçaların hepsi çok tehditkar, çok saldırgan, ama müzik çok dingin.

İşte bu nedenle biz bu kadar dışarda, bu kadar kenardayız: Bizim parçalarımız belli kalıpların dışında. İnsanların yüzeyde dinledikleri, şarkının esas fikrinden çok uzak. Bazı şarkıların bu şekilde insan içine çıkabilir bir hali var. Ama şarkılarımız hep rahatsız edici, özellikle sözler tam manasıyla istisnai. Belki bu işitilmiyor ama, "The Boatman's Call"un kayıtları çok ıstıraplı oldu açıkçası. Çünkü çok farklı bir şekilde çalışmak gerekti, bazı şarkılarda ortadan kaybolmayı becermek, enstrümantasyonu hiçe indirmek... Bizim için çok önemli bir kendini sorgulama anlamı taşıdı.

Albümlerinizin adları hep çok itinayla seçilmiş oluyor. Oysa bu, "The Best-of" ismi hayal kırıklığı uyandırıyor.

Nick bu şekilde adlandırmaya karar verdiğinde ben de hayal kırıklığına uğradım. Bu adı seçmesi kafama fena halde takıldı, nasıl bu kadar muhayyile yoksunu olunur; ama kabul etmek zorunda kaldım. Benim önerim "The Baddest of The Bad Seeds"di *(kötü tohumların en kötüleri)*, ama Nick bunu fazla komik buldu.

Çeviren: **Siren İdemen**

Müzik kitaplarından, nota arşivinden, CD'lerden ve CD-Rom'lardan oluşan Müzik Kütüphanesi.

Borusan Oda Orkestrası çalışmalarını artık Borusan Kültür ve Sanat Merkezi'nde sürdürüyor.

Müzik atölyeleri, konserler, söyleşiler, video gösterileri...

Beş bilgisayarla gün boyu İnternet'te sörf olanağı.

MÜZİK "EVİ"

Tünel'den Galatasaray'a doğru yürümeye başlayın. Rus Konsolosluğu'nu geçtikten hemen sonra 421 numaranın önünde durun. Müzikevi'nize hoşgeldiniz. Burası, Borusan Kültür ve Sanat Merkezi. Müzik kitapları, nota arşivi, CD-Rom referans kaynakları ve binlerce CD'siyle Türkiye'nin ilk ve (ne yazık ki) tek müzik kütüphanesi pazar ve pazartesi hariç her gün hizmetinizde. İstediğiniz CD'yi dinleyebilir, gün boyu, İnternet'e bağlı beş bilgisayarda gönlünüzce sörf yapabilirsiniz. Etkinlik salonunda konserler veriliyor, video gösterileri ve söyleşiler yapılıyor. Her cumartesi günü ise atölye çalışmaları var, katılmak isterseniz lütfen önceden yer ayırtın.

Burası, Borusan Oda Orkestrası'nın da evi. Türkiye'de bir sanayi kuruluşu tarafından oluşturulmuş ilk ve (ne yazık ki) tek orkestra olan Borusan Oda Orkestrası çalışmalarını Borusan Kültür ve Sanat Merkezi'nde sürdürüyor. Müzikevi'nizin diğer kapısı Borusan Sanat Galerisi'ne açılıyor. Galeride yıl boyunca birçok Türk ve yabancı sanatçının sergisini gezebilirsiniz. Ve önemli bir konu; Borusan Kültür ve Sanat Merkezi'nde gerçekleşen bütün etkinlikler ücretsiz. Borusan Kültür ve Sanat Merkezi'ne, Müzikevi'nize hoşgeldiniz.

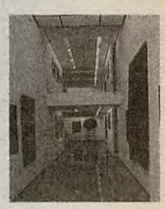

İSTİKLAL CAD.
NO.421
TÜNEL/BEYOĞLU

WCJ/STUDIO

BORUSAN

BORUSAN Kültür ve Sanat

1980'lerin başı...New York'ta yeni bir "dalga", bir "heyula" kol geziyor, alttan alta, derinden derine... Bilinen akımların, "dalga"ların, "mainstream"in, piyasanın dışında; "kendi başına", "kendi içinde": No-wave. Bir çok şeye "no" diyen bir "dalga". Büyük grup olmaya, büyük kalabalıklar için çalmaya, piyasa kurallarına, bilinen müzikal formüllere, kanıksanan benimsenen kalıplara... Bir manifestoyla değil, kendi kendine, kendiliğinden oluşan, küçük kulüplerde vücut ve ruh bulan bir "hareket"; müziğin doğaçlama yapıldığı, şarkı sözlerinin rastgele yazıldığı, seslerle oynandığı, her türlü deneyselliğe açık, tanımlanmaya kapalı bir "dalga". Sonic Youth, işte bu "no-wave"le doğdu ve yola koyuldu... Yeni albümleri "A Thousand Leaves"i vesile yapıp Sonic Youth'un seyir defterine roll'lanıyoruz. Kılavuzlarımız Wire ve Inrockuptibles...

Sonic Youth

MÜKEMMELLİK ÖLÜMDÜR

Nasıl laf ama!

Thurston Moore: Pek çok kişinin New York'la Sonic Youth'u özdeşleştirdiğini biliyoruz. Bu bir refleks haline geldi. Ama palavra da değil, rahatsızlık duymanın alemi yok. Bu şehir hayatlarımızı hakikaten şekillendirdi. Üçümüz çok erken yaşta buraya geldik. Bugün kırklı yaşlardayız ve hâlâ buradayız, ve hâlâ bıkmadık. Buraya nasıl duyarsız kalabilirdik bilmiyorum. New York insanın bedenine ve ruhuna, zihnine işleyen bir şehir.

Steve Shelley: Burası ilelebet içine atıldığımız ve beyinlerimizi istila eden devasa bir manyetik alan.

New York hâlâ ne ölçüde müziğinizi, müziğinizin gelişim seyrini etkiliyor?

Lee Ranaldo: Hiç şüphesiz bu etki geçmişte daha fazla kendini gösteriyordu, mesela bizim de tam manasıyla içinde olduğumuz no-wave döneminde. No-wave kesinlikle bir New York hareketiydi, hatta Manhattan'ın bazı mahalleleriyle sınırlıydı. Belli bir kariyeri olan daha önceki kuşaktan –Television, Ramones– farklı olarak, şehrin dışına adım atmıyorduk, turnelere çıkmıyorduk, hep aynı küçük kulüplerde çalıp söylüyorduk, hiç albüm falan kaydetmemiştik... Birbirini tanıyan, birbiriyle takılan bir grup insandık, olayın ensestvari bir yanı vardı. Yani daha en başından uluslararası geleceği olan parlak bir ortamda ve bir grup içinde kendimizi bulup da gelişmedik. Ama bu bir yana, bugün bu çevrede yaşamış olmayı eşsiz bir tecrübe olarak görüyorum. Son aylarda başımıza gelen en iyi şey, bütün turneleri kesmek ve yeniden şehrin atmosferine dalmak, yerel grupları dinlemek için New York'a kesin dönüş yapmak...

Müziğimiz plastik sanatlara, resme daha çok yaklaşıyor. Her şeyden önce, doğayı algılayışlarını –doğayı taklit etmek değil– olabildiğince doğru bir şekilde tuale aktarmaya çalışan ressamlara benziyoruz.

Thurston Moore: No-wave çok temel bir çıkış noktası oldu bizim için; onu New York'tan ayrı düşünemezsiniz. İşin tuhaf yanı, fazlasıyla kendi içine kapalı bir hareketti, ama pek çok kapı açtı. Glenn Branca, Rhys Chatham, Mars, Teenage Jesus, DNA gibi daha bir sürü insan punk ya da hardcore'dan çıkmamızı sağlayan kapıları bize açtılar. Ortam öyleydi ki, her türlü deneysel çalışma çok doğal karşılanıyor, hiçbir şekilde züppelik olarak algılanmıyordu: Seslerle oynamak, mesela matkaptan yararlanmak, davul çalar gibi gitarlarımıza vurmak, yeni akord sistemleri bulmak için gitarların akordunu bozmak, sözleri tamamen rastgele yazmak, doğaçlama yapmak... Bizim hareket noktamız hem deneysel hem de sezgiseldi, bunun arkasında ne dediği anlaşılmayan, kapalı bir söylem yoktu. Geleneksel şarkı yazma biçimlerine karşı en ufak bir olumsuz önyargımız yok. Sadece, bunlarla hiçbir zaman bir temasımız olmadı.

Lee Ranaldo: Biz oturup müziğimizi kavramlaştırıyor değiliz. Genellikle, bir araya gelip çalmakla yetiniriz. Yeni albümümüz "A Thousand Leaves"de de bu böyle oldu, hakikaten kendimizi müziğin akışına bıraktık. Bu sefer mesela "Wildflower Soul" ya da "Hits of Sunshine"daki gibi, uzun enstrümantal bestelerden yola

çıktık. Yaptığımız canlı performansların bir uzantısı, bir yansımasıydı; bu süreç bizi müzikal yapıları uzatmaya, çekmeye, uzunlukla oynamaya götürmüştü. Her şey zaman içinde, birbiri üstüne binerek oldu.

Thurston Moore: Müziğimizi entellektüalize etmek, beste sürecini, enstrümanlarla ilişkimizi tartışmak: bütün bunlar bize illa gerekliymiş gibi gelmiyor. Aslında, açıkçası biz böyle bir şeye hiç kalkışmadık. Ama bu, çaldığımız müzikte neyi en kötü, neyi en iyi yaptığımızın bilincine varmamıza engel değil. Ama bir anlamda, bizler şanslı sayılırız: Süreç kendiliğinden işliyor ve şimdilik yolunda gidiyor. Ayrıca bir şey daha var, kendimize, birbirimize çok güveniyoruz. İçini şüphe kemiren türden insanlar değiliz. Şüphe, tereddüt, kararsızlık, bunlar anlamadığımız şeyler. İşi yapmak lazım, nokta. Müzisyen olarak neyin peşinde koştuğumuzu çok iyi biliyoruz.

Kim Gordon: Bizi tartışmaya yönelten tek durum, bir yapının çok aşikar biçimde eski bir parçayı çağrıştırması oluyor. Ama genellikle, olayı kendi gidişatına bırakmak yetiyor ya da fazlalıkları ata ata parça son halini buluyor; hiç beklenmedik bir yere varabiliyorsun. Bu şekilde yaklaşınca, tanıdık bildik, hiçbir sürprizi olmayan bir yapıdan yola çıkmak ilginç oluyor: Daha sonra çalışma boyunca, müziğin nasıl eğilip büküldüğünü, bozulduğunu görüyorsun. Bu anlayışla bakıldığında, beste çalışmasını bir oyun gibi yaşıyorum.

Sizin için "sonlanmış" bir parça ne anlama geliyor?

Thurston Moore: Kayıt yaparkenki anla daha sonra sonucu banttan dinlediğimiz andaki müziği algılayışımız hakikaten birbirinden çok farklı. İnsanın yaptığını tekrar dinlemesi hep çok ilginçtir: İnsan çok bilenmiş bir eleştirellik yakalayabiliyor, her şeyi anladığı hissine kapılıyor, bundan olabildiğince çok ders çıkarabileceğini düşünüyor. Tek sorun, bütün bu analizler daha sonra hiçbir işimize yaramıyor... Çünkü biz o hakiki olgunluk ve doygunluk anlarını önceden tasarlamayı ya da öngörmeyi, ideal koşulları bilinçli bir şekilde yeniden yaratmayı, kurmayı beceremiyoruz. Bunlar akılla bulunabilecek yollar değil. Bazan bir parçaya ilk giriştiğinde, hiç bilincinde olmuyorsun, ama çok nitelikli bir şey çıkarabiliyorsun... Kafa kafaya verip tasarlamadan, görünürde büyük bir gayret sarfetmeden... Bu bir daha tekrar edemeyeceğin bir tür sihir. Fazla taze, fazla özgür, fazla serbest: Bir parça eğer bir kere böyle doruğa yükseliyorsa, sonraki seferlerde bir daha aynı noktaya çıkamayacağından, sadece aşağı ineceğinden emin olabilirsin... Her neyse, kendi kendime, sihrin bize bir ara, hiç haber vermeden geldiğini, onun üstünde bir denetim kuramadığımızı söylemeyi tercih ediyorum. Bu durum, işleri daha az mekanik, daha az organize kılıyor. Eğer insanlar istikrar istiyorlarsa, ya da kafayı mükemmeliyete takmış veya sürekli hidayete ermiş bir halde dolanan müzisyenler istiyorlarsa, Sonic Youth dinlemesinler o zaman.

Lee Ranaldo: Bence, plak sanayinin bugün yarattığı en büyük sorun, müziklerin neredeyse patolojik bir klinik mükemmeliyet düzeyine varacak şekilde, sistematik olarak işlenmesi, cilalanması. Bugün inanılmaz derecede çok sayıda müzik bas-bateri –ya da rhythm box– ortaklığı üzerine kuruluyor. Bunun üzerine diğer sesler döşeniyor, gerekirse binlerce defa parça yeniden alınıyor; hatasız bir hale gelinceye kadar durulmuyor: Her şey bu mükemmellik fikrinde odaklanıyor. Bizse, daha ziyade Elvis Presley ya da genel olarak, 60'lı yılların müzisyenlerinin albümlerini dinlemeye alışkınız, çünkü bu plaklarda, bir odanın içinde çalan insanların sesini hakikaten duyarsın, onların aralarındaki bütün ilişkileri algılarsın. Belki sadece bir ya da iki mikrofon vardır, belki bir sürü hatalı ses, parazit vardır, ama sesin tınısı hakiki bir grup tınısıdır, sıcak, canlı, değişken bir yanı vardır.

Kim Gordon: İşte bu nedenle de bütün nostaljik kışkırtmalara rağmen, 60'lı, 70'li yılların grupları birçok insan için hâlâ esin kaynağı olmaya devam ediyor. Çünkü orada bambaşka bir tını vardı, soluğa, nefese plastik güzelliğin üstünde ayrıcalık veren bir ses kalitesi vardı. Bu müzikal temizlik ve hijyen arayışı bana ülkede genel olarak olup bitenlerin bir semptomu gibi geliyor. Dış görünüş kaygısı Amerikan kültürünün içine işlemiştir. Son yıllarda bu durum histerik boyutlara vardı: İnsanlar bedenlerini yeniden biçimlendirmekle ya da onu kontrol altında tutmakla kafayı yediler, her geçen gün daha çok sayıda insan estetik cerrahiye başvuruyor. Bugün insan, bundan sadece yirmi yıl önce çekilmiş fotoğraflara baktığında bile oldukça ilginç bir manzarayla karşılaşıyor: İnsanlar fiziksel olarak ne kadar farklıymışlar, mesele sadece giyim kuşam meselesi değil. Bize gelince, biz başka bir mükemmellik biçiminin peşinden koşuyoruz, belki doğal halle, mizaçla ilgili bir şey... Hiç şüphesiz bu nedenle, bizim müziğimiz plastik sanatlara, resme daha çok yaklaşıyor. Her şeyden önce, doğayı algılayışlarını –doğayı taklit etmek değil– olabildiğince doğru bir şekilde tuale aktarmaya çalışan ressamlara benziyoruz.

Lee Ranaldo: Biz mükemmeli değil, ifadeyi arıyoruz. Dış görünüşü değil, bakışı.

Thurston Moore: Mükemmellik ölümdür. Nasıl laf ama!.. "Sonic Youth: Mükemmellik ölümdür".

Son albümdeki "Hits of Sunshine"ı Allen Ginsberg'e ithaf etmişsiniz...

Lee Ranaldo: Ginsberg'in ölümünden birkaç yıl önce epey iyi ahbap olmuştuk. Bu yüzyılın son elli yılında onun etkisi büyüktü. Mesela hippi kuşağı üzerinde... Beat'ler 40'larda peyote kullanmışlar, 50'lerde de deneyimlerini kaleme almışlardı. Millet 60'larda keşfetti bütün bu saykodelik maddeleri. Yani, herkes giderken onlar dönüyorlardı. Ayrıca, Ginsberg açık açık eşcinsel olduğunu beyan etmişti, daha o günlerde... Bu hiç azımsanacak bir şey değil. Ginsberg'in kariyeri ve kültür tarihinde işgal ettiği yer müthiş. Meselelerin siyasi boyutlarıyla da çok ilgiliydi; öyle "uçmuş" bir hippi değildi.

Steve Shelley: "Hits Of Sunshine" benim favorilerimden. Miksler ken aramızda konuşuyorduk, "hangi hippi grubunun sound'una benziyor" diye... Bana kalırsa Neil Young ve Crazy Horse'u andırıyor, Lee'ye göre ise The Grateful Dead'i... Biri de "Moby Grape"e benzettiğini söylemişti...

Peki, Sonic Youth, bugünün müziklerinden hangisiyle kendisini ilişkilendiriyor?

Lee Ranaldo: Bugünlerde bir sürü insan doğaçlama yapıyor, emprovize çalıyor; şu sıralar müzik dünyasındaki en ilgi çekici olay bu. Büyük kalabalıklar için değil, küçük topluluklar için müzik yapan insanlar var. Artık "büyük grup"lar kimseyi ilgilendirmiyor, hatta indie rock grupları bile iplenmiyor. Artık daha ilginç bir müziğin arayışı söz konusu. Aphex Twins gibiler mesela... Kimileri de ta Pierre Schaffer'e, Pierre Henry'ye yöneliyor. Bu 70'lerin trendlerine benzemeyen bir şey. İlginç olan şu: İnsanlar başka yönlere bakıyor, yeni yollar, yeni esin kaynakları arıyor. Bu sadece ABD'de böyle değil, her yerde aynı şey var. İnsanlar geleneksel şarkı formunda olmayan bir müziğin peşindeler.

Thurston Moore: Biz şunu anlamaya çalışıyoruz: Avangard müziği avangard yapan ne? İster klasik olsun ister caz veya rock... Genç dinleyicilerin müzik seçimlerini belirleyen ne?.. Mesela Other Music'den *(New York'ta bir "müzik market")* CD alan insanlar seçimlerini neye göre yapıyorlar?

Bir cevap buldunuz mu?

Kim Gordon: Galiba bu, "yüzyıl sonu"nu idrak ediyor olmamızla alakalı. İnsanlar birdenbire spiritüel, manevi, ruhani şeylere yö-

Son yıllarda histerik boyutlara vardı: İnsanlar bedenlerini yeniden biçimlendirmekle ya da onu kontrol altında tutmakla kafayı yediler, her geçen gün daha çok sayıda insan estetik cerrahiye başvuruyor. Bugün insan, bundan sadece yirmi yıl önce çekilmiş fotoğraflara baktığında bile oldukça ilginç bir manzarayla karşılaşıyor: İnsanlar fiziksel olarak ne kadar farklıymışlar...

neldiler; bu eğilimlerini teknolojiye duydukları ilgiyle buluşturmaya, birleştirmeye çabalıyorlar. İçinde yaşadığımız kültür bir sağlama yapıyor, neyin gerçekten önemli olduğuna karar verebilmek için...

Thurston Moore: Benim söylediğim şu: nasıl oluyor da Other Music diye bir yer açılabiliyor ve Xenakis CD'leri alan, Milford Graves arayan insanlarla dolup taşıyor? Bu, "underground"daki en yeni histeri. Bunun, kısmen DJ kültüründen kaynaklandığını sanıyorum. Ambient filan... Punk rock'un metalaşmasına duyulan tepkinin de hatırı sayılır bir payı olduğunu düşünüyorum. Nirvana'dan sonra punk rock tamamen imha oldu, Nirvana'nın başarısından sonra punk rock'un müzikal çerçevesi alaşağı edildi ve geriye sadece çirkin iblis Green Day kaldı. Bunu şuradan anlıyorsun: Lo-fi kayıtların bolluğundan, lo-fi kayıtların romantize edilmesinden ve insanların kasetlerde yeni, yaratıcı şeyler aramasından... Nirvana'nın boy vermesiyle birlikte punk rock'ta egemen olmaya başlayan profesyonellikten... Şimdi, 90'larda ise, bir sürü yeraltı fraksiyonu var, lo-fi kültüründen tutun, Japonların gürültü müziğine, dünyanın her yerinde doğaçlamaya yönelen bir sürü gruba kadar... Dead C. gibi gruplardan söz ediyorum; onlar Evan Parker ya da Derek Bailey gibi değiller, ama tamamen emprovize besteler çalıyorlar. Dead C. ve Dead C.'nin yolundan gidenler bugünün en iyi grupları bence.

Bu iddianın dayanağı ne?

Thurston Moore: Çünkü serbest, emprovize müzik yaparak nereye varmak istediklerini kendilerine soruyorlar, bunun gerisinde bir tarih olduğunu, o tarihin de avangard müzik olduğunu; modal cazı, Cage'i ve diğerlerini keşfediyorlar. Bu gruplar daha önce hiç görmediğim sofistike kavramlarla iştigal ediyorlar. Ambient kültürünün, minimalizmin daha kaotik bir kültürel ortamdaki versiyonu olduğunu düşünüyorum. Deneysel ya da avangard müzikle meşgul olanlar, giderek tekdüze, meditatif, tekrara dayalı müziğe yöneliyorlar. Tony Conrad'ın müziği 35 yıl sonra yeniden önem kazandı. Öte yandan Krautrock yeniden keşfedildi. Bütün

Mühim olan yolculuğun kendisi

Yıl 1994. Kurt Cobain'in ölümü müzik dünyası üzerine kapkara bir bulut gibi çökmüş durumda. Punk rock bir yol ayrımında, bir hiza arayışında. İşte o günlerde Sonic Youth'tan Thurston Moore, Rolling Stone dergisinin sorularını yanıtlıyor...

36 yaşındasın. Kendini hâlâ bir punk rocker olarak hissediyor musun? Ya da hiç hissettin mi?

Thurston Moore: Kendimi hiç öyle düşünmedim. Green Day'in basçısı bence punkçıdır. Ya da yeşile boyalı saçlarıyla Bikini Kill elemanları. Bu insanlara, benim evime geldiğinde tek söyleyebileceğim şey "bir yuppie evine hoş geldiniz" olabilir. Punk rock'la ilgili önemli olan nokta, punkçı olduğunuzu ispat emek zorunda olmamanızdır. O kafa yapısına sahip insanların gözünde bu zaten belirgindir. Kendinize "punk rocker" sıfatını yakıştırmazsınız. Benim punk rock tanımım şu: Yeni doğmuş bir bebeğin ağlaması.

Yeni doğan çocuğunuza, üstünde Question Authority (İktidarı Sorgula) yazan bir tişört giydirdiniz. Peki bir punk-rock babası olarak, aile iktidarıyla ilgili neler düşünüyorsun?

Bu tişörtü bize biri vermişti. Çok hoşumuza gitti. Bebeğimizi hastaneden eve getirdiğimizde bu tişörtü giydirdik. İçinde o kadar punk duruyordu ki...

Peki ileride onun hayatıyla ilgili kararlar almak durumunda kalsan ve bu kararlar gençliğinde hissettiklerinle çatışsa...

Onu 21 yaşında hayal etmek o kadar zor ki. Ben o zaman 50'lerimde olacağım ve kimbilir o zamanın genç Amerikası neye benzeyecek. Bu Reagan sonrası Amerika'yı birkaç yıl öncesinden kestirebilen biri var mıydı ki?.. Müzik işini sevmemin nedenlerinden biri de bu. Bir imparatorluk kadar korkunç ama sürekli değişim içinde. Ellerinden geldiğince olan biteni kontrol etmek istiyorlar ama beceremiyorlar. En fazladan hareketin etrafında koşturup duruyorlar. Bunu seyretmeye bayılıyorum, çünkü toplumun bir mikrokozmosu gibi. Kontrol etmen mümkün değil. En güvenlisi olup bitenin farkında olmak.

bunlar, aşırı enformasyona maruz kalan toplumların spiritüel, manevi, ruhsal değerler keşfetme akraba olan şeyler... Ne olup bittiğini kim biliyor ki? Ayrıca kimin s.kinde? Burroughs haklıydı bence: Bu kenef infilak edecek. Burroughs diyordu ki, geleceği görüyorum, gelecekte şiddet var. Dünyanın yeni bir yüzyıla geçişini izlemek gerçekten çok ilginç, özellikle Amerika'da. Amerika'da, bu kaotik düzensizliğin bağrında, spiritüalizm yeniden keşfedilmiş bulunuyor. Underground müzik kültürünün deneysellikle bu denli iştigal etmesinin sebebi de bu...

Yola çıkışınızdan beri 20 yıl geçti, hâlâ gitar-bas-bateri formasyonunu kullanıyorsunuz. Sonuçta bunun bir sınırlama olmasından çekinmiyor musunuz?

Lee Ranaldo: Biz sadece ruh halimize, arzumuza vesaireye göre değişen çalış becerimizle sınırlıyız. Ta başından beri, her zaman elimizde olan aletlerle devam etmemizi normal buluyorum. Bu anlamda sınırlandırılmış olmak ne demek ki? Daha mı kalabalık olsaydık? Synthesizer'lar falan mı kullansaydık? Hayır, açıkçası, kendimizi sınırlanmış hissetmiyoruz, hatta tam tersi: Son albümümüz için "Unlimited" iyi bir isim olurdu.

Thurston Moore: Bugün her yere, ve özellikle de bağımsız denen ortamlara bile yayılan şu rekabet zihniyetinden kurtulmak lazım diye düşünüyorum. Müziğin en temel ilkelerinden biri alış-veriştir. Biz hiçbir zaman kendi içimize kapalı bir şekilde çalmadık. 80'lerin başlarında birbirine çok bağlı olan hardcore sahnesi bunu bize öğretti. Black Flag ya da Dead Kennedys gibi gruplar, illa müzikleriyle değil, ama tavırlarıyla bize örnek oldular. İlk olarak şebeke halinde örgütlenenler onlar olmuştu.

Biz önceden tasarlamayı, kurmayı beceremiyoruz. Sihrin haber vermeden geldiğini, üstünde bir denetim kuramadığımızı söylemeyi tercih ediyorum. Bu durum, işleri daha az mekanik, daha az organize kılıyor. Eğer insanlar istikrar istiyorlarsa, Sonic Youth dinlemesinler.

→

Peki ne oluyor? "Nevermind" sonrası punk rock'ın durumu nedir?

Punk rock yeraltında durur. K Records gibi folkvari, gitar ve hafif duvullu müzikler yayınlayan bir şirkete punk rock demek gerçekten radikal bir durum. Ayrıca tamamen gençlerin kontrolüne geçmiş 7 inçlik plak olayı var. Kendileri çalıyor, kendileri üretiyor ve kendileri gibi gençlere satıyorlar. CD yapmak 'major' sayıldığından plak yapıyorlar.

Peki 70'lerin kültüründen gelen Sonic Youth bu "biz ve onlar" ortamında nerede duruyor?

Biz asla "biz ve onlar" tavrı içinde olmadık. Bir rock grubunda olmak ya da müzisyen olmak seni niye o kadar özel kılsın ki? Tamam, hoş bir şey ve birbirimizi bu konuda onurlandırıyoruz. Mesela Sun Ra "Müzisyenler bu gezegenin melekleridir" diyor. Ama bence en doğru saptamayı Mike Watt *(eski Minutemen üyesi)* yapıyor. Enstrümanını bir süpürge olarak, kendini de bir işçi olarak görüyor.

Biz her düzeyde grup olarak varolmayı becerdik. Dağılmamak ve etrafımızda olup bitenlerin farkında olmak bizi ayakta tuttu. Ayrıca insanların bizi nasıl gördüğünü bilmiyorum. Bugünün karma gruplarının hepsi 20'li yaşlarında. Bizse 30'larımızdayız. Bu bir kuşak farkı. Bu gençler bizi beğense de beğenmese de, onların büyümelerinde yeri olan bir grubuz. Bir grubu seyretmeye gittiğimde, "Aaa, Thurston gelmiş" diyorlar.

İnsanların bizi nasıl gördüğünü bilmiyorum. Bugünün karma gruplarının hepsi 20'li yaşlarında. Bizse 30'larımızdayız. Bu bir kuşak farkı. Bu gençler bizi beğense de beğenmese de, onların büyümelerinde yeri olan bir grubuz. Bir grubu seyretmeye gittiğimde, "Aaa, Thurston gelmiş" diyorlar.

Papadan kutsanma almak gibi bir şey.

Evet, o yüzden de fazla konsere gitmiyorum.

Punk rock terimi sence değer mi yitirdi? Bugünlerde her şeyin adı punk rock.

Şu Live grubu gibi mi?

Mesela.

Ama bu insanların da punk rock yapmaya hakkı var. Tamam televizyonda seyrettiğin zaman punk rock için çok temiz kaçıyorlar, ama geçenlerde onlara bir kitabevinde rastladım. "Yeni albümünüz ne zaman çıkıyor?" diye sordular. Bu çocuklar benden 10 yaş küçükler ve Sonic Youth, Hüsker Dü, Black Flag, Minutemen ve R.E.M. dinliyorlar. Gerçekten punk rock'la ilgilenmiyorlar. Bu yüzden bence onlar da punk rock. Punk rock terimini tanımlamak ne kadar zorlaşırsa, benim için o kadar iyi.

En iyi yeni rock'n'roll, plak koleksiyoncusu, garip çocuklardan ya da gitar çalmaktan başka sosyal bir bağlantısı olmayan veletlerden çıkar. Cool olmanın en kolay yolu toplumdışı bir cemaat yaratmak...

Belki de öyle. Yasadışı yaşayanları besleyen bir bilinç şekli. Glenda adında bir "drag queen" ("Huysuz Virjin") var. Televizyonda bir de programı var. Onu arayıp, resimlerinden birini plak kapağında kullanmak istediğimi söyleyecektim. "Beni tanımıyor bile, garip bir telefon konuşması olacak" diye düşünmüştüm. "Ben Sonic Youth dinleyerek büyüdüm" demez mi? Anlayacağın punk rock dinleyerek büyüyen ciddi bir gay cemaati de var. Punk rock bir tür bulaşık suyu, istediğin her şeyi içine atabilirsin. Bu yüzden de tamamen özgün bir tür.

Nirvana'yı ilk seyrettiğiniz zaman, Kurt Cobain'de Sonic Youth'un mirasından bir şey gördünüz mü?

Hatırlamaya çalışıyorum. Onları ilk seyrettiğimde henüz "Bleach" bile çıkmamıştı. Sadece "Love Buzz" diye bir single'ları vardı. Odaya girdiğim anda rock tanrılarına özgü bir şeyler olduğunu anladım. Parçalanmış kotlar, yağlı uzun saçlar. Ertesi akşam bir konserimiz vardı, bize bir Nirvana tişörtü verdiler ve "sahnede bunu giyer misiniz" dediler.

Nirvana'nın Geffen'la anlaşmasına sizin önayak olduğunuz söyleniyor?

Bizim tek etkimiz, Geffen'le iyi bir anlaşmamız olmasıydı. Bir keresinde Kurt ve Krist, Geffen'le anlaşmamızın nasıl olduğunu sormuşlardı, biz de anlattık. "Sakın şunu, şunu istemeyi unutmayın" dedik. Hepsi bu.

Nirvana, Pearl Jam ve diğer alternatif genç gruplar ortaya çıkınca, siz biraz toz dumanın arasında kaybolur gibi oldunuz. Bu sizi üzdü mü?

Yaptığımız müziğin daha sapkın, daha absürd olduğunu biliyorduk. Onların müzikleri ise daha ticariydi. Nirvana söz-nakarat-söz formülünü asla çiğnemedi. Bu Kurt'ün Pixies ve R.E.M'den öğrendiği bir yöntemdi. Bir keresinde bana şöyle demişti: "R.E.M.'in en iyi taraflarını almak ve sürekli onları tekrarlamak istiyorum." Nirvana bizim açılış grubumuz olduğunda daha sert çalmaya başladık. Yine de onlarla yarışmak asla mümkün değildi. Nirvana sahneye çıkıyor ve ortalığı kırıp geçiriyordu. Bir keresinde sahneye çıktılar ve daha ilk notayla beraber Kurt seyircilerin üzerine uçtu. Şarkıyı çalarken, kalabalığın üzerinde sörf yapıyordu. Sonra kalabalık onu sahneye attı tekrar ve Kurt vokale girdi. Bunu gördüm ve "hasiktir, bunu asla beceremeyiz" dedim.

Ölümü seni nasıl etkiledi?

Öldüğünü öğrendiğim akşam Raincoats konserindeydim. Ve sürekli olarak "keşke Kurt burada olsaydı" diyordum. Eğer bu konsere gelseydi, zihinsel olarak kendisini yenileyeceğini düşünmeden edemiyordum. Elbette bu da Kurt'ü tanıyan herkesin aklından geçirdiği "eğer"lerden başka bir şey değildi. Hele Raincoats, "The Void" şarkısını ona ithaf ettiğinde çok kötü oldum.

Sence Kurt'ün etkisi yaşayacak mı?

Ben de bunu düşünüyordum. "Müzikal düzeyde yaptığı neydi?" diye soran bir sürü yazı çıktı. Tamam, Kurt üç akor üzerine kurulu ve herkesin kulağında belli bir etki uyandıran bir tür üzerinde çalışıyordu, ama bu Jimi Hendrix'inki kadar özgün bir müzik miydi? Bence önemli olan bu değil. Kim olduğu ve kim olarak yansıtıldığı? Müzik

→17

Sonic Youth dışında ortak projelerinizin her geçen gün daha da artmasının nedeni bu anlayış mı?

Steve Shelley: Biz bunları 'proje' olarak adlandırmıyoruz. Bizim için 'paralel' ya da 'yan' faaliyet falan da hiç değil. Esas olarak, söz konusu olan dostlarla beraber müzik yapmak, ki bu her zaman bizim temel hedefimiz olmuştur, ya da yeni başlayanlara omuz vermek, bu da o kadar büyütecek bir şey değil.

Lee Ranaldo: Yani müzikal açıdan aktif olmaktan başka bir şey değil. Grup zaten müthiş vaktimizi alıyor, ama keşfedecek daha çok yer var. Her şeyi sadece Sonic Youth adı altında yapamayız, yoksa köreliriz, nasırlaşırız.

Geffen'la sözleşme imzaladığınızdan beri, tuhaf bir şekilde 'iki arada' kaldınız: Ne tam olarak kitle kültürü içindesiniz, ne de tam manasıyla underground. Bu ideal bir konum mu?

Thurston Moore: Kitlesel müzik, pop kültürü her zaman ilgimizi çekmiştir. Ben şahsen, Neil Young, Creedence Clearwater Revival gibi müzisyenlere, Beatles'ın "Beyaz Albüm"üne her zaman büyük bir hayranlık duydum. Bizim tınımız, çalma şeklimiz, parçaları kuruşumuz daha farklı, ama kendimizi bu insanlardan uzak hissetmiyoruz. Temelde, bizim müziğimizin kendine özgü rengi sadece underground'dan beslenmiyor: İlk zamanlarda kullandığımız malzemenin de –durduk yerde akordu bozulan ucuz gitarlar– büyük katkısı var. O zamandan beri sound'umuz netleşti, bir yapıya oturdu. Ama bütün bunlar, kitle kültürü aleminde bir yer kapmak için can atıyoruz anlamına da gelmiyor... Bizim beste yapış tarzımız, listelere mistelere uzak. Geffen'la sözleşme imzalamanın hırsla bir alakası yok. Zorlayıcı bir seçim değil, pragmatik bir seçim.

aracılığıyla ortaya koyduğu çok özel bir yönü vardı ki, bu hep hatırlanacak. Bence Kurt asla sulandırılamaz. Çağdaşlarına çok samimi gelen, çok ciddi bir duygusal titreşim vardı onda.

Sonic Youth'a geri dönelim. '80'lerde bir söylenti dolaşıyordu: Sonic Youth, Beatles'ın "Beyaz Albüm"ünü baştan sona cover'layacak!

Evet, yapacaktık. Bu albümün kayıt tekniğinin çok radikal olduğunu ve coverlamanın eğlenceli olacağını düşünüyorduk. "Back In The U.S.S.R." üzerinde çalıştık. Keşke kaydetseydik.

Fikir daha ileri gitmedi mi?

Hayır. Sürekli konuştuk ve planladık. Lee ve Steve Beatles fanatiğiydi, ama bu projeyi gerçekleştirecek paramız yoktu.

Beatles cover'ı yapmak, o dönemin underground ortamına aykırı değil miydi?

Ülkenin en geniş müzik arşivlerinden birine sahip olan Byron Coley'nin evine gitmiştim. Bana "niye böyle bir şey yapmak istiyorsunuz, Beatles can sıkıcı bir grup" demişti. Ben de "hayır, onlar gelmiş geçmiş en iyi gruplardan biri. Harika şarkıları var. Sende hiç Beatles plağı yok mu sanki?" dedim. "Bu evde Beatle adına rastlayamazsın" dedi. Hadi bakalım. Böylesine geniş arşivi olan ve müzik tarihçisi bir adam "Beatles'ı unut" diyor. Sonic Youth ilk İngiltere turnesine çıkmadan önce, gidip kendimize Madonna ve Bruce Springsteen tişörtleri aldık. Konserlerde bunları giydik. Bize "ne yapıyorsunuz siz" dediler. "Ben Into The Groove'u seviyorum" dedim. Sürekli olarak rock'n'roll'daki beğeninin politik yapısını reddettim.

Connecticut'taki çocukluğun sırasında neler dinlerdin?

Bir ağabeyim olduğu için olup bitenlerin farkındaydım. Beatles, Stones falan. Babam üniversitede müzik hocasıydı. Ama ben tabii ki klasik müziğe başkaldırmış durumdaydım. Lisedeyken favorilerim Yes, ELP ve Allman Brothers idi. Ama asıl ilgimi çeken müziğin Stooges'ın "Fun House" albümü olduğunu hatırlıyorum. Arkadaşlarıma bu albümü çalardım, onlar da onu kaldırıp Deep Purple'ın "Machine Head"ini koyarlardı... Okulda yakın arkadaş olduğum bir çocuk vardı. Lisedeki tek eşcinsel. Ne kadar gizli tutsa da, herkes efemine olduğunun farkındaydı. O Patti Smith ve benzerlerini dinlerdi. Onunla arkadaş olunca, ben de o müziklere takılmaya başladım. İlk gittiğimiz konser Suicide konseriydi. En terörist zamanlarını yaşıyorlardı. Alan Vega insanlara saldırıp, kendini kesip duruyordu. Konserin ortasında herkes masaları yan çevirmiş, kendini Alan Vega'dan korur durumdaydı. Eve dönerken "bu da neydi?" diye düşündüm.

Tamam, Kurt üç akor üzerine kurulu ve herkesin kulağında belli bir etki uyandıran bir tür üzerinde çalışıyordu, ama bu Jimi Hendrix'inki kadar özgün bir müzik miydi? Bence önemli olan bu değil. Kim olduğu ve kim olarak yansıtıldığı? Müzik aracılığıyla ortaya koyduğu çok özel bir yönü vardı ki, bu hep hatırlanacak.

Lee ile geliştirdiğiniz çifte gitar dinamiğini nasıl tarif edersin?

Birbirine yakın etkilere sahibiz. İkimiz de aynı zamanlarda New York'a geldik, aynı şeyleri yaşadık, benzeri insanları seyrettik. Ama o diğer yandan, üniversitede Grateful Dead plakları çalıp duruyordu. Gençliğinde tam bir Deadhead'di. Lee gruba çok geleneksel bir tat kazandırıyor. Ben standart gitar çalış şeklinin dışına çıkamıyorum. O daha karmaşık şeyler yapabiliyor. Sonic Youth'ta genellikle ben şarkının iskeletini oluşturacak gitar fikrini getiririm. Lee ise bunun etrafında kendi ses fikirlerini oluşturur.

Kim, rock dünyasındaki kadın tiplemesini kırmak isteyenlerin sürekli örnek aldığı bir sima oldu.

Kim çok güçlü bir karakter, diğer yandan müziği çok ilahi olabiliyor. Saygı bekliyor ama, ayaklarını yere vurarak yapmıyor bunu.

"Kool Thing", bu kadın klişesiyle mücadele eden şarkılardan biri. Ama vokal tarzı hiç de politik değil, hatta seksi...

Bu şarkıyı yaptığımız zaman büyük şirketlere karşı yürütülen mücadele yeni yeni alevleniyordu. Kim her zaman karar aşamasında çok etkindir. Plak şirketlerine girip çıktıkça, kadınların yaşadığı zorlukları görebiliyordunuz. Bize telefon açan şirket yöneticileri sürekli olarak "Thurston'la konuşmak istiyoruz" diyorlardı. Ben de "Asıl Kim'le konuşmalısınız" diyordum.

Geffen öncesi albümlerinizin içinde Sonic Youth'un gelişme çizgisini belli eden bir albüm var mıydı?

Sanırım ikinci albüm "Confusion Is Sex". Yaptığımız tüm farklı şeyler bu albümde var. David Sanborn'un televizyon programına katılıp "Silver Rocket"ı çaldığımızda biri bizim için yazı yazmıştı: "Bu şarkıyı yazmakla çok iyi bir iş yaptılar, çünkü bu grubun müziğini oluşturan tüm temel unsurlar bu parçada var. Gürültü ve melodiyle şarkıyı inşa etmenin değişik ve garip yolları..." türünden bir yazıydı.

Tonal yöntemlerle şarkı yazmak sizin için deneysel bir çabaya büründü neredeyse.

Kesinlikle. Müziğimize ne kadar çok geleneksel öge katarsak, bizim için o kadar deneysel oluyor. Jimi Hendrix ayılabilmek için avuç dolusu LSD alırmış. Bizimki de ona benziyor. Müziğin akademik değerlerinden sıyrılıp duygusal yönüne ağırlık vermek istiyoruz. Müziğimizin şairane olmasını istiyoruz.

Sonic Youth on yıl sonra nerede olacak?

Bu bir süreklilik. Kim, bizim bir amaç etrafında çalışmadığımızı söylüyor. Biz yolculuğun kendisiyle ilgileniyoruz. Bizi ayakta tutan da bu. Bizim için her şey çok yeni. Özellikle son albümü yaparken her şeye sıfırdan başladığımızı hissettik. Eğer bebeğimiz olmasaydı, Lollapalooza festivaline çıkacaktık. Ne olacağını görmek eğlenceli olurdu. Geleceğimiz nasıl olacak, bilmiyorum. Bu işe ilk başladığımızda en büyük hayalim, CBGB barında çarşamba akşamı sahne alabilmekti. Gerisi zaten rüyalar alemi...

18→

Kitlesel müzik, pop kültürü her zaman ilgimizi çekmiştir. Ben şahsen, Neil Young, Creedence Clearwater Revival gibi müzisyenlere, Beatles'ın "Beyaz Albüm"üne her zaman büyük bir hayranlık duydum. Bizim tınımız, çalma şeklimiz, parçaları kuruşumuz daha farklı, ama kendimizi bu insanlardan uzak hissetmiyoruz.

Geffen'la ilişkiniz yıllar içinde gelişmedi mi?
Steve Shelley: Biz her zaman plak şirketimizi basit bir banka gibi gördük. Bizim yaratıcı sürecimizle plak şirketinin alakası yoktur. Biz ondan bir miktar para ödünç alıyoruz, sonra plaklarımızı satarak bu parayı geri ödüyoruz: Bu kadar basit. Geffen'dakiler durumu kabul ediyor –kesinlikle gerçekte olduğundan daha fazla etkileri olduğunu düşünüyorlardır. Arada sırada karşılaşıyoruz: Bize ne yaptığımızı, işlerin nasıl gittiğini, ufukta yeni bir albüm olup olmadığını soruyorlar. Daha sonra stüdyoya giriyoruz ve bize iyi geleni yapıyoruz... Burada olup bitenler hakkında onlara herhangi bir açıklamada bulunmuyoruz. "A Thousand Leaves"in neye benzeyeceğini bize sordukları zaman onlara enstrümantal bir albüm olacağı cevabını veriyorduk sadece. Bu tabii ki onları biraz ürküttü... Onlarla birlikte çalışmak bizim elimizi kolumuzu hiçbir zaman bağlamadı. Eğer kafamıza yatarsa, şizofreniye sapmadan en deneysel parçalarımızı çıkarmak için kendi plak şirketimizi kurabiliriz –tıpkı kısa süre önce yaptığımız gibi.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde pek çok grup için referans haline gelmiş olmayı nasıl yaşıyorsunuz?
Thurston Moore: Bu oldukça tuhaf ve aynı zamanda gönül okşayıcı bir durum. Pek çok grup bizimle tanışmayı, tartışmayı, beraber turneye çıkmayı istiyordu; bu bize de taze kan getiren bir şey. Belki de sonuçta kendine ait dili olan yaşlı bir folk-band olduk, başkaları da bu dili kullanabilir, eğip bükebilir, bozabilir... New York folk'u tabii.

BÜTÜN ESERLERİ

Confusion Is Sex (1983) • Kill Yr Idols (1983) • Sonic Death (1984) • Bad Moon Rising (1985) • Evol (1986) • Sister (1987) • Daydream Naiton (1988) • Goo (1990) • Dirty Boots (1991, mini album) • Dirty (1992) • Experimental Jet Set, Trash and No Star (1994) • Washing Machine (1995) • Made In USA (1995, soundtrack) • A Thousand Leaves (1998) • *Lee Ranaldo - solo:* From Here To Infinity (1987) • *Thurston Moore - solo:* Psychic Hearts (1995)

SONIC YOUTH GÖZÜYLE

Sonic Youth'tan Thurston Moore ve Diabologum'dan Michel Cloup karşı karşıya gelince Tricky'nin, Brigitte Fontaine'in, Air'in birer şarkısını dinleyip haklarında dedikodu yapmışlar... Geçen sayımızda da, hatırlayacaksınız, Tortoise'ı çekiştirmişlerdi... Cloup gazeteci kılığında, maksat Thurston'u konuşturmak...

Tricky (Bad Dream)

Thurston Moore: Albümlerini pek fazla dinlediğim birisi değil. Üç yaşındaki kızım, zaman zaman onun aynı yaştaki kızıyla oynuyor; kapı komşusuyuz. Los Angeles havaalanında Tricky'ye ilk defa rastladığım günü çok iyi hatırlıyorum. Kim'le benim yanımıza geldi, ben onu tanımamıştım. "Heey, siz Sonic Youth'dansınız değil mi? Ben de Tricky. Kesinlikle görüşmemiz, beraber bir şeyler yapmamız lazım, fena şeyler çıkarırız beraber!" Ben de OK dedim. Sonra Autechre hakkında ne düşündüğümü sordu –onların albümlerinden birini dinlediğimi görmüştü. Çok hiddetli, öfkeli bir hali vardı. "Bugünlerde herkes aynı şeyleri yapıyor, herkes aynı şeyleri yapıyor, benim buluşlarımı sahipleniyorlar." O gün çok kızgındı, sinirleri ayaktaydı. Kişiliğine büyük bir saygım var, en başından beri uç noktaları zorlayan bir insan oldu.

Michel Cloup: Tricky de sizin gibi deneysel çalışmalara girişiyor. Nasıl oldu da 14 albüm yaptıktan sonra kendi plak şirketinizi kurma noktasına geldiniz?

Thurston Moore: Kendi stüdyomuzda prova yapmaya başladıktan sonra bu fikir aklımıza geldi. Müziği şekillenirken, geçiş sürecinde kaydetmemiz mümkündü böylece, bu daha önce yaptığımız bir şey değildi. Bırakıyorduk bant dönsün, sonra sonucu dinliyorduk; böyle bir şansımız vardı. Öyle pek de medyatik bir çıkış yapmadan bu kayıtların en iyisini edit etmenin fena olmayacağını düşündük. Bu amaçla Sonic Youth Records'u kurduk. 17 yıl beraber çaldıktan sonra böyle bir şeyi hakkıyla yapabileceğimizi düşündük.

Brigitte Fontaine (Comme à la radio)

Thurstone Moore: Bu yeni albümde Fransa'ya iki göz kırpış var. "French Tickler" ve dolaylı olarak Brigitte Fontaine'den esinlendiğimiz "Female Mechanic" adlı parçalar... Kısa bir süre önceydi, Brigitte Fontaine'in bir plağını dinliyorduk ve birisinden bize tercüme etmesini istedik. "Kadınlar ağlar / Kadınlar ağlamaz" gibi bir şeyler söylüyordu. Bizim zihnimize takıldı ve "Female Mechanic"te bu prensipten esinlendik. Bu albümü Stereolab'la yaptığımız turnede onların Fransız şarkıcısı Laetitia Sadier sayesinde keşfettim. O dönemde Fransız şansonları çok ilgimizi çekiyordu: Jane Birkin, Charlotte Gainsbourg, France Gall. Laetitia bana Fontaine'in albümlerini dinletti ve hakikaten etkileyici buldum: Bu uzun sakin bölümler, Afrika perküsyonlarının kullanımı, bazı motiflerin sürekli tekrarı... Bütün müzikal önermeler bana çok ilginç gelmişti. Çok zeki bir insanla karşı karşıya olduğumdan emindim. Bizim çaldığımız yere bir akşam gelmesini çok isterdim. Her ne kadar artık şarkı söylemeyip kendini tamamen sinemaya verdiyse de, Charlotte Gainsbourg da aynı şekilde. O da bir konserimize gelse, ne kadar güzel olur.

Air (Sexy Boy - Beck remix)

Thurston Moore: Çok tuhaf, çünkü Daft Punk'tan ve Air'den önce elektronik müzik yapanlar, Pierre Schaeffer ya da Pierre Henry gibi adamların araştırmalarından esinleniyorlardı. Peki, o devirde başka kim elektronik enstrümanlar kullanıyordu? Bütün bu lounge-music, easy listening, coctail music dalgası... Benim hoşuma giden, bugün tekno ya da elektronik müzik yapan insanların çoğunun büyük ölçüde bu ikili mirastan esinleniyor olması. Çünkü burada, bir miktar kitsch var, eğlenceli bir yan var –ve rock'n'roll'da eğlence hep çok önemli bir unsur olmuştur. Beck, örneğin, işin ruhunu çok iyi kaptı. Farklı derecelerde çalışsa da, onun işinde hep oyunsu bir yan var. Air ve Daft Punk'ın 60'lı, 70'li yılların bu egzotic/lounge mirasını fazlasıyla kullanması ilginç. İnsanların bu iki grubu bu kadar sevmesinin nedenlerinden biri de bu sanırım.

Bence Air moda defileleri için ideal müzik yapıyor, 90'lı yıllara cuk oturuyor. Aynı zamanda, eğlenceli de. Bir tür underground easy listening: bu formül bugün malı götürür. Fazlasıyla ticari bir pop, hiçbir şey tesadüfe bırakılmamış –tıpkı grubun adı gibi "Air: French band". Ayrıca 60'ların, 70'lerin imajlarını 90'lara taşıma biçiminde de bu çok iyi görülüyor. Günün birinde bunun bir şekilde sona ermesi lazım. İşte bu nedenle de bunun bir başka şeye doğru bir geçiş aşaması olduğunu düşünüyorum. Gelecek yüzyıla geçiş...

Geçmişleri 1980'lerin sonuna kadar uzanıyor. Bu üçüncü albümleri. "Tanbul"dan önce, "Suda Balık" ve "Derya"yla adlarını duyurmuşlardı. "Tabutta Rövaşata" filmine Baba Zula "göbek adı"yla yaptıkları müzik, onları iyiden iyiye farkedilir kıldı. Karakteristik özellikleri, "provize" müziğe itibar etmeyip tamamen "emprovize" takılmaları, içlerinden geldiği gibi çalmaları. Son albümleri "Tanbul", İstanbul izlenimlerini ve "mozaik" fikriyatını esas alıyor; serbest çağrışımlarla ilerliyor, şehrin ve memleketin ötesine açılıyor. Geçtiğimiz günlerde, yeni albümlerinin piyasaya çıkmasını müteakip Bakırköy Akıl Hastanesi'nde "Zen çeşitlemeleri" yapan grubun üç üyesiyle enine boyuna söyleştik...

Zappa'nın güzel bir hikayesi vardı...

Bakırköy Akıl Hastanesi'nde konser verdiniz. Nasıl oldu bu? Talep kimden geldi?

Murat Ertel: Hemşireler aradı, Nurten hemşire... Fikir bize çekici geldi, orada çalmak bizi bayağı zorlayacak bir şeydi. Öğrendik ki, eskiden böyle faaliyetler çok yapılırmış. Hatta Deliler Günü diye bir gün varmış. Bütün hastalar gelir, kılıç kalkandan boğa güreşine kadar bir takım teatral şeyler yaparlarmış. Daha sonra bu bitmiş. Birkaç konser olmuş, Orta Asya müzikleri yapan Tümata çalmış: Dönüşüm elemanlarının kurduğu bir vakıf bu. Orta Asya'dan bu yana Türk müziğini araştırıyorlar, "şamanîk terapi" gibi bir takım yöntemleri kullanıyorlar. Ama hastalar biraz sıkılmış onlardan, yumuşak müzikler yapıyorlarmış... Sonuçta herhalde birileri bizi yakıştırdı, aradılar, biz de gittik. Ortam çok hoşumuza gitti, hemşireler bizi gezdirdi... Benim bir takıntım vardı: Neyzen Tevfik'in bir odası varmış orada, hep hazır dururmuş, canı isteyince gidermiş, Mazhar Osman onun odasını açtırırmış, Neyzen orada kalırmış... O odayı bulamadık ama, bize Mazhar Osman Salonu'nda çalacaksınız dediler. Baktık, tesadüfler iyi gidiyor... Sonra "nasıl çalalım" muhabbeti oldu. Her zamanki gibi çalarsak, kötü olabilirdi, çünkü müziğimizde karanlık yerlere de gidiyoruz, sonra dönüyoruz. Hastalar da bizimle beraber giderler, sonra kalırlar, dönemezler diye korktuk. O yüzden daha az bencil çalalım dedik.

Kayıt icat olununca, mertlik bozuldu.

O konsere özgü bir repertuar yani?

Murat: Temel bir fikir tayin ettik: Saldırgan, kaotik, karanlık çalmayacağız... Daha sakin bir ruh durumuna girmeye çalıştık.

Hastanede, sahnede neler hissettiniz? Demin bahsettiğiniz o karanlık yerlere giderken kendinizi yakaladığınız oldu mu?

Emre Onel: Ben baştan katılmıyordum bu fikirlere... Saldırgan olma diyorlardı, iyi dedim. Nasıl olduysa, birden rahatladım. İnsanlar da rahattı. Konserin sonunda ama, son şarkıyı yine karanlık bitirdik: "Perdeleri açın, dışarda güneş var" diye...

Zen, esas anlamıyla doğaçlama.

Murat: Normalde görmediğim bir katılım gördüm. Önde oturan biri vardı, kafasıyla ritm tutuyor, ama sallandığı ritm inanılmaz hızlı ve bütün vücut titriyor. Onu öyle görünce bir sorumluluğun oluyor. Başkası yavaş hareketlerle takılıyor. Ritmi tutturuyor ama yavaş yavaş takip ediyor...

Emre: Biri yatmış, dinliyor. O kadar iyi dinlerken, bir şeyi kötü yapsak, adamın keyfi bozulacak. Adamı görüyordum, resmen ona çaldım orada...

Salonun yoğunluğunu nasıl buldunuz? Fazla hasta yoktu galiba...

Murat: Her bölümden onar kişi gelecekti. Ama dışarı çıkma izinlerinin olması gerekiyordu. Bizim konsere gelmeleri onlar için bir armağan, bir kıyak gibiydi. Tanıdığımız insanların gelmesinden çok, hastalara çalmak istedik. Hastaların dışında hemşireler, doktorlar, görevliler de vardı. Başta çıkanlar oldu ama, çoğu insan sonuna kadar kaldı. Daha çok da kadın hastalar kaldı.

Hemşirelerle konuştunuz mu sonra?

Murat: Çok beğenmişler, çok memnun kalmışlar. Bizi seyretmeye bara ilk geldiklerinde korkmuşlardı çünkü...

Levent Akman: Seyrederken gözleri kocamandı.

Murat: Aman şunları şöyle yapmayın dediler, biz de olur dedik. Çünkü kullanılabilir bir durumdu bu: "Hey abi, Bakırköy'de çalmak ne uçuk fikir ya, delirtiriz orada milleti!.." Sahiden delirtiriz de! Böyle bir gücümüz var. Koy bir sürü insanı, istediğimiz yöne çekebiliriz, gülmek, ağlamak, isyan... Ama bu bizim için "havalı" bir şey değildi, çok ilginç bir deneyimdi.

Ama bir taraftan bizim gibi "dışarıdan" insanlar da çoktu seyirciler arasında. Sizi her yerde izleyebilecek insanların akıl hastanesinde izlemeleri karşılıklı bir mastürbasyon etkisi de yaratmış olmadı mı?

Murat: Daha çok hasta olmasını, hatta dışarıya kapalı olmasını bile tercih ederdik. Ama böylesi de önemli bir şeydi, çünkü o insanların sosyal bir etkinliğe katılıyor olmaları, sokaktaki insanla beraber, gayet güzel bir şekilde, sokaktaki insanın bile zor dinleyebileceği bir müziği takır takır izlemeleri, dışarı çıkarken bize el sallamaları, öpücük göndermeleri acayip hoşumuza gitti. Mastürbasyon olduğunu düşünmüyorum.

Mastürbasyonu çok da olumsuz anlamda kullanmadık...

Murat: Mastürbasyon değildi, "seks"ti. *(gülüyor)*

Müzikle tedavi gibi şeylere nasıl bakıyorsunuz, inanıyor musunuz?..

Murat: Biz kendimizi tedavi ediyoruz. Arabada mutlaka bir Portishead albümü bulunuyor. Trafik sıkışınca hemen çıkıyor ortaya. Müzik olmasa çıldırırdık. Benim arabam kötü, müzik setim çok iyi. Bizim için en önemli şey müzik.

Mastürbasyon değildi, "seks"ti.

Demin "karanlık" olmaktan bahsettiniz. Zen müziğinde nasıl karanlık noktalar var?

Murat: Tarifi zor... Hayat zor, onun için böyle bir takım şeyler yapıyoruz. Müzik yaparken, hayatla ilgili problemlerimizi atıyoruz. Bunu ifade ederek bir şekilde içimizden çıkarıyoruz, temizleniyoruz, rahatlıyoruz, huzura eriyoruz. Denemekten hoşlanıyoruz. Ama değil seyirci, müzisyenler bile çok fazla denemek istemiyor. Adam bir albüm çıkardığı zaman, mutlaka beğenilmek istiyor. İnsanların "müzik" olarak değerlendirmediği bir takım şeylere girdiğin zaman, direkt olarak reddediliyorsun.

Genelde bir savaş hali var...

Neleri müzik olarak değerlendirmiyor insanlar?

Murat: Belirli makamlar, melodiler, ritmler var, insanlar onları duymak istiyorlar. Kulak alışmış... Günlük hayatta ya da televizyonda duyulan sesleri de katabiliyoruz müziğimize. Yalnızca notalarla müzik yapmıyoruz, ya da belli bir ritmin dönmesi, köşeli bir ritm olması gerekmiyor. Kaçmış ritmler olabiliyor, ritm gitgide hızlanıyor ya da yavaşlıyor. Bunlar hep kaçınılan şeyler, davulcu saat gibi olsun istenir mesela. Benim sazın bir telinin akordu kaçıyor, ama o anda akord etmiyorum onu, akordu olan tellerle çalıyorum, sonra akordsuz tele geçiyorum. Müzisyenin yapmaması gereken bir şey. Bir melodi varsa ordan gitmen ya da onu başka bir melodiye bağlayacaksan, geçki notalarını kullanman gerekiyor, başka notalar koyarsan olmuyor. Böyle kurallar var, bunları sürekli bozuyoruz biz.

Zen bu kuralları yıkmak için mi başladı müziğe?

Murat: İlk zamanlar kurallarla çalıyorduk, normal bir müzisyen gibi beste yapıyorduk, söz yazıyorduk. Fakat emprovize bölümler vardı. Amerika'da, Avrupa'da karşılığı olan bir takım gruplar gibiydik, Doors, Grateful Dead: Besteleri var ama, onları uzatıyorlar, genişletiyorlar, değiştiriyorlar... O doğaçlama bölümler gitgide uzamaya başladı. 89'da tamamen doğaçlamaya kaydık.

"Doğaçlama", galiba müziğinizi tarif etmekte yeterli değil, "bozma"yı öne çıkarmak daha iyi... Her emprovizasyon, müziğin kurallarını bozmuyor çünkü...

Murat: Bir kere bizimki toplu doğaçlama... Normal doğaçlamada, mesela cazda, bir parça, bir tema üzerine doğaçlama yaparlar. O parçanın akor geçişleri, bir melodisi, bir makamı vardır, onun üzerinden giderler. Biz böyle bir doğaçlamayı Baba Zula'yla yapıyoruz, ama ona Zen ismini vermiyoruz. Zen, esas anlamıyla doğaçlama, ya da, öyle olmalı... Önceden düşünülmemiş, notası olmayan, o andaki ruh durumuna göre çıkan, müzisyenin ilhamıyla gelişen bir şey...

Sizin "bozma"larınız kasti değil mi? "Bozacağız" diye başlamıyor musunuz çalmaya?..

Murat: Hayır. Ama bazen şöyle bir şey olabiliyor: Seyirciye gıcık oluyoruz, bunların kafasına göre bozuk çalalım diyoruz. Seyirciler negatif bir elektrik yayabiliyor. Zappa'nın güzel bir hikayesi vardı, ben çok severim: Bir elma çıkarıyor, mikrofonun karşısında kırt kırt kırt yiyor, ikinciyi çıkarıyor, üçüncüyü çıkarıyor, yiyor... Bir sürü seyirci çekip gidiyor. "Evet" diyor Zappa, "şimdi gerçek seyirciler kaldı". Sonra onlara iki saat çalıyor. Bu iyi bir şey. Bize meraktan gelen adamlar var, sonra "bunlar gürültü yapıyor" diyorlar, kalıyorlar. Niye kalıyorlar ki? Hayat kıymetli, zaman az... Sevmiyorsanız gidin. Böyle durumlarda bozuk çalabiliyoruz, insanlar tahammül sınırlarının sonuna geldiklerinde gidiyorlar.

Tek amaç onları kaçırmak mı?

Emre: Evet, öyle oluyor. Sadist zevkler de var tabii... *(gülüyor)*

Grup elemanları olarak aranızda iletişimi sağlamak zor olmuyor mu sahnede?

Murat: O zaman zaten o parça kötü olmuş oluyor. Bir de bakıyorum, belirli melodileri çalıyorum, kalıplar içindeyim. Bu beni rahatsız ediyor. Böyle bir durumda çalmayı bırakıyorum. Saptadığımız prensiplerden biri bu: Sıkılıyorsan, çalma...

Provada ya da sahnede, son derece melodik, başı sonu belli bir şeyler ortaya çıktığı olmuyor mu hiç?

Murat: Oluyor. Onlardan da zevk alıyoruz: Çok melodik, herkesin söyleyebileceği şeyler... Konserlerde, barlarda insanlar böyle parçaları istiyorlar bizden. "Şunu çalsanıza" diyorlar. Gelmiş, dinlemiş, beğenmiş, aklında kalmış, söylüyor hatta, onu istiyor... Biz tabii hatırlamıyoruz bile...

Zen'in iyi zamanına rastlamak çok şansa bağlı bir şey o zaman...

Murat: İnsanlar genelde müziği bir eğlence aracı olarak görüyorlar, bu kötü bir şey. Savunduğumuz bir nokta da bu: Müzik çok önemli ve kutsal bir şey. Kayıt icad olununca da, mertlik bozuldu. Köroğlu'ndan aparttım. *(gülüyor)* Gerek görsel gerek işitsel hiçbir kaydın olayın gerçeğine ulaşmasına imkan yok. Kayıt teknolojisi o frekansı, o havayı kaydedemiyor. Hiçbir şey canlı bir konser gibi olamaz. Şu anda onunla mücadele ediyoruz: Simülasyon durumuna karşı ne yapılabilir? Mutlaka canlı kaydetmek gerek. Birlikteliğin ruhunun ayrı bir şey olduğuna inanıyoruz. Törensel bir hava yakalıyoruz ve herkesten doğan bir enerjiyi birleştirip bir şey çıkarmaya çalışıyoruz. Bu çıktığı zaman, gerçekten alıp götürüyor. O zaman sokaktaki adam da beğeniyor bizi, istediğimiz kadar kaotik olalım...

Yeni albümünüze, "Tanbul"a gelelim. Zen tarihinde onu nereye oturtuyorsunuz? Biraz daha kızgın bir albüm sanki...

Murat: Eskiden daha meditatif bir müzik yapıyorduk, şimdi daha sert oldu. Albümün kapağı da karanlık, gece gibi. Esasında İstanbul'daki kültür mozayiği fikrinden yola çıktık. Herkesin içinde büyükşehir duygusunun hakim olduğunu gördük: Karınca durumu, git-geller, yollar, zorunluluklar, isyan... Bu duygu temel oldu bizim için.

Nasıl bir İstanbul kafanızdaki?

Murat: Bence İstanbul, her şeyi bulabileceğin bir şehir. Çok sakin bir köy hayatı da yaşayabileceğin, aynı zamanda New York gibi de takılabileceğin, içinde hem Dolapdere'si, Hacıhüsrev'i, hem Bebek'i, Etiler'i, Maltepe'si, Büyükada'sı olan, Amerikan, Bizans, Arap kültürünün, Diyarbakır'ın, Ankara'nın, Adana'nın bir arada bulunabildiği bir şehir... Tabii, bu albümün İstanbul'u tamamen yansıttığını söyleyemeyiz. Ama bir kısmı ve belli bir havası var. Bu da, İstanbul'un "tanbul"u...

Emre: "İstan" zaten "diyar" demek. İstan bul, diyar bul, nereyi arıyorsan oraya gel dur... Kaçmak istiyorsan kaçabileceğin bir yer, dalmak istiyorsan dalabileceğin, bela arıyorsan bela bulabileceğin bir yer...

Niye "Tanbul"?

"Tanbul" diye bir şarkı vardı. Merih "İstanbul"u bölerek söylüyordu, finalde "Tanbul, Tanbul" diye bölerek bitirdi. Tesadüflere, şanslara inanıyoruz, onların bir anlamı olduğunu düşünüyoruz. Arkasında hesaplı bir şey yok.

O şarkı neyi anlatıyor?

Murat: Bir Orwell durumu... Merih'in "kurtadam" yaşamıyla ilgisi var: Video efekti uzmanı ve ses stüdyosunun da teknik işlerinden sorumlu, bir de bizimle müzik yapıyor. O dünyayla bizim dünyamız ve İstanbul arasında kurduğu bir bağı anlatıyor. Bizi gözetleyenler, başta olanlar, iktidar, Yeni Dünya Düzeni, ve İstanbul, buradayız biz, bir şeyler yapıyoruz... Böyle bir teması var. Ama özellikle böyle bir şey anlatayım diye çıkmış bir şey olduğunu zannetmiyorum.

Sözler de doğaçlama mı?

Murat: Evet. Bir iç boşaltımı. O şarkı da bir kerede kaydedildi.

Albümde niye gitar değil de, elektro saz çaldın?

Murat: Bir yönlenme oldu bizde, Türk kültürüne sarılmaya başladık. Niye yalnızca bir takım insanlara kalsın bu kültür diyorduk. Görsel olarak da vardı zaten konserlerimizde: Türk popüler kültürü olsun, yeraltı kültürü olsun, daima dialarda, filmlerde kullanıyorduk: Eski Türk filmleri, eski melodiler, Türk yazarları, şairleri, onlardan alıntılar, görüntüler, evler, insanlar... Bunların dozunu arttırmaya karar verdik. Ben saza yöneldim, Levent tumba çalıyordu, defe yöneldi, Emre zaten baştan beri darbuka çalıyordu. Bir de, gitar bana yetmemeye başladı. Gitar müziğinin 1950'lerden 90'lara bayağı tükenmiş olduğunu, yapılabilecek şeylerin yapılmış olduğunu düşündüm. Elektro sazı aldığım zaman, işlenmemiş bir şey olduğunu gördüm. Orhan Gencebay'da, Erkin Koray'da, Anadolu rock'larda biraz var, başka pek yok. Bana ilham verebilecek olanlar bunlar, en azından: Orhan Gencebay, Özer Şenay, Ersen'in bazı şarkıları, pavyon durumu...

Emre: Bence Murat'ın saz çalması çok iyi oldu, acayip açıldı yol. Bambaşka bir şey çıkıyor ortaya. Rock çalacağım diyorsun sazla, ama ortaya rock çıkmıyor da, başka bir şey çıkıyor. Onu işlemeye başlıyorsun sonra.

Murat: Bahsettiğim kullanımlarda da karakteristik çalıştan pek fazla uzaklaşılmamış durumda. Orhan Gencebay'da ve Erkin Koray'da Pakistan-Hint havaları biraz girmiş. Onun dışında atonal şeyler, makam dışı sesler, sert efektler ve yoğun elektronik şeyleri kendi içimde duyduğum için, bir an önce böyle bir şeye yönelme açlığı hissettim. Rahatladım. Yaptık, artık taklitleri olabilir. Bir yol açtığımızı düşünüyorum.

Bir müzisyen olarak ne değiştirdi sende? Gitarı bırakıp sazı eline aldığın an, o duygu...

Murat: Acayip iyi hissediyorum. Sapı daha değişik bir kere, kavrayabiliyo-

Arabada mutlaka bir Portishead albümü bulunuyor.

Büyükşehir: Karınca durumu, git-geller, yollar, zorunluluklar, isyan...

Merih "İstanbul"u bölerek söylüyordu, finalde "Tanbul, Tanbul" diye bölerek bitirdi.

Rock çalacağım diyorsun sazla, ama ortaya rock çıkmıyor da, başka bir şey çıkıyor.

rum. Üç teli var gibi, çift de takabiliyorsun ama... Sadeliği çok seviyorum. Onun getirdiği bir tür olanaksızlık var, ama bazı olanakları da açıyor. Tek telden çalabiliyorum, elimde altı tane tel olduğu zaman "onları da kullanayım" gibi bir his oluyor. Aletin olanakları az olduğu için, harbiden müzik yapmak zorundayım. Çocukluktan beri gelen bir birikim, bir kulak dolgunluğu, ruhumuza yansıyan bir şey var, onunla çok çabuk buluşabiliyorum. Çocukluğumda çok aşık dinledim, bir sürü 45'liğim vardı, hâlâ topluyorum. O sevdiğim adamlarla artık daha çabuk birleşebiliyorum. Gitar olduğunda araya bir filtre giriyor.

Levent: Aynı şey bizim başımıza da geldi. Murat sazı alıp saz tınıları verdiği zaman, gitarı duymaktan daha rahat hissediyorum kendimi. İçimden gelen şeyleri daha rahat verebiliyorum. Birlikteliğimizde daha farklı bir boyuta geçtiğimizi, ama sıcak bir şeyler de olduğunu hissediyorum.

Ama sazı gitar gibi çalmaya çalışıyorsun bazı şarkılarda... Sazı sazlıktan çıkartıyorsun belki ama tutup tanıdık bir sese, gitara dönüştürüyorsun gibi...

Murat: Gitar gibi çalmak değil de, gitarla saz arası sesler var. Sazın kendi karakteri var ve dezavantaj gibi görünen şeyler aslında avantaj. Teksesli-çoksesli tartışmasına benziyor. Müziğin teksesli olması, küçümsenecek bir şey değil. İlla da armoni diye bir şey olması gerekmiyor müzikte. Varsın Ortaçağ papazlarının saptadığı gibi olmasın, ne olacak? Bach amcanın yazdığı gibi üçlüsü beşlisi bir araya gelince oluşan bir şey değil bence... Yalnızca gitarda uygulanan bir takım şeyleri sazda yaptığın zaman insanın aklına gitar geliyor. Mesela feedback koyduğun zaman, "faz"la çaldığın zaman, ekoyu dayadığın zaman, sazın tonu gitara yaklaşabiliyor. Sazda şöyle bir olanak var: melodiler... Melodilerde gitardan daha fazla ses var. Bu, Türk müziğinin sistematiğine dayanıyor: Batının böldüğü seslerden daha fazla sese bölünmüş. Sazdan, gitardan çıkaramayacağın sesleri çıkarabiliyorsun. Bir tane yeni ses bile önünde müthiş enginler açabiliyor. Bu ses dört-beş tane olduğu zaman, bayağı bir melodik genişlik sağlıyor. Aslında albümde de bir sürü melodik şey var. Ama insanların melodi anlayışı daha uzun melodilere göre şekillenmiş. Daha kısa melodiler de olabilir, üç tane notayla da bir melodi yaratabilirsin. Batılılara, hatta buradaki insanlara da bozuk gelebilecek sesler de var. Gitardan hiçbir zaman çıkmayacak bir ses, sazdan da hiçbir geleneksel adamın çıkarmadığı bir ses var. Oraya koyabiliyorum onu ve bu benim önümde bir ufuk açıyor.

Gitardan onu alabildiğine uzaklaştırmak, koparmak da bir yöntem olamaz mıydı? Saz sana böyle bir şey söylemedi mi?

Murat: İleride söyleyecek herhalde. Gitarla saz arası bir noktadayım şimdi ben. Gitarı bırakmış olsam da elimden, onun getirdiği bir birikim var. Onu birdenbire kesip atarsam, çok zor çalarım herhalde. O mirası da reddetmek istemedim. Gitar-saz arası bir yaratık oldu. Bundan sonra belki gitardan iyice uzaklaşacağım. Ama özellikle gitarla bağdaşan bir takım sesler var. Wahwah pedala bastığın anda Hendrix ya da Shaft ekolünün getirdiği bir kültür var. Distortion dediğin zaman rock geliyor. Onlardan da uzaklaşıp belli şeylere gitmek olası. Bizim yolumuz herhalde o.

Sizler Zen'in "ritmcileri"siniz. Sizin kendi aletlerinizle ilişkiniz nasıl başladı?

Emre: Gitar çalıyordum. Bir gün bir bara gittik. Barda birileri çalıyordu, ben de içmiştim, çok güzel muhabbet vardı, çalacak bir şey arıyordum. Bir tane darbuka buldum orada, vurduğum anda "aaa" falan oldum, "nerdeydim ben bugüne kadar da, o neredeydi?" Sattım gitarın amplisini, darbuka aldım, geri kalan parayı da yedim. *(gülüyor)* Darbuka çalışmaya başladım, kasetleri teybe koyup şarkıların üstüne çalıyordum...

Daha evvel darbuka sesine ilgin var mıydı?

Emre: Türk müziğine karşı vardı. İlkokuldayken fasıl söylüyordum. Çocukluğum düğün salonlarında geçti. Babam tango söylüyordu, Oktay Onel... Darbuka içimdeki vurma isteğini tatmin edebileceğim, çok güzel bir enstrüman... Ben vuruyorum, insanlar oynuyor. *(gülüyor)* Vurmalı bir sürü şey çalıyorum aslında. Darbuka çaldığım zaman bildiğim şeyleri tekrar ediyorum, belli bir sıkıntı yaratıyor bu. Böyle dönemlerde, yeni bir şey keşfedebileceğim aletleri çalıyorum. Sonra yine darbukaya yoğunlaşıyorum.

Demin kasette dinlediğin şarkıların üstüne darbuka çaldığını söyledin. Nelerdi mesela bunlar?

Emre: Hip-hop dinliyordum acayip. Lisedeyken break yapıyordum. Senelerce tekno dinledim. Sonra değişti, dallanıp budaklandı, pek çok şey dinlemeye başladım. Ama darbukaya vurduğum zaman genelde hep hip-hop dinliyordum, onların üstüne çalıyordum. Zen'le çalmaya başlayınca, daha çok Türk müziğine yönelmek zorunda hissettim kendimi. Kafamda hep vardı zaten, evde bir şeyler mırıldansam, Türk sanat müziği gibi bir şeyler çıkardı. Darbuka çalacaksam, bunlara bakmak zorundaydım zaten. Çalarken genelde melodik enstrüman çalan insanları izlerim ben. Melodi değiştiği zaman, benim yaptığım şey de tamemen değişir.

Hip-hop çalıyor musun darbukayla?

Emre: Çok çalıyorum. Baba Zula'da vardı öyle şeyler.

Murat: Baba Zula'da jungle ritmler vardı. Öyle bir analizci mantıkla bakarsan "Tanbul"da da sazı kapattığın zaman, altyapıda dans ritmleri olduğu görülebilir. Her ne kadar sert, karanlık gibiyse de, o Merih'ten ve benden kaynaklanıyor.

Emre: Ritmde de önemli olan şey, bence melodik olarak çalmak. Vurmalı da olsa, benim kulağıma gelen ses melodik olmalı. Tek başıma çalarken mesela, öyle çalıyorum.

Murat: Ben de ritmik çalmayı seviyorum. Melodik enstrüman çalanlar ritm, ritm enstrüman çalanlar melodik çalmaya çalışıyor. Garip bir denge oluyor böylece...

Senin nasıl başladı kendi enstrümanınla maceran?

Levent: Lisede bas çalıyordum, bir grup kurmuştuk, Milliyet'in liselerarası yarışmasına girecekti. Grubun solisti de Merih'ti. O sene bu yarışma yapılmadı. Biz söndük, ara verdik. Bu arada Murat'la Merih Zen'i oluşturmaya başladılar. Merih yakın arkadaşım olduğu için onları izlemeye başladım. Zen'in izleyicisi oldum. Bir provada, köşede bir tumbacık vardı. Onunla birden göz göze gelerek çalınan müziğe ben de adapte oldum. O gece öyle oldu, bir daha olmaz diyordum, çekiniyordum. Murat "sen de çal abi" dedi, o tumbacıkla devam ettim. Sonra bir davul seti gördüm. *(gülüyor)* O birden yakınlaştı bana. Böyle böyle vurmalılara girdim.

Murat: O bahsedilen grubun davulcusuyla beraber, Levent bas çalıyor, ben, birkaç kişi daha Nalkafalar diye bir albüm yapmıştık. Kaset halinde şu anda, onu tekrar miks edeceğiz. Daha punk'ımsı, daha rock'ımsı, daha normal bir müzik... Ama bayağı melodik şeyler var. Grup ruhu çok güzel, amatör bir ruh var.

Senin Türk seslerine yönelmen nasıl oldu?

Levent: Tumbalarımın sayısı arttı. Ne zaman tumbayla girsem gruba, müziğin havası değişip daha yumuşak, daha Latin türü bir şeylere dönmeye başlıyordu. Bu beni rahatsız etti, tumbayı bıraktım. Ufak bongolara döndüm, Baba Zula'da o tınıyı kullandım. O sırada grup içinde Türk müziğine yönelme oldu, eski Türk müzikleri üzerinde çalışmaya başladık.

Türk müziğine yönelmeye başladığınızda neler dinlediniz?

Murat: Büyük Arabesk Orkestrası'nı çok dinledik: Ahmet Cemal diye bir adamın orkestrası... Erkin Koray'ın "Şaşkın"ı bulduğu plak... Aynı zamanda modern dans müzikleri dinliyorduk.

Emre: Hepsi birbirine bağlı. Büyük Arabesk Orkestrası'nı dinliyordum, bir baktım, adam jungle ritmi çalıyor orada. Kim bilir kaç senesinde yapılmış bir albüm...

Murat: Türk sanat müziğine çok fazla yönelmedik. 1950'lerdeki, 60'lardaki, 70'lerdeki Türk pop müziği ve Türk halk müziğinin her dönemini dinledik. Türk sanat müziğini insanlar kişisel olarak dinliyordu. Türk sanat müziği, benim için mesela, taş plaklardaki Türk müziğidir, ya da enstrüman çalan insanlardır, Yorgo Bacanos, Aka Gündüz Kutbay... Fasıl sevmem, ses olacaksa tek olsun isterim. Ama Türk halk müziğini her zaman dinledim. Bir de davul-zurna... Ama hâlâ çocuklara sevdiremedim. Açınca müziğin sesini, bayağı bir rahatsızlık oluyor. Mesela Karayılan kültürü üstüne, yapabildiğim kadarıyla yönlendim. Mahir Dağlı diye bir adam var mesela... Karayılanlık diye bir kavram var, Kastamonu yöresinde... Mahir Dağlı, 1950'lerde ortaya çıkıp inanılmaz bir sahne şovu ve dansla halk müziğini ve davulu bütün ülkeye sevdiren müthiş bir davulcu... Babam-

Playboy estetiği yerine Seher Şeniz'i görmek çok daha heyecanlandırıyor.

Darbuka içimdeki vurma isteğini tatmin ediyor.

Hasan'dan çok daha enteresan Serdar Ortaç.

Vampir gibi emiyorlar, deforme ediyorlar ve bokunu çıkarıp bırakıyorlar.

lar izlemiş onu, çok iyiymiş gerçekten. Uluslararası bir adam, devlet onu her yere gönderiyor. Kastamonulu ve Karayılan lakaplı... Karayılan olayını da araştırdım: Bu bir yarışma. Davulcular toplanıyorlar ve bir metrelik bir daire çiziyorlar kendilerine. Zurnalar başlıyor ve davulcular, o dairenin içinden çıkmadan, dönerek ve çeşitli akrobatik hareketlerle davul çalıyorlar. En iyileri karayılan lakabını alıyor. Mahir Dağlı, Karayılan lakabını yıllarca elinde tutmuş. Karayılan olayının bir başka yönü şu: İki tür şaman var: akkâm ve karakâm. Karakâm ve karayılan, bayağı birleşiyor. Karakâmlar da davul çalıyorlar, davullarını başkalarına elletmiyorlar.

Emre: Hatta bir rivayete göre, davulun derisi delinmeden mutlaka şaman ölmüş oluyor.

Murat: Akkâmlar ise daha munis tipler, ufak tefek işlerle uğraşıyorlar. Karakâmlar, bildiğimiz anlamda şaman, dış dünyalarla bağlantıları var. Akkâmlar daha dünyevi işlerle meşgul, çocuklar, kadın işleri, düğünler... Karakâmlar daha karanlık, hastalıklarla, ölümle iç içe... Buraya nereden geldik?

Davul-zurnadan...

Murat: Evet. Rock grubu gibi bir şey... Minimal de bir şey... Babam bu albümde "Yavaştan Gel" şarkısını dinliyordu, "ne bu, zurna mı" dedi. Acayip hoşuma gitti, çünkü orada sazı zurna tonuna yaklaştırarak çalmaya çalışmıştım.

60'ların, 70'lerin popüler kültürü her alanda tekrar değer kazanmaya başladı. Siz uzun zamandır takılıyorsunuz...

Murat: Küçükken zaten onları dinlerdik, filmleri seyrederdik. Ucuz filmlere, seks filmlerine acayip bir merak var. Playboy estetiği yerine Seher Şeniz'i görmek çok daha heyecanlandırıyor. Küçükken Pazar dergisi alıyordum, Playboy almıyordum. Sonra Amerikan kültürü geldi. Lisede, üniversitede o kültürün içine girdik dört-beş sene. Ama oradan da çıktık tekrar ve çocukluğumuzda bize rahat gelen, iyi gelen şeylere döndük. Okulda her sene, hatta her dönem "Dünyayı Kurtaran Adam" seansları vardı. Uzay gemisinde "haydi aşağıya iniyoruz" dediğinde, herkes "ıığğğn" diye yana kayardı onlarla beraber. Peluş canavarlar çıkınca zevklenirdik. Şimdi onları bıraktık, çünkü Best FM'de de bu durum var, Beyaz Show'da da... Sonra Orhan Gencebay Nostalji kaseti çıkarınca herkes üzülüyor. Ama ben üzülmüyorum, herkes dinlesin tabii...

Niye üzülüyorlar?

Murat: "Orhan Gencebay'ın bizim için anlamı vardı, şimdi herkes dinliyor" diye... Ya da Doors filmi geliyor, "şimdi herkes Doors dinleyecek" diyorlar. Pardon ama, bu herifler bir numaralı adamlar, popüler adamlar, neden bir tek siz dinleyeceksiniz! Hendrix'e underground diyorlar, değil, adam pop, bir numaraya kadar çıkıyor... Bir de kitsch kültürüne, yeraltı kültürüne, popüler kültüre çok meraklıyız. Merak etmesem de, dinlemek istemesem de, Madonna'nın son albümünün nasıl olduğunu biliyorum, İbrahim Tatlıses'in neler yaptığını biliyorum, Tarkan'ı biliyorum, acayip isimli kızları, erkekleri biliyorum. Sokakta, takside, evde, televizyonda hepsini duyuyorum. Onlardan zaten besleniyoruz, reddetmeye imkan yok. Komik olanları da var bence. Ya da öyle bir yaklaşımla yaklaşınca hoş oluyor. Serdar Ortaç'ı gülümseyerek izlemek mümkün. Bazı şeyler de çok korkunç ama. Hasan'dan çok daha enteresan mesela Serdar Ortaç.

O eski zamanları düşününce neler güzel geliyor size?

Murat: Bir kere insanlar müzikal sınırlarını daha geniş tutabilmişler. Arabesk gibi, Anadolu rock gibi akımlar ortaya çıkabiliyor, Hümeyra, Fikret Kızılok gibi şanson geleneğine yakın insanlar çıkabiliyor. Hoşgörü var ve popüler de olabiliyor bu insanlar. Bu zamanda çok daha keskin kurallar, kalıplar var. Hep o kalıplar tekrarlanıyor, aşağılarda bir şeyler değişince üste yansıyor. Tarkan biraz daha rock bir gitar koyabiliyor, çünkü aşağıda rock var. Bu tehlikeli bir şey, malzemeyi vampir gibi emiyorlar, deforme ediyorlar ve bokunu çıkarıp bırakıyorlar. O zaman sen de uzaklaşıyorsun, bu heriflerin yapamayacağı ve senin rahat edeceğin yeni bir alan yaratmaya çalışıyorsun. Bu alanı yarattığın anda herifler hop diye vampir gibi tekrar geliyorlar. Ama bir yandan, yaklaşamayacakları yerlerde de dolaşıyoruz.

Onların yeraltı kültüründen bir şeyleri alıp kullanmaları, o kültürü oluşturanların onu kullanmaya devam etmeleri için ne gibi bir engel teşkil ediyor?

Murat: Kaynak gözlüğünü takınca gözümün önüne Tarkan geliyor mesela, taksam mı diye düşünüyorum. Halbuki sevdiğim, taktığım bir şey. Garip takıntılarımız oluyor. Hasan'ı görünce Anadolu rock üzerine düşünmeye başlıyorsun, ya da "bu herif de saz kullanmış, tüh be" diyorsun. Sonra bir şekilde de seviyorsun, "dandik bir flamenko solo olacağına saz olsun hiç olmazsa" diyorsun. O insanlar pek parlak bir konuma sahip değiller. Sömürücüler ve para, başarı ve ün ağırlıklı kapitalist bir düzene hizmet ediyorlar. Gerçek müzisyenler, müzik yapmaya çalışan insanlar hemen belli oluyor zaten. Popüler de olabilirler, karşı değilim.

Siz yeraltı kültürünün bir üyesi gibi mi görüyorsunuz kendinizi? Popülerleşmek ister misiniz mesela?

Öyle değiliz ama, insanlar öyle diyorlar. Müziğimizin popülerleşmesini isteriz. Bir kahvede müziğimizin çalındığını duymak bana büyük bir keyif verir. Bir adam geliyor, "ben gemiciyim, ilk defa dinledim müziğinizi, n'olur bana kasetinizi verin" diyor. San Fransisco'da bir kuaförde, bizim müziğimiz çalıyormuş. Ne kadar güzel bir şey. Ama ben kendi suratımın popüler olmasını istemem. Çünkü yürümek isterim, bir yerde yemek yemek isterim, dolaşmak isterim. Moda'da Barış Manço'yu gördüm, ben bile "aa, Barış Manço" diye bakıyorum adama. Adam gelmiş pizza yiyor, rahatsız etmek de istemiyorum ama, yan gözle bakıyorum adama, nasıl yiyor, ne konuşacak diye... Doğal, insanî bir şey bu. Bu şekilde popüler olmayı istemeyiz, ama müziğimizin popüler olmasında hiçbir sakınca görmüyorum. Keşke bütün iyi müzikler popüler olsa da, tüketilmek üzere yapılanlar olmasa.

Yeraltından kastınız ne peki, nasıl bir şey bu yeraltı?

Şöyle bir şey olabilir: Tüketilmeyen, çoğaltılmayan, elde edilmesi zor olan, belli bir çevrede kalan bir şey. Müzikal olarak olmasa da, kavram olarak yeraltından çıktık bence. Bundan önce kaset çoğaltıyorduk, bazı dükkanlara veriyorduk. Gerçi alternatif kültürü sahiplenmiş bir şirketten çıkardık müziğimizi, ama yine de şimdi Beyoğlu'nda ya da Kadıköy'de bir dükkandan satın alınabilir bir hale geldi. Bu artık yeraltı değil, bambaşka bir şey. Bize artık böyle dememeleri lazım, "eski yeraltı grubu" diyebilirler. Ama müzikal olarak bir taviz verdiğimizi düşünmüyorum.

Popüler olmanın tek yolunun müzikten taviz vermek olduğunu da düşünmüyorsun herhalde?

Murat: Hayır. Münir Nurettin de dinliyorum, Neşet Ertaş da... Bunlar popüler isimler ve müziklerinden taviz vermediler. Taviz verdikleri anlar belki olmuş olabilir, ama bana öyle gelmiyor. Popüler olmak gibi bir amacımız yok, ama bayağı hoşumuza gider. Para da kazanmak isteriz açıkçası. Çok zevkli bir şey değil parasız dolaşmak.

Zen elemanları Mavi Sakal'la birlikte de çalışıyor? Bunun sebebi ne?

Murat: Değişik müzisyenlerle çalışmanın bana bir şeyler kattığını düşünüyorum. Popçularla da çaldım, cazcılarla da çalıyorum, rock'çılarla da... Değişik müzik türlerinde, formlarda çalmak beni zorluyor. Böyle bir çekiciliği var benim için. Mavi Sakal, çok eskiden beri arkadaşlarım. Perküsyon çalıyorum orada, o yönümü geliştiriyorum, bu bana başka bir şekilde geri dönüyor. Perküsyoncu kimliğim başka bir kimlik, belli bir imajı olan, danseden, şov yapan birisi, Karayılan'ın yavşamışı...

Başka kimlerle çaldın?

Murat: Sezen Aksu'yla çaldım mesela. Popüler sistemin tam top noktası... Eğlenceliydi. Ama orada da kendi anarşist tavrımı kaybetmediğimi düşünüyorum. Bayağı komik şeyler yaşadım. Mesela, yılbaşı çekimi vardı, beni de götürdüler, playback yapılıyordu. Herkese yemekler vermişler. Acayip komik dekorlar var, ışıklar, merdivenler, bilmem kaç tane kamera... Orkestra çalar gibi yapıyor, ben de dansediyorum hala hula... Geldim geldim, Sezen'e pat diye bir tane göt attım, vijjt diye fırladı. Sonra bitirdi şarkıyı, yönetmen "tam şarkı söylerken Sezen Hanım mikrofon dışına çıktı, tekrarlayacağız" dedi. Sezen kızmıyordu, "sapığım benim" filan diyordu. Ama menejerleri gelip "öyle yapma" diyorlardı. Tarkan geliyor, "aa, bilmem ne gözlüğü takmış" diyor, Cem Yılmaz geliyor, "aa, ne kadar uçuk bir tipsin sen yaaaaa" yapıyor. Ben de "ığğğyy" filan... *(gülüyor)* En sonunda da zaten gruptan attılar.

Söyleşi: **Merve Erol - Derya Bengi**

San Fransisco'da bir kuaförde mesela, bizim müziğimiz çalıyormuş.

Kaynak gözlüğünü takınca gözümün önüne Tarkan geliyor, taksam mı diye düşünüyorum.

Aşağılarda bir şeyler değişince üste yansıyor. Tarkan biraz daha rock bir gitar koyabiliyor, çünkü aşağıda rock var.

Patti Smith 12. sayımızda, son albümü "Peace and Noise" sebebiyle ağırlamıştık kendisini. O günlerden beri haberini alamıyorduk. Meğer, bir sürpriz hazırlıyormuş: 1967-1974 yılları arasında yaptığı desenler ve hayat arkadaşı şöhretengiz fotoğrafçı Mapplethorpe'a verdiği pozlardan oluşan bir sergi açtı Paris'te. Libération'a bağlanıyor ve Smith'ten "son haberler"i naklediyoruz...

Resim ve yazı beni başka yerlere götürdü

Sık sık Avrupa'dan, Rimbaud'dan ve Artaud'dan söz ediyorsunuz...

Patti Smith: Antonin Artaud'ya beni çeken, bana hep fazla acı ve eziyet çekmiş gelen, insan olarak varlığı kadar, yazış tarzı, şiirlerinin resmi de içine alacak kadar kaligrafik olması... İçinde barındırdığı şiddet, ateşlilik ve toplumla yoksunluklarını, tatminsizliğini eklemlediği devrimci zihniyeti beni hep çekmişir. Yazışındaki fiziksellik, yazı yazmaya başladığımda kendimi çok yakın hissettiğim bir şey oldu. Ayrıca, giderek "Avrupa tarzı" nesir şeklinde şiir yazma arzum belirginleşti, yazarken konuşmaya başladım, sonra rock bağlamı da dahil olmak üzere bedensel performansa atıldım. Ben hiçbir zaman bilinçli olarak müzisyen olmayı istemedim. Çok gençken, ressam olmak istiyordum; resim ve yazı beni başka yerlere götürdü! Bu konuda da Artaud'yla aramızda bir yakınlık var: Belki hiçbir zaman mükemmelliğe, yetkinliğe ulaşamamak, ama tek bir konuya, tek bir alana kapanmamak... Brancusi ya da Jackson Pollock kadar motive olabilmeyi isterdim, ama benim kaderim farklı ifade biçimlerinde yatıyor.

Bu "çok-disiplinlilik" 60'lı yılların sonlarında yerleştiğiniz New York'taki sanat camiasına özgü bir şey değil mi biraz da?

Sanmıyorum. Robert Mapplethorpe'u tanıdığımda ve beraber yaşamaya başladığımızda, bir yandan geçimimizi sağlamak için de çok çalışıyorduk, ve ben hep çok konsantre olmaya gayret ediyordum. 70'li yılların başıydı, Warhol kuyruklu yıldızının kuyruğu, sanat camiasında kendi kendini geçici bir sanat haline getirme anlayışı yaygındı. İmaj çok önemliydi, ama ben daha ziyade geleneksel üslûplu bir sanatçıyım. Benim geleneğim, sanatçının "ressam" olduğu gelenek. Bu kavramı teknik bir çıraklık ya da girişimci bir arzunun sonucu değil de, tanrı vergisi bir istidatın sonucu olarak gören gelenek... Bu istidat fikrine çok önem veriyorum.

Peki resimleriniz?

Resimlerim sürece duyduğum aşktan geliyor. Kaligrafiyi, fiziksel olarak yazma eylemini seviyorum, her zaman Dubuffet'ye, Michaux'ya hayranlık duydum. Robert'a rastladığımda, Duchamp tarzı konstrüksiyonlar yapıyordu. Yere yan yana oturuyor, beraber çiziyorduk: İnanılmaz bir gözü olan Robert, daha sonra çalışmalarını beslemek için Polaroidler çekmeye başladı ve kendisini tamamen fotoğrafa verdi; fotoğrafın çabukluğunu çok seviyordu. İşinde çok güvenliydi, bense daha fazla içimden geldiği gibi, ana göre davranıyordum. Bu sergide de yer alan çektiği ilk fotoğraflar için poz vermiştim. Onun arşivlerin ve çekmecelerin karanlığına tıkılmış duran fotoğrafçılık için yaptığına büyük hayranlık duyuyorum. Fotoğrafçılığın sanatsal saygınlık kazanmasına katkıda bulundu, modern fotoğrafçılığın gelişiminde bunun önemli bir katkı olduğunu düşünüyorum.

Geleceğim, küçük bir kız çocuğuyken hayal ettiğim yöne doğru gidiyor: resimde yoğunlaşacağım. Kendime, sağlığıma dikkat edersem, ki bence bir sanatçının romantik bir kendi kendini tahrip etme fikrine kapılmaması önemli bir şey. Yapacaklarımın en iyisi henüz yapmadıklarım.

Bugün bu salonda sergilediğim resimlerse, albüm çıkarmaya başlamazdan önce, Robert'la çalıştığım döneme, 1967-1974 arasına ait, sonra 80'li yıllarda tekrar yazmaya koyuldum, sonra yeniden resim yaptım, sonra tekrar kayıtlar... Bana öyle geliyor ki, geleceğim, küçük bir kız çocuğuyken hayal ettiğim yöne doğru gidiyor: Resimde yoğunlaşacağım. Kendime, sağlığıma dikkat edersem, ki bence bir sanatçının romantik kendi kendini tahrip etme fikrine kapılmaması önemli bir şey, yapacaklarımın en iyisi henüz yapmadıklarım.

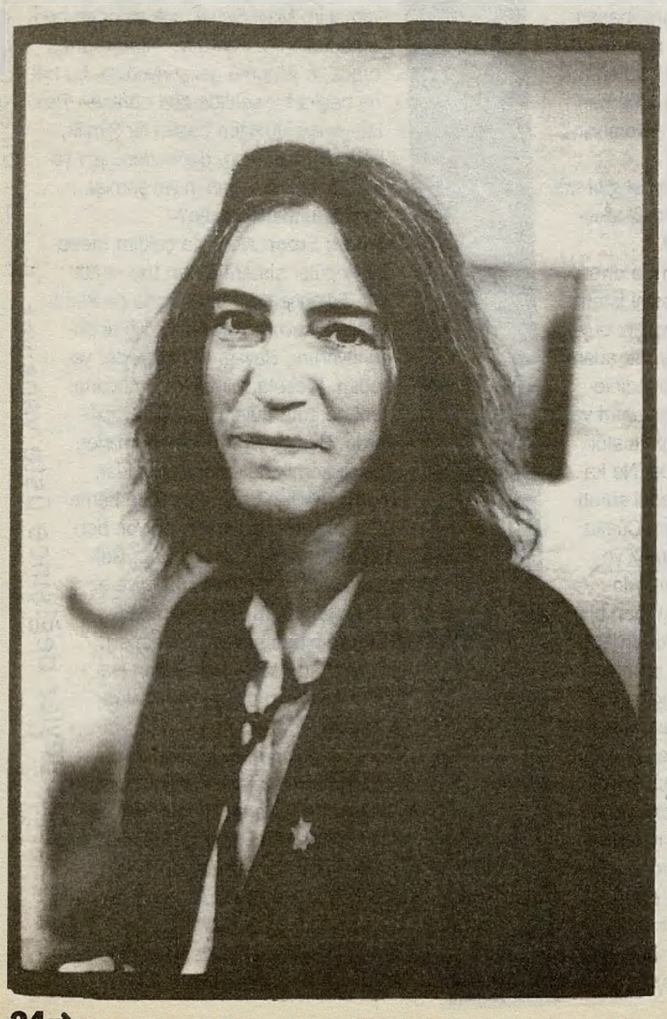

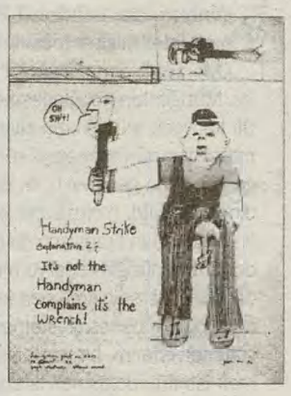

Hep erkekleri örnek gösteriyorsunuz...

Erkekleri seviyorum. Ama hayranlık duyduğum çok kadın da var! Jeanne Moreau, Lotte Lenya, Maria Callas gibi... Anna Magnani gibi hoşlandığım kadınlar en basit hareketlerde bile o kadar güçlüler ki, onlarla aramda bir benzerlik tahayyül edemiyorum. Oysa Jim Morrison ya da Bob Dylan'la aynı sahada diş geçirebiliyorum. Rock'da benim önümden giden bir kadın olmadı; tabii Lotte Lenya için yazdım, Nina Simone'u ya da Tina Turner'ı konserde seyrettim, ama rock'ta, bir anlamda, kendim icat etmek zorunda kaldım. Bana insanların önüne yol açtığım söylendiğinde gurur duyuyorum, çünkü Bob Dylan gibileri de benim için kapılar açmıştı.

Bugün olup bitenler ilginizi çekiyor mu?

Eh, şöyle böyle, zaten tanıdığım bildiğim şeyleri dinliyorum: John Coltrane, caz, opera, Beethoven... Tıpkı resimde olduğu gibi, çok klasiğimdir: Hiçbir şey beni Pollock, De Kooning ya da Picasso kadar heyecanlandıramaz.

David Byrne

Patti Smith'in hemşerisi David Byrne de New York'ta esen "her telden çalma" rüzgarından ziyadesiyle nasipleniyor. Klip, sinema, tiyatro, fotoğraf... Ama, sonunda kürkçü dükkanı misali, müziğe dönüyor... "Feelings" albümünün ardından 11. sayımızda buluştuğumuz Byrne'le Les Inrockuptibles dergisi sayesinde tekrar bir kaçamak yapıyoruz. Müzik-içi, müzik-dışı takıntıları ve karşınızda eski bir talking head...

Dönüp dolaşıp James Brown'a geliyorum

En başından beri, müzikal açıdan hep çok meraklı oldun. Bu yeni şeyler keşfetme tutkusunun ötesinde, yine de hep dönüp dolaşıp geldiğin albümler oldu...

David Byrne: Hep 70'li yılların başında dinlediklerim: Bir yanda James Brown, Al Green ya da Parliament/Funkadelic'le funk ve rhythm'n'blues, diğer yanda Roxy Music, David Bowie ve Velvet Underground'la rock. Talking Heads'in ilk zamanlarında dinlediğimiz plaklar... Farklı stilleri buluşturmak gerektiğine inanıyorum, hep aynı hattı izliyorum ben. Bu yeni konserler için, sesçiye Yannis Xenakis'in bir albümünü verdim: 60'lı yıllardan bir şey, bir tür ambient müzik, ama çok hırçın bir şey, insanı rahatlatan new-age tarzı değil, oldukça gerilimli –biraz bugün Tricky'nin tarzını andıran bir tavır. İzleyiciler salondan çıkarken bu albümü çalmanın iyi olacağını düşündüm.

Gittiğim sanat okulunda ilk olarak Yeni Dalga yönetmenlerinin, Fellini'nin filmlerini gördüm, ayrıca Bruce Nauman gibi sanatçıların kliplerini seyrettim. Sinemanın ne olabileceğini o zaman anladım, bu benim için hakiki bir şok olmuştu. Tıpkı hayatında ilk defa rock dinlemek gibi...

Klasik müziğe de daldın ve yaylı sazlar için bir kuartet besteledin, ama Afrika high-life geleneğinde... Çok klasik müzik dinler misin?

Evet, farklı türlerin karşılaşmasını, bir araya gelmesini, karışımını seviyorum. Bu parçayı tavırlarını çok beğendiğim Balanescu Quartet için yazmıştım. Kraftwerk yorumları çok dikkat çekici. New York'ta bu klasik müzikçiler Knitting Factory gibi kulüplere takılıyorlar ve tıpkı bir grup gibi popçuların enerjisini çağrıştıran bir enerjiyle ayakta müzik yapıyorlar. Son albümlerinde, klasik müzik camiasında pek rastlanmayan bir şekilde sözler bile var. Alexander Balanescu'nun sözleri olağanüstü, fazlasıyla Doğu tecrübesinin etkisinde, biraz alaycı sözler...

Söze gelince, seni en çok etkileyen kitaplar hangileri?

Beat yazarlarının benim üzerimde kayda değer bir etkisi olmuştur. Özellikle de Kerouac, Ginsberg ve Burroughs. Aynı zamanda neredeyse trans halindeki yazış tekniğiyle, dili kullanımıyla Gertrude Stein da. Onun yazışındaki ritmik özellik, tekrarlar benim çok hoşuma gidiyor. Ama kurguya o kadar düşkün değilim, çok fazla akademik deneme de okuyorum. 70'li yılların sonlarına doğru, Afrika müziğiyle ilgilenmeye başladığımda, Yale Üniversitesi'nde profesör olan Robert Harris Thompson'un Afrika hakkındaki çalışmalarını keşfetmiştim. Onun kitapları benim için çok belirleyici oldu: Başta giysiler, dans, müzik, sanat olmak üzere kültürün bütün öğelerinin birbirleriyle ilişkilerini, bağlantılarını ele alışları... Bu son zamanlarda çok fazla tarih okumaya başladım, örneğin Fernand Braudel'in "Akdeniz"i bir başyapıt.

Müziğin yanında, görüntü de senin hep ilgini çekti: Talking Heads'in pek çok klibini çektin, hatta "True Stories" adında bir de uzun metrajlı film yaptın. Hayatındaki önemli filmler hangileri?

Sinemayı aslında nispeten geç bir zamanda, üniversitede öğrenciyken keşfettim. Daha önceleri bütün sinema tecrübem Hollywood'dan, Robert Altman ya da Bob Rafaelson gibi sistemin dışında duran birkaç yönetmenden ibaretti. Gittiğim sanat okulunda ilk olarak Yeni Dalga yönetmenlerinin, Fellini'nin filmlerini gördüm, ayrıca Bruce Nauman gibi sanatçıların kliplerini seyrettim. Sinemanın ne olabileceğini o zaman anladım, bu benim için hakiki bir şok olmuştu. Tıpkı hayatında ilk defa rock dinlemek gibi.

Biraz önce Bruce Nauman'ın adını andın, başka hangi sanatçılar senin için önemli bir yere sahip?

Üniversiteye girmeden önce, benim için sanat, underground çizgi romanlar, saykodelik afişler, posterler ve Andy Warhol'un bazı serigrafilerinden ibaretti. Sonra, çağdaş sanatı ve özellikle de sınırlı sayıda basılan "Speaking In Tongues"un kapağını yapan Robert Rauschenberg'i keşfettim. Ayrıca fotoğraf sanatçılarının çalışmalarını da ilgiyle takip ediyordum. Sophie Calle ve Bill Egglestone'u çok severim. Ayrıca, beni pek etkilememiş olsalar da, Cindy Sherman ve Nan Goldin'in fotoğrafları da hoşuma gidiyor.

Bazı gösterilerden unutamadığın anıların var mı?

Bob Wilson'un bir piyesini ilk olarak seyredişimi hatırlıyorum, benim için tam bir şoktu. Mabou Mines ya da Wooster Group gibi diğer New Yorkluların gösterilerinde de aynı şey olmuştu. Daha yakın bir zamanda, Belçikalı Wim Vandekeybus'un ve Kanadalı La La La Human Steps'in koreografileri karşısında da aynı hisse kapıldım. Müzik bakımından ise hep dönüp dolaşıp James Brown'a geliyorum. Onu iki kere, bir kez 70'li yıllarda, bir de 80'li yıllarda canlı olarak gördüm. İki seferde de olağanüstüydü.

Çeviren: **S.İ.**

Morton Feldman

Mark Hollis'in, 17. sayımızda, "Kendimi en yakın bulduğum müzik bu; yalnız minimalist niteliği yüzünden değil, teker teker notalara basışı bile etkiliyor beni" dediği Morton Feldman, her bakımdan, müzik sanatının büyük paradokslarından biriydi. Bu iri yarı, geveze, sevimli, komik adam, son derece süzülmüş, prizmadan yansıyan ışık gibi, ince, içe dönük denilebilecek bir müzik yazdı. Gerisini Fatih Özgüven'den dinleyelim...

Tınıyı bir kristal gibi...

Morton Feldman adı ilk olarak 1950'lerde John Cage, Earle Brown, piyanist David Tudor ve Christian Wolff'la birlikte anılmaya başlandı. (Yıllar sonra, birbirlerinden çok farklı bu müzikçiler müzik tarihçilerinin her zaman yaptıkları gibi, kolaylık olsun diye, New York Okulu diye anılacaklardı) Feldman birçok bakımdan bir yalnız adam, sistemlere ya da matematik oyunlara itibar etmeyen sezgisel bir besteciydi. Yalnızlığı, ait olduğu Amerikalı besteciler çevresi içinde Avrupa'daki yenilikçi müziği reddetmeyen bir besteci olmasından ileri gelir. Öte yandan, onların çocuğu olmakla birlikte atonal müziğin büyük bestecilerinden, onların doğaçlama anlayışlarından ayrıldığı noktalar da vardı. Boulez'in, Varese'in kendi ego sorunsallarından tamamen kurtulamadıklarını, yazdıkları doğaçlama'ya özgür bırakılmış tınıların değil, kendi ben'lerinin damgasını bastıkları fikrindeydi. Kendi alanında eser veren diğer sanatçıların jargona ve o alanın sorunsallarına fazlaca gömülmüşlüklerinden şikayetçi olan kimi sanatçılar gibi Feldman'ın da ilgisi başka sanatlara yöneldi. Feldman'ın asıl 'ruh kardeşleri' şair Frank O'Hara ya da Philip Guston, Franz Kline, Jackson Pollock, Mark Rothko, Robert Rauschenberg gibi New Yorklu ressamlardı. Yeni soyut resim, bu resmin rengi -bir birim olarak,- ele alışı Feldman'da o zamana kadar varolandan daha dolaysız, daha 'acil' ve fiziksel tınılı bir müzik yazma isteğini uyandırdı, ya da bu isteği somutlaştırdı. Aynı zamanda bu müziğin olabildiğince anonim olmasını da istiyordu. Feldman, büyük hayranlık duyduğu Varese gibi bestecileri bile çok 'şahsi', çok 'Varese' buluyordu. Feldman'ın modern müzikte amaçladığı bir tür alçakgönüllülüktü. Bestecinin tını üzerindeki denetimini mümkün olduğunca bir yana bırakmayı denemek, denetim yerine - renklerini palette değil, tuval üzerinde karıştıran Guston gibi- maceraya, tını plastiğinin götürdüğü yollara sapmak istiyordu. Erken dönem bestelerinden birinden bahisle, Feldman asıl amaçladığının 'beste yapmak' değil, kompozisyon retoriğinden kurtularak 'zamana sesler yansıtmak' olduğunu söylemişti. Feldman'ın herbir 'parça'sı besteci açısından belli bir bağdaşımdaki tınısal imkanları araştırmak –ya da bunlar üzerine düşünmek- fırsatıdır. Tıpkı Mark Rothko'nun sadece figürü reddetmekle kalmayıp, hiçbir im ya da grafik jest barındırmayan tuvallerini bir sel taşkını gibi basan renk parçalarına benzer bir biçimde. Avrupa yenilikçi müziğinin babası olan Oliver Messaien gibi, Feldman da "dinleyicinin dikkatini kullandığım kompozisyon kurallarına ya da yöntemlere değil, tını rengine yöneltmesini isterim," demişti besteleri için. Yapıyı ve sistemi çağdaş müziğin takıntısı olarak gören Feldman, her ikisini de sanatından uzak tutmak istemişti. Feldman, tınının "beraberinde kendi biçimini, tasarımını ve şiirsel metaforunu getiren tamamen plastik bir fenomen" olduğunu düşünüyordu. Morton Feldman bütün kompozisyonlarında ressamın renge yaptığı gibi tınıyı en yalın haline getirir, onun kendi zenginliğini, esnekliğini, rengini, dokusunu, tadını tam olarak ortaya koymaya girişir. Feldman'ın ilk dönemlerinde (diyelim, 1940 sonlarında yazmaya başladığı Projection, Intersection adını verdiği beste serilerinde) görülen atonal anlamdaki 'melodik öge' yerini giderek, rastlantılara ve sesin belli bir yön ve amaç izlemeksizin, neredeyse rastlansal bağdaşımlar halinde, başıboş bir biçimde –ama son derece kesin bir nota yazısı içinde,– sonsuza doğru gitmesine bırakır. 1980'lerde solo piyano için yazdığı Triadic Memories ve İkinci Yaylılar Dörtlüsü gibi çok uzun süreli eserlerinde Feldman "sonsuz bir ses skalası üzerinde, düzenli bir ritm duygusu yaratmamaları amacıyla" titizlikle gösterilmiş kısa, düzensiz aralıklarla tekrarlanan modüller ya da ses gruplarından oluşan, besteler yapar. Bu bestelerde, müzikal örgütlenme bir ileriye doğru yolalış değil, sürekli bir oluşumdur. Feldman tını plastiği ile kurduğu özel ilişki sonucu çeşitli çalgıların tını kapasitelerine de özel bir ilgi duymuş, çalgılarıyla neredeyse duyumsal denebilecek bir ilişki kurmuştur. Bestesinin kendine özgü gelişimi içinde bestecinin ara verip *sanki* çalgının özgün tınısı üzerinde dakikalarca düşünmesi, *sanki* onu zihninde 'evirip çevirmesi' az rastlanan bir şey değildir. (Feldman'ın grafik notasyon denen nota yazım tekniğiyle denemeler yapması da bunun doğal sonucuydu. Bunda, yorumcular notalarını verili bir ses alanı (register) ve zaman strüktürü içinden seçerek çalarlar. Feldman 53-58 yılları arası bu yöntemi terketmiş, fakat daha sonra yeniden bu yazım tekniğine ya da onun çeşitlemelerine yönelmiştir.) Morton Feldman, her bakımdan, müzik sanatının büyük paradokslarından biriydi. Bu iri yarı, geveze, sevimli, komik adam, son derece süzülmüş, priz-

Uzun bestelerini çok sevdiği Anadolu kilimlerine de benzetirdi. Bunların en ilginçlerinin simetrileri düzensiz olanlar olduğunu düşünürdü.

Bazı eserleri

Clarinet and String Quartet • For Bunita Marcus • For Christian Wolff • For John Cage • For Philip Guston • For Samuel Beckett • For Frank O'Hara • Only (Works For Voice and Instruments) • Palais de Mari • Patterns In A Chromatic Field • Piano and String Quartet • Piano, Violin, Viola, Cello • Piano Works For 3/4/5 Hands And/Or Pianists • Pieces For More Than Two Hands • Quartet For Strings • Three Voices • Triadic Memories • Untitled Compositions For Cello & Piano • Works For Piano 1 & 2 • The Viola In My Life I & 2 • Routine Investigations

madan yansıyan ışık gibi, ince, içe dönük denilebilecek bir müzik yazdı. Bir galeride de, bir Zen bahçesinde de, bir eskicide de, hamburgercide de kendisini evinde hisseden bir besteciydi. Tabak çanak gürültüsü, müzik kutusuna atılan paraların çıngırtısı, dışarıda, sokakta fren yapan bir kamyonun sesi, hepsinin müziği onu aynı derecede ilgilendirirdi. Ama dinledikçe insanın daha da çok aklında kalan bütün Feldman kompozisyonları, herşeyden önce kendine özgü bir med-cezir mimarisi gösterirler. Feldman'ın müziği bir trans hali gibidir. Bestecinin, dinleyeni ipnotize eden son derece nüanslı bir tekrar yapısının çevresini esrarlı sessizliklerle sardığı minimal bir müziktir bu; "sessizlik üzerindeki denetimimi kaybetmek istemiyorum," demişti. Hayatının son yıllarında iyice tıknefes olan bu adam, modern müziğin en geniş soluklu cümlelerini yazdı, hiç kesintisiz saatlerce sürüp giden besteler yaptı. Feldman'da akorlar ilk dinleyişte birbirini andırmakla birlikte hiçbir akor birbirinin eşi değildir; motiflere gelince, tekrarlanan motiflerin ritmi her zaman çok hafifçe farklıdır; bu, akorlarda olsun motiflerde olsun, değişkenlerin ilk dinleyişte kulağa hep aynı gibi geldiği, tekrar tekrar dinleyişlerde ise aynılıkların hep değiştiği bir müziktir. Feldman'ın sanatı tınının fizikselliğini araştırmaya, bulmaya ve dinleyicide bu fiziksellik yaşantısını yaratmaya yöneliktir. Onun müziğinde tınıya, havada asılı duran bir obje gibi, her bir yandan bakılır. Tek başına bir akor, bir tek pizzicato, tek bir müzik aletinin tınısı kendi yarattığı dünya içinde dev boyutlara ulaşabilir.

Feldman uzun bestelerini çok sevdiği Anadolu kilimlerine de benzetirdi. Bunların en ilginçlerinin simetrileri düzensiz olanlar olduğunu düşünürdü. Kendi akor, nota, motif ya da ses 'desen'lerini de öyle ayarlardı ki, tekrarlar tekrar olarak anlaşılsın, fakat desen bir bakışta ortaya çıkamasın, dinleyicinin melodiye alışmış belleği müzik tarafından saptırılsın. Böylece besteler her dinlendiğinde, her bakıldığında yeniden, yeniden yorumlanabilen desenler gibi bir etki bıraksın...

Feldman'ın dinleyende bıraktığı hipnotik ve lirik etki sade, şahsilikten uzak, alçakgönüllü fakat o ölçüde de derindir. Her bir nota dramatik bir ağırlığa ve kendinde içkin bir çelişkiye sahiptir; ne kadar sürecektir? nereye gidecektir? nasıl sonlanacaktır? Herşey çok kırılgan ve belirsizdir ama bütün içinde büyük, dayanıklı bir projedir göze çarpan. Feldman'ın, bir örümceğin ördüğü ağ gibi incecik, belli belirsiz birbirlerine bağlanmış tınıları, tını değişiklikleri, disonansları, bir şok etkisi uyandıran anlık susuşları, tınıyı bir kristal gibi elinde dakikalar, saatler boyu evirip çevirmeleri, kendine belki mistik demeyen ama muhakkak ki 'müteffekir' bir bestecinin yarattığı bir bütünün parçaları gibidirler. Sanki Dranas'ın Kar şiirinde sözünü ettiği 'bir büyük düşünce'nin yapıtaşları...

Fatih Özgüven

Bu yazı, Adrian Jack, Mark Swed ve piyanist Jean Luc Fafchamps'nın Morton Feldman hakkındaki yazılarından ve Babür Tongur'la yapılan bir konuşmadan yola çıkılarak derlendi.

MORTON FELDMAN DİYOR Kİ...

"Sanat, kendi üzerimizde giriştiğimiz zorunlu, tehlikeli bir ameliyattır. Riski göze almazsak, sağ çıkamayız."

"Tek istediğim, bestecilerin beste yapmaya oturmadan önce kulaklarını iyice temizlemeleri..."

"Müzikte duyduğumuz şeyin işlevsel ve yön gösterici olduğu düşündürülür bize, ama çok geçmeden bunun bir yanılsama olduğunu anlarız..."

"Müziğim elyapımıdır, ben bir terzi gibiyim. İlikleri kendi elimle açarım. Böylece takım daha iyi oturur."

YAGMUR

Yağmur'da
- Bilgisayar kullanılır. Yazı yazılır. Scanner ile fotoğraf taranır. Lazer yazıcıyla çıkış alınır. Faks çekilir. Oyun oynanır.
- Internet kullanılır. Her konuda çalışma yapılır. E-mail ile dünyanın her tarafındaki arkadaşlarla mektuplaşılır. Chat odalarında yeni arkadaşlar edinilir. Aşık bile olunur(muş).
- Kafe'nin mutfağından ve ortamından faydalanılır. Mis gibi kahve içilir. Yeni yiyeceklerin tadına bakılır. Yan masadakilerle muhabbet edilir. Kitap ve dergi okunur.
- Bilgisayar kullanmayı bilmek gerekmez. Güler yüzlü garsonlar istendiğinde bilgisayar ve internet konusunda yardımcı olur. Yoldan geçenlere bakılır. Yağmur seyredilir.
- Internet dersleri alınır.
- Fiyatlar makul ve mantıklıdır.
- Panik düğmesine basılır.

Yağmur Siber Kafe'ye şimdilik adıyla hitap ediyorsunuz; ama burası yakında sizin için de "Kafe" olacak.

Şeyh Bender Sokak No:18
Asmalımescit Tünel
Tel: (0212) 292 30 20

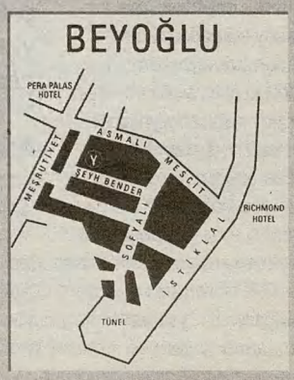

Öğrencilere %10 indirim yapılır.

Yağmur Cybercafe cafe@citlembik.com.tr Bilgi için: (0212) 292 30 20

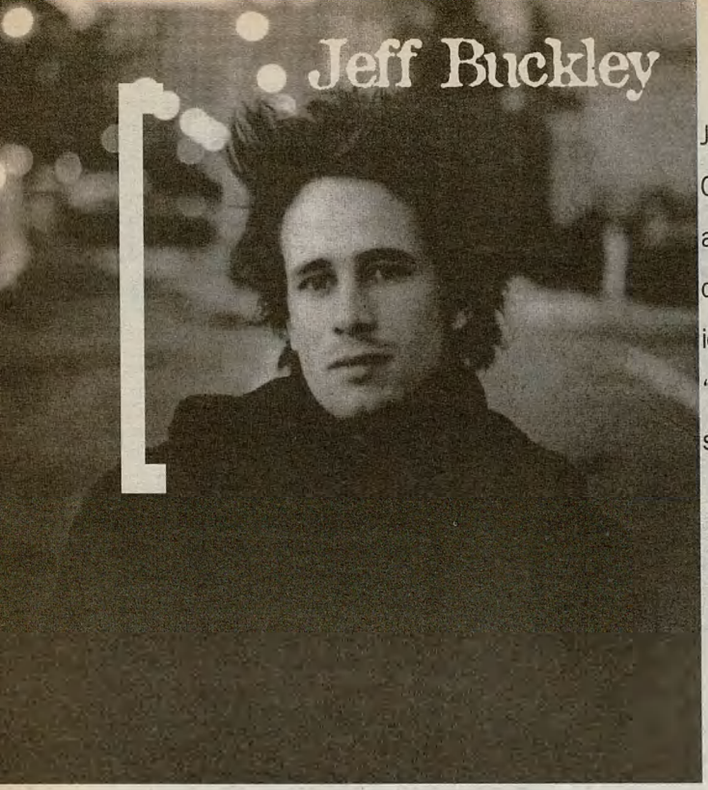

Jeff Buckley'i Mississippi nehrinin sularında yitireli bir seneden fazla oldu. Ona sormak istediklerimizin cevapları belki artık sadece yeni yayınlanan ikili albümü "Sketches For My Sweetheart The Drunk"da yer alıyor. Albüm, ölmeden evvel tamamlamaya uğraştığı son şarkılarını ve evinde kaydettiği demoları içeriyor. Bu ay acılı annesinin ve arkadaşı gitarist Gary Lucas'ın ("Grace" ve "Mojo Pin" şarkılarının bestecisi) anlattıklarında Jeff'in kısa hayatının izlerini sürüyoruz. Les Inrockuptibles'den...

ANNESİ MARY GUIBERT

Daha bu sabah...

Mary Guibert: Jeff doğduğunda henüz gencecik bir kızdım. Bu bebeği ben istemiştim ve onu yalnız başıma yetiştirmek benim seçimimdi. Onunla meşgul olabilmek için, hayatta elimden gelen tek şeyi, müziği de bırakmak zorunda kaldım. Ama bu boşluğu kaldıramayacağım için piyanomu satmadım, muhafaza ettim. Her zaman çalıyordum, özellikle de Chopin. Sabah gözümüzü açar açmaz çocuklarla müzik yapmaya başlıyorduk. Günün en önemli işi bu olurdu hep. Hep beraber tekerlemeler, çocuk şarkıları çalar, söylerdik. Uzun yolculuklar esnasında, arabada, bizi idare edecek kadar geniş bir repertuarımız vardı. Nerde olursak olalım, sofradayken bile şarkılar söylerdik.

Jeff'in kendi dinleyeceği plakları seçmeye başladığı dönemleri hatırlıyor musunuz?

Çok küçük yaşta başladı. Bu konuda onunla tartışmayı istemiyordum ama, seçtiği şeyler bana biraz fazla kaba görünüyordu –yine de, antipati duymama rağmen, kendimi tuttum, eve böyle şeyler getirmesini yasaklamaya filan kalkmadım. Ama galiba bu iş biraz kafamı kurcalıyordu. Hiç gürültü etmeden üst kata çıkar, odasının kapısına kulağımı dayar, bakalım gene ne yenilikler var diye merak ederdim. Yeni bir takım şeylerin gözünü kör etmesinden korkuyordum, özellikle de klasiklere olan bakışını yitirmesini hiç istemiyordum. Kuşkusuz bu yüzden her zaman Ella Fitzgerald'a ya da Edith Piaf'a bağlı kaldı. 14 yaşına doğru evin garajının mülkiyetini ele geçirdi, orayı bir prova odası haline getirdi. Senelere arabam dışarda yattı... *(gülüyor)* İlk gitarı 14. yaşgünü hediyesiydi. Benim yetecek kadar param yoktu, ama güç bela aile arasında parayı denkleştirip ona bir Les Paul almıştık. O paketi açarkenki yüz ifadesini gösteren bir fotoğraf var evde: Asla onu bu kadar mutlu görmemiştim.

İlk gitarı 14. yaşgünü hediyesiydi. Benim yetecek kadar param yoktu, ama güç bela aile arasında parayı denkleştirip ona bir Les Paul almıştık. O paketi açarkenki yüz ifadesini gösteren bir fotoğraf var evde: Asla onu bu kadar mutlu görmemiştim.

Anne ve babanın müzisyen olması, onu müziği reddetmeye kadar da götürebilirdi...

Her zaman pek anlaştığımız söylenemezdi zaten. Özellikle bazı plaklarımla dalga geçerdi, ben Barbara Streisand şarkıları söylerken komik ve acımasız bir biçimde taklidimi yapardı. Nasıl olup da, Streisand'ı en az Joni Mithell ya da Carole King kadar sevdiğimi hiç anlamazdı. Ama farklılıklarımızın üstünde durmaktansa, genellikle birbirimizin zevklerine göz kırpardık. Bir dönem, belki de bilinçsizce, babasının kim olduğunu unutmayı yeğledi. Ne benim ne de onun buyruğu altına girmeyi istiyordu. Zaten kendine özgü bir yol bulma sevdasındaydı, önce çello, sonra da gitarla... Sık sık gittiğimiz annemin evinde durmaksızın çalardı. Büyük bir tutkuyla her şeyi kendi kendine öğrendi... Lisede önceleri bir caz grubunda çalıyordu. Bütün dinlediklerini emip içine çekerek, kendi sesinin mimarı olmayı becerdi. Bazı plaklar hem ekmeği, hem suyu, hem aşıydı, bütün bir haftayı sadece onları keşfederek geçirebilirdi. 11 yaşındayken köye taşındığımızda bir sürü karışık kaset doldurmaya başladı. Radyodan çeşitli gürültüleri, şarkıların çeşitli bölümlerini art arda kaydediyor, birbirine karıştırıyordu. Ondan iki cümle, öbüründen bir nakarat derken, odasında kahkahalara boğuluyordu. Böyle ses deneyleri yapmaya çok erken yaşlarda başladı. Her bakımdan vaktinden evvel gelişmiş bir çocuktu.

Onun dehasını hissetmeye, şarkılarını sevmeye ne zaman başladınız?

Unutmayın, ben onun annesiyim. *(gülüyor)* Çok da objektif davranamam. Hatırladığım, daha konuşmaya başlamadan evvel, radyodaki şarkıları mırıldandığı. Annemle ona bakar ve birbirimize "ufaklık bir gün şarkıcı olacak" derdik. 14 yaşında Al Di Meola'nın bir albümüne kapıldı, sabah akşam onu dinlemeye başladı. Bir gece, geç vakit, aletin sesini biraz kısmasını söylemek için odasına çıktım ve sesin plaktan gelmediğini farkettim. Yatağın üstüne oturmuş gitarını çalıyordu. Hiç ses etmeden aşağı geri indim.

Annesini utandıracak bazı "korkunç" gruplarda çaldığı olmadı mı?

Evden ayrıldıktan sonra bana kendi yazdığı müziklerden oluşan kasetler göndermeye, küçük konserlerine davet etmeye başladı. 19-20 yaşlarındaydı ve onun müziğinden nefret ediyordum. *(gülüyor)* Günlerce ağladığımı bilirim. "Tanrım" diyordum, "Jeff'in müziğini hiçbir zaman sevemeyeceğim, aramızda büyük problemler olacak..." Ama işte o şarkılar, biraz gelişmiş, derlenip toplanmış da olsalar, o muhteşem "Grace" albümündeki şarkılardı işte. Sizi temin ederim ki, o şarkılar ilk ortaya çıktıklarında öyle görülecek güzellikte değildiler. Sadece öfke, mahrumiyet ve karanlık vardı içlerinde.

O da California'lı şu küçük punk'lardan biri miydi?

Bir sene, şükran günü için eve geldiğinde, saçlarının yan tarafları traş edilmiş, tepeleri darmadağın bir halde çıktı karşıma. Bu da onun başkaldırısıydı, müzik okumak için gittiği Hollywood'da kendini gösterme biçimiydi. İlk defa olarak kendi gibi müzik delileriyle buluşuyordu, aralarına girmesi gerekiyordu. Ama hiç değilse saçları yeşil değildi, orasını burasını piercing'lerle delik deşik etmemişti. *(gülüyor)* Onun isyanı ılımlıydı, keyif veriyordu. Bu müzik okulunda bütün ilgilendiği bir şeyler öğrenmekti. Yorulmak nedir bilmiyordu, hayatını enstrümanıyla birlikte geçiriyordu, sadece kaydetmeyi, ilerlemeyi düşünüyordu.

Sonra bir gün her şeyi bırakıp New York'a yerleşmesinden dolayı kaygılandınız mı?

Oğlu, yolunu ve talihini aramaya New York'a gidince kaygılanmayacak bir anne düşünemiyorum. İlk defasında, sene 89'du, bir arkadaşıyla birlikte birkaç aylığına oturmaya gitti New York'a. Ama pek bir şey bulamayınca California'ya geri döndü. 91'de onu Tim Buckley için düzenlenen bir konsere, New York'a çağırdılar. Jeff bu konser için gitti ve ben o zaman bir daha asla geri dönmeyeceğini iyi biliyordum. New York'un gürültüsüne, nabzına, yeni fikirlere açıklığına hayrandı. Böyle bir şehir bütün paryaları cezbeder. O da bu şaşkınlığın, aramanın, bulmanın tam göbeğinde olmayı istiyordu. Sadece son sene, belki günün birinde artık o şehri terk edebileceğine kanaat getirdim, halbuki önceleri kendini orada evinde hissettiğinden emindim. Onu arada sırada ziyaret etmekten memnundum, bana "kendi şehrini" keşfettiriyordu, ne-

den oradan büyülendiğini gösteriyordu. Ama artık tanınmaya başladığında kendine sunulmuş pek çok olanakla karşı karşıya geldi: Son sene Patti Smith'le, Ginsberg'le, Elvis Costello'yla çalıştı. Hep bunların hayalini kurmuştu. Ama aynı zamanda, bütün hayatı boyunca gurur duyacağı, her akşam yüzü kızarmadan çalabileceği bir albümü daha üretecek zamanı nereden bulacaktı?

"Grace" albümünün elinize geçtiği günü hatırlıyor musunuz?

Başladım ağlamaya. Sonra albümün güzelliği karşısında şaşkına döndüm. Sürekli dinleyebileyim diye bir kaset arabada, bir kaset de evde duruyordu. Neredeyse bir on gün böyle geçti. Sonra sihrini bozmaktan korkarak bir köşeye kaldırdım. Onunla gurur duyuyordum.

Aradan biraz zaman geçtikten sonra kariyeri üzerindeki kontrolünü biraz kaybettiğini hissettiniz mi?

Hiçbir şey zannedildiği kadar hızlı gelişmez. Amerika'da hâlâ her zamanki gibi küçük kulüplerde çalıyordu. Ve kimse ona böyle bir fikri empoze ediyor değildi. Turneleri seviyordu, buna ihtiyacı vardı. Sadece iki-üç senenin sonunda plak şirketi duruma müdahale etmeye başladı: "Her şey çok güzel Mister Buckley, ama belki şimdi bize bir ikinci albüm yapmak istersiniz!" Ama yine de plak şirketinin üzerinde bir baskı kurduğu söylenemezdi.

İki senelik turnenin sonunda belki biraz gözü açıldı, hatta belki birçok şeyden nefret etmeye başladı...

O sıralarda biraz duralamaya, her şeye sırtını dönmeye ihtiyacı vardı. Memphis'teki bu mola onun için hayati bir ihtiyaçtı. New York onu sürekli kendine çekiyor, tahrik ediyordu. Bu doğrusu biraz kaygı verici bir durumdu. Sonunda kuvvetini hepten yitirebilirdi –ama bizlere telefon ettiğinde işlerin yolunda gittiği anlaşılıyordu. Ölümünden bir hafta önce telefonla konuştuk. Geleceği konusunda bu kadar iyimser olması nadiren işittiğim bir şeydi, Memphis'te yaptıklarından dolayı mutluydu. Son konuştuğu kişi gitarist Mihael Tighe oldu. Ona artık yaratıcılığın şeytanlarını mağlup ettiğini, kendini hazır hissettiğini, her şeyi kontrol edecek bir hale geldiğini anlatmış. Sonunda kendi kendiyle barışmıştı, hayatına hükmedebiliyordu. Boğulduğu gün yanında arkadaşlarından birinin olması tanrının bir lütfu. Giderken iyimser, mutlu, hayatı seven biri olduğunu bu sayede biliyoruz. O gece arkadaşına, durmaksızın, dostluğunun ispatı için mutlaka bir armağan vermek istediğini söyleyip duruyormuş. Arkadaşı cevap veriyormuş: "Jeff, armağan falan gerekmez". "O zaman bırak seni kucaklayayım..." Arkadaşına sarılmış, ellerindeki teybe en sevdiği şarkılardan birini, Led Zeppelin'in "Whole Lotta Love"ını koymuş, avazı çıktığı kadar bağırarak şarkıyı söylemeye başlamış ve kendini Mississippi'nin sakin sularına bırakmış...

Bu kazayla ilgili sonradan çıkan dedikodulara ne diyorsunuz? İntihar söylentilerine?

Jeff'i sevenleri çok yaraladığını bilsem de, aylarca bütün bu yalanlara karşı sessizliğimi muhafaza ettim. Ama sanırım söylentilere karşı bir silahım var: Jeff Memphis'te çok zamanını telefon başında geçiriyordu ve karşısında her kim varsa her şeyini anlatıyordu, intihar hariç. Gözünün içinde dans eden şeytanları tabii ki her zaman biliyorduk. Ama kendi derinliklerini arama azmi vardı ve bu sayede kendini buldu. Babasız geçen çocukluğunun derin yaralarını iyileştirmek için bir merhem arayarak senelerini geçirdi. Ve orda mutluydu, coşkuluydu. Herkesin giderken böyle bir durumda olmasını arzu ederim.

Bu albümü, tamamlanmamış bu kayıtları yayınlamakta uzun süre tereddüt ettiniz...

Nasıl zor, dengesiz günlerdi: En koyu karanlıklardan parlak güneşlere, Jeff'in kaybının kederinden onu şarkılarda yeniden bulmanın sevincine geçiyordum. Ya onun sesini tekrar tekrar dinlemenin yarattığı acı!.. Ayrıca teknik bir takım incelikleri vardı bu işin: Şarkı sözlerini kağıda dökmek istiyorduk ama çok rahat anlaşılmıyordu, bazılarının en ufak bir müsveddesi bile yoktu. Genellikle şiirler yazardı ve onları sonradan şarkı haline getirirdi, –çoğu zaman tam bir şarkı formuna sahip olmasalar da. Stüdyoda elindeki metinlerle çok özgür davranmak istiyordu. Bazen mırıldanıyordu, bir şeyler ekleyip çıkarıyordu, kafasında tekrar tekrar canlandırıyordu. Bir kayıttan diğerine aynı şarkıyı başka başka sözlerle söylerdi. Bantlardaki kelimeleri çözebilmek için Jeff'in arkadaşlarından biriyle, Michael Clouse'la saatlerce telefonla konuştuk. Akla yakın bir sürü ihtimal olabiliyordu. Ama şarkıların hiçbir yerine dokunulmadı –Jeff'in onları ne hale getirmek istediğini, nasıl aranje edeceğini bilemezdik ki...

Bu çıkan albümde de yer alan Tom Verlaine'le yaptığı kayıtları aslında Jeff'in yakıp yok etmek istediğinden söz ediliyor...

Doğrusunu söyleyeyim, ben de Michael Tighe'le konuşana kadar bu kayıtları yok etmek istediğine inanıyordum. Ama Michael bana olayın abartıldığını söyledi: "Mary, sen de biliyorsun; o bantları yakmak falan istemiyordu, hiçbir şekilde onlardan nefret etmiyordu. Tom Verlaine'e karşı öfkeli de değildi. Sadece hazır değildi. Onları bu şekilde yayınlamak istemiyordu, o kadar." Ve bu yüzden her şeye sıfırdan başlamak için, kendini hazır hissetmek için Memphis'e gitti. Beni ordan aradığında bu eski kayıtları elinin altında bulundurmaktan memnun olduğundan, yenilerine de yakınlarda başlayacağından bahsetmişti. Kendisi ve gruptakiler hangisini beğenirlerse o seçilecekti. Tom Verlaine'le olan kayıtlarında bir tür beceriksizlik, bir keyif yokluğu hissediyorum. Zaten Jeff o sırada albümün nereye gittiğini tam olarak tayin edemiyordu. Bütün sorularına Memphis'te bir cevap bulacaktı. Ve orada artık ikinci albümüne hazırdı. "Grace"i aşmayı beceremeyen biri olarak anılmaktan, sadece tek sıkımlık bir barut olmaktan korkuyordu.

New York'u ve oradaki yaşam biçimini terketmesi de bilinçaltı bir ihtiyaçtan kaynaklanıyor olabilir mi?

Arkadaşına sarılmış, ellerindeki teybe en sevdiği şarkılardan birini, Led Zeppelin'in "Whole Lotta Love"ını koymuş, avazı çıktığı kadar bağırarak şarkıyı söylemeye başlamış ve kendini Mississippi'nin sakin sularına bırakmış...

Hayatında, artık başka türlüsünü yapamayacağı bir noktaya gelmişti: Şeytanlarıyla yüzleşmesi gerekiyordu. Hayatını yeniden avuçlarına almak, albümlere ve turnelere zincirlenmiş müzisyen yaşamından kaçmak istiyordu. Hayatının bütün baskılarına son vermek istiyordu: Babasının gölgesi, "Grace"in ezici gölgesi... Memphis'te ölümünden birkaç gün evvel emlakçıya telefon edip o sırada oturduğu kiralık evi satın alıp alamayacağını sormuş.

Şarkı sözlerinden yola çıkarak Jeff'in hayatındaki değişimleri gözlemleyebileceğinizi, kişiliğini aydınlatabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Bu şarkı sözlerinden onun hakkında çok şey öğrendim. Arkadaşlarından elde ettiğim bilgilerin geçerliliğinden emin olmak için o şarkıların içindeki cevaplara ihtiyacım vardı: Evet, Jeff iyiydi. Bir anne için, oğlunun iyi olup olmadığı sorusuna verilecek cevap çok önemlidir. Bu yüzden yüreğime su serpildi, kendimi biraz toparladım. Şimdi bütün bunları yapmak meburiyetindeyim: Gelecek kuşaktaki müzisyenler için kayıtlarını korumak, bütün hepsinin sayımını, dökümünü yapmak... Hem hoş, neşeli, hem de kahredici bir iş bu. Daha bu sabah, "Satisfied Mind"ı ağlamadan dinlemeyi beceremedim.

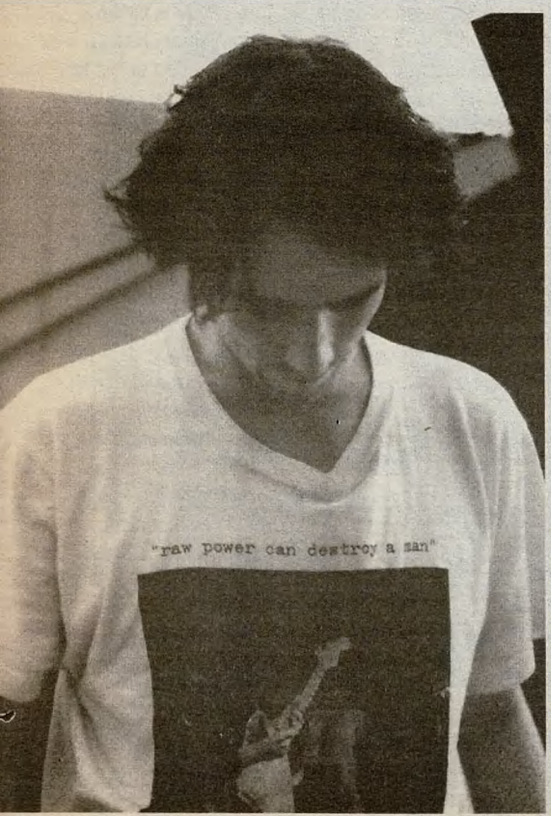

ARKADAŞI GARY LUCAS

Bir meleğin sesi

Jeff nehire gitti, evrenin köklerini bulduğu yere, hayatın kaynağına gitti. Böyle tuhaf lakırdılarla yakınlarını gücendirmek istemem ama... Bu trajik ve aptalca olaya "anlam kazandıran" bir şey var sanki.

Gary Lucas: Ben her zaman Tim Buckley'nin büyük bir hayranı oldum. Üniversitede okuduğum dönemde "Goodbye and Hello", "Happy Sad" albümlerini almıştım. Onun müziğinde pervasız bir özgürlük ve trajedinin kıyısında çok uçlara varan bir güzellik buluyordum. 75 yılında, ölüm haberini aldığımda derinden etkilenmiştim.

Oğlu Jeff'le nasıl ve ne zaman karşılaştınız?

1991'de prodüktör Hal Willner, Tim Buckley'nin anısına New York'da düzenlenecek bir konsere katılmamı teklif etti. Tim'in bir oğlu olduğunu ve bu geceye katılmak istediğini yeni öğrenmişti. Onunla bir işbirliğine girmek ilgimi çeker miydi? Tabii ki onunla tanışmak isteyebileceğimi söyledim; benim de Hal gibi, Tim'in oğlunun varlığından haberim yoktu. Provalara gittim: Görünümleriyle "ben downtown'a aitim" diye bağıran bir sürü New York'lu müzisyen vardı. Bütün bu güneş gözlüklü cool müzisyenlerin arasında kendimi gariban biri gibi hissediyordum. Ama aralarında Jeff'i hemen tespit ettim. Benzersiz bir etkileyiciliği vardı, etrafına bir elektrik yayıyordu. Yüzü ateşle, çalma arzusuyla doluydu. Tanıştığımızda bana "Oh! Gary Lucas!" dedi, "Guitar Player Magazine'de senin hakkında bir şeyler okudum..." Bu tepkisi beni hem şaşırttı hem de gururumu okşadı. Üstelik çok değer verdiği Captain Beefheart'la çalıştığımı da biliyordu. Ertesi günden itibaren babasının şarkılarını çalışmaya koyulduk.

Birlikte ilk çalışmalarınız sizde nasıl bir izlenim bıraktı?

İlkten "Sefronia" albümünden "The King's Chain"i çalışmaya başladık. Gitarımı kuşandım, biraz delay efekti verdim, şarkının ilk motiflerini çalmaya giriştim. Jeff'ten bir ses yükseldi. Böyle bir ifade gücüyle böyle bir duyarlılığın bir araya geldiğini daha önce hiç duymamıştım. Kendi kendime "bu bir meleğin sesi" dedim. İsterseniz şöyle söyleyeyim, o dönemde Jeff'in sesi Tim'inki gibi çınlıyordu. Babasından bahsetmeyi sevmiyordu ama onu müziğinin içinde hissedebiliyordu. Onun içindeki güneşli, gölgeli yerleri, delilikleri iyi biliyordu, bütün bunlardan kaçamıyordu. Şarkının bitiminde haykırdım: "Tanrım! Jeff! Olağanüstü!" Birlikte bir kadeh bir şey içmeye çıktık. Çok güneşli güzel bir bahar günüydü. Müzikten söz ettik. Jeff bir Led Zeppelin hastası olarak büyümüştü. Ayrıca ikimiz de Doors'un ve The Smiths'in büyük fan'larıydık. Teknik meselelere benden daha fazla düşkün gibi gözükmüyordu ama şarkı yazma işinde niteliğe dikkat ediyordu. Müziği bir enerji gibi algılıyorduk; virtüozluk zevkinden ziyade saf bir anlatım biçimiydi müzik bize göre. "Grace"in ilk enstrümantal versiyonunun adının "Rise Up To Be", "Mojo Pin"inkininse "And You Will" olması tesadüf değildi. Jeff ve ben müziğin ruhani gücünü yoğun bir biçimde hissediyorduk. Kilitleri açan ve kapıları aralayanların basit anahtarlar, basit enstrümanlar olmasını düşlüyorduk. Ben, çeşitli müzikal ahbaplıklarla ve rastlantılarla yol alan, değişken bir yapısı olan Gods & Monsters grubunu kuralı altı sene olmuştu. Bu işi biraz istikrara kavuşturacak bir sesin arayışındaydım. Jeff'e böyle bir tecrübe teklif ettiğimde coşkuyla kabul etti. İkimiz de bu işin yürüyeceğini biliyorduk.

Geniş müzikal kapasitesinin farkında mıydı o sıralar?

Aşırı derecede çekingen, nazik bir çocuktu. Başından beri büyük bir tutkusu ve olağanüstü yeteneği vardı. Ama kişisel puzzle'ında bütün parçalar yerli yerine oturmamıştı. Yanında Los Angeles'ta doldurduğu bir kaseti gezdiriyordu sürekli. Çok güzel şarkılardı... Bunu biliyordu ama bu ona güven vermekte yetersiz kalıyordu. Orada ona ilgi göstermelerinin tek sebebinin ölü bir rock star'la olan ilişkisi olduğunu, bunun da boş yere milletin gözünü boyamaktan başka bir işe yaramadığını söylemişlerdi. Bu zihniyeti çok iyi bilirim, müzik camiasında bu gibi durumlara çok rastlanır. Bir türlü zincirinden kurtulamayan bu insanlar, Jeff gibi bütün bunları aşmış adamları pekala korkutabilir, kaygılandırabilirler. Jeff'in nasihatlere ihtiyacı yoktu, sadece adamakıllı cesaretlendirilmesi gerekiyordu. Sonuçta babasının anısına düzenlenen o gecede birlikte çaldık. Tanıdık hiçbir şeye benzemiyordu, insanın suratına güçlü bir tokat gibi çarpan yabani bir güzellikti. Ona sonra ilk radyo kaydında da eşlik ettim, Dylan'ın "Farewell Angelina"sını soluk kesici bir şekilde söyledi. Birkaç zaman sonra büyük bir plak şirketiyle yaptığım kontratın iptal edildiğini öğrendim. Berbat olmuştum. Ama Jeff'le beraber çalışmayı düşünmek bile beni yeniden hayata döndürdü. O benim ilham kaynağımdı, ben de onun. Her şey yeniden kolaylaşıyordu...

"Grace" ve "Mojo Pin"i ne zaman bestelemiştiniz?

Tam o sıralar. Bir hafta öncesinde boktan bir asabiyet içinde bocalayıp duruyordum. Ve hemen akabinde besteleri yaptım. Kelebek kozasından çıktı. Anlatılamaz bir trans halinde yazdım şarkıları. Müziğin benden sel halinde çıktığını hissettim. Hiç zorlanmadan iki günde bitirdim. Her halükârda bir şarkı üzerinde çok gidip gelirseniz, fazla oyalanırsanız, yeni iplikler eklemek, dikişleri sağlamlaştırmak gerekir. Her zaman su gibi akıp giden, dokunaklı müzikler yazmak istedim, öyle ki, sözsüz bile olsa, güçlü bir duygusal boyuta sahip olabilsin. Enstrümantal bir parçanın daha baştan dramatik bir gücü varsa, siz bir de onu Jeff'in sözleriyle ve sesiyle birlikte düşünün! Jeff benim parçalarımı sevdi. Şarkı hattı için, sözler için bir süre çalıştı. Bunun onun için güç bir şey olup olmadığını bilmiyordum, yaratıcı tarafları benim için hep biraz gizemli kalmıştır. Sonuçta inanılmaz özgünlükte bir takım şeylerle geri geldi. Tam bir işbirliğiydi, fifti fifti... Başlangıçta Jeff yazdığı sözleri göstermek istemiyordu. Kendini açmaktan çekiniyordu. Gods & Monters'ın ritmcileri Jared Nikerson ve Tony Lewis'le birlikte şarkılara bir gitar-bas-davul aranjmanı hazırladık. Jeff de bizi dinlemeye geldi. Ben de ondan olaya balıklama dalmasını istedim, bu konuda ona güvendiğimi söyledim. Bir gün müzisyenler ve ben stüdyoya demoları kaydetmek için girdik. Jeff o sırada oraya geldi, kulağıma bir şeyler söyledi. Bir saat içinde her şey hazırdı: aşırı incelikli şan hatları ve çok oryantal hissiyata sahip inanılmaz güzellikte armoniler... "Grace"in o gün kaydettiğimiz demosu albümdeki versiyonundan çok daha gizemli, esrarlı görünüyor bana. Jeff bu şarkıyı hiç olmadığı yerlere yükseltti bence. Onu aldı, saf bir vecdin ve karanlığın, sevincin ve feci bir sarhoşluğun karışımında eritti. Captain Beefheart'ın yaptığı da bu değil mi: Kabusa benzeyen bir şeyden güzelliği çekip çıkarmak...

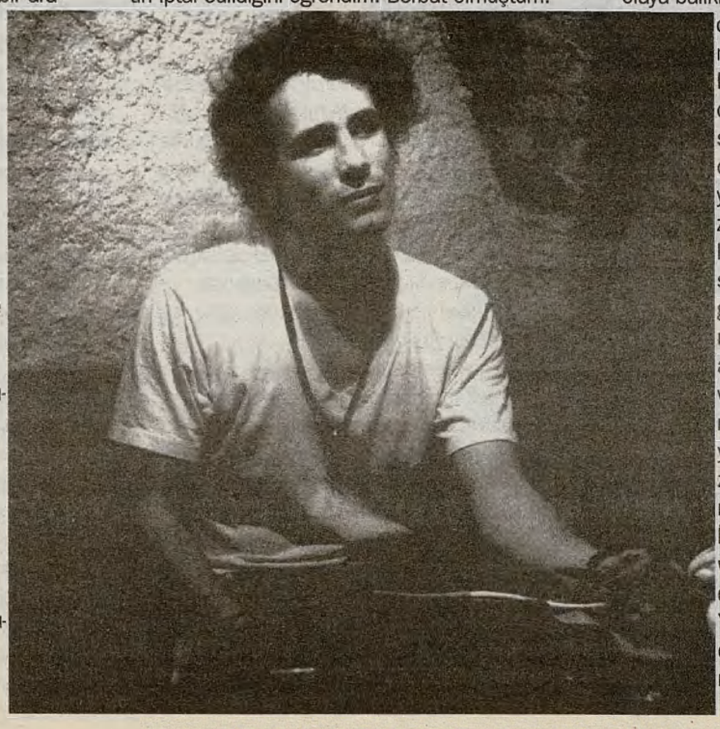

İnsanlarda Jeff hakkında yavaş yavaş bir fikir oluşmaya başlamış mıydı?

Yeteneğinde kaybolup gitmeden onu dinleyemiyordunuz. Benim beklentilerimin de çok ötesine geçmişti. Sürek-

BÜTÜN ESERLERİ

Jeff Buckley'nin yayınladığı ilk şarkılar, 1993 yılında "Live At Sin-é" adlı EP'deki dört konser kaydıydı. İlk (ve ölene kadar tek) albümü "Grace" ise 1994'de yayınlandı. "Grace"in çok büyük bir başarıya ulaştığı (1971'de Moğollar'a verilen Academie Charles Cros ödülünü Jeff Buckley 95'de "Grace"le aldı) Fransa'da, 1995 yılında, beş şarkıdan oluşan bir başka konser EP'si "Live From The Bataclan" yayınlandı. Yeni yayınlanan "Sketches For My Sweetheart The Drunk" albümü Jeff'in (tamamlanmamış da olsa) ikinci albümü hüviyetinde... Anca bu saydıklarımızdan başka albümlerde de Jeff'in sesini, nefesini duyabilirsiniz. Jazz Passengers'ın 1994 albümü "In Love"da "Jolly Street" şarkısını o söylüyor. John Zorn'un 1995'deki "John Zorn's Cobra Live At The Knitting Factory" albümünde de "Taipan" ve "D. Popylepis" parçalarında Jeff'in vokali var. Yine 95 yılındaki Rebecca Moore'un "Admiral Charcoal's Song" albümünde Jeff bas ve davul çalıyor. 1996'da yayınlanan Brenda Kahn'ın "Destination Anywhere" albümündeki "Faith Salons" şarkısında Kahn'a geri vokal yapıyor ve gitar çalıyor. Patti Smith'in 96 albümü "Gone Again"deki "Beneath The Southern Cross"da geri vokal yapıyor, "Fireflies"de ise bir Hint çalgısı çalıyor.., "First Love, Last Rites" soundtrack'inde de Jeff var... Ayrıca Jack Kerouac ve Edgar Allan Poe için yapılan tribute albümlerde de Jeff'e rastlayabilirsiniz. "Kicks Joy Darkness" isimli Korouac tribute'te "Angel Mine" isimli şiirde Inger Lorre'un vokaline sitar, gitar ve mouth saksofonla eşlek ediyor. "Closed On Account Of Rabies" isimli Poe tribute'te ise Poe'nun "Ulallume - A Ballad" şiirini okuyor.

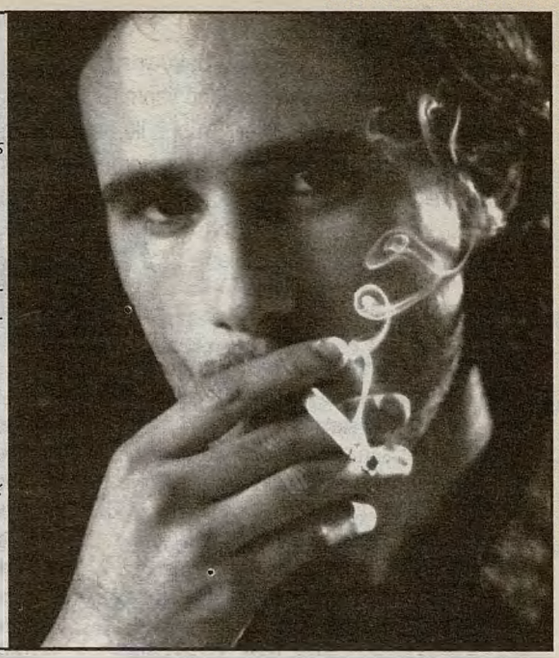

li bir ilerleme içindeydi. Stüdyodan ayrıldığımızda bazı caz müzisyenleriyle session'lar yapmak üzere buluşuyorduk. Hem büyüleniyorlar, hem de dehşete düşüyorlardı: "Bu hayvani müzik de neyin nesi? Nerden çıkıyor bu sesler?" Neye şaşırıyorlardı biliyor musunuz: Jeff ufacık bir çocuktu. Yaşıtları arasında en ilerilerinden biriydi ve hiç rastlanmadık bir yeteneği vardı. Onunla her şarkı kimsenin ulaşamadığı bir geleceğe mührünü vuruyordu. Avangardların en inanılmazıydık. "Grace" öyle radyoda filan çalınacak normal bir şarkı değildi. Sazıyla, sözüyle, kuvvetli vokaliyle akıldışı bir parçaydı ve derhal insanın yüreğine işliyor, içine nüfuz edilebilir bir hale geliyordu. Günlerce, haftalarca kayıtları dinlemekten bıkmadım. Kendi kendime böyle bir müziğin gezegeni yerinden oynatabileceğini söylüyordum. Kaset bende var, gözümden bile sakınıyorum: Onun bizden çalınmasını istemiyorum.

Peki neden sizin beraberliğiniz devam etmedi?

"Grace"in o gün kaydettiğimiz demosu albümdeki versiyonundan çok daha gizemli, esrarlı görünüyor bana. Jeff bu şarkıyı hiç olmadığı yerlere yükseltti bence. Onu aldı, saf bir vecdin ve karanlığın, sevincin ve feci bir sarhoşluğun karışımında eritti. Captain Beefheart'ın yaptığı da bu değil mi: Kabusa benzeyen bir şeyden güzelliği çekip çıkarmak...

O zamanlar bir plak şirketi şarkılar yazmamız için bizi finanse ediyordu. Jeff'le birlikte ondan fazla yaptık. İnanın bana, en az "Grace" ve "Mojo Pin" kadar güzel şeylerdi –belki bir gün günyüzü görürler. Birçokları için benim yaptığım en iyi işler bunlardı, biliyorum ki Jeff de aynı şeyi düşünüyordu. New York'da birkaç konser verdik, Tim Buckley gecesinin tertiplendiği St. Ann's Kilisesinde de yeniden çaldık. Jeff mükemmeldi. İnsanlar ona bayıldılar. Ama ertesi gün Jeff gelip bana vazgeçtiğini, bir grubun önünden yürümeye hazır olmadığını söyleyiverdi. Bu kararı önce beni çıldırttı. Bir süre sonra kendimi alıştırdım, seçimini kabullendim. Solo kariyer yapmak istiyordu. Kendisi olarak bir şey yapamamak onu üzüyordu. Onu kendi yoluna bıraktım. Yeni bir Gods & Monsters albümü kaydettim, bitmiş tükenmiş değildim. Ama bir gün yine Jeff'le müzik yapmak istediğimi saklamıyordum.

Sonra "Grace"in kayıtlarına katıldınız...

Jeff beni arayıp kendi bestelediğim şarkılarda gitar çalmak isteyip istemediğimi sordu. Ama tabii artık işin içinde değildim. Prodüksiyonla alakam yoktu, hiçbir şeyi kontrol etmiyordum. Ama bu albüme katılmış olmaktan gurur duyuyorum. Sonra Jeff'le yollarımız birbirinden ayrıldı. Konserlerinden hiçbirini görmedim, ama etrafında bir kült oluştuğundan haberdardım. Kutlamak için ona bir şeyler yazdım. O da birçok kere beni aradı. Bir keresinde turnedeyken telesekreterime uzun, dokunaklı bir not bırakmıştı: "Grace"in başarısına beni de ortak etmeye can atıyordu. İkinci albümü için de parçalar yazmamı istiyordu.

"Grace" sonrası biraz kaygılı mıydı?

"Grace"i takip eden o bitmek bilmez, dayanılması zor turne hakkında aslında fena şeyler işitmedim. Umarım sahnede de mutluydu. Onu son gördüğümde ikinci albüme girişmeden evvel gergin anlar yaşadığını söyledi. Bence nereye gittiğini fazla bilmiyordu. İlk albümü çıkalı üç sene olmuştu, omuzundaki yük artıyordu. Ama büyük bir şirketle kontrat imzalamayı isteyen oydu. Kimse bunu yapmak zorunda değildir, ama o bütünüyle her şeyi göze almıştı. Plak şirketinin, bantları, yeniden elden geçirmesi için ona iade ettiğine ilişkin söylentileri ben de duymuştum. Ayrıca kendisi de bazı kayıtlardan hoşnut değildi, yeni şarkılar yazmak için Memphis'e gitmişti. Onu son gördüğümde 97'nin şubat ayıydı, Knitting Factory onuncu yılını kutlamak için bir gece düzenlemişti. Jeff beni sahneye çağırdı, "gel de 'Grace'i çalalım" dedi. İnsanlar deliye döndü, acayip bir alkış koptu. Ona gönderdiğim şarkılar hakkında ne düşündüğünü sordum. "Oo, çok güzeller Gary", "Peki kaydedecek misin?" "Oo, daha bilmiyorum Gary, dur bakalım"... Zaten her zaman biraz böyleydi. Aslında etkileyiciliği, dinamizmi bir tarafa; kişiliği hakkında pek bir şeyler söyleyemediğimin farkındayım. Birlikte olduğu insana göre farklı yönleri vardı. Sanki biraz okulda gibiydi, hani çocukluğumuzda öyleyizdir ya: Bir günde yedi ders vardır, yedisinde de aynı kişi değilizdir... İkinci albümüne yaptığım şarkılar için ona bir ısrarım olmadı. Şarkılarım elindeydi ve bana onları beğendiğini söylemişti, önemli olan da bu. Yalnız başına yürüyebileceğini göstermek istiyordu. İkimiz de gelecekte yine beraber çalışacağımıza inanıyorduk. Bir tarafıyla, işbirliği yapmak için ideal bir insandı. Onunlayken müzikten başka bir derdiniz yoktur. Asla ego çatışmalarına yer olmaz. Ondan bana kalan, albümleri ve birlikte yaptığımız kayıtlar. Bu da her şeyden daha değerli.

Bugün Jeff Buckley'nin bir mit olma tehlikesi var...

O böylesini hiç sevmezdi. Babası hakkında yeterince fazla şey işitti. Kişiliğinin etrafında oluşan mitleştirme girişimlerine karşı çok gerçekçi bir tavır takınıyordu. Bir kahraman olmayı düşlemiyordu. Değildi de. İkimiz de Jim Morrison gibi ziyan olmuş birini seviyorsak, sebebi onun aşırılıkları ve dokunaklı yanlarıydı. Efsaneler, insanı bu işi sevmeye ve keşfetmeye yöneltmeli. Her an çok daha fazla insanın "Grace"le temas kurmasını isterdim. Bu şarkılar insanın önünü aydınlatan fenerler gibi, kılavuzlar gibi... Jeff'in ölümünü haber aldığım gece uyuyamadım, kalktım bazı parçalar besteledim. Büyük bir duygusal fırtınanın eseriydiler sanıyorum. Şimdi onları ne yapacağımı bilmiyorum. Keşke Jeff söyleyebilseydi... Bu parçalarda, yenilenme, yeniden doğma fikriyle birlikte, hep karanlığın ve vecd halinin beraberliği var. Tarihten fırlayıp gelen bir mit bu, Jeff'in de müziğinde var olan bir şey. Eğer bu kadar trajik olmasaydı, bu kaybolma hikayesini korkunç şiirsel bir simge gibi değerlendirebilirdim... Demek istiyorum ki: Jeff nehire gitti, evrenin köklerini bulduğu yere, hayatın kaynağına gitti. Böyle tuhaf lakırdılarla yakınlarını gücendirmek istemem ama... Bu trajik ve aptalca olaya "anlam kazandıran" bir şey var sanki. Jeff bir uçak kazasında ölmedi, bu yitip gitmede, nasıl söylesem... "doğal" bir yan var. Ben bu yenilenme, yeniden kök salma fikrine inanıyorum. Bu fikir beni sürekli devam etmek gerektiğine inanmaya zorluyor. Onun düşlerine inanmaya ve ölmediğine inanmaya... Jeff şarkı söylediğinde, en sıkıntılı, en acılı, en karamsar anlarda bile bir soyluluk, ışıyan bir güzellik vardı... Pekala büyük kelimeler de kullanılabilir, "kozmik kral"dan filan bahsedilebilir. Ama hayır, bence çok insani bir düzlemde olup bitti her şey. Eğer Jeff'in müziği bu kadar iz bıraktıysa ve bırakmaya da devam edecekse, her zaman nefes alan, sağ kalan birinin müziği olduğu içindir.

Çeviren: **D.B.**

Ayna "Dön Bak Ayna'ya" adlı ikinci albümünü yeni yayınlayan Ayna, bir vakitler Barış Manço'da rastlanılan biçimde Türkiye ortalamasının rock'unu yapmayı sürdürüyor. Kiziroğlu'ndan sonra, şimdiden patlayan harika şarkıları "Yeniden de sevebiliriz... Akdeniz"e klip çekecekler. Grubun iki beyni Erhan Güleryüz ve Cemil Özeren'le İstanbul Açıkhava konserlerinin ertesi günü konuştuk. Ayna'nın "sır"rını *(kimseye söylenmemesi, gizli tutulması gereken şey)* pek aşikar etmediler ama, "sır"ının *(bazı maddelere parlaklık vermek, bunları dış etkilerden korumak amacıyla bu maddeler üzerine sürülen camsı vernik)* bileşenlerini bir bir anlattılar...

Ayna'nın "sır"ı

Dünkü konserde "Dünya Dünya"yı neden çalmadınız?.. Geçen sene pek dikkati çekmedi ama çok güzel bir şarkıydı...

Cemil Özeren: Sen "Dünya" niye yok diyorsun, biri "Fesleğen" niye yok, öbürü "Karakış" niye yok der. Sonunda konserler 40 şarkıya çıkar, ki mümkün değil. Ağırlıkla yeni albümü çalıyoruz.

Erhan Güleryüz: Geçen yıl kısıtlı repertuarımız vardı. İlk albümdeki şarkıları ve ekstradan gittiğimiz yörelerin türkülerini alıyorduk repertuara. Ayrıca özümsediğimiz şarkılar vardı. Erkan Oğur'dan dolayı "Fırat"ı çok seviyorduk. Benim Meçhul Şarkıcı albümünden "Garibim"i ve bir de "Köyümün Yağmurları"nı okuyorduk.

İki albümde aşağı yukarı 30 tane Ayna şarkısı oldu. Hiç düşündünüz mü, insanların sevdiği şarkılarla sizin kendi sevdiğiniz şarkılar birbirini tutuyor mu?

Cemil: Bence aynı. Bizim beğendiğimizi hepsi beğeniyor. Onlar beğeniyorsa biz de zaten beğenmiş oluyoruz doğal olarak.

Nasıl yani doğal olarak?

Erhan: Bir şarkı beğenilince insanlarla iyi iletişim kurabilmişsin demek oluyor. Ama bazen saçmasapan, zararlı olabilecek bir parça da toplumda beğenilebiliyor. O konuda epey özen gösteriyoruz. Bu albümü hazırlarken 30 tane bitmiş, mikslenmiş şarkıyı 13'e indirdik. En iyi paylaşabileceğin şarkıyı albümde bulundurmak gibi bir sorumluluğun var.

Geri kalanı, yani o 17 şarkı içinde çok sevdiğiniz bir şey olsa dahi, sırf iyi tepki almaz diye elediğiniz oluyor mu?

Erhan: Geçen yılki benle bu yılki beni karşılaştırdığında çok süratle değişmişim. Pozitif yönde değiştiğimizi düşünüyoruz. İlk albümü yaparken "Karakış" ve "Dünya Dünya" çok hard şarkılardı. Türkiye koşullarında iletişim kurulabilecek gibi değildi. Bir Fransızın Türkiye'ye gelip Fransızca konuşması gibiydi. Biz 65 milyona müzik yapacağız demiştik en baştan. 65 milyona müzik yapabilmek için de ilk önce onların dilini çözmemiz gerekiyordu. Biz geçen yıl konserlerde o dili çözdük. **Cemil:** Konserde türbanlılar da var, head-bang yapan insanlar da var. Her eğitim seviyesinden, her siyasi çevreden, her kültürden insanlar var. Normalde bir araya gelmesi imkansız insanları bizim konserlerde görebilirsin.

Erhan: Şarkıları elerken her sınıftan çok kalabalık bir kitleyle dinliyoruz, fikirlerini alıyoruz. Direkt benim duygularımla bu seçim işini yapsak, olay kilitlenir kalır. Barların dışına çıkamazsın. Oysa biz onu istemiyoruz. Yıllarca ben barda çalıştım. Artık büyük konserler vermek istiyoruz. Veriyoruz da. Marjinal değiliz biz. Son derece Türkiye koşullarında yaşayan ve Türkiye koşullarında düşünen insanlarız.

Ama demek ki Türkiye koşullarına uygun olmayan şarkılar da yapıyorsunuz...

Erhan: Tabii ki canım... Beynin, ruhun sınırı olmuyor, bazen kantarın topuzu kaçıyor. Konserde, 500 tane küçük çocuk vardı, Onların bilinçaltında iz bırakabilecek bir depresyonumu onlara dinletemem. Günah bir şey, ayıp bir şey. Tabii ki ruh alıp başını gidiyor. Beste yaparken neler neler geçmiyor ki insanın aklından. "Dünya Dünya"da "yaktım bir sigara beni açtı" diye bir laf var. Bence o sigaranın orda olması ters.

Cemil: Üç-beş yaşındaki çocukların karşısına televizyonda, kuliste elinde sigarayla çıkamazsın. Hakkın yok. O çocuk seni örnek alıyor.

Erhan: Ayna başka bir disiplin gibi. TRT denetimi gibi, birazcık kaba, birazcık faşizan bir şey gibi ama mantıklı geliyor bana. Otokontrolümüz biraz yüksek. En acımasız kendimize oluyoruz. Palavralara sapmadan, düz ve dürüst gitmeye çalışıyoruz. Yaptığımız işi bir okul gibi görüyoruz.

Şiddetten, cinayetten değil, basit bir sigaradan bahsediyorsunuz şarkıda... Siz sigara içmeyi küçükken bir şarkıcıdan gördünüz de, şimdi ona lanetler mi yağdırıyorsunuz?

Cemil: Sigara cinayettir. Evet, tabii hep örnek aldığımız insanlardan öğrendik sigarayı da, alkolü de. Kimden öğrenirsin ki başka?

Şarkı yazan bir insanın örnek alınması gereken bir kişi olması gerektiğini nerden çıkarıyorsunuz?

Cemil: Dünkü konserdeki çocukları görmedin mi? İki çocuk vardı, birisi kafasını kazıtmış, birisi de Erhan'ın gözlüklerinden takmış, boyunlarında gitar varmış gibi aynı bizim yaptığımız hareketleri yapıyorlardı. Örnek alıyor işte. En azından taklit ediyor. Ordan başlıyor.

Bir bakıma kendinizi olmadığınız gibi göstermek mi istiyorsunuz?

Erhan: Hayır hayır...

İşte sigara içiyorsunuz...

Erhan: Olmak istediğimiz gibi göstermek istiyoruz. Ayna bir okul gibi. Sınıfa girince lise öğretmeninin sevgilisiyle sevişmesini görmek ister misin?

Karşında yaşamayan cansız bir heykel gibi durmasını da istemezsin herhalde. Onun da nasıl bir hayatı olduğunu bilmek isteyebilirsin. Ayna yaşayan, nefes alan bir grup değil mi?

Erhan: Ayna disiplini olan bir grup. Ben Ayna binasından içeri girdiğimde korkuyorum. Attığım her adımdan korkuyorum. İnsanoğlu, negatifi de, pozitifi de içinde bulunduran bir varlık ve bizim de içimizde negatifler var. Olmak istediğim gibi yaşamayı öğrenmeye çalışıyorum. Kötü örnek olmak istemiyorum. Kimsenin ahını almak istemiyorum. Günün birinde bir anne-babanın gelip de "sizin yüzünüzden oğlum 14. kattan atladı" demesini istemiyorum.

Bir şarkıda sigara içtiğin için bile kendini resmen sansürlüyorsun... O zaman şarkılar toplumda var olan bazı şeyleri anlatmayacak, hayatın "ayna"sı filan olamayacak... Bu olmaması gereken bir şey değil mi?

Cemil: Bence sigara olmaması gereken bir şey.

Ayna bir okul diyorsun. TRT gibi bir kurumu örnek gösteriyorsun. Halbuki bir genç, biraz da TRT gibi, okul gibi onu kasan, sıkan, baskı altına alan kurumlardan kurtulmak için müzik dinleyip bir takım grupların hayranı olmaz mı?.. Sen şimdi okula alternatif olarak bir başka okul önerirsen, insanlar niye sizi sevsinler?

Erhan: Müzik yapan herkes yürüyeceği yolu doğal olarak seçer. Şu anda konuştuğumuz o disiplin doğallıkla geldi. Tıpkı bebekliğimde kendi yürüyüşümü bilinçsizce oluşturmam gibi. Şu anda müziği de böyle bir iletişim yolu olarak görüyorum. Müziğin tehlikeli yönleri olduğunu biliyorum. Sanatın her dalı tehlikeli. Müzisyeniz ve ateşle oynuyoruz. Üretme çılgınlığı, beyin, hiçbir zaman durmuyor. Onun içinde çok kötü şeyler de var, onlardan dinleyenleri uzak tutmak lazım.

Cemil: Sen Jim Morrison'u seversin değil mi? Ben mesela sevmem. Uyuşturucu kullanan ve intihar etmiş bir insan. Ben bu adamı kabul etmiyorum.

Erhan: Herhangi bir siyasete, ideolojiye hizmet etmiyoruz. Çocuklara, edebiyata, yaptığımız işe özen gösteriyoruz. Konserlerimizde ağzımızdan çıkan her cümlenin ne kadar önemli olduğunu biliyoruz. Ayna bir okul ama, o okul içinde en fazla çalışması gereken biziz. Bir buçuk yılda milyonlarca insandan çok şey öğrendik.

Okul ve müziğin birbirine bağdaşır şeyler olduğunu mu düşünüyorsunuz?

Erhan: Ben kendi ailemin de çok iyi bir okul olduğunu biliyorum. Bu zamana kadar da onların reh-

32→

berliğiyle geldim. Hiçbir şey kolay kazanılmıyor. Eğitimin, okulun negatif yönü yok bence. Ben sürüyle öğretmenimi örnek gösterebilirim ki, bana zorla edebiyatı öğretmiştir, tiyatro yapmamı, küçük öyküler yazmamı istemişlerdir. Zorla, evet. Zorla matematik öğrenemiyorsun, ama yatkın olduğun şeyleri öğrenebiliyorsun. Okul sadece alternatif sunan bir müessese.

Ayna'nın sunduğu alternatifler neler?

Erhan: Bizler sanatçı değiliz ama sanatla uğraşıyoruz. Konserde binlerce insanla kendi hayatlarımızı konuşurken, belki de onların hayatlarını anlatıyoruz. Bir şeyleri çözümlemek için şarkı söylüyoruz, ne olduğunu büyüyünce anlayacağız: Sanatçı olunca. Anlatmaya çalıştığımız şey, aslında bir nevi kendi hayatımız. Kendi hayatımızın pozitif yönleri. İnsanlar itişten kakıştan, uyuşturucudan, cinayetten, hırsızlıktan, rüşvetten şişmişler. Biz de şiştik. Ayna bir öğretmen değil, Ayna'nın bir okul, öğrencileri de ilk başta biziz. Ve ilk defa en sevilecek okullardan biri. Ben Ayna'nın içinde öyle güzel büyüyorum ki!.. Bir şey anlatayım: Albümü çıkarttık. Geçen yıl pek televizyona çıkmamıştık. Bizim gibi özen gösteren insanları seyretmeli Türkiye. Çünkü iyi bir şey yaptığımıza inanıyoruz ve bunu göstermemiz lazım. Bu yıl "hangi program varsa çıkalım" dedik. Ve bir adım attık, o adımı tokat olarak suratımıza altı yaşındaki bir kız vurdu. Televole'ye çıktık. Sonra bir kız çocuğu yanımıza gelip "sen utanmıyor musun Televole'ye çıkmaya" dedi. Okul dediğim bu işte. Altı yaşındaki çocuk benim öğretmenim olabiliyor. Çünkü sana kızabilecek kadar özen gösteriyor.

Siz geçen sene kimsenin yapmadığını yaptınız... Bütün Anadolu'yu turlayıp konserler verdiniz...

Erhan: Bazen kendi cebimizden de harcayarak köylere kadar gittik. Her yerde gereğinden fazla iltifat gördük. Müziğe başlayan insanın tek hayali konser vermektir. Kendi ürettikleriyle birçok kişiyle iletişim kurabilmektir. Albümde o kadar değil ama, konserlerde başka bir tad var.

Önemli olan sadece konser vermek değil, o konserleri milletin ayağına giderek vermek galiba.

"Akdeniz" şarkısında da geçiyor: "Başka bir tad var yollarda" diyorsunuz...

Erhan: Bizim geçen sene yaptığımız delilik şuydu: Gidiyorsun, orada konser verilebilecek yere bakıyorsun, Erol Köse gidip anlaşmasını yapıyor, biz de gidip orda çalıyoruz. O esnada Erol yola çıkıyor, en yakın yer neresiyse orayı ayarlamaya çalışıyor. Biraz emprovizasyon bir turdu... Gidiyorsun, yoldasın hep, üstünü bile bazen arabada değiştiriyorsun. Yeni insanlarla tanışıyorsun. Ben mesela her indiğimiz şehirde hemen bir lokantaya kaçıyorum. O yörenin yemeklerini yiyorum, şehrin tarihini de, geleneklerini de öğreniyorum.

Cemil: Eskiden yolda giderken tabelasını gördüğün her yerin kendisini görüyorsun. Gittiğimiz yerlerde oraya ait bir şey çalarak konser sıcaklığını hemen kurabiliyoruz. Devamlı türküler okuduk. Kayseri'de "Gesi Bağları", Antalya'da "Kalenin Bedenleri", Kıbrıs'ta "Dilligra"... "Akdeniz"in nakarat kısmını da "Dilligra"dan aldık.

Erhan: Köy meydanlarında daha farklı, daha asil

oluyor Ayna. Her şey doğal. Camiden elektrik alıyorsun, bir dükkandan başka bir şey alıyorsun. Oranın nabzını tutuyorsun. Köy o gün eğleniyor. Düğün gibi. "Aaa, rock grubu geldi" gibi bir şey duymadık şimdiye kadar. "Ayna nasıl olsa bizden" diyor insanlar. Onlardanız da zaten. Güre diye güneyde bir köyü hatırlıyorum. Oranın belediye başkanı gerçek bir çılgın. Türkiye'de hep öyle adamların olması lazım. Anfiteatr yapmış köye. Ve devamlı faaliyetler var, tiyatro, resim, her şey var. Pozitif bir köydü orası. Mesela, Adana'da çok güzel bir salonda korkunç yağmur altında konser verdik.. Bardaktan değil, kovadan boşalırcasına... Havluyla gitarları sildik, iki saat aralıksız çaldık, şarkıları birlikte söyledik. Ve yağmur hiç dinmedi. Gitarlarım çürüdü, ampli patladı, aletler yandı ama hayat boyu unutmayacağım bir konserdi... Sonra Meclis konserlerini seviyoruz. Ankara'da iki senedir 23 Nisan'larda konser veriyoruz, karşımızda 120 bin kişi... Dünyanın en güzel ilacı sahne. Çok ağır bir mutluluk bu.

Çocukların bilinçaltında iz bırakabilecek bir depresyonumu onlara dinletemem. Günah bir şey, ayıp bir şey. Tabii ki ruh alıp başını gidiyor. Beste yaparken neler neler geçmiyor ki insanın aklından. "Dünya Dünya"da "yaktım bir sigara beni açtı" diye bir laf var. Bence o sigaranın orda olması ters.

Anadolu konserlerine yine başladınız, o kadar yol gidip geliyorsunuz, neler dinliyorsunuz yollarda?

Erhan: Bu yılki yol kasetim belli: Beatles, Cat Stevens, Eagles ve o dönemin akustik şarkılarından oluşan bir albüm aldım. Üniversite yıllarımda dinlediğim müziklerdi hepsi de. O dönemlerdeki sound neymiş meğer. Düpedüz Türk halk müziği gibi baladlar hepsi. Son senelerde yeni keşfettiğim şeyler Prodigy, Chemical Brothers oldu. Elektro punk'ı sevdim... Bizimkilerden Athena'yı sevdim. "Skalonga" şıkır şıkır bir şarkı. Orhan Gencebay'ın "Klasikler"ini aldım. Seviyorum Orhan Gencebay'ı. Yaptığı şeyin ne olduğunu bilen bir adam. Çocukluk nostaljisi de var: Büyük Çekmece'de top sahasında pazar günü yapılan maçlarda, lastikçi Hurşit amcamızın küçük hoparlörlerinden dinlerdik Orhan Gencebay'ı... Müzeyyen Senar'ın bir albüm yapabilmesine de sevindim. Geçen sene Bodrum'da Müzeyyen Senar'ın kızı Feraye'ye rastlamıştım. Rahmetli olmadan evvel Zeki Müren için hazırladığım bir şarkı geldi aklıma: "Biz Bir Efsaneydik" diye bir şarkı. Feraye'ye rica ettim, "anneyi bir kandırsan, anneyle bir düet yapsak" dedim. Rahmetli babamdan biliyorum, o zamanlar bahçelerde çalıp söylenirmiş. Saz heyeti, fasıl, arkasından da solist: Zeki Müren'leri, Hamiyet Yüceses'leri, Müzeyyen Senar'ları seyrederlermiş... Feraye'ye o gece uzun uzun şarkıyı anlattım. İlk üç kuplede Müzeyyen hanım zamanında ne yaptığını anlatacak, sonra da Ayna olarak biz girip Müzeyyen hanıma teşekkür eden veletler olacaktık. Müzeyyen Senar'ın yaptığı çok büyük bir jest olacaktı bizim için. Sonra bir anda olayın şekli değişti. Feraye, "Erhan, fikir güzeldi ama, annem sizin kasette misafir olacağına, herkes annemin kasetine misafir olsun" dedi telefonda. Müzeyyen Senar'ın bizim gibi veletlere jest yapması başka bir şey, yedi-sekiz tane veletin Müzeyyen Senar'a jest yapması başka bir şey. Benim fikrimin temelinde ticari hiçbir şey yoktu. Ama yine de Müzeyyen Senar'ın bir albüm yapması çok güzel. O gece sofrada konuştuğumuz temel fikir gerçekleşti.

Sizin Ayna olarak 65 milyona birden hitap etme fikrinizin altında da tamamen ticari bir hesap yattığını iddia edebilir insanlar...

Erhan: Ticari değil, sadece samimi müzik yaptığımıza inanıyorum. Ticari müzik yapmaya kalksam, 70'li yılların seks filmleri furyası gibi müzik yaparız. Milletin ağzında saçma sapan, ahlaksızca cümleler var, ve ticari olarak başarı da sağlıyorlar. Bizim sözlerimizde öyle şeyler yok. Yaptığımız işin ticari boyutu tabii ki var. Ayna albümü çok satıyor. Müzik endüstrisi içindeki herkes, perakendecisinden prodüktörüne kadar Ayna'yı seviyor. Çünkü evlerine ekmek götürebiliyorlar. Bizim yaptığımız, herhangi bir suistimal ya da yalan değil. Çok satmaktan gocunacak bir şey yok ki. Türkiye'de keşke bizim gibi gruplar satsa sadece. Paranın ne olduğunu biliriz elbette. Ama şimdiye kadar hiç parayla yatıp kalkmadık. Örneğin albümde ticari olarak nitelendirilebilecek 9/8'lik "Kanka" diye bir şarkı var. Hep söylerim, Deli Selim Türkiye'de en iyi bestecilerden biridir. Üç yıl evvel rahmetli oldu. "Mastika" 9/8'liktir, Diyarbakır'ından Edirne'sine kadar varolan bir ritm. Biz gitar çalıyoruz, rock tandanslı müzik yapıyoruz diye 9/8'i niye kullanmayalım? Konserlerde şarkıyı söylemek ve oynamak istiyor insanlar. Ben diskodan hoşlanmam, dans etmeyi de sevmem ama iletişim daha zevkli kurulabiliyor. "Yeniden de Sevebiliriz.. Akdeniz"de de oyun havamsı bir şey var. Almanya'da otel odasında yaptım. Küçük gazeteci teyplerine kaydettim. Sonra da Kıbrıs'a gittik, "Dilligra"yı öğrendik. İkisini birbirine ekledik. Dün konserde dört defa çaldık şarkıyı. Mesajını da sorarsan, "her şeye yeniden başlanabilir" diyoruz. Yani "Tombul tombul memeler" diye yazmadık.

"Tombul tombul memeler" demin sizin çok methettiğiniz Anadolu'dan çıkmış bir türkü değil mi? Niye küçümseyiverdin aniden?

Erhan: Küçümsemiyorum, erotizm de olabilir. Ama ben ticari olsun diye böyle şeyler yazamam.

O adam ticari olsun diye mi yazmış o türküyü zamanında?

Cemil: O türkünün orijinali başka. Sonradan biriyle kafa geçmek için değiştirilmiş sözleri...

Birçok Anadolu türküsünde vardır o müstehcenlik, o erotizm. Karacaoğlan'da da var, Nasreddin Hoca'da da var. Bunlar kötü örnek mi oluyorlar yani?

Erhan: Hayır, cinsellik de yaşanan bir boyuttur.

Cemil: Ama bize göre değil.

Sen cinsellik boyutunu yaşamıyor musun?

Cemil: Şarkıda o boyutu yaşamıyoruz.

Erhan: Cinsellik mi asildir, sevgi mi?

İkisi de asildir. Birbirinin içindedir...

Erhan: Sıralaması?

Niye sıralayayım?

Cemil: Sıralamak zorundasın, sevmeden nasıl yapacaksın? Sen önce cinsellik diyorsun da, sonra mı seviyorsun?

Önceliği sonralığı yok ki...

Cemil: Olur mu, sıralaması vardır...

O zaman siz hep o birinci sırada kalıyorsunuz şarkılarda. İkinci sıraya geçemiyorsunuz. Eksik

→33

bir şarkı olmuyor mu o zaman?

Cemil: Şu an yaptığımız iş şarkıyla sevgiyi verebilmek. Hadi bakalım, önce bir beynini düzelt, yüreğini düzelt diyoruz. Sonrası sana kalmış...

Erhan: Ben "Ananınninonay" diye ya da "Yakalarsam tık tık" diye bir şarkı yazamam. 17 yıldır müziğin içinde yaşayan bir insan olarak kendime yakıştırmam. "Tombul tombul memeler" de varolan bir halk türküsüdür, ama ben onu okumayı da kendime yakıştıramıyorum. Toplumdan her zaman iyi şeyler çıkmasını hiç kimse beklemesin. İlk önce meclise bakın, sonra da televizyon kanallarında sanatçı dediğiniz insanlara bakın. Onları yaratan toplum. Ama aynı toplum Aşık Veysel'i de yaratmış. İyi ki Aşık Veysel var. Ben bundan 20 yıl sonra da bu albümlerimizi dinlediğim zaman utanmayacağımı çok iyi biliyorum. "Umutsuzluk en büyük günah"dan başka bir slogan atmıyoruz. Bunu seçtik, öbür türlüsünü seçmedik. Piyasada poşette satılan bir sürü dergi var ve elbette poşette satılması gereken şarkılar da var. Bizim yolumuz, beynimiz –ya da, ne derler şuna– aile terbiyemiz elvermiyor... İnsanlar bizim samimiyetimizi biliyorlar. Çünkü onlara gittik, Anadolu'ya gittik ve kendimizi anlattık. Bu albümde onlar da var. "Arzu Gızım"ı okuyoruz, "Kiziroğlu"nu okuyoruz. Bize sitem ediyorlar, "neden türkü okuyorsunuz" diyorlar. Seviyorum türkü okumayı. Fena okuduğumuzu da kimse söyleyemez...

Radikal'de Zeki Coşkun bir yazı yazdı. Şarkının hikayesini iyi araştırmadan, yanlış bilgilerle okuduğunuzu yazıyordu...

Erhan: "Kiziroğlu", 60'lı yıllarda Ruhi Su hocanın çekip çıkarttığı, kendi albümünde de okuduğu bir türküdür. Sonra Murat Çobanoğlu bunu tekrar derlemiş. 400 yıldır var olan, sözleri ve hikayeleri değişen bir türkü bu. Bizim bildiğimiz üç tane öyküsü var.

Nedir bunlar?

Erhan: Köroğlu bir gün çadırında bağlama çalar. Çalarken de köyün ileri geleni olan Mustafa Bey'e sayıp söver. Biri kulağına eğilir, "Mustafa Bey çadırın dışında seni dinliyor" der. Köroğlu da "yandık, beni öldürecek" deyip sırf canını kurtarmak için sözleri değiştirir... Bu Ruhi Su kaynaklı bir öykü. Ali Nesin'den duyduk biz... Diğer öyküyü ise Gaziantepli bir halk ozanından dinledik: Mustafa Bey bir gün Köroğlu'nun çiftliğine gider, "şurdan bana dört tane koç ver" der. Köroğlu onu tanımaz, bir güzel döver. Mustafa Bey köye döner, adamlarına emreder, "gidin Köroğlu'na, Mustafa Bey dört tane koç istiyor deyin" der. Adamlar çiftliğe gelip Köroğlu'ndan koçları isterler. Köroğlu da "oo, Mustafa Bey istiyorsa sürüyü alın" der. Akşam Mustafa Bey bir sofra kurar, "gidin bana şu Köroğlu'nu çağırın" der. Köroğlu gelince bir de bakar ki Mustafa Bey, geçen gün dövdüğü adam. Mustafa Bey neticede Köroğlu'nun canını bağışlar, Köroğlu da bu türküyü yakar. İkisi de kahramanlık: Köroğlu'nun adamı dövmesi de, Mustafa Bey'in karşılık vermemesi de... Buna benzer bir sürü hikaye daha çıkabilir...

"Ceylan"ın da etrafında bir sürü tartışma dönmüştü. Sizi sahiplenmeye kalkışanlar oldu...

Erhan: Bu tür sinir bozucu muhabbetlerden konserlerde sıyrılıyoruz. Grup olarak inandığımız tek bir şey var, o da cumhuriyet. Bizi politize etmeye kimsenin hakkı yok. Gazetecilerin ağzı torba değil, bazı şeyler yazıldı. Halbuki benim geçen yıl söylediğim tek bir siyasi söz vardı: Ankara'da bir çamur var ve biz o çamura bulaşmayacağız. Biz insanı anlatıyoruz, hümanizmi, umudu anlatıyoruz. İdeolojileri ya da partileri değil.

"Ceylan"ın DYP'ye verilmesi hikayesi vardı... Prodüktörünüz Erol Köse'nin "şarkıyı DYP'ye verdim" şeklindeki demecini birçok gazete yazdı.

Erhan: Herhangi bir partinin bizim şarkımızı reklam aracı olarak kullanmasını hiçbir zaman istemedik.

Ama bunu hiç söylemediniz...

Erhan: Bunu söylemek kadar komik bir şey olamaz. Yüzyıllarca var olan bir melodiyi kim nereye verebilir ki?

Cemil: Bize sataşan çok oldu. Ama hiçbir iddiaya cevap vermedik ki geçen sene.

65 milyona müzik yapabilmek için de ilk önce onların dilini çözmemiz gerekiyordu. Geçen yıl konserlerde o dili çözdük. Marjinal değiliz biz. Son derece Türkiye koşullarında yaşayan ve Türkiye koşullarında düşünen insanlarız.

Erhan: Bize tokat atan herkese diğer yanağımızı döndük. O söylediğin hikaye, medyanın yarattığı bir polemikti ve Erol da bir şekilde paratoner gibi davranarak üzerimizden o elektriği attı. Neler yazmıyor ki gazetelerde! Ben yıllardır Kemancı'ya giderim, müzik dinlerim, çok da dostlarım vardır orda. Bir gün gazetede bir yazı çıktı: "Ben Kemancı'daki bitliler dinlesin diye yapmadım bu albümü" demişim güya. Reklam sektörü ve medya Türk insanını mutsuz ediyor bence. Biz de mutlu etmek istiyoruz. Tabii ki kötü şeyler var, onları da görüyoruz. Hayatın aşk acısından ibaret olmadığını da biliyoruz. Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanında sürüyle acı şey yaşanıyor. Ama ne olursa olsun, birazcık moral...

Şarkılarınızdaki temalar genellikle gençlik aşkları, parasızlık, üç kuruşla seyahat etmek gibi çok hoş, naif şeyler... Artık Ayna'nın içinde olsanız da o gençlik yıllarınızı özlüyor gibisiniz...

Erhan: Evet. Parayı değil, parasızlığı önemsemek lazım. Hep parasızdık. Üniversite yıllarında İzmir'e okumaya gitmiş insanlardık. Aileden gelen kısıtlı bir bütçe vardı. Okul bitiyor, iş arıyorsun, bulamıyorsun... "Akdeniz" şarkısında anlattığım gerçek. Okul bittikten aylar sonra bir holdingde işe girdim. Bir buçuk yıla yakın çalıştım. Bir gün Feyyaz Kuruş'la karşılaştık, o yıllarda Grup Piramit'teydi." Alanya'ya gider misin" dedi, "al gitarını git, bir arkadaşım solist arıyor" dedi. Ben o gün istifamı verdim, sırf bir gidiş parasıyla kaçtım Akdeniz'e. Şarkı onu anlatıyor... Biliyorum, hayat hep aşktan ibaret değil. İnsanın özgür, fakat kaliteli yaşaması gerektiğini düşünüyorum. Kalite derken, marka kalitesi değil, insana yaraşır gibi yaşamak... Zor ama becermek lazım. Türkiye'de yüzde 15 gibi bir kaymak tabaka var, onların da zaten Türkiye'yle alakaları yok. Ya Amerika'dalar, ya Avrupa'dalar, ya da o kartal yuvası gibi gökdelenlerindeler. Aşağıda hülyaların yaşandığı bir hayat var ve bu hayatta biz birbirimize özen göstermek zorundayız. Birey olarak üstüme düşeni yapmaya çalışıyorum. Şarkı söylüyorum, beste yapıyorum, şiir yazıyorum. Türkiye zaten negatiflerle dolu, bir de üstüne kavga eden, kurşun atan insanlar var. Ben silahtan nefret ettiğim kadar hiçbir şeyden etmedim. Yanımda kavga eden birisi olunca bile rahatsız olan bir insanım. Prodigy'nin röportajını okuyorum, "Oasis'ten, bilmem kimden, bilmem n'aptığımın heriflerinden nefret ediyorum" diyor. Hoş değil ki bunlar yaa! Tabii ki bilirsin küfür etmeyi, ama her yerde küfredilir mi?

Bir keresinde Can Yücel'i sevdiğini söylemiştin... O şiirlerinde de küfredebiliyor...

Erhan: Onunki küfür değil. Amaçsızca ağzından genital bir organın çıktığını görmedim şimdiye kadar. O küfretmiyor, başka bir şey onun yaptığı. Ne münasebet! O çok büyük bir şair. Can Yücel konumuzun çok üstünde kalır.

Jim Morrison'ın ya da Prodigy'nin sözleri sence çok mu amaçsız?

Erhan: Jim Morrison'ın yüzünden kaç çocuğun, kaç ailenin acı yaşadığını bilmek lazım önce. Bence çok fazladır. Uyuşturucu kullanan ve medyanın oyuncağı halinde uyuşturucu kullanmanın normal olduğunu savunan ve ondan sonra da intihar eden insanlar var. Jim Morrison'ı da öyle görüyorum ben. Kendi bireysel yaşantısı içinde kendi hayatını çözemediğinden dolayı başkalarını da zehirlemeye çalışan, en sonunda o zehriyle kendini öldüren bir akreptir bence. Müzik çok tehlikeli bir şeydir. Hayatlarla da oynanabilir müzikle. Daha bugün gazetede var. We don't belong here, ben buraya ait değilim diye bir şarkı sözünü duvara yazıp kız arkadaşıyla 14. kattan aşağı atlamış çocuk.

O cümleyi eden grup mu kabahatli, yoksa o gruba o cümleyi ettiren toplumsal koşullar mı?

Erhan: Tabii ki toplumsal koşullar. Ama vesile olmak diye bir şey var ve çok acı bir şey.

Ama o şarkıcı bu duyguyu dile getirmese, o koşullar nasıl değişecek?

Erhan: "Buraya ait değilim" çok kötü bir söz.

Ama insanların ait olmak isteyecekleri bir yere erişmesi umudunu taşıyan da bir söz.

Erhan: Ama ben umudu başka türlü de verebilirim. Ben sana umudu anlatmak için psikolojik işkence de yapabilirim, bir de oturup "umutsuzluk en büyük günah" diye de yazabilirim. Ya da ne bileyim, "kardeşliğe açız" demişim. Söylem önemli. Ben bu yoldan gidiyorum.

Sizin şarkılarınız çok pasif olarak da değerlendirilebilir ama...

Erhan: Toz pembe göstermiyoruz ki hiçbir şeyi. Ama ne yapalım, pilotun yanına oturup "sen de bugün kötü kullanıyorsun, çekil kenara ben kullanacağım" mı diyelim?

Çözüm yolu üretmekten değil, hatanın nerde olduğunu göstermekten söz ediyorum...

Erhan: Bizim şarkılarımızın çoğunda vardır şikayet. Ama söylem önemli. Hem arayış, hem de gitar çalıp şarkı söyleyerek kendi hayatımızın anlamını bulmaya çalışıyorum. Neden burda olduğumu araştırıyorum. Ama Ayna içinde bazı kurallar var tabii. Topluma zararlı olmamak gibi bir şey önemli bir kural. Bu değişmez. Biz umut diyoruz, sevgi diyoruz, sıkıntılarımız var diyoruz, hırsıza "aman kasetleri alma da, teybi ne yaparsan yap" diyoruz.

Ne güzel, gene "Dünya Dünya"ya döndük...

Erhan: Hep öyle değil midir? Gece otursun, saatlerce sohbet edersin, dünya, insan vesaire. En sonunda bakarsın ki, yatmadan evvel dünyayı kurtarmışsındır. Ama sabah kalktığında da kahvaltı paran yoktur. Gazeteyi açarsın ve kan revan görürsün. O yüzden diyoruz: "Şarkılar lazım bize, her zaman lazım, çözmek için dünyayı birlikte söylemek lazım..."

Söyleşi: **D.B.**

34→

Zihni Müzik sunar...

HEAVY METAL, KLASİK MÜZİKLE BULUŞTU!!!

YILIN EN İDDİALI ALBÜMÜ

THERION - VOVIN

ve...

THERION
"Theli"

COVENANT
"Nexus Polaris"

CHILDREN OF BODOM
"Something Wild"

IN FLAMES
"The Jester Race"

DISMEMBER
"Death Metal"

BENEDICTION
"Grind Bastard"

Yakında;

CRADLE OF FILTH - "Cruelty and the Beast
ANATHEMA - "Chapter IV"
CANNIBAL CORPSE - "Gallery of Suicide"
TIAMAT - "A Deeper Kind of Slumber"
TIAMAT - "Wildhoney"
ICED EARTH - "Something Wicked This Way Comes"

ZİHNİ

ZİHNİ MUSIC CENTER
AKMAR PASAJI NO: 70/4 KADIKÖY (81300) İSTANBUL TEL: 90. 216. 418 11 46 FAX: 90. 216. 349 22 68
Zihni Müzik e-mail: zihni@zihni.com web site: www.zihni.com
DAĞITIM: EMI - KENT ELEKTRONİK SANAYİ ve TİCARET A.Ş.
İMÇ 6. Blok 6302 34470 - UNKAPANI / İSTANBUL / TÜRKİYE Fax: (0212) 519 10 65
mehmet.portakal@emimusic.com bülent.çitak@emimusic.com

EMI

Yavuz Top Yıllardır halk müziğini "çokseslendirmek" için uğraşıyor, bir yandan bas bağlama, ıklığ gibi halk müziğinin ihtiyaç duyduğu enstrümanlar yapıyor, diğer yandan albümlerinde çoksesli denemeler seslendiriyor. Geçtiğimiz günlerde "Suçumuz Nedir" adlı yeni albümü yayınlanan Yavuz Top'la eski günlerini, çoksesli çalışmalarını, bas bağlamayı ve "Suçumuz Nedir"de ağırlıklı olarak kullanılan ıklığı konuştuk...

O alevi beslemediğin takdirde...

Doğduğunuz, büyüdüğünüz Erzincan ve ilçesi Tercan, pek çok halk müziği sanatçısının yetiştiği bir yöre...

Evet. Alevi geleneği bu bölgede güçlü. Âşık Daimi, Ali Ekber Çiçek, hatta Arif Sağ da Erzincan'dan yetişmiştir. Arif Sağ'ın köyü Erzurum Aşkale'ye bağlıdır, ama Tercan'a altı-yedi kilometre ötededir. Tercan'dayken ben de saz çalıyordum. Âşık Daimi gelirdi. Okul müsamerelerimizin arasında konserler verirdi. Tabii, Alevi geleneğinden geldiğimizden, dedelerle birlikte cem-cemaatte saz çalardık. Muhakkak her Alevi evinde bir saz vardır, dede geldiğinde eline hemen saz verilir. Dedeye büyük itibar vardır. Ama dedeyle birlikte saz çalana da büyük itibar gösterilir. Onun için, saz çalmak Alevilik geleneğinde itibarlı bir şey. Yaşın kaç olursa olsun, saz çalıyorsan, hemen baş köşeye oturturlar. Ben de böyle büyüdüm. Sonra Tercan'dan Erzincan'a gelip yerleştik. Musiki cemiyetine devam ettim. Âşık Daimi yönetiyordu. Rahmetli nota filan bilmezdi, ama sazını güzel çalardı, o bölgenin tavrını iyi bilen bir insandı. Daha sonra Ankara'ya geldim. Ankara'da sazımla pek çok sanatçıya eşlik ettim.

Sazınızla para kazanmayı düşünüyor muydunuz?

Böyle çalışmaya başladım. Para kazanmayı filan düşünmüyordum. Ama bir bakıyorsun, ilişkiler ve zaman insanı bir yere getiriyor. 63 yılı filandı. Ankara'da Nezahat Bayram'a, Nuri Sesigüzel'e, Muzaffer Akgün'e eşlik ettim. Sonra İstanbul'a geldim, radyoya girdim.

Radyoya girdiğinizde çok gençtiniz sanırım...

Evet, 17 yaşındaydım. Yetişmiş sanatçı olarak girdim. Yani nota, solfej, repertuardan sorumlu sanatçı olarak... Çocuk sayılacak yaştaydım. Şimdi bakıyorum da 17 yaşındaki çocuklara... O yaşta radyoya girmek çok önemli bir şeymiş, şimdi anlıyorum. Radyoya girdiğim zamanlarda halk müziğini öğrenme merkezleri, okullar, konservatuarlar yoktu. Her şey usta-çırak ilişkisi şeklinde devam ediyordu. İnsanlar biraz da ketumdu, kıskançtı. Bir şeyler öğretmiyorlardı. Nota bilen, birikimi bilenler bildiklerini kendine saklıyordu. Çünkü, sanırım nota ve repertuar bilmenin dışında başka bir şeyi olmadığını bildiğinden dolayı, onu da kendinde tutuyordu. Gözü gibi sakınıyorlardı, kimseye elletmiyorlardı. Oysa sanatın gelişebilmesi için aktarıcılık yapmak lazım... Biz girdiğimizde İstanbul Radyosu'na, on saz sanatçısı alacaklardı. Ancak radyoda saz çalabilecek, virtüozitesi, tavrı, altyapısı olan sekiz kişi çıkabildi. Ortada başka kimse yoktu. Ama bugün bir bakıyorsun, radyoya sekiz kişilik bir kadro açılsa 1008 kişi başvuruyor ve bu 1008 kişi de radyoya girebilecek kapasitede. Şimdi genç arkadaşlarımızın böyle bir handikapı var.

Radyoda neler öğrendiniz?

Radyo, Yurttan Sesler filan, sonuçta birer okuldur. Orada toplu saz çalma, toplu hareket etme geleneğini oluşturuyorsun. O birikime sahip oluyorsun. Bir türküyü repertuardan alıp notasını önüne koyup çalmak başka bir şey, o türküyü bir koroyla birlikte, daha hazmedilmiş bir şekilde meşk etmek daha başka bir şey. Bu bakımdan son derece önemli.

Konservatuara ne zaman girdiniz?

Türk Müziği Devlet Konservatuarı kurulduğunda, 1976 yılında hoca olarak görev yaptım. 1980 yılına kadar çalıştım. O yıllarda halk müziğinin çokseslendirilmesiyle, halk çalgılarının toplu çalınmasıyla ilgili çalışmalar yaptım. Yıllardır böyle bir düşüncem vardı. Doğaya yedi tane ses, yedi renk verilmişse, bu yedi renkten bir ressam yedi bin renk oluşturmuşsa, bir müzisyen niçin bu sesleri üstüste bindirerek bir senfonik müzik, bir tuval yapmasın? Yıllardır halk müziği çoksesli olmaz, diye bir düşünce vardır. Oysa ki insanların doğası çoksesli. Biz burada konuşuyoruz, sokakta birisi bağırıyor, bir kuş ötüyor, bu sesler üstüste biniyor. Bunu daha bilinçli bir şekilde, bir kompozisyon içinde sergilemek amacımız. Benim çokseslilikle ilgili düşüncelerimin özünde şu var: Biz evvela ulusal bir müzik yaratmak zorundayız. Böyle bir zevki yakaladığımız zaman, bir Hakkariliyle bir Edirneliyi, bir Maraşlıyla bir Kırklareliliyi belli bir kompozisyon içerisinde, rafine bir zevkten keyif alır halde görebiliriz. Böyle olunca gerçekten ulus olmuş oluruz. Oysa zevkleri aynı olmayan ilişkiler –karı-kocalıktan tut, devlet olmaya kadar tüm ilişkiler– yürümez. Onun için de zevki belirleyecek olan kültürdür. Biz insanlarımızı bir kültürde, bir zevkte, ama hiçbir kültürü diğerinden üstün tutmadan, diğerine asimile etmeden bir arada görmek istiyoruz. Kürt, Laz, Pomak, Zaza, hangi halk varsa onları aynı halı motifinde işleyelim diyoruz. Hiçbir renk birbirinden üstün olmayacak, ama her rengin bir görevi olacak. Bir saat uyumu içinde birbirimizle beraber yaşayabilmemizin yolu müzikte, zevkte, kültürde birlik olabilmekten geçer. Bir müzikçinin görevinin bu olması gerekir. Yoksa dün padişahın soytarıları vardı, bugün de halkın soytarıları var. Ama müzik bu değil. Müziğin araçlık niteliğinin, gerek bireyin erdemli olabilmesinde, gerekse toplumun daha uyum içerisinde yaşayabilmesinde büyük bir katkı payı var.

Halk müziği çoksesli olmaz diye bir düşünce vardır. Oysa ki insanların doğası çoksesli. Biz burada konuşuyoruz, sokakta birisi bağırıyor, bir kuş ötüyor, bu sesler üstüste biniyor. Bunu bir kompozisyon içinde sergilemek amacımız.

TRT de uzun bir dönem Hakkariliyle Edirneliye aynı türküden aynı tadı aldırmak için uğraştı...

Muzaffer Sarısözen döneminde böyle bir uygulama vardı. Bu doğru bir uygulamaydı. Ama sonra tekrar yerel ağızlara, söyleyişlere dönmeye başladılar. Muzaffer Sarısözen döneminde Urfa'dan Mukim Tahir'den, Cemil Cankat'dan, Diyarbakır'dan Celal Güzelses'den, Ulalı Ali Rıza'dan filan derlenen türküler kaydedilirdi. O yörelerin önemli günlerinde, mesela kurtuluş günlerinde bu kaynak kişilerin sesinden üç-dört dakika türküler yayınlanırdı. Sonra bu türküler Muzaffer Akgün, Neriman Altındağ Tüfekçi, Aliye Akkılıç, Mustafa Geceyatmaz tarafından daha anlaşılır bir dille, yani İstanbul, Ankara radyosunun spikerinin diliyle yayınlanırdı. Giderek bir Erzincanlının türküsüne bir Tekirdağlı, bir Tekirdağ türküsüne bir Antepli varabildi. Ortak bir payda vardı, ortak paydada buluşulmuştu. 70'ten sonra, Sarısözen'in yapmak istediğini kavrayamayan insanlar, yetkili makamlara gelince, Sarısözen'in politikasından vazgeçerek

aşiret kültürüne, yöre kültürüne döndüler. Bu son derece tehlikeli bir şeydi. Daha sonra kırsal alandan şehirlere göçü göremeyenler, toplumsal yapıdaki, ekonomik yapıdaki değişikliği fark edemeyen insanlar, müzikçiler, daha doğrusu radyoda TRT'nin politikasını çizenler, halk müziğinin en ufak gelişmesine, çokseslilige fırsat vermediklerinden, bir yerde her şeyi sıkıştırdılar. Bir yerden sonra da patladı. Bunun yerine dış kaynaklı müzikler, pop müziği çıktı. Oysa ki bir ülkenin bir kent müziği vardır, o da halk müziği. O müzik materyaldir. Birisi alır bu müziği, pop yapar, diğeri rock yapar, bir başkası senfonik müzik yapar, tiyatro müziği yapar... Ama halk müziğinden hareket eder. Ulusal bir zevki yakaladıktan sonra evrensele gider. Sen ulusal bir birliği, ortak bir paydayı oluşturmadan evrenselliğe gidersen, o egonun tatmininden başka bir şey değildir. Bana göre sanatçının o egosundan vazgeçmesiyi bilmesi gerekir. Erdemli olması gerekir. Kendi yaşadığı çağın insanı olmalı, o insanlara bir şeyler vermeli.

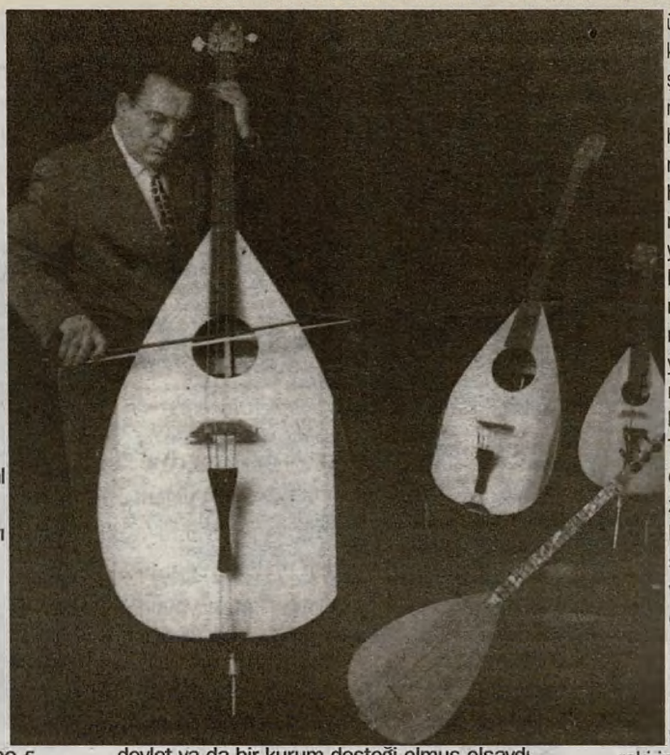

Bas bağlamayı o yıllarda mı yaptınız?

Konservatuar yıllarımda yaptım. Sanırım 80 filandı. Halk çalgıları orkestrasının oluşmasıyla bas ses ihtiyacı doğdu. Bu bas ihtiyacını kendi kaynağımızdan bulalım dedim. Estetik olarak kendi sazımız bağlama var. Ama kontrbas, bas gitar tınısı veren bir bağlama yok. Bu ihtiyacı karşılayabilecek bir bağlama geliştirdim. Daha sonra giderek yaylı seslerin boşluğunu gördüm. Mahmut Ragıp Gazimihal'in "Iklığ" adlı kitabında anlattığı, okla çalınan, sonradan ıklığa dönüşen çalgıdan hareketle ıklığ yaptım. Iklığ, kopuzun yayla çalınanı. "Oklu"dan "ıklığ"a dönüşmüş. Aslında yaylı halk çalgılarının geneline ıklığ deniliyor. Bizde yayla çalınan kemane var. Üzeri deri kaplı. Bir süre sonra akort sıkıntısı çekiyorsunuz, akort tutturamıyorsunuz. Ne kadar profesyonel çalınırsa çalınsın, bu problemi yaşıyorsunuz. Akortsuz müzik de, ne kadar iyi olursa olsun, beş para etmez. Buradan hakeretle, yaylı halk çalgılarının batıdaki karşılığı olan viyolin, viyola, viyolonsel ve kontrbası Karlı ve Toraman Müzikevi'nde –sağolsunlar– ıklığ olarak yaptık. Bu ihtiyacı da böyle karşılamaya çalıştım. Yeni albümümde de bu çalgıları çaldım. Pek yakında da müzikevimde bunun eğitimini vereceğim.

Halk da üretmiyor. Dünyayı görmüyorlar. Çağı tanımıyorlar. Dün insanlar türkülerini kendileri yazıyordu. Artık hiç kimse ağıt yakmıyor, ağlayacaksa eğer, gidiyor, Sabahat Akkiraz'ın albümünü alıyor.

80'lerin sonunda yayınlanan "Deyişler 1" adlı albümünüzde çoksesli denemeler yapmıştınız. Daha sonraları "Ötme Bülbül" türküsü hep o albümdeki versiyonuyla yorumlandı...

O günlerde çok tepki topladım. Bazı çevreler beni aforoz ettiler. Bugün bile çoksesli müzik yapalım diyenlerin birçoğu, o gün karşıma çıktılar. Ama bugün neyse ki bu katara katıldılar, doğruyu görebildiler. Bu da bir kazançtır. Fakat çoksesli müzik yapmak kolay bir iş değil. Çalanlar son derece profesyonel olacak. Müzikal geçmişimizde böyle bir şey olmadığından, çok prova yapmak lazım. Bir senfoni orkestrasına notaları verirsen hemen çalar, ama halk müziğinde bu süre uzundur. "Deyişler 1"in yayınlandığı yıllarda devlet ya da bir kurum desteği olmuş olsaydı, onu bugünlerde daha farklı bir yere getirmiş olacaktık. Ama maalesef böyle bir destek bulamadık.

O dönemde Musa Eroğlu'nun "Sentez" adında bir albüm denemesi olmuştu...

Musa'nın denemesi benim albümden yıllar sonra yayınlanmıştı. Arif'in çalışması da benim yaptığımdan sonradır. Türkiye'de senfoni orkestrasıyla ilk kez "Yoz Döngü" adlı tiyatro oyununun müziklerinde böyle bir deneme yapıldı. Cengiz Tanç'ın çalışmasıydı. Aynı tarihlerde Timur Selçuk ile AKM'de senfoni orkestrası eşliğinde konser verdik. Ama maalesef kaydedemedik. Yine aynı tarihlere rastlayan, Adil Arslan'ın Berlin'de yaptığı "Doğu-Batı Divanı" çalışması var. Sonra Arif'in çalışmaları geldi.

O dönemde eleştirildim dediniz. Şimdi ıklığa tepkiler geliyor mu?

Aslına bakarsanız, birileri çıkıp viyolin, viyolonsel varken ıklığa ne gerek var diyebilir. Eleştirmek isteyenler bu soruları çoğaltabilir. Panflüt varken çoban kavalına ne gerek var diyebilir. Buzuki, gitar varken bağlamaya ne gerek var da diyebilir. Oysa ki bir müziği geliştirirken, o müziğin çalgılarını çağımızın müziğini karşılayabilecek hale getirmediğimizde, sandalyenin bir ayağı topal kalır. Benim bu çalışmalarım belki elli yıl sonra bir kompozitöre farklı bir tını, farklı bir mesaj vermiş olacak. Bundan yüz yıl evvel gitar da köylülerin çaldığı bir aletti. Ama bugün evrensel bir çalgı. Onun için hiçbir tınıyı atmayacaksın. O da olsun, öbürü de olsun. Hepsinin rengi başka. Onun için meseleye böyle bakmak lazım. Hoşgörü gerek.

TRT'nin bakışı nasıl?

Doğruya doğru, eğriye eğri konuşalım: TRT, Anadolu kültürüne karşı en başta görevini yapmış kurumlardan birisidir. Neler yapmış? Derlemeler, notalamalar yapmış. Sesi güzel bir kızcağızı almış, ona edebiyat, solfej, nota, dikte, repertuar okutarak eğitmiş. Okul görevini üstlenmiş. TRT, derleyicilik, araştırıcılık, toplayıcılık görevini üstlenmiş bir kurum. Ama TRT öyle bir yer ki, bilmeyen birisi gelmiş, halk müziğinin şube müdürü olmuş. Birikimi, altyapısı olmayan cahil bir adam. Bu adam gelmiş, halk müziğinin politikasını çizmeye çalışmış. O insanların bireysel egoları sonucu halk müziği bir yerlere gelmiş. Daha doğrusu gelememiş. Bu konuda TRT'yi suçlayamayız. Oradaki kadroların suçu bunlar. Müzikte bas ihtiyacı duymayan bir kulak müzikçi olabilir mi? Ama bunların hepsi müzikçi geçiniyor. Sonuçta TRT'yi suçlamıyorum. Çıkarları uğruna o kurumu kullanan insanları suçluyorum.

Ne kadar besteniz var?

Tam sayısını bilmiyorum ama 300'e yakın derlemem, 70 civarında bestem var. Bizim insanlarımız diyor ki, "halk varsa halkın müziği de olacaktır". Hayır, olmaz öyle şey! Çünkü kültür, sanat, edebiyat bir aleve benzer. O alevi beslemediğin takdirde, o aleve bir şeyler koymadığın takdirde söner. Biz geldik, bundan elli yıl önce derlenmiş türküleri bir mirasyedi gibi kullandık. "Allı Turnam" , "Burası Muştur" gibi pek çok türküyü söyledik. Peki biz, bizden sonraki insanlara ne bırakacağız? Halk da üretmiyor. Dünyayı görmüyorlar. Ekonomiden haberleri yok. Çağı tanımıyorlar. Dün insanlar türkülerini kendileri yazıyordu. Kendi bağlamalarını da kendileri yapıyordu. Ama bugün onların istekleri karşısında onlara "mal" sunan sektörler oluştu. Artık hiç kimse ağıt yakmıyor, ağlayacaksa eğer, gidiyor, Sabahat Akkiraz'ın albümünü alıyor. Oynayacaksa, Mustafa Kandıralı'nın albümünü alıyor. Bağlamaya ihtiyacı varsa, istediği boyutta alıyor. Bu yüzden artık müziğe kabiliyeti olan insanlar beste yapmak zorunda.

Ya derlemeleriniz?..

Hiçbir zaman gideyim de bir şeyler derleyeyim diye çıkmadım yola. Elbistan'ın Kantarma köyüne gidiyorduk, Tacim Dede, Mehmet Dede söylüyordu, biz de kaydediyorduk. Aslında bizim yaptığımız, derlemecilikten çok, aktarıcılık. Derleme daha kapsamlı fonksiyonları olan bir şey. Yani bir türkünün üzerine bu Erzincan deyişidir diyebilmek farklı bir alanın işi. Biz onlardan aldıklarımızı düzenleyerek, bir usulde sunuyorduk. Derlemedeki vasıfların hepsini değilse de, bir kısmını uyguluyoruz. Ama derleme bir ekip işi. Belli zaman ayırmak gerekiyor. Günlerce o yörede kalmanız, o insanlarla yaşamanız, onları gözlemeniz gerekiyor. Pek çok kolları olan bir iş...

Derlemelerinizi en çok "Muhabbet" albümlerinde kullandınız. Musa Eroğlu, Muhlis Akarsu ve Arif Sağ ile yaptığınız o albümler hâlâ aşılamadı...

Oradaki güzellik şuydu: Sazını güzel çalabilen, güzel şeyler söyleyen dört kişinin ortak çalışmasıydı. Aslında Muhlis ve Musa'nın sesi, yorumu iyidir. Arif ve ben söylemede iddialı değiliz. Ama yorumu, sazı bir araya koyduğunda, bir şeyler ortaya çıkıyor. Üç-dört ustanın böyle bir araya gelmesi halk tarafından beğeni kazandı. Bugüne kadar böyle kollektif bir şey ortaya konmamıştı. Semahlar, duvaz-ı imamlar, deyişler söyledik. Onlar bizim kültürümüzdü. Aktarmamız lazımdı. Ustalığımızı, birikimimizi koyarak aktarmamız gerekti. Türkiye'nin bir tek sorunu var: Üreteceksin! Bol bol üreteceksin. Onu kültür kazanına atacaksın. Bunun yanlışı doğrusu yok. Biz iyi kötü bu kazanı dolduralım. "Muhabbet"ler bunun bir parçasıydı.

Söyleşi: Ulaş Özdemir

RAGIP DURAN eski dostumuz, 80'lerde Cumhuriyet'teki pazar yazılarından, sonra Nokta zamanından, "Mavi Daktilo"lu günlerden tanışıyoruz... Nokta'nın ardından, Özgür Gündem'in yayın yönetmenliğini yürüttü, Agence France Press ve Libération'un Türkiye muhabirliğini yaptı, Galatasaray Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak medya üzerine dersler verdi. İki yıl önce çeşitli gazete ve dergilerde çıkan yazılarını "Apoletli Medya" adlı kitapta topladı... Bilindiği gibi, şimdi cezaevinde, suçu "düşünmek" ve düşündüğünü "ifade etmek". Ragıp Duran'a, çok sevdiği iki müzik adamı üzerine, vaktiyle Cumhuriyet ve Express için yazdığı iki yazısıyla selam edip "geçmiş olsun" diyoruz.

Renaud
Güldüren, kızdıran isyancı

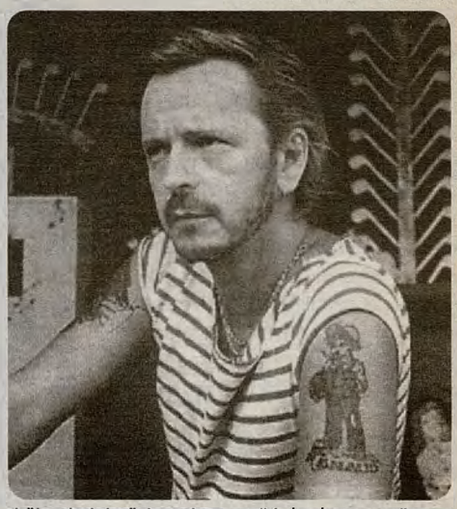

Fransız-İngiliz ortak yapımı süpersonik yolcu uçağı Concorde on yaşına bastı. Madam Thatcher ile Mösyö Mitterrand, İngiltere ile Fransa'yı Manş Denizi'nin altında demiryolu tüneli ile bağlamaya karar verdiler. Londra ve Paris yönetimleri, çeşitli konularda aynı politikayı benimsediler. Aynı anlaşmaların altına imza attılar, ama genellikle kağıt üzerinde kalan İngiltere-Fransa dostluğu bu kez de sarı uzun saçlı acar bir şarkıcı tarafından gıygılandı.

Bizim bitirim İstanbul dolmuş şoförlerine benzeyen Renaud'nun "Miss Maggie" adlı şarkısı Fransa'da liste başı. Burada da ahlarla vahlarla arada bir çalınıyor.

Gerçi İngilizler Renaud'ya yanıt vermekte gecikmediler. Jeremy Nicholas adlı pek tanınmamış bir şarkıcı, aldı eline mikrofonu, eh açıkça kabul etmek gerek, Büyük Britanya'nın güldürü yoksulu tepkisini şöyle dile getirdi:

"Fransızlar, adı üzerinde / Kurbağa adamlarıyla / Bir gemiyi doğru dürüst batırmaktan bile aciz / Fransız polisini / Müfettiş Clouseau yönetir / Fransızların dünyaya ve insanlığa katkıları ise / Kötü koku, tuvalet bidesi ve kankan dansından ibarettir / Kadınları tüylerini traş etmez / Fransızları aşağılamak için / Waterloo / Demek kâfi / Aşağılık komplekslerini / Bir türlü gideremezler / Çünkü onlar / Hiçbir savaşı kazanamamışlardır."

Renaud'nun çerçeve içindeki şarkı sözleriyle kıyaslanınca, yoksa İngilizle Fransızın farkı mı çıkıveriyor ortaya?

Renaud, J. Nicholas'ın şarkısını duymuş. Değerlendirmesi şöyle: *"Ben şarkımda İngiliz halkını aşağılayacak hiçbir şey söylemedim. Onlarsa Waterloo'dan, savaştan filan söz ediyorlar. Şimdi, Miss Maggie'nin İngilizce versiyonu üzerinde çalışıyorum. Plak yakında İngiltere'de piyasaya çıkınca yeni dostlar edineceğim. Bir avuç da düşman tabii."*

Fransız argosunu şiire döken, özellikle de beton yığını banliyölerin günlük yaşamını şarkılarında renklendiren Renaud, "Miss Maggie" şarkısının kökenlerini şöyle anlatıyor: *"Aslında uzun süredir erkek milletinin kabalığını, saldırganlığını, vahşiliğini anlatan bir şarkı yapmak istiyordum. Brüksel'deki Heysel Stadı faciası bana ipucu verdi. O stad serserilerinin annesi de Madam Thatcher olsa gerek."*

Renaud'da milliyetçiliğin m'sine rastlamak olanaksız. "Hexagone" (Altıgen, Fransa anlamında) adlı şarkısında tüm Fransızları öylesine bir maka-

Miss Maggie

Söz: Renaud Müzik: Renaud ve J.P. Bucolo

Şık zengin kadınlar ya da fahişeler / Ki çoğu zaman aynı insanlardır /Sıradan kadınlar, yıldızlar, şişkolar / Sözün kısası tüm kadınlar, sizi seviyorum / Kadınların en enayisine bile / Şu birkaç dizeyi ithaf ediyorum / Ben ki, erkeklerden ve savaşçı ahlaklarından / Nefret ediyorum, diyorum ki: Dünyada hiçbir kadın / Hiçbir zaman erkek kardeşinden / Daha aptal, daha kasıntı ve daha namussuz olamaz / Belki bir tek Madam Thatcher hariç.

Ey kadın, seni seviyorum / Çünkü spor savaş haline gelince / Mavili dümbükleri Allahlaştırıp / Yeşilli hıyarlara küfür eden / Öfke ve bira kokan o deli seyirci sürüsü içinde / Ya hiç aftos yoktur ya da çok azdır / İngiltere'de bile böylesine muşmula ve katil kadın yoktur / Madam Thatcher hariç.

Ey kadın, seni seviyorum / Çünkü altınızda bir araba olunca / Hafifçe çizilen bir far / Ya da bir el işareti yüzünden / Hemencecik kavgaya tutuşan garibanheriflere benzemiyorsunuz / Bu godoşlar bazen arabalarının radyolarını kurtarmak için ateş bile ederler / Hele yaptıkları o el-kol işaretlerini / Yapmak için, hiçbir yavru adileşmez / Belki Madam Thatcher hariç.

Ey kadın, seni seviyorum / Çünkü sen gidip savaşta ölmeyeceksin / çünkü sen bir ateşli silah görünce heyecanlanmıyorsun / Çünkü bazen bıldırcın, arada sırada da Arap gençlerini vuran avcılar grubu içinde ben hiç Leyla görmedim / Üstelik bir yenge kendini emniyette hissetmek için tabanca taşıyıp ikide bir silahını parlatacak kadar iğrençleşmez / Tabii, Madam Thatcher hariç.

Atom bombası fikri bir kadının kafasından çıkmadı / Hiçbir ablanın elleri Amerika'daki Kızılderililerin kanıyla kirlenmedi / Filistinli ve Ermeni kadınlar taa oralardan söylüyor / Soykırım eril bir sözcüktür tıpkı SS subayı ya da boğa güreşçisi gibi / Bu aşağılık dünyada tüm katiller birbirinin erkek kardeşi hiçbir kadın onlarla boy ölçüşemez / Belki Madam Thatcher hariç.

Ey kadın, seni seviyorum / Hele zaafın ve gözlerin için / Erkeklik gücü beni tuttuğunda / Tabancada ya da şeyde.

Ve son saat çalınca / Cehennem eril dangalaklarla dolacak / Futbol ya da askercilik oynayacaklar orada / Ya da 'kim daha uzağa işer' oyununu / Ben bu dünyada kalırsam eğer / Köpek olmayı isterim / O da elektrik direği olsa / Her gün gider bir kez / Dibine işerim / Madam Thatcher'ın.

raya alır ki... Dahası, ırkçılığa da müthiş karşıdır. Şarkılarında hep Arap arkadaşlarının küfürlerine yer verir. Irkçılık aleyhtarı gösterilerde de hep en öndedir.
Renaud, Mayıs 68'in tipik bir ürünü. Zaten kendini de "yumuşak anarşist" olarak tanıtıyor. Yaşama zevkinin şairi. *"Zevk için yazıyorum. Kışkırtmak için sahneye çıkıp şarkı söylüyorum"* diyen Renaud, Mayıs 1968'de tembel bir lise öğrencisi. Kaldırım taşlarının Quartier Latin semtinde havalara uçup polis kalkanlarına düşmesi, kıpkızıl bayraklarla sıkı militan marşların ortamı tabii ki onu da etkilemiş. "Hexagone"da Mayıs 68'i hainlerce satılmış bir devrim başlangıcı olarak tanımlar. Ve *"Bu henüz bir başlangıç. Mücadeleye devam edelim"* sloganını *"Bu bir mücadele. Başlangıca devam edelim"* diye çeviriyor.
Fransa'da ortaokulda Renaud'nun şarkı sözleri, edebiyat derslerinde tahlil ediliyor. Kendi demesine göre, ABD'de de doktora çalışmalarına konu olmuş. Danimarkalı bir profesör ise, sadece Renaud'nun şarkılarından oluşan bir Fransızca kitabı hazırlamış.
Renaud, zengin bir doktorun oğlu. Ama siyasi olarak solda. Kimileri, özellikle İngilizler, *"hem solcu hem de Riviera'da yatıyla geziyor"* türünden kasabalı devrimci eleştirileri yöneltiler. Muzip şarkıcının genel olarak solcu fikirleri savunması bir yana, Komünist Partisi ile de bir süre yakın ilişkiler içinde bulunmuşluğu var. Ama *"her şeyden önce isyan"* diyen Renaud, sonunda Fransız Komünist Partisi'nin demir leblebi kafalı yönetimi tarafından "yozlukla" suçlanarak aforoz edildi. Ama geçtiğimiz yaz, yine de çağrılı olduğu için Moskova'ya gitti ve Gençlik Festivali'ne katıldı: *"Salondaki seyircilerin en genci elli yaşındaydı. Mumya gibi dizmişler adamları karşımıza. Konser havası nanay. Sonra 'Asker Kaçağı' adlı şarkıyı söylerken, hepsi arkalarından ya da tepelerinden kurulmuş gibi kalktılar koltuklarından. Terkettiler salonu."*

Renaud, Mayıs 68'in tipik bir ürünü. Zaten kendini de "yumuşak anarşist" olarak tanıtıyor. Yaşama zevkinin şairi. "Zevk için yazıyorum. Kışkırtmak için sahneye çıkıp şarkı söylüyorum" diyor.

Bir şarkısında anlattığı banliyöde oturan orta yaşlı kadın için *"Lenin sitesinde oturuyordu, ama Lenin'in kim olduğunu hiç duymamış. Hep Mireille Mathieu sitesinde oturmayı düşlerdi"* diyor.
Renaud lise 2'den terk. Sonra bulaşıkçılık, kursiyerlik filan yapmış. Metrolarda, kabarelerde gitar çalmış. Şimdi plakları bayağı iyi satıyor. Gençliğinde de en çok Maupassant, Boris Vian, Prévert ve Celine okumuş.
Öfkeli, güldüren şarkıcı son plağında ("Mistral Gagnant") yine orduya ve sağcılara saldırıyor. "Üç Gemici"de *"Eğer oğlunuz hıyarın biriyse orduya yazdırın / Mesleğinde yükselir"* derken, aptal, gerzek, saçma, manyak gibi sıfatları *"tıpkı Figaro gibi"* olarak tanımlıyor. Figaro gazetesi, Fransız basın ağası Hersant'ın ciddi türdeki sağcı gazetesi...
Deri ceketlilerin, süpermarket tezgahtarlarının, liseli aşık ve haylazların gönüllerinde ve kulaklarında bir numara olan Renaud, "Benim Aftos" adlı şarkısında hayatını paylaşan kadını anlatıyor, sonra da: *"Aslında ben de, o da bir çocuğumuz olsun istiyoruz. Ama kocası bırakmıyor, çok gençsiniz diyor"* diye bağlıyor şarkıyı.

Ragıp Duran, Cumhuriyet, Siyaset 86 eki, 9 Şubat 1986

Bruce Springsteen
Rock bizdendir, rock solcudur!

Herkesin bir ya da birden fazla "favori" şarkıcısı vardır. Onların her yeni plağı, kasedi ya da CD'si çıktığında hiç tereddüt etmeden alınır. Bruce Springsteen'i "Nebraska" albümünden bu yana dinliyorum. "Born In The USA" adlı albümünde bir Amerikalının, ABD'ye biraz ironik, biraz eleştirel baktığını hatırlıyorum. Üç CD'den oluşan konser kayıtları da gerçek bir rock şöleni.
Gerçi, her şeyden anladığını sanıp aslında hiçbir şeyden tam anlamayan büyük bir gazetenin genel yayın yönetmeni, bir Pazar yazısında Springsteen için "Amerika'yı övüyor" gibi saçma sapan bir şeyler yazmıştı.
O yazıdan sonra daha da ilgiyle izlemeye başladım Springsteen'i. Hele, 1985-87 İngiltere'sinde maden işçilerinin Thatcher iktidarına karşı verdikleri efsanevi mücadele sırasında, Londra'ya gelip grevci işçiler için konser vermesi, "The Boss"un değerini daha artırmıştı gözümde. Bu arada, Maden İşçileri Sendikası'na, "adının açıklanmaması" kaydıyla 1 milyon dolarlık bir bağış yapması da Springsteen'i beğenmekte haklı olduğumu gösterdi.
Amerikan rock'unun otoyolcusu ve sendikacısı aslında. Bütün albümlerinin kapağında mutlaka bir araba, bir kamyon, bir şoför veya bir yol kahvesi resmi var. Her albümünün bir şarkısı Amerikan yol işçilerinin bir öyküsünü mutlaka anlatır. Elinde gitarı, üzerinde blucin ve gömleğiyle, o kısık sesiyle avazı çıktığı kadar bağırarak, çalışanları, yoksulları, sendikacıları, düzen kurbanlarını savunur. Müthiş bir elektriklenme yaratır konserleri. 1986 Londra Wembley stadyumunda, konserle siyasi miting arası bir gösteri yapmıştı.
Önce Fransız "fırlama" şarkıcı Renaud, bir söyleşisinde en sevdiği şarkıcı olarak Bruce Springsteen'in adını telaffuz edince, onun kaset ya da CD'leri bir başka anlam kazandı. Ardından country müziğinin hapisanelerdeki vahşi gülü Johnny Cash'in de Springsteen'i övmesi boşuna değil. Aynı yoksul kökenden geliyor ikisi de, aynı emekçi kitlesine sesleniyor ikisi de.
Springsteen'in "Tom Joad'un Hayaleti" (The Ghost Of Tom Joad) adlı yeni albümü eskilerden oldukça farklı. Bir kere, tümü balad tarzın-

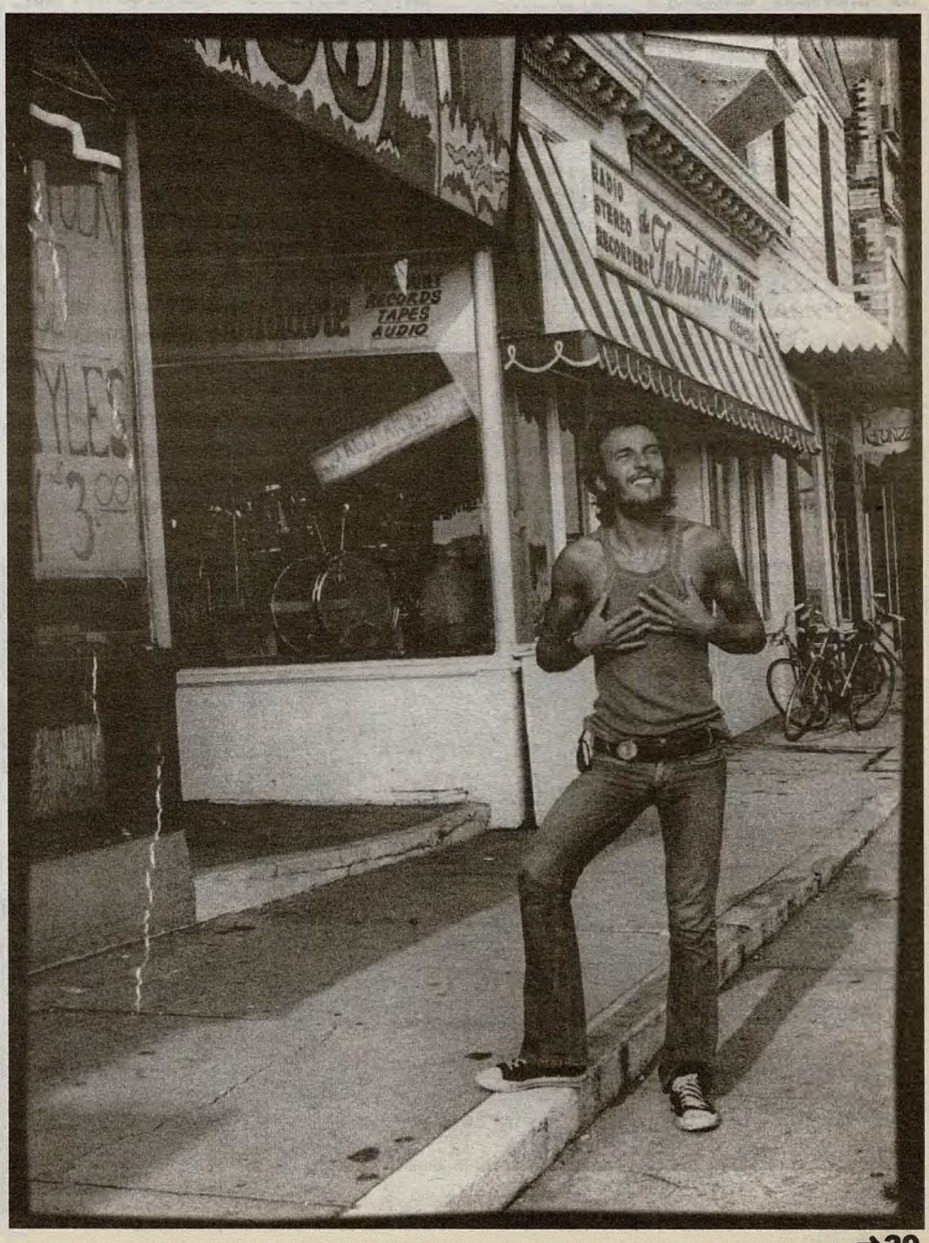

da. Birkaç parça hariç, Springsteen şarkıya sadece kendi gitarı ve klavyesiyle eşlik ediyor. Yumuşak tonlar egemen. Hatta kimi zaman ağzının içinde yuvarladığı ve aslında yazılı metin olmadan pek kolay anlaşılmayacak (ya da benim anlayamadığım) Amerikancasıyla 12 öykü anlatıyor bu son albümünde.

Bu başka bir Amerika

Sözlerini okuduğumda hemen betimlemek olası: Bu bir olgunluk albümü. Çok farklı, bilinmedik bir Amerika anlatıyor Springsteen. Eski albümlerinde de vardı bu Amerika. Ama bu kez daha derin, daha kişisel ve daha insancıl. Sinema ya da televizyonlarda gösterilen, bizim ruhu Amerikalı köşe ve yol yazarlarının öve öve bitiremediği Amerika'dan çok değişik bir Amerika.

Yine otoyollar var, yine şoförler var. Ama bu kez Amerika'da iş arayan Meksikalı kaçak göçmenler çıkıyor sahneye. Karanlık işler uzmanlarıyla Çin kökenli esnaflar da giriyor kareye. Katiller sıntıyor, öylesine katiller. *"Adam öldürmek için adam öldürenler"* yani. Amerikan filmlerindeki figüranlar, Springsteen'in şarkılarında esas erkek ya da esas kız oluyor.

Çok farklı, bilinmedik bir Amerika anlatıyor Springsteen. Sinema ya da televizyonlarda gösterilen, bizim ruhu Amerikalı köşe ve yol yazarlarının öve öve bitiremediği Amerika'dan çok değişik bir Amerika.

Bir Amerikan "dengbej"i

Biraz sanki David Lynch'in şarkı sözü yazarı Springsteen. Kimi zaman Roger Waters'ın o korkunç ve şiddetli çığlıklarını anımsıyor Bruce'un dolu ama alçak sesi.

Sadece Vietnam değil, Kore savaşı da geçiyor sözlerde. Bildiğimiz klasik şarkı sözü ya da şiir de değil Springsteen'in yazdıkları. Başından geçenleri ya da duyup okuduklarını bir dostuna anlatan sıradan bir insanın konuşmaları gibi. Argo var, günlük yanlış deyimler var. Frenklerin 'troubadour', Doğuluların 'aşık' geleneğine yakın. Polis saldırısına uğrayan işçiler, hapisanede baskı gören mahkumlar, cezaevinden yeni çıkmış mafya eskileri, kader kurbanları, tabancalı küçük serseriler, sınır muhafızları, kaçakçılar, sevgilisini yitirmiş "lunatik"ler, kısacası toplumda varolup başka sanatçılarca pek önemsenmeyen insanlar Springsteen'in "hero"ları. Çoğu güneyli. ABD'nin güneyi, iç savaştan bu yana sanki biraz daha mazlum. "Sinaloa Kovboyları" adlı parçada, Meksika'dan gelen iki işsiz gencin uyuşturucu çetelerinde çalışması öyküleniirken, babaları onlara şu uyarıda bulunuyor: *"Evlatlarım, öğreneceğiniz bir şey varsa / o da kuzeylilerin verdiği her şeyin karşılığını / sizden fazlasıyla almalarıdır."*

Springsteen, bu kez albümüne, yazdığı şarkı sözleri için kendisine esin veren yapıtlara, bir bibliyografya gibi, "aşağıdaki kaynaklara çok teşekkürler" diyerek selam çakıyor. İki kitap, iki gazete makalesi ve Steinbeck'in "Gazap Üzümleri"nden uyarlanan bir film.

Şarkı sözlerinde Amerika'nın küçük kasabaları, köyleri, bölgeleri ve bazı özel isimler geçiyor, ama ansiklopedik bilgi çok önemli değil. Çünkü dizeler ilerledikçe, bu kasabanın bir madenci kasabası olduğunu çıkarıyor insan, özel ismin de büyük bir ihtimalle ya bir sendikacı ya da bir işçi önderi olduğunu anlıyoruz.

Yeni Sağ'a karşı rock

"Yeni Dünya Düzenine selam / güneybatıda insanlar arabalarının içinde uyuyor / ne ev var ne iş, ne barış var ne de huzur" dizelerinden daha iyi nasıl anlatılır bugünkü durum? Bitmedi. *"Şimdi diyo ki Tom: Nerde bi aynasız bi genci dövüyorsa / nerde aç bi bebek ağlayıp sızlıyorsa / nerde kan akıtılmasına ve nefrete karşı bi kavga varsa / bana bak anne, ben işte ordayım / ve nerde birisi doğru dürüst bir barınak / temiz bir iş ya da bi yardım eli arıyosa / bak onların gözlerine anne, beni göreceksin"* diyor birinci şarkı olan "Tom Joad'un Hayaleti"nde. (Bu 'anne' çağrısı Ahmet Kaya'nın tekelinde değil ki!)

80'lerin Reagan-Thatcher ikilisinde politik ifadesini bulan Yeni Sağ'ın yıkımlarını, özellikle de Amerikan taşra ve kırsal dünyasında felaketlerini betimleyen Springsteen, "Youngstown" adlı şarkıda, İkinci Dünya Savaşı'nı yaşamış bir çiftçinin, 35 yıl sonra Amerikan tarımını tarümar eden politikalarını nasıl kınadığını anlatıyor: *"Bunlar, Hitler'in yapamadığını yaptı."* Savaşın

saçmalığına ise şöyle karşı çıkıyor aynı çiftçi baba: *"Gönderdik oğullarımızı Kore'ye, Vietnam'a / Şimdi merak ediyoruz, ne için öldüler ki onlar?"*

Springsteen'in sınıf bakışını hiç yitirmeyen tutumuna aynı şarkıdan bir başka örnek: *"Şimdi bayım, diyosun ki bize, değişti artık dünya / ben seni yeterince zengin edince / unutuyosun sen benim adımı bile."* (Bu şarkıyı Türkiye'deki yeni zihniyetçilere mi ithaf etmiş acaba?)

Springsteen bu albümünde zenginlere, savaşçılara kafa tuttuğu gibi, birçok dizede doğrudan din kurumunu, hatta Tanrı'yı da alıyor karşısına. ABD gibi muhafazakar, dindar ve "pudik" bir toplumda: *"Geberip gidince ben, olmak istemem cennetin hiçbir parçası / cennet işlerini, ödevlerini iyi yapmam zaten ben / dua ediyom ki, şeytan gelsin alsın götürsün beni / cehennemin kızgın ateşlerinde dimdik durayım ayakta."*

Her gün logosunun yanıbaşında "Türkiye Türklerindir" yazan gazetenin yönetmeni, "Galveston Bay" adlı şarkıyı dinlediğinde, ABD'de onun gibi düşünenlerin, "America For Americans" sloganını attıklarını öğrenecek. Amerikan yanlısı Vietnamlı Le Bin Son'un, Saigon düştükten sonra yerleştiği Teksas'ta bu ırkçılar tarafından nasıl saldırıya uğradığını da.

Son şarkı, *"Senin için yaptığım en iyi şey, hiçbir zaman yeteri kadar iyi değildi."* İyimser bir aşk şarkısı.

Ragıp Duran, Express, 16 Aralık 1995

Zihni Müzik sunar...

**KÖLN DEĞİL,
BERLİN DEĞİL,
HAMBURG DEĞİL...
GEMLİK!**

**BURADAN, BURASI İÇİN!
%100 YERLİ HIP-HOP**

RAPOR II
"Sonun Geldi!"

CD/MC

**TÜRKÇE SÖZLÜ
"SAF" HEAVY METAL!!!**

**Tüyleriniz
DİKEN DİKEN
olacak!**

DİKEN
"Hedef Büyük"

CD/MC

Demolar:

**TÜM TÜRKİYE'DE
sadece 500.000 TL**

PAGAN
"Heathen Upheaval"
lim. 1000

INFECTED
"The Lost Loser In Dreams"
lim. 1000

HAZY HILL
"Torch In A North Pole"
lim. 700

ZİHNİ

ZİHNİ MUSIC CENTER
AKMAR PASAJI NO: 70/4 KADIKÖY (81300) İSTANBUL TEL: 90. 216. 418 11 46 FAX: 90. 216. 349 22 68
Zihni Müzik e-mail: zihni@zihni.com web site: www.zihni.com
DAĞITIM: EMI - KENT ELEKTRONİK SANAYİ ve TİCARET A.Ş.
İMÇ 6. Blok 6302 34470 - UNKAPANI / İSTANBUL / TÜRKİYE Fax: (0212) 519 10 65
mehmet.portakal@emimusic.com bülent.çitak@emimusic.com

EMI

Parliament Caz Festivali'nden izlenimler

İzmir, İstanbul'dan önce cazla buluştu; 4-7 Haziran'da Ray Charles ve Roberta Flack gibi popüler simaların yanısıra, Craig Harris, David Murray, Cemalettin Tacuma, Burhan Öçal ve Barbaros Erköse gibi kalburüstü isimler de sahne aldı. Roll oradaydı...

Ender rastlanan bir kimya

Geçen yıl aynı tarihlere rastlayan Parliament ile Bodrum Çevre Filmleri Festivali'nden birincisini tercih etmiş, ikinciye görev icabı bir gün gitmiştim. Hakçası, bu yıl tam tersini yapmayı düşünüyordum. Çünkü Ray Charles, hele Roberta Flack beni hiç ilgilendirmiyordu. Her iki festivalin de takvimleri farklı olsa elbette Charles'ı tercih ederdim ama, ne yazık ki Flack'in iki şarkısını izleyip (ticari profesyonellik ve inandırıcılıktan uzak romantik show düzeyi, gerçekten dayanılmazdı) Charles'ı beklemeden Bodrum'a geçme durumunda kaldım.

İzmir'e esas gidiş nedenim, ilk ve üçüncü gecenin konserleriydi. Bu gecelerin toplam üç konserinden ikisini (Harris-Erköse, Öçal-Tacuma) yakın denebilecek bir süre önce İstanbul'da da izlemiştim. Ama gene de aklım kaldı. David Murray'e ise o efsanevi Akbank yılından beri (Murray, 'Butch', Nat Adderley, Archie Shepp, Cecil Taylor) hasret kalmıştık. Hele İzmir Devlet Senfoni ile David Murray Band'i artık yakın arkadaşımız sınıfına giren Lawrence 'Butch' Morris'in yönetecek olması işin keyfini büsbütün arttırıyordu. Zaten Craig ile Barbaros'un pek methedilen Ankara konserini de kaçırmıştım. Öçal'ı ise kiminle olsa dinlemeye hazırdım (onun dahi olduğunu düşünüyorum), hele Tacuma'yla. Bir kere daha olsa bile.

Parliament, denge tutturmaya çalışan bir festival. Pozitif de bu dengeye uyuyor. Gerçek tercihlerini, Akbank Caz Festivali'ne saklıyorlar. Bu vesileyle, Akbank seçimlerinin sponsora haksızlık olduğunu düşünen arkadaşıma selamlarımı iletirim. Ayrıca, onun için üzgünüm. İzmir'de niye yoktu ki? Tam ona göre bir Roberta Flack show izleyebilirdi. Hoş, biz Akbank türü cazın biraz fazla olduğundan yakınan Türk cazcılar da gördük. Neyse, teselli kaynağımız ve gözümüzün nuru Akbank Festivali bir yana, Parliamentçılar halkın beğeneceğini düşündükleri yönde seyretseler de, herhalde Pozitif'in bastırmasıyla, cazseverler için de bir-iki dinleti sunuyorlar. Adlarında muhafaza ettikleri yapay ve kitsch Superband dönemini düşündükçe, buna da şükrediyoruz.

İlk akşam, özellikle üyeleri bu tuhaf konserden hayli ürkmüş görünen İzmir Devlet Senfoni bölümünü tamamlayıp gittikten sonra, iyi bir konser izledik. 'Butch' zaman zaman yerini flütçü ve besteci James Newton'a bıraktı. Bundan memnun oldu mu, bilmiyoruz, genelde bir hoşnutsuzluk aura'sı yansıtıyor gibiydi. Belki de istediği disiplini kuramadığını düşünmüştür. Oysa bu band'le çalışmaya alışık. Band de onunla.

Aslında iyi bir konserdi, olsa olsa Murray ile Morris arasında varolduğunu vehmettiğim huzursuzluk bize de yansımıştır. Artık tamamen şımarıp haddimizi aştığımız için, sahnede durmuş doğru düzgün işini yapan insanlara böyle huzursuzluklar da yakıştırıyor olabiliriz. Asıl sorun ise, Devlet Senfoni'nin sahneyı terk etmesinin ardından, Murray Band'in çok aralıklı yerleştirilmesinden ve birbirlerini duymamalarından kaynaklanıyormuş (Oliver Lake'in yalancısıyız). Neyse ki, 'Butch' vardı da onları birbirine yaklaştırdı. Müthiş bir ekiptiler, caz tarihi gibiydiler. Lake kadar heyecan uyandıracak başka elemanları da mevcuttu: Az önce sözü geçen Newton, John Purcell (kendisine dikkat etmenizi tavsiye ederim, World Saxophone Quartet'in en yeni üyesi), basta Art Davis, davulda Andrew Cyrille gibi. Bir de trombonda Craig Harris vardı tabii. Kendileri ne derse desin, iyi bir konserdi.

Murray, ticari kulvara kaymayan cazcıların saygın bir örneği olmanın yanısıra, iyi bir lider ve enstrümanının en iyileri arasında. Bundan iyisi can sağlığı. Ayrıca beni yıllar öncesinden hatırlaması ve "o kahvaltılı basın toplantısında sen bize çok iyi çevirmenlik yapmıştın" demesi de ağzımı kulaklarıma vardırmaya yetti. Böyle adamlar var. John McLaughlin de yalnızca simaları değil, bir yıl önce konuştuklarımızı bile hatırlar.

Parliament, denge tutturmaya çalışan bir festival. Pozitif de bu dengeye uyuyor. Parliament'çiler halkın beğeneceğini düşündükleri yönde seyretseler de, herhalde Pozitif'in bastırmasıyla, cazseverler için de bir iki dinleti sunuyorlar.

Üçüncü akşam ise, benim esas akşamımdı. Önce Burhan Öcal ve ekibi ile Jamaaladeen (Cemalettin demek daha kolay) Tacuma ve ekibi sahneye çıktı. Yani, Groove Alla Turca. İyiydiler, ama tam yerine oturmayan bir şey vardı sanki, bir boşluk, dengesizlik. Utanarak söylüyorum ki, bu durumu yeterince hazırlanmadıklarına yorduk. Oysa plak yapma arifesindeydiler, daha önce de iki kez birlikte konser vermişlerdi. Olsun, beşer şaşar dedik. Dinleyiciler ise hayatlarından memnundu. Nerden baksanız, ortada oynak, kıvrak bir mesele, türünün ender örneklerinden Tacuma ve yapabildiklerinin çok azını göstermiş olmayı seçse de, Burhan Öcal vardı. Sonradan anlaşıldı ki, Tacuma'nın tromboncusu zehirlenmiş, hastaneye kaldırılmış. Biz de bu adam niye ikide bir de içeri gidiyor diyorduk. İşte insan bilmeden ahkam keserse, sonra böyle mahçup olur. Otele gittiğimizde Burhan çökmüş vaziyetteydi, Cem Yegül onu teskin etmeye çalışıyordu. Öcal, nefesliler seksiyonu çökünce, dengelerinin bozulduğunu söylüyordu. Oysa durumu iyi idare etmişler gene de. Birkaç haddini bilmez ukala dışında kimse rahatsız olmadı çünkü. Albümlerini merakla bekliyorum.

Derken, sahneye Craig Harris ile Nation of Imagination ve Barbaros Erköse ile arkadaşları çıktı. Craig, yabancılara adımı anlama kolaylığı sağlamak için birkaç yıldır dilime doladığım "much like seven"a, yıllardır ürpertiyle beklediğim "and I'm eight" cevabını vererek şahsi tarihimin sululuk efsanelerinden birini yazan kişidir. Asık yüzü, korkunç bakışları ve somurtuk dudakları, bir de işini çok ciddiye almasının yanısıra, konser gerginliği içinde değilse sahiden sulu olabilmesinin ikilemini çözemeyen kişileri korkutma potansiyeline sahiptir. Bir caz yazarı arkadaşımızı da böyle hem korkutmuş, hem küstürmüş. İlk konserde Barbaros Erköse'yi bile korkutmuş göründüğünü söyleyenler çıkmıştı. Oysa Barbaros'ta öyle şundan bundan korkacak biri hali yok hiç.

İstanbul'da konser öncesi yanlarında değildim, Ankara'ya da gitmedim. Ama İzmir'de nasıl çalıştıklarının şahidiyim. Craig Harris, sadece karşısındakini de daraltan bir konser gerilimi içindeymiş izlenimi verirken, aslında gerçek bir yoğunluk yaşıyordu. Sadece soundcheck'lerle yetinmediler. Birkaç prova yaptılar. Bir keresinde herkesi sabahın köründe kaldırıp, köle gibi çalıştırdı, kendisi zaten çalışma açısından böyle bir ruha sahip. Çok iyi bir grubu vardı: Kelvyn, Al ve Tony. İki şarkıcısı Carla ve Marcel de birinci sınıf. Erköse ise kendi sazının en iyisi, Türkiye dışında tanınan, kendine iyi bir grup kurmuş bir sanatçı. Ne var ki, bu iki ayrı unsurun harcını karan kişi, Craig. Hem kendi Nation of Imagination'ını, hem Barbaros And The Musicians'ın kendi müziklerini ayrı ayrı sunduğu gibi, ikisini de büyük bir ustalıkla bir araya getirmiş. Ne caz konserinde klarinet çalma durumu var, ne deTürk sazlarına caz enstrümanlarıyla "ciddiyet" katma çabası. Çok özel bir bileşim, çok titiz bir çalışma ve baharat olarak da Craig Harris show.

Önceden ne kadar hazırlansa, ne kadar iyi kayıt yapsa, Harris'in hiçbir albümü, onu sahnede dinlemekle aynı şey olamaz. Çünkü iyi şarkı söyleyen, dans eden, reggae ve rap çocuğu izlenimi uyandıran Harris, sahnede her zaman sırf bu nedenlerle albümlerini bastırır. Öyle bir show'du. Sevdiğim albümleri "Istanbul"dan da daha iyiydi. Ender rastlanan bir kimya tutmuştu. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi Craig, "çok şey yaptın, hep oradaydın" diye sahne arkasında bana bir de teşekkür ederek gözlerimi yaşarttı. Kaçıranlar adına üzgünüm. Ancak iki ekip artık birbirini öyle tanımaya başladı ki, bundan sonraki her konserlerinde aynı kimyayı yakalarlar sanıyorum.

Sevin Okyay

John Mayall

Şaka değil, John Mayall 65 yaşında... Hâlâ yollarda, hâlâ stüdyolarda... Eric Clapton'dan Peter Green'e birçok önemli ismin gelip geçtiği tarihi Bluesbreakers bandosu, hâlâ onun omuzlarında yükseliyor... Mayall'ın Türkiye'yi ikinci ziyareti, yine İstanbul'da, Açıkhava Tiyatrosu'nda vuku buldu. Bu sefer öylece geçip gitmesine razı olmadık, soundcheck esnasında kendisini rahatsız ettik, iki arada bir derede lafladık... Fotoğraf eski, lakin muhabbet yeni...

İngilizmiş, siyahmış, beyazmış...

Albümlerinizden başka, hakkınızda pek bilgi yok. Şu sıralar neler yapıyorsunuz?

John Mayall: On gün önce Avrupa turnesine başladık. 18 ülkede 51 günde 50 konser vereceğiz. Bu süre içinde bir gün tatilimiz vardı, onu da dün yaptık. Çok yoğun bir turne olacak bu. Çalışma planımız böyle. Aslında her yıl tüm dünyayı dolaşıp 120 konser veriyoruz. Her iki yılda bir, üç haftalığına stüdyoya giriyoruz ve yeni bir albüm kaydediyoruz. Kısaca durum böyle...

Standart blues'un aksine John Mayall şarkıları daha farklı liriklere sahip. Bazı şarkılarınızda toplumsal ve çevreci temalar öne çıkıyor. Şarkı sözlerine daha ayrı bir önem mi veriyorsunuz?

Şarkı yaparken genellikle bir temadan yola çıkıyorum ve onun üzerinde çalışarak geliştiriyorum. Her zaman anlatacak bir hikaye oluyor ve geriye bu hikayeyi şarkının "mood"una göre dikte etmek kalıyor. Ben bir blues müzisyeniyim ve şarkılarımda bildiklerimi, gördüklerimi ve hissettiklerimi anlatıyorum. "One In A Million" adlı şarkıyı anneme ithafen yazdım. İşte bu da bir hikaye yani. Bunları anlatıyorum çünkü bunları yaşıyorum.

Elektrikli blues-rock grupların çoğalmaya başladığı bir dönemde, davulsuz ve akustik blues albümleri yaptınız. O dönemden biraz bahseder misiniz?

Evet, o dönemlerde iki-üç tane davulsuz ve akustik albüm yaptık. "The Turning Point", "Memories" ve "U.S.A. Union"... "Empty Rooms"da da öyle birkaç parça var. 1969 ve 1970 zamanlarıydı herhalde, birkaç yıl bu tür çalışmaların içinde yer aldım. Geleneksel enstrümantasyondan uzaklaşmak için çeşitli deneyler yaptığımız zamanlardı. O dönemde neredeyse tüm gruplar elektrikli gitar kullanıyordu...

Bildiğim kadarıyla resimle de uğraşıyorsunuz....

Evet, otuzlu yaşlarımın başında profesyonel müzik kariyerime başlamadan önce resimle uğraşıyordum. Zaten güzel sanatlar mezunuyum. Hâlâ bir şeyler çizmeye çalışıyorum...

Eskiden Eric Clapton, Peter Green ve Mick Taylor'ın başından ayrılamadığı geniş bir plak koleksiyonunuz varmış. Hâlâ plak topluyor musunuz?

Sanırım mütevazı bir koleksiyonum var. Çoğu insana çok geniş gelebilir ama, herhalde 200-300 tane ancak vardır. Plak toplamayı çok uzun süre önce bıraktım.

Şu sıralar neler dinliyorsunuz?

Valla, dinlediğim şeyler sürekli değişiyor, ama şu aralar rock'n'roll ve ne anlama geldiğini bilmediğim, aptal bir isim verdikleri "alternatif rock" türü şeyler dinliyorum. Bu aralar en sevdiğim gruplar Foo Fighters, Green Day, Stone Temple Pilots, Alanis Morrisette... Doğrusu blues'dan çok bu tür müzikler dinliyorum.

Bu gruplar sizce 70'lerin izlerini taşıyor mu?

Hayır, hayır.

Hayatınızda yer tutan en önemli beş albüm ve grup nedir?

Bu imkansız bir şey. Şimdi sana beş albüm saymaya kalkarsam, sevdiğim diğer albümlere burun kıvırmış olurum. Çünkü sevdiğim her albümün kendine göre yüce bir tarafı var. Şimdi saymaya başlasam beş değil, on, hatta yirmi taneyle bile bitmez, yüzlercesini saymam gerekir. *(gülüyor)* Aslında pek sık müzik dinlemiyorum. Bu koşuşturmaca yüzünden gelecekte de pek dinlemiyor olacağım herhalde... Ama daha çok araba kullanırken müzik dinliyorum.

"From The Cradle" çok tatmin edici bir çalışmaydı. Eski günlerde Bluesbreakers'ın ağaç evinde otururken o şarkıları dinlerdik. Eric de habire "Hey, şu Otis Rush parçasını dinle. Bu Jimmy Rogers nasıl?" deyip dururdu. "Pilgrim"e gelince, doğrusu biraz hayal kırıklığına uğradım.

Yaşınız epeyce ilerlemesine rağmen enerjinizden bir şey kaybetmemiş görünüyorsunuz. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Bilmiyorum, ama böyle olduğu için de şükrediyorum. Başka ne söyleyebilirim bilmiyorum. Kendimi 65'imde ya da 65 yaşındaki insanlar gibi hissetmiyorum.

Aslında bu soruyu sormamın sebebi, özellikle İngiliz basınının, yaşlan yüzünden Rolling Stones'un üzerine çok gitmesi...

Bu galiba biraz rock'n'roll gruplarının kolay hedef olmasından kaynaklanıyor. Çünkü olduklarından daha yaşlı gösteriyorlar. Özellikle Keef... 100 yaşının üzerindeymiş gibi duruyor. *(gülüyor)* Basın bu tür işlerle uğraşmayı sever. Blues ve caz müzisyenleri için nasıl göründüklerinin pek önemi yoktur. Mühim olan müzikal görünüşleri. Ama Rolling Stones müzik yapıyor ve bence gayet de iyi yapıyorlar.

Sanırım içki ve sigara kullanmıyorsunuz...

Evet.

"Stone Cold Deal" adlı şarkı uyuşturucu karşıtı bir şarkı mı?

Hayır. "Stone Cold Deal", etrafımızda olup bitenlerle ilgili politik bir şarkı. Televizyonlarda her gün uyuşturucuyla ilgili olayları görüyoruz. Alkolün ve uyuşturucunun herhangi bir çeşidi, açık bir şekilde müziği algılama biçimimize nüfuz ediyor.

Bir defasında John McVie'yi de sarhoş olduğu için gruptan atmışsınız. Bluesbreakers'da çalan elemanların bu tür alışkanlıklarının olmaması gibi katı bir kuralınız mı var?

Şu anki grubumda kimse sigara kullanmıyor. Bazen Joe birkaç bira içiyor. O da konserlerden sonra. Bence doğru olan da bu. Bu yüzden bu derece iyi çalabiliyoruz. Sadece müziğe odaklanıyoruz; enerjimiz müzik üzerinde yoğunlaşıyor ve ne yaptığımızın farkında oluyoruz. Dolayısıyla Bluesbreakers tamamıyla sağlam bir grup ve o yüzden bu kadar uzun süredir bir aradayız.

Bir söyleşinizde Eric Clapton'ın "From The Cradle" albümü için "tatmin edici" demiştiniz. Son albümü "Pilgrim" hakkında ne düşünüyorsunuz?

Onca yılın ardından Eric'in blues'u bıraktığı yönünde bir sürü palavra yazıldı, çizildi. Ben öyle görmüyorum. Eric, tüm zamanların dahi gitaristlerinden biri ve yanlış yapmaz. Yaptığı her albüm beni çok etkiliyor, çünkü çalışında blues olmayan hiçbir şey duymuyorum. Dolayısıyla "From The Cradle" çok tatmin edici bir çalışmaydı. O eski şarkıları çalmak nostaljik bir trip gibi olsa gerek. Eski günlerde Bluesbreakers'ın ağaç evinde otururken o şarkıları dinlerdik. Eric de habire "Hey, şu Otis Rush parçasını dinle. Bu Jimmy Rogers nasıl?" deyip dururdu. "Pilgrim"e gelince, doğrusu biraz hayal kırıklığına uğradım. Müzikal açıdan eleştirilerim olmakla birlikte, onun yaptığı her şeyi seveceğimi düşünüyorum. Ondan bir şeyi iki defa yapmasını bekleyemezsiniz. Belki de bir sonraki albümünde ruhunun, düşüncelerinin diğer yüzünü gösterecek. Sonuç olarak, onun yaptığı her şeyi severim ve bu yüzden de şikayet etmiyorum. Bu müzikal bir ifadedir. Gitara her dokunuşu büyülü gibidir onun.

Peter Green'in onca yıldan sonra geri dönüşü üzerine ne dersiniz?

Evet, benim de yeni haberim oldu. Tekrar yola çıkması, yirmi yılın ardından kara bulutları dağıtması çok güzel. Onu bir kere dinledim en son. Başka gitaristlerin de onun güzide parçalarını çaldığı bir geceydi. Hangi parçayı Peter'ın çaldığını ayırt edememiştim. Ama bana söylenene göre, artık daha fazla çalıyormuş. Kulağıma gelen bunlar.

Şu an Amerika'da yaşıyorsunuz, değil mi? İngiltere'yi neden terkettiniz?

Çünkü Amerika'ya geldiğimde farkettim ki burası benim "memleketim". Neredeyse hayatımın yarısı orada geçti. Otuz yıldır California'da yaşıyorum.

Orada aradığınız, blues'la ilgili ortamı mı buldunuz?

Yok, hayır. Müzikle ilgili bir şey değil bu. İklimiyle, yaşam tarzıyla ilgili...

Amerika'daki ve İngiltere'deki blues grupları arasında belirgin bir müzikal ayrılık görüyor musunuz?

Görmüyorum. İngilizmiş, siyahmış, beyazmış gibi bir sınıflandırma yapamam ben. Bir blues müzisyeninde esas olan, müziği anlayış ve ifade tarzıdır. Nereden geldiğinin, nerede yaşadığının hiçbir önemi yok..

Söyleşi: **Kerem Demir**

Caztıra caztıra

İstanbul Caz Festivali, Müzik Festivali'nden ayrılıp kendi kanatlarıyla uçmaya başlayalı beş yıl olmuş. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın bu en genç festivalinin direktörü Görgün Taner yıllardır sponsor - müzik dengesini sağlayamaya ve festivale kalıcılık kazandırırken iyi bir program da yapmaya çalışıyor (Sponsor kırılgın bir kuştur, incitmeye gelmez, malum). Bu nedenle de yıllardır caz ve akraba müzikleri, çeşitli ölçülerde bir araya getiriyor. Geçen yıl "akraba"ların dozu biraz fazla kaçmıştı. Bu yıl ise 5. Uluslararası İstanbul Caz Festivali bence, gerçek anlamda caz seyircisi sayısının 1000'i geçmediği, diğerlerinin biraz daha fazla eğlendirilip hoş tutulmayı beklediği bu şehirde herkesi, bu arada cazseverleri de memnun edecek bir programı var.

Caz gibi caz isteyenlerin hevesi kursağında kalmayacak. "Brezilyalılara gittik" cümlesini iftiharla eşe dosta söyleyenlere gelince, onlar bu yıl daha çok "Kübalılara gittik" deme fırsatını bulacak. Bu arada, iyi Latin caz örnekleri dinleyecekler. Zaten Festival'in kısa tarihinde dinleyiciler için gerçek bir sürpriz oluşturan iki Küba grubu örneği de var. Gönlü her alanda "öteki"nden yana olanlar için ise fevkalade leziz örnekler mevcut. Roxy bu açıdan festivalin en iyi mekanı sayılır. Ama Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda da yürek kıpırdatıcı örnekler izlenebilir.

Bu yıl ise Festival bence, gerçek anlamda caz seyircisi sayısının 1000'i geçmediği, diğerlerinin biraz daha fazla eğlendirilip hoş tutulmayı beklediği bu şehirde herkesi, bu arada cazseverleri de memnun edecek bir programı var. Gönlü her alanda "öteki"nden yana olanlar için fevkalade leziz örnekler mevcut.

Trip-hop, brass-hop, jungle, drum & bass

Roxy tayfasından İlhan Ernşahin ve Wax Poetic'in işleri ve farklı sound'larını daha önceki konserleri ve albümlerinden tanıyor olabilirsiniz. Üç gece çalacaklarını müjdeleyelim. Roxy'nin festival açılışını onlar yapacak.

Roxy programında heyecan düzeyi hiç düşmeden devam ediyor: Müzik türleri arasındaki çizgileri yok eden Ben Neill, trip-hop ve jungle üzerinde yoğunlaşıyor. Mutantrompetin mucidi, aynı zamanda saksofon ve tuşlu çalgılar çalan Neill'e, vurmalı çalgılarda Don Yallech eşlik edecek. Genellikle birlikte görsel-işitsel gösteriler sunduğu DJ Spooky'nin ise adı geçmiyor. Çok umut bağladığımız bir grup, Red Snapper, İstanbul'a iki takviyeli olarak geliyor. Davulcu Richard Thair, basçı Ali Friend ve gitarist Davit Ayers'e burada MC Det ve Alison David de katılacak. Müzikleri trip-hop, acid jazz, jungle ve drum and bass'i kapsayan geniş bir çerçevede şekillenen grubu özellikle tavsiye ederiz. Roxy'nin konuklarından bir diğeri ise ve hip-hop ile bando müziğini birleştiren brass-hop'ın en has temsilcilerinden Coolbone.

Knitting Factory geceleri...

Roxy'yi şenlendirecek müzisyenler arasında, vibrafonda (pek çok enstrüman çalan) Bill Ware, basta Brad Jones ve vurmalı çalgılarda Ej Rodriguez'den oluşan Vibes da var. Yıllardır erbabı arasında bir Knitting Factory muhabbeti başını alıp gitmiş durumdadır. Alıp gitmiş dedimse, bence malum, Knitting Factory erbabının sayısı bulsa bulsa 10 kişiyi bulur. Bu konudaki önderimiz Murat Lu sayesinde biz de gafillikten kurtulduk. Şimdi bu Knitting Factory müziğini ilk kez birinci elden dinleme imkanına sahibiz. Vibes'cılar, bize 'live' cinsinden (ki, doğrusu da bu), güçlü bir funk ve caz karışımı sunacak. Jazz Passengers'ın da kurucusu olan Bill Ware, gerçek bir vibrafon ustası.

Ayrıca, CRR'de çalacak olan Medeski, Martin & Wood da bir Knitting Factory temsilcisi sayılabilir. Tuşlu çalgılarda John Medeski, davul ve vurmalı çalgılarda Billy Martin ve basta Chris Wood, her ne kadar şimdiye değin bilet satışları pek parlak gitmemiş olsa da, Festival'in en parlak konserlerinden birini vermeye aday. Zaten, şimdiden başlamış fısıltı gazetesi faaliyetinden sinyal alarak, konserin boş kalmayacağını sanıyorum. Onların methini geçen yıl John Scofield'den işitmiştim, New York'a döner dönmez bu "çok iyi" genç müzisyenlerle çalışmaya hazırlanıyordu. Medeski, Martin & Wood'u hayranları Grateful Dead'in yeni bir versiyonu olarak görüyor. Scofield'e göre, o kadar da benzemiyorlar ama müthişler. Bu arada, az miktarda CD'leri de gelmiş, merak ediyorsanız sağdan soldan sorun (örneğin, Kod Müzik'ten).

Blues Brothers 1998

5. Uluslararası İstanbul Caz Festivali'nin "açıkhava" açılışını The Blues Brothers Band yapıyor. Sinemasever caz izleyicilerinde "Blues Brothers 2000" filminden fırlamış duygusunu uyandıracaklar. Açıkhava'da ikinci akşam Festival'in üç "anısına" konserinden ilkini izleyeceğiz. Ella Fitzgerald ile birlikte çalışmış büyük cazcılar, onun müziğini ve ruhunu Açıkhava sahnesinde yeniden yaşatacak. Biliyorsunuz, Fitzgerald rahatsızlandığı için programa alındığı halde İstanbul'a gelememişti. Böylece onu müziğiyle hatırlayacağız. Milt Jackson, Tommy Flanagan ve Jon Faddis'in de dahil olduğu gruptan tromboncu Slide Hampton ve davulcu Grady Tate, Gramofon'un ilk gecesinde Hakan Behlil, Dawn Thompson ve John Nugent'le de sahneye çıkacak. Gramofon Türk cazcılarla Festival'i sürdürecek. Tahsin Ünüvar, Selim

---

Dalai Lama'nın dediği gibi

"Things change"

İstanbul Caz Festivali'nin arifesinde, piyanist Kerem Görsev'in Prima TV'de yaptığı bir programda, festival konuklarının kimlikleri üzerine konuşulurken, sorular ister istemez "evet ama, yine tam bir caz festivali olamıyor, çünkü caz dışı kimlikler önceki yıllarda olduğu gibi burada da var, neden böyle oluyor?" tespiti üzerinde keşifleşti.

Görgün Taner, soruyu mali trendleri göz önüne alarak yanıtladı: Caz, püritenlerin kendi zihinsel dünyasına yerleştirdiği çerçevedeki kimliğiyle ayakta kalma kavgası veriyor; bu, festivallerin de ayakta kalma mücadelesi vermesiyle senkronize bir meseledir. Yani, siz eğer hedef kitleniz ve sponsorlarınız için mıknatıs işlevi görecek birkaç caz-dışı, popüler ismi programınıza almazsanız, en azından –en iyi senaryoyla– zorlanırsınız. Bu yüzden, "caz festivali" kavramı içinde, bugün farklı anlamlar yüklü. Kaldı ki, caz, ismi ve ruhu itibarıyla, özgürlüğü ve yeniliğe açıklığı simgeleyen bir "tür". Dolayısıyla bunda paradoksal bir durum söz konusu olamaz. Ezcümle, sadece püritenleri memnun etmek bir başına amaç değildir ("muhafazakarlara hizmette sınır vardır!") ve kulağı açık olan herkesi caza ısıtma işlevi de görecek bir ayrıksı tercihler paketi, püritenleri kısmen de olsa memnun edebileceği için, çok daha makul ve ehvendir.

Ben, orada buna ek olarak şu görüşü öne sürdüm: Bugün, dünyada, üzerinde mutabakat sağlanmış bir caz çerçevesi içinde festival düzenlemek olanaksızdır. Cazı belli bir dönem diskuru içinde kalakalmış addedip tüm enerjiyi o donmuşluğun üzerine teksif etmek de saçmadır. Bunu yapmaya kalktığınız takdirde, bir başka manzarayla daha karşı karşıya geleceksiniz: Caz, içindeki hareket kümeleri kenarlara doğru kaymış, orta kısmı, "merkezi" çökmüş bir türdür artık. Çekim odaklarını –caz eğer bir çemberse– onun en dış çizgilerinde bulacaksınız.

Caz, içindeki hareket kümeleri kenarlara doğru kaymış, orta kısmı, "merkezi" çökmüş bir türdür artık. Çekim odaklarını –caz eğer bir çemberse– onun en dış çizgilerinde bulacaksınız.

Dolayısıyla, dağılmış/parçalanmış, sesi soluklaşmış bir merkezi sağlıklı varsayarak, onu türü belirleyen bir festivalde ana eksen kılmaya kalkışmakta zorlanırsınız.

Garip, –belki de değil–, dünyada her olguda şiddetle yaşanan "merkez krizi", cazda da çok belirgin. Yüzyılın müziği, yüzyıl sonunda sanki kendi işlevini bitirmiş gibi duruyor. Bu tabii abartılı, kışkırtıcı bir önerme: Müzikte dere yataklarının kuruduğu hiç görülmemiştir, ama içinden akan suyun rengi, içinden akan maddeler değişebilir. Belki de, gözlerimizin önünde net bir şekilde ortaya çıkan bir

Benba, Nezih Yeşilnil, İzzet Hiçkalmaz, Sibel Köse, Can Ayer, Volkan Öktem, Çağlayan Yıldız, Önder Focan, Deniz Dündar, İmer Demirer, Baki Duyarlar ve Ajlan çeşitli akşamlarda çeşitli oluşumlarla Gramofon'da çalıyor. "Ella Fitzgerald'ın Anısına" konserinden önce Açıkhava'da ise, Terence Blanchard Beşlisi'ni dinleyebilirsiniz. Bu pırıl pırıl trompetçiyi daha önce de Yapı Kredi Festivali'nde dinlemiştik. Üstadı Freddie Hubbard'ın göz yaşartıcı bir çöküş tablosu çizdiği festivalde, Blanchard ışıklar saçmıştı. Dinleyen hatırlar.

Kudsi Erguner

Medesci, Martin & Wood

Burhan Öçal

Ben Neill

Kodo

Biraz "ev ödevi"

Wax Poetic gibi, Dünya Müzik Günleri'nden aşinamız Brooklyn Funk Essentials, Türk Laço Tayfa ile birlikte Açıkhava'da sahneye çıkıyor. Başka aşinalar da var: Örneğin, "Origin" projesiyle gelecek Chick Corea. Özellikle iki genç elemanı, basçı Avishai Cohen ile davulcu Adam Cruz'a dikkatinizi çekiyoruz. John McLaughlin ise son albümü "Heart of Things"in kadrosuyla sahneye çıkacak. Caz gitarın en büyük adlarından McLaughlin, stilini değiştirmesini takdir etmeyen müşkülpesent İstanbullu cazseverler tarafından kısmi konser terkiyle cezalandırılmıştı. Biraz ev ödevi yapmış olsalar, iyi olurdu. John McLaughlin, her şeyden önce yeniliklere açık olmakla kalmayıp bizzat onların ardına düşmesiyle tanınan bir müzisyen çünkü.

Latin all-stars ve efsanevi varlık Steve Winwood...

McCoy Tyner ise, uzun bir kurban bayramı tatiline denk düşen bir festivalde rekor denecek azlıkta izleyiciye çalmak durumunda kalmıştı. Sonra Grammy sahibi oldu, meşhur olmuş sayıldı, ikinci gelişinde AKM adam almadı. Şimdi, bu McCoy Tyner, John Coltrane'in meşhurdan da meşhur dörtlüsünün piyanisti. Yani zaten ilk geldiğinde de kendine elverir bir şöhrete sahipti. Ayrıca çok iyi bir caz piyanisti olduğunu söylemeye gerek yok. Bu sefer ise, aralarında deniz kabuklarından hatırladığımız (bu sefer Akbank Caz Festivali) Steve Turre'nin de bulunduğu bir Latin yıldızlar topluluğu ile çalacak: The Latin All - Stars. Aynı akşamın ön grubu Kübalı Cubanismo ise, Esma Sultan'daki iki konserden birinde de ikinci kez sahne alıyor. Ama biz, Havana'nın bu çok iyi grubunun hakkını teslim etsek de, dikkatinizi asıl Esma Sultan'daki diğer konsere; melez Fransız Cyrius'un, gene Kübalı Septeto Turquino önünde şarkı söyleyeceği konsere çekmek istiyoruz. Antik Küba ritmleri son, ça ça ve guarija üzerine kurulu mistik bir durum söz konusu olacak.

John Mc Laughlin

Oldu olacak, diğer Latin muhabbetini de hatırlatıp işin bu tarafını tamama bağlayalım. Zaten Latin Crossings'i yok saymak ne mümkün? Büyük trompet virtüozu, dünyanın en yaratıcı müzisyenlerinden benzersiz Arturo Sandoval, timbaliyi hem hâlâ herkesten iyi, hem de aşikar bir zevkle çalan sevimli Tito Puente ve İstanbul'a ilk kez gelecek olan bir başka efsanevi varlık, yani Steve Winwood, diğer üyeleri de birinci sınıf olan bu grubun elemanları arasında. Hem eğlenip eğlendirmeyi, hem de her konserle yaratıcılıklarını bir adım ileri götürmeyi planlıyorlar. Bize göre hava hoş.

Kenny Garret

Vibes

Flamenko, Türk ritmleri, vurmalılar

Flamenkonun aynı derecede etkileyici iki adı, yıllar boyunca Paco de Lucia ile çalışmış basçı Carles Benavent ve saksofoncu (flüt de çalıyor) Jorge Pardo ise gruplarıyla birlikte Festival'in flamenko ayağını oluşturuyor. Onları Jazz Flamenco All - Star Band'le, Brooklyn Funk Essentials konserinden önce izleyeceğiz.Unutmadan söyleyelim: Chick Corea "Origin"den önce de, caz tarihinin hemen hemen bütün büyükleriyle çalmış, kendine özgü (kısacası, muhteşem) davulcu Roy Haynes, basçı John Patitucci ve piyanist Danilo

---

renk ve madde değişimi bu.

Neden böyle görünüyor? Yanıtların en önemlisi, çok açık: Cazda merkezi taşıyıcı isim kalmadı. Çıkmıyor. Eldekiler bir bir tükeniyor. Altın Çağ'ın son kalıntıları bir bir veda ediyorlar gezegene. Giderken peşlerinde büyük, doldurulamayan boşluklar bırakarak. Merkez'in boşalması, aynı zamanda liderlik kavramının erimesi demek. Biri ötekini etkiliyor. Ama galiba merkezi boşaltan ana faktör, sürükleyici, yön tayin edici ve bir arada tutucu kişiliklerin zamanın ruhuna karşı direnememesi.

Cazın geçmişine baktığınızda, 1930'lardan beri, ana akıntıya güç veren tüm kişilerin, aynı zamanda, birer lider olduğunu görürsünüz. Belki çoğu, ruhen ve yaşam tarzları itibarıyla lider vasıflarına sahip değildiler, ama cazdaki ana akıntı öyle güçlü idi, onlar o kadar çok yeni şey "biliyorlardı" ki, kendilerini lider buldular.

Fikirler liderlerde toplandı. Kollektif, müzikte ortaya çıktı. Art Blakey, Horace Silver, Cannonball Adderley, Jackie McLean, Lennie Tristano, Stan Getz, Mingus, Max Roach, Sun Ra, Miles, Monk, Bill Evans, Rollins, Coltrane, Ornette, Gil Evans... ve ötekiler, isim olarak yenilikleri ya ortaya atmış, ya da yeniden üretmiş, caz "ortak iradesinin" simgesi olmuş liderlerdi. Sökün alın onları bu dünyadan, geride büyük gedikler yaratırsınız.

Dünya etnik akıntılarının da içine aldığı, Latin ve oryantal içinde soluklanan bir müzik artık caz.

Cazda lider, sadece ağzını açtığı zaman dünyaya samimiyet ve self-entegrasyon dersi veren bir bilge değildir. Fikir bütünlüğü, tutarlılık, yön görme, irtifa belirleme, değişim, üslûp gibi temel vasıflarda herkesi kendisine baktırmasını bilen kişidir. Bu türde müzik adamları ve kadınları, bu tür deniz fenerlerine ihtiyaç duyar, oralardan ışık alırlar. Kimi muhafazakar "tarihçilerin" iddialarının aksine. 1960'larda büyük bir sorun yoktu bu bakımdan. 1970'lerin penceresinden hayli kurak bir dönem gibi görünse de, 1980'lerin ortalarından itibaren ne kadar verimli ve cüretkar bir dönem olduğu anlaşıldı. Liderler sayesinde, elbette. Cannonball zımba gibiydi, Coltrane uçuyordu, Miles klasikle cazın bitiştiği yerlere son ilmekleri atmıştı, Ornette'le Rahsaan yepyeni şeyler duymuştu, Bill Evans değişmeden mükemmeliyeti yakalama peşine düşmüştü, Mingus formlara kafayı takmış, Gil Evans ile Sun Ra elektriği süzmeye koyulmuş, Joe Henderson tenoru kendi bildiği gibi üflemeyi başarmıştı.

Coltrane, Monk ve Cannonball'un ölümleri, 1960'ların ruhuna noktayı koydu. Yine kimi muhafazakarların "iddiaları" aksine, 1970'ler de çok bereketli geçti. Büyük ölçüde Miles sayesinde. 75-80 arasında fiziken yoktu, ama izini süren yeni liderler çıktı ortaya: Cannonball'un takipçisi Zawinul, Coltrane'in devamı Shorter, Evans'ın izinden Jarrett, Hancock ve Corea, Phil Woods, Larry Coryell...

Sorun 1980'lerin ikinci yarısında başgösterdi: Bill Evans'ın ölümü, Weather Report'un dağılması, ECM tarzında Manfred Eicher'ın yaptığı değişiklikler dolayısıyla lider vasıflı kimi müzisyenlerin

Roll
Take 11

Kudsi Erguner ve Björk (17 Temmuz, 21.30, Açıkhava)
Medeski, Martin & Wood (15 Temmuz, 19:00, CRR)
Red Snapper (15 Temmuz, 23.30, Roxy)
Ritm İstanbul Vurmalı Çalgılar (11 Temmuz, 19:00, CRR)
Jack de Johnette & Yarkın Türk Ritmleri (13 Temmuz, 19:00, CRR)
Vibes (11 Temmuz, 23.30, Roxy)
Kodo (9 Temmuz, 19:00, AKM)
Wax Poetic (8-9-10 Temmuz, 23.30, Roxy)
Kenny Garrett (15 Temmuz, 21.00, Açıkhava)
Latin Crossings (11 Temmuz, 21.30, Açıkhava)
Haden, Konitz, Bley (8 Temmuz, 19:00, CRR)

Perez ile sahneye çıkıyor. Bir başka ilk konserde ise, dörtlüsü ile birlikte Kenny Garrett'ı izleyeceğiz. Kendisini dokuz yıl önce aynı mekanda Miles Davis'in grubunda dinlemiştik. Şimdi ise kendi grubu ya da başkalarıyla yaptığı 100'ü aşkın kayıdı ardında bırakmış genç bir usta. Jazz Times'a göre yılın en iyi alto saksçısı; bize göre özgün bir üsluba, deneyime, yeteneğe sahip bir cazcı. "Aman sakın kaçırmayın!"lar arasında, Jack DeJohnnette de var. Pek az emsali olan bir davulcu, neredeyse aynı derecede iyi piyanist (bir "One - Man Show"unu izlemiştik) DeJohnette, dinlememiş olanlara tarifi güç "Oneness"ından, Michael Cain ve Jerome Harris ile örnekler sunacak. Sonra da, perdesiz gitarda Erkan Oğur'un da dahil olduğu Yarkın Türk Ritmleri Topluluğu ile sahne alacaklar. Birincisinin iyiliğine kefil oluruz, ikincisinden de umutluyuz. Çünkü DeJohnette Yarkın grubuyla geçen yıl da bir yakın temas gerçekleştirmişti. Geçen yıl Brezilya'nın Salvodor kentinde yapılan PercPan Vurmalı Çalgılar Festivali'nde övgüyle karşılanmış Ritm İstanbul Vurmalı Çalgılar Topluluğu ise, CRR programında. Mısırlı Ahmet'in yer aldığı topluluk Yıldız İbrahimova, Kani Karaca ve Kubat'la sahneye çıkacak.

"The Birth of Cool" hareketi ve "bas şairi"

Bu "kaçırma!" faslından bir başka akşam ise, iki konserli tek CRR akşamı. Kısacası: Lee Konitz, Paul Bley, Charlie Haden İstanbul'da. Dahası Festival'de ve CRR sahnesinde. Bir araya gelmiş olmaları bile yeterince heyecan verici. Konitz, "The Birth of Cool" hareketinin içinde, Miles Davis'in yanında olmuştu. Stili Charlie Parker'ınkiyle karıştırılmayan ender alto saksçılardan biridir. Charlie Mingus, Art Blakey, Ornette Coleman ve Don Cherry ile (de) çalışmış Paul Bley, çok yetkin bir doğaçlamacı, rizikodan hoşlanan bir müzisyen. Charlie Haden ise, Charlie Haden işte. Kendisini birkaç yıl önce de dinleme onuruna erişmiştik. Basçı, besteci, grup lideri ve bilinçli şekilde siyasi bir sanatçı. Çoğu kez dendiği gibi, "bas şairi". Hamisi Ornette Coleman'ın başlattığı caz devriminin ön saflarında yer almış, hayata ve müziğe karşı duyarlı bir insan. Bu müthiş üçlüden önce ise, Kenny Werner CRR sahnesine çıkacak. O da Mingus'la çalışmış. Sonra Joe Lovano, Archie Shepp, Toots Thielemans'la ve daha niceleriyle. Bu yılın en parlak genç piyanisti Brad Meldhau'nun hocası (Meldhau belki Antalya'ya gelecekti). Son albümü "A Delicate Balance"da, festivalcilerden Dave Holland ve Jack DeJohnette'le çalmış. Ruhsal olanla müziksel olanı aynı potada eriten çok iyi bir müzisyen. Bley-Haden-Konitz'in ikramiyesi olacak.

"Piyano"nun müziği

Madem kaderimizde seçememek varmış, bari hak yemeyelim. Yazmadıklarımız arasında gerçekten çok merak çekici iki konser var. Birinde Peter Greenaway ve Jane Campion'ın filmlerine yaptığı müziklerle zaman zaman filmlerin önüne geçme eğilimi gösteren Michael Nyman, grubuyla çalacak. Evet, Vakıfçılara göre, "Piyano"nun müziğini de dinleyecekmişiz. Gerçi Greenaway, "Adı lazım olmayan Avustralyalı bir kadın yönetmenin çok kötü filmine müzik yaptığından beri" onunla çalışmama kararı almış ama, sonuçta kötü olan Nyman'ın müziği değilmiş ya (Ayrıca, "Piyano" da kötü değildi, üstelik Campion Yeni Zelandalı).

"Kalp atışı" ve/veya "davulun çocukları"

İkinci merak odağım ise, Japon davulları, yani Kodo konseri. Biletiniz yoksa elinizi biraz çabuk tutun, çünkü bitti bitecek. 1971 yılında geleneksel Japon davulu taiko üzerinde çalışmak üzere Sado Adası'na gelen kişilerin 1981'de kurduğu Kodo grubu, hâlâ canlı olduğuna inandıkları sanat biçimleri için yeni yönelimler arıyor. Kültürel alışverişe inandıkları için de, gene 1981'den beri, "Tek Yeryüzü Turnesi" adını verdikleri sürekli turneyi sürdürüyorlar. "Kodo" Japonca hem "kalp atışı", "hem de davulun çocukları" demek. Taiko'nun sesinin kalp atışına benzediği de söyleniyor. Çocuk meselesine gelince, Kodocular, davullarını bir çocuğun basitliğiyle çalmayı hedefliyorlar.

Mahalia Jackson'ın anısına ve Kudsi Ergüner ve...

Bu yıl üç "anısına" konseri var demiştik. Birincisi, Ella Fitzgerald; diğer ikisi de Mahalia Jackson ve Cal Tjader. Mahalia Jackson'ın hatırasını aziz tutacak kişiler, bu işin elhak erbabı olan Mavis Staples ve Blues'un en yetkin adlarından Lucky Peterson. Piyano ve Hammond B3 org çalacak Peterson'ı izlemek için bile gitmeye değer. Diğer anma konseri, vibrafon üstadı Cal Tjader için gerçekleştirilecek. Gene Akbank'tan aşinamız piyanist Eddie Palmieri'yi, vibrafonda Dave Samuels ile flütte Dave Valentin'i (de) dinleyebileceğimiz bir konser. Basın suskun ustası Dave Holland ise, İstanbul'da görmeye alıştığımız, her seferinde dinlemekten daha da fazla zevk aldığımız bir cazcı. Pek çok iyi basçı görmüş İstanbul'un dinlediği en iyi basçılardan biri. Son otuz yılda cazın en önemli gelişimlerinde pay sahibi olmuş Holland'ın beşlisinde trombonu Robin Eubanks de var. Burhan Öçal bu kez piyanonun en iyi yorumcularından Peter Waters'la sahneye çıkacak. Bir-iki vurmalı çalgının ötesine geçeceğini umuyoruz, çünkü Öçal gerçek bir "multi - instrumentalist". Fransız Prysm ile dünyanın tek "milli" caz orkestrası Orchestre National de Jazz, Cemal Reşit Rey'in kapanış konserini sunacak. Açıkhava'da ise, Festival'in "yıldız"larından Deep Forest'ın alt grupsuz falan, kendisine ayrılmış bir akşamı var. Eminiz ki dolar. Mekanı dolduracağından emin olmanın da ötesine geçtiğimiz diğer yıldız Björk. Ondan önce, Kudsi Erguner grubuyla sahneye çıkacak.

Sevin Okyay

---

bu şirketi terk etmesi, ardından Gil Evans, Stan Getz, Miles Davis, Art Blakey ve Sun Ra'nın ölümleri, Sonny Rollins'in tutarlılıktan uzaklaşması, 1990'lar hakkında alarm zillerini çaldırdı.

1990'lara –yeni bir lider adayı olarak– Wynton Marsalis'in önüne gelen herkesle ileri geri tartışmalarıyla girdik. Bu bir "omen"di zaten. Cazcı böyle ileri geri konuşmaz, çalar. Wynton caza yeni bir müteşebbis anlayışını, yeni bir caz bakışını getirdi. Tıpkı beyaz kesimdeki kimi salaklar gibi, belli bir ırkın belli bir müziğin tek sahibi ve gerçek icracısı olduğu mitosunu yaymaya başladı. "Caz sadece siyahlara aittir, onu afroamerikan halk çalabilir, gerisi zırvadır" gibi saçmalıkları dile getiren pek çok insan vardı, ancak Marsalis'in müzikteki gücü, bu sözlere sanki ilahi gerçeklikmiş gibi bir hava kazandırdı. Bu tartışmalar cereyan ederken, Altın Çağ temsilcilerinin peşpeşe vedaları ardından ortaya çıkan liderlik sorununun merkezi nasıl tehdit ettiği de gürültüye gitti. Bugün ortada pek kimse yok ve ben –hiç de muhafazakar olmamama ve nostaljiden nefret etmeme rağmen– caz merkezinde yeni bir nefes bulamıyorum.

Garip, –belki de değil–, dünyada her olguda şiddetle yaşanan "merkez krizi", cazda da çok belirgin. Yüzyılın müziği, yüzyıl sonunda sanki kendi işlevini bitirmiş gibi duruyor. Bu tabii abartılı, kışkırtıcı bir önerme...

Tek bir umudum var: Marcus Miller. –Ama tek adam yetmez, taşıyıcı gücün çoğulcu olması gerekir.–

Merkezi hâlâ 1960 ve 70'lerin isimleri taşımakta. Bir bölümü "first rate", ama daha büyük bölümü "ikinci hasat". Merkezden çıkan müzik, dikkat ederseniz, ya "retro", ya belli dönemlerin ustalarına dönük "tribute band"ler, ya da –şu andaki en sağlıklı tavır– düetlerden geliyor.

Bu, orta ölçekli bir krizin işareti.

Bu yılki İstanbul Caz Festivali, işte böyle bir tabloyu seriyor gözlerimizin önüne. Dünya etnik akıntılarının da içine aldığı, Latin ve oryantal içinde soluklanan bir müzik artık caz.

Merkeze en yakın olarak Terence Blanchard ve Kenny Garrett'i görüyoruz. Her ikisi de henüz olgunlaşmamış, sesleri tam anlamıyla özgünleşmemiş, çok yetenekli müzik adamları. Belki merkezi onlar kurtaracaklar, bilemiyorum.

Periferik müzik türleriyle kuşatılmak, onların akıntısına veya çekim gücüne kapılıp gitmiş olmak caz için kötü bir şey mi?

Elbette ki hayır. Dalai Lama'nın "Kundun"da sık sık söylediği gibi, "things change". Bugün böyle, yarın başka. Müziği kendi süzme ve doyma süreciyle başbaşa bırakmak gerek. Her yöne kapılarınız açıksa, başka ne beklersiniz?

Merkezdeki çökme sürer, ana gövde ortadan kalkar mı?

Elbette hayır. Ama sorun, ortadan kalkmasında değil, zamanın liderleri yaratma eylemine aykırı davranmasında. Yaratıcı lider eksikliği müziği bir süre daha sıkıcı kılacak, hepsi bu.

Bilmem, belki de yanılıyorum.

Yavuz Baydar

Borusan'da bu ay

8 Temmuz, 17:30,
video-belgesel
Bartok

9 Temmuz, 17:30,
video-belgesel
Bach, Yaşamı, Müziği

14-15 Temmuz, 17:30,
belgesel
**Frank Sinatra,
Yaşamı ve Dönemi I-II**

16-17-21-22-23-24 Temmuz,
17:30, video
Yo-Yo Ma
(Müzik Bahçesi - Carceri'nin Sesi - Merdivenlerden Düşerken - Saraband - Umut Mücadelesi - Altı Jest)

KONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSER

Georges Moustaki

Georges Moustaki: Georges Brassens'in mirasçısı, 50'lerden bu yana şanson statüsünde şahane şarkıların imzacısı, yorumcusu... Kimi her nedense romantikliğine kapılıyor, kimi siyasetine, dünya duruşuna tav... Feylesof sakallı Akdeniz gezgini... Edith Piaf'ın "Milord"unun bestekârı... Davudî sesli iki şarkıcının, Serge Reggiani'nin ve Reggiani'nin okuduğu "Ma femme"la Tanju Okan'ın yolunu açan yumuşak sesli adam... Bildiğimiz Moustaki... Türkiye'ye ilk gelişi Bob Dylan'la aynı günlerdeydi, Moustaki Çeşme'deydi, konseri güme gitti. İkinci gelişinde, Rumeli Hisarı'nda arka arkaya üç gece çaldı, ilk seferin acısını çıkarır gibi... Şimdi yine Rumeli Hisarı'nda... Sezen Aksu'ların, Mustafa Sandal'ların arasında biraz eğreti durur ama, bu yaşına rağmen, hepsini tek kalemde silip atar, Boğaz'ı sallar... Yine üç gece arka arkaya, Rumeli Hisarı'nda, 4, 5 ve 6 Ağustos'da...

Cassandra Wilson

Yapı Kredi Festivali'nin en göz alıcı isimlerinden biri, Cassandra Wilson... Caz şarkıcısı deyip geçmek, haksızlık olur. 90'ların en iyi kadın caz vokalistlerinden biri sayıldığı doğru ama, meziyetlerinin başında şarkı yazarlığı da var. Cazdan el alıyor, soul'a, funk'a, r&b'ye, hatta hip-hop'a, Neil Young gibi mutemet adamların cover'larıyla rock'a varıyor: Tüketim malzemesi olmayan bir pop yapıyor, "sıkı müzik" yapıyor. Kendisini bu ay İstanbul'da izlemek mümkün. Biz, kaçırmayın deriz. (Bir gece evvel, aynı yer ve saatte, aynı festivalde Yeni Türkü var.)
24 Temmuz, 21:15, Açıkhava Tiyatrosu

[sergi] ↓ Magnum'un Gözünden Dünyada '68

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, savaşın yaraları henüz sarılmamışken kurulan Magnum Photos, bugün dünyanın en büyük fotoğraf ajanslarından biri, hatta en büyüğü... Yıllardır dünyanın acılı tarihine, savaşların, sömürülerin dindirilemeyen rezilliklerine, bireylerin gündelik neşelerine, içe işlemiş hüzünlerine, ezcümle hayata dair her şeye tanıklık ediyorlar. Magnum ajansının 1968'de objektiflerini kapamaları beklenemezdi, gözlerini ve makinelerini dört gözle açtılar zaten: Sokak gösterileri, rock konserleri, Vietnam'da tam teçhizatlı Amerikan askerlerinden işkence gören yoksul köylüler, Prag'da Rus tanklarını iten Çekler, Kennedy ve Martin Luther King suikastleri... Açık Radyo'nun düzenlediği 68 konulu Magnum fotoğraf sergisini izlemek, kuşkusuz, yapacağınız en iyi şeylerden biri olacak. Fotoğrafların hepsi mükemmel: Keyiflenebilirsiniz de, "ben nasıl bir dünyada yaşıyorum" diye türlü çeşit öfkeye, şaşkınlığa da kapılabilirsiniz... En nihayetinde hepsi aşina olduğumuz şeyler, ama bu merceklerden o anlara bakmak bambaşka... Bob Dylan ya da Janis Joplin eşliğinde, eski Beşiktaş iskelesinin yanından girilen Dolmabahçe Kültür Sarayı'nda, devasa bir salonda, ahşap kokuları arasında izleyeceğiniz sergiden çıktıktan sonra Boğaz dümdüz önünüze serilecek. Ya salonun çay bahçesinde, ya iskelenin yanındaki güzel kahvede bir çay söyleyin, denize bakıp fotoğrafları gözünüzün önüne getirmeye çalışın. 20 Temmuz'a kadar...

[radyo] ↓

Yaşam Radyo 92.3

Tehlikeli Adamlar Emek Can Tülüş
cumartesi22:00 - 23:00
Avant-garde rock müzisyenleri (art rock'tan punk'a)

—"Açık Radyo." 94.9

Beton Tolga Yalkın / Mete Sohtaoğlu
Cumartesi 22:00 - 23:00 / rock

Fotosentez
Roll
Salı 22:00 - 23:00

[etkinlik] ↓

Eblek Hardcore, **"İktidar nedir?"**, dia gösterisi. 18 Temmuz, 17:00, Alt 2. El, Turnacıbaşı S., Anabala Han, alt kat, (Atlas Pasajı arka çıkışı yanı), Beyoğlu.

Sappho'da her çarşamba 22:30'da
Total Transit (Richard Hamer - saksofon, Şuayip Yeltan - bas, Uskan Çelebi - perküsyon, Emre Gürzap - piyano)

Zen, her perşembe **Peyote**'de
İmam Adnan Sok. no.24 Beyoğlu Tel: 293 32 62

[mecmua] ↓

Dış Mihrak

Daha önceden de ikinci sayısıyla Roll'a konuk olan Konya menşeli "ne zaman çıkacağı belli olmayan, kontrol edilemeyen, sınırsız, sorumsuz yeraltı dergisi" Dış Mihrak, üçüncü hamlesiyle karşımızda. Dergi, özellikle içeriği ile diğer fanzinlerden ayrılıyor: Yerli hardcore grubu Crunch ile yapılmış oldukça uzun bir röportaj (yaklaşık on sayfa), gençlerin "Halil Abi"si Halil Turhanlı ile yapılmış röportajın "işgal evleri"ni anlatan ilk kısmı, en önemli politik punk gruplardan biri olan Crass'i oldukça geniş bir şekilde anlatan "Punk'a karşı punk: Crass" yazısı, albüm, dergi, kitap kritikleri gözümüze ilk olarak çarpanlar. Bunların dışında "Toplumsal Varoluş ve Anarki", "Medical Nemesis", "Selçuk Über" yazıları, derginin diğer konularından sadece birkaçı. Dergi, fiziksel açıdan da oldukça muntazam. A5 boyutunda, 56 sayfa ve de 350 bin TL. Dergiyi İstanbul'da fanzin satan hemen hemen her yerde bulabileceğiniz gibi, şu adresten de dergiye ulaşmanız mümkün: Güneş Ün, Nişantaşı Mah., Kaletaş Sok., Bahar Sit. C Blok, D: 13, 42060 Konya.

Mao Tung

Geniş Açı

Geniş Açı, yılların getirdiği boşluğu kapatmaya çalışan bir yayın. Profesyonel amaçlı değil: Boğaziçi Üniversitesi Fotoğraf Kulübü'ne üye öğrenciler el emeği göz nuru çıkarıyorlar. Mevsimlik: Yaz '98, dördüncü sayısı. Bu sayının dosyası, "Fotoğraf ve Kadın". Aklımıza "bir seks nesnesi olarak kadın" geliyor. Ama dosyada kadın fotoğrafçılar, kadın tanıtım fotoğrafçıları da var, önde gelen fotoğraf sanatçılarından Emine Ceylan'la bir söyleşi de. Magnum ajansını tanıtan sayfalar, Magnum 68 sergisiyle koşut olarak iyi bir okuma imkanı sağlıyor. "Semt" bölümünde Süleymaniye var. Ayrıca, iki ustayla, Eve Arnold'la ve İsa Çelik'le kotarılmış söyleşileri de okumak mümkün... Geniş Açı, hem baskı kalitesiyle, hem seçilen ve iyi kullanılan fotoğraflarla, fotoğrafları "okumamızı" kolaylaştıran yazılarıyla ciddi ve güzel bir yayın. Geniş Açı'yı takip etmekte fayda var: Fotoğraf üzerine düşünmek, an'ın perdesini kaldırmaktır biraz da... *(Fotoğraf Magnum fotoğrafçılarından Elliott Erwitt'e ait.)*

İpi boynuna geçirdi; düzeltti. Tam o sıra dışardan birkaç arabanın korna seslerini duydu; başka araçlar da katıldılar buna; kornalar, tren düdükleri, fabrika düdükleri arasız, kesintisiz ötmeye başladılar. Neydi bu? Kulakları mı uğulduyordu? Yoksa dışarının, başkalarının bir çağrısı mıydı? Yüzünü buruşturdu. Sağdı daha, her şey elindeydi. İpi boynundan çıkarabilir, bir süre daha bekleyebilir, kaçabilir, karakola gidebilir, konağı yakabilirdi. Dayanılacak gibi değildi bu özgürlük. **YUSUF ATILGAN**, Anayurt Oteli

Ah, ah, körpeciktim ben küçüklüğümde, büyüyünce de aynı kaldım **SAMUEL BECKETT**, Molloy

– Kamyonuyla beraberken ona sinirlenmene gerek yok.
– Beni sinirlendiren kamyonu!

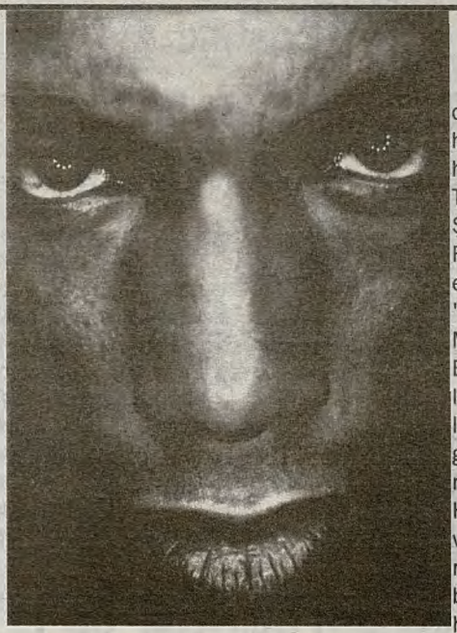

Angels With Dirty Faces

TRICKY

(PolyGram)

Tricky Kid kodadıyla tanındığı kitlevi hareket günlerinden beridir, husumet dolu bakışlarıyla karşılaşmadımız bir resmi yok Tricky'nin. Varsa bile pek nadir. Öyle asabi göründüğüne aldanmamamızı, aslında melek gibi bir kalbi olduğunu söyleyene de rastlanmıyor... Fakat iç aleminin hangi katmanından sızarsa sızsın, elindeki en güçlü kartın bu gerginlik teatisi olduğunu artık herkes biliyor. Nitekim karşımıza çıkan görüntüsü de gayet net. Basınla hatta insanlarla sorunlu ve nefret dolu ilişkileri, uzak geçmişinin yarattığı güvensizlik ve korkuyla beslenmiş ruhu... Albümlerinin baştan çıkarıcılığı ya da "erotik" beat'leri bile tehditkarlığını inceltmiyor. Popülaritesi eksenin her iki ucuna yayıldığı için, daha da kışkırtıcı bir klinik portre olup çıkıyor. Madalya gibi taşıdığı buhranları, sanki açık uçlu birer kıvılcım. "Özel efektli" dehşetler yerine, idrak çeperleriyle oynayan bir hayal gücü yayıyor çevresine.

Korkular ve paranoya arasındaki loş bölgelere sürüklediği ilk uzun seyrini "Maxinquaye"de nakletmişti Tricky. Bir geçtiği yerde onu tekrar gören olmadı. Peşine düştüğü zihinsel mertebenin hemen gerisinde konuşlandığı Nearly God projesi de, yakın mevzilerdeki arkadaşlarıyla arasını birkaç fersah açtı. Bu yetmedi; vaziyetten vazife çıkarıp daha o vakitlerde takvimini üçüncü bin yıla ayarlamaya girişti ve "Pre-Millenium Tension" ile 2000'lerin arifesindeki sıkıntının zabıtlarını tutmayı görev bildi.

Tricky'nin kendine yürüttüğü tahribat faaliyetlerinde şimdilik son merhale "Angels With Dirty Faces". Albüm, yine katmerli derinliği ve boğuntulu beat'leriyle, kendi hayatının birebir ölçekli atlası. Her daim sinsice takip ettiği hasımları da sahnede yerli yerinde, fakat perdenin yeni co-star'ları bu defa üçkağıtçı "iyilik" perileri. Değişik şekillerde tezahür eden bu "periler" kimi zaman yağız plak şirketleri, kimi zaman da maddiyat alemine kaptırmış giden gezegen sakinleri. Tabii bu kadarla kalmıyor; "organize suç" dediği medyayı ve bizzat kendisini de namlunun ucuna atmaktan geri durmuyor. "Bu dünyada doğmuşsanız, iyi olamazsınız!". Herkes şüpheli, herkes suçlu. Paranoya mitosunu derin ilmiyle değil, hayatıyla gösteren bir vehim-vesvese müziği yapıyor Tricky. İç mekanlarda dokunmadık yer bırakmıyor. Şans eseri adını bir filmden aldığı "Angels With Dirty Faces", adım attığımız andan itibaren "Money Greedy" ile çemberine dahil etmeye başlıyor. Peşindeki "Mellow"un darbeleriyle ne olup bittiğini anlamadan, Martina'nın yedi kat derinden sesiyle "Singing The Blues"a takılıp gidiyor. Müziğinde gölgeleri, karanlıkları şeytanca kullanıyor Tricky ve tabii yine şarkı söylemek gibi bir tasası yok. Müziği keşfeden ilk insan gibi, nefesi, hırıltıları ve kurutucu sesi arasında salınıyor. PJ Harvey'in havai gölgesiyle katıldığı "Broken Homes"dan aritmik "Talk To Me"ye, tedirgin edici ne varsa müziğine zerkediyor. Gerginliği yaratan da, üzerine giden de kendisi. Bunlardan başka, yıkıp sil baştan inşa ettiği iki de cover var albümde. Biri hip-hop gurusu Bomb Squad'dan "Moment I Feared", öbürü de efsanevi şantöz Billie Holiday'den "Carriage For Two". Bir blues şarkısının onun elinde nelere dönüştüğünü görmek lazım...

"Angels With Dirty Faces", yekünde Tricky'nin asayiş bozma yeminine eklediği bir düzine örgütsel dökümandan ibaret. Her biri, meraklılarınca açılmayı bekleyen bir dizi özel muhtıra. Fakat bunları deşifre etmek sadece merakla değil, cesaret ve cefakar bir gayretle mümkün. Değip değmeyeceği konusuna gelince, sonucun müspet olacağından şüpheniz olmasın.

Daha ilk albümünde "benimle olmak istediğine emin misin, verecek hiçbir şeyim yok!" diyordu Tricky. Bizse hem ona, hem de okyanusa kuzeyden bakan o meşhur ada kentinin diğer nadide ekiplerine, yıllar yılı hatırı sayılır kapitülasyonlar verdik. Ne iyi etmişiz ki, şu ana kadar, Tricky de dahil, yüzümüzü kara çıkartan olmadı. Eğer bu aralar en azından bir albümlük istihkakınız varsa, deriz ki, elemelerle vakit kaybetmeyin ve "Angels With Dirty Faces"i koyun cebinize, dinlemek için tenhalara meyledin. Artan volümle birlikte her şeyin imbikten süzülmüş bir işitsel büyü halinde geri döndüğünü göreceksiniz. Zira unutmayın, bu kara kuru adam bir Tricky & Kirli melek tozlarının son resulü... ***G.P.***

A Thousand Leaves

SONIC YOUTH

(WEA/Balet)

İnsanlık tarihi için hızlı geçen bu yoğun yüzyılın sanat başkenti ünvanı, New York ismindeki gönlü ve yaşı genç kente ait. Belki geleneğin yularları ikide bir kendilerini geriye doğru çekmediğinden, burayı mekan edinen sanatçılar birçok farklı yönün öncülüğünü de üstlendiler bu yüzyılda. Seksenlerin ilk günlerinden beri de bu camiada saygınlığını yitirmeksizin performans sergileyen bir Sonic Youth var. Thurston Moore ve Kim Gordon'un yanlarından hiç ayrılmayan Lee Ranaldo ve Steve Shelley'le beraber müziğin olağan akışına aykırı olarak gerçekleştirdikleri bu deneylerin onbirincisi elimizdeki "A Thousand Leaves". Diskografisinde "Daydream Nation" ve "Goo" gibi iki napalm bombası mevcut bulunan dörtlü, belki artık ilk onyılın heyecanını taşımıyor, ama gene de müziklerinin oksitlendiğini söylemek güç. Albümün ismi gibi "milföy hamuru" tarzı bir yufkalık gelmiş üstlerine. Zaten "Experimental Jet Set, Trash And No Star"dan beri gürültünün sakinliğinden sessizliğin karmaşasına yönelmiş durumdalar. Artık kurdukları ses atmosferleri daha durgun, daha duru, ancak gene aynı şiddetle kapaklarındaki avangard tavır yerinde duruyor. Bu kez Marnie Weber'in "Hanaster Girl"ünü koymuşlar ön yüze... Albümleri şimdiye kadar hiçbir zaman çok satmadı, hatta Amerika listelerine ilk kez son albümleri "Washing Machine" ile girebildiler, ama onların olmadığı bir "sononbeşyıl" tasavvur edilemiyor bile. Nirvana'dan Beck'e, Pavement'dan Stereolab'a yedi aylık doğan bütün ses tasarımcıları, onlardan ilham ve el almış durumdalar. Onlara "plastik kadife"nin formülünü bulan ve patentini üzerlerine kazıtan ses kirleticileri diyebiliriz rahatlıkla. Ancak bu kirlilik, beyazın, her rengi bünyesinde taşıyıp hiçbirini bizimle paylaşmadığı bir devranda bize sunulan bir hazine niteliği ve değeri de kazanıyor. "A Thousand Leaves"den ya da herhangi bir Sonic Youth albümünden bazı parçaları öne çıkarmak abesle iştigal olacağından, "Bin Yaprak"tan bazı parçaları önermek yerine, onbir dakikalık "Hits Of Sunshine" adlı Allen Ginsberg'e adanmış bir parçanın varlığından bahsetmekle yetinelim. Diğerlerinin indirdiği darbelerin, güneş ışığından daha vurucu olduğu da söylenemez ayrıca. Doksanların Sonic Youth'unun bir önceki onyılın Sonic Youth'uyla aynı anlamı ifade etmediği bariz, ancak insanı hâlâ heyecanlandıran bir konumu da henüz terk etmediler. Bizim korktuğumuz tek nokta, öldüklerinde cesetlerinin yakışıklı kalmama olasılığı, hepsi o kadar. ***A.A.***

48→

Mahpus damında canın sıkkını, gevşeğinden iyidir, hoplayıp çıkmaz. **Kemal Tahir**

Geçtiniz o kadar karanfil soluğum / Baksanız kim bilir ne güzel olurdum **İlhan Berk**

İyi insanlardan iğrenirim. Onları görünce, şipşak üç fersah öteye sıçrarım demiyorum. Kaçamam. Kaçmak kolay değildir. Ama suratımı buruştururum. Bana sorarsanız, kötüler, aznavurlar, çakıcılar daha dokuncasızdır. Onların katakullileri bilinir, ona göre perdah tutulur. Buna karşılık, iyi bir insanın sizi ne zaman bastıracağını kestiremezsiniz. Yolda giderken damdan düşen bir kiremit, saçsız ve şapkasız başınızı nasıl bir anda dümdüz ederse, iyi insan da sizi öylece, tepeden inme avlar. **Salâh Birsel**

Çığlık, şiirin yarısıdır
AHMET HAMDİ TANPINAR

Alabildiğine canı sıkılan bir adam
Her gün
Parkta uyuyor
SABAHATTİN KUDRET AKSAL

From the Choirgirl Hotel

TORI AMOS

(WEA/Balet)

Hayatın sillesi bazı insanları hayata küstürürken, Tori Amos'a afrodizyak kaynaklığı yapıyor olmalı. Bir vakitler maruz kaldığı cinsel taciz, onu ve bizi üç albüm idare ve meşgul etti. Şimdi sırada yaptığı düşük nedeniyle girdiği –ya da hiç çıkmamış olduğu– depresyonun eserleri var. Bunları Tori hakkında menfi bir şeyler karalamak için belirtmedik, yalnız kendisinin gitgide daha yoğun pazarlandığı hissine kapıldık, o kadar. Evet, Tori mayası sağlam bir müzik yazarı, gitgide daha iyi albümler de yapıyor, ancak müzikte büyük depremler ona göre değil. Müzik dünyasının görüp göreceği en ayrık kimliklerinden Kate Bush'un (adını anmayacaktım ama mecbur kaldım) yoktan varettiği üslûbun üzerine bir piyano tuşu bile eklemeksizin, bir o yana, bir bu yana gidip gelenlerin içinde en çok sivrilen isim oldu Tori Amos geçtiğimiz yedi yıl zarfında... Genelde albüm bazında alıcı bulsa da, "Cornflakes Girl" parçasının remiksiyle tanıyanı da çok. Ancak bu sıralar Fiona Apple adında kendisinden daha sorunlu bir rakibi var ki, o Tori'nin basamadığı farklı tuşlara da basabiliyor. Albüme getirelim sözü... Tori'nin hafif zelzeleleri yerli yerinde. Bu kez şahsi performanstan biraz kaçınmış, parçalara da çekici bir kılıf geçirmeyi becermiş. Dört albümünün en iyisi bile denebilir. "Cruel" ve "Jackie's Strength" hayli keyifli parçalar. Albüm güzel, Tori harbi biri, ama insan çok sevdiği dedesinin bile askerlik anılarına kaç kez tahammül edebilir ki? Hele kendisi bir savaş gazisiyse. ***A.A.***

When We Were The New Boys

ROD STEWART

(WEA / Balet)

"Rod Stewart: Sesi, bir arka sokak meleğinin sesi. Hayata dair şarkılar söyledi: Gerçek hayata, aşka ve çoğunlukla da iyi vakit geçirememeye dair... Bu ses sizi eğlendirir, dansettirir, şarkı söylettirir, ama bir hamle sonra kalbinizi kırabilir..." Bunlar Rod Stewart'ın kadim dostu Rob Dickins'in bukletin içine yazdıkları... "Ses" itibarıyla bakarsanız, doğru: Ayrıksı, nev-i şahsına münhasır bir ses Stewart'ınki... Sesin anlattıkları her zaman için öyle değil: Şahane şarkıları da oldu, ipe sapa gelmez şıpın işi baladları da... "When We Were The New Boys"da o sıradan baladlara pek yüz vermemiş. Allahtan, –hatta– güzel zamanlarına, Faces yıllarına bir geç-dönüş yapmış. Bu, Dickins'in kaç zamandır aklındaymış, "hadi" demiş, "o eski güzel günler sound'unu yakalayalım..." Stewart'ın bir albümü vardı "Lead Vocalist" diye: Bir yüz Jeff Beck Group-Faces şarkılarından, bir yüz Beatles'tan Tom Waits'e cover'lardan oluşuyordu. O albüm de, aynı bu albüm gibi, Dickins'in fikriydi. Anlaşılan, Dickins fikri atıyor, Stewart heyecana garkoluyor, stüdyoya koşuyorlar... Albüm Oasis'in "Cigarettes and Alcohol"uyla açılıyor: Rod Stewart'tan nice zamandır duymadığımız bir rock gitarı ve Faces vokali... Faces'e ait –ama Rod Stewart'ın okumadığı– bir Ronnie Lane bestesi, "Ooh La La", tam albümün kayıtları sırasında, Lane'in vakitsiz ölümü üzerine eklenmiş. Sonrası cover: Primal Scream'den "Rocks", Superstar'dan "Superstar", Graham Parker'dan "Hotel Chambermaid", Skunk Anansie'den "Weak", Waterboys vokalisti Mike Scott'tan "What Do You Want Me To Do?"... Ayrıca Elvis Costello'nun tavsiyesiyle iki hoş balad: Ron Sexsmith'ten "Secret Heart", Nick Lowe'dan "Shelly My Love"... Şarkılar, yorumlar, atmosfer güzel... Bu atmosferden Stewart da etkilenmiş olmalı ki, oturmuş, apar topar "albüme adını veren şarkı"yı yazmış: "Bu bodrum kapısının ardında ucuz gitarlarımızla / Sabaha kadar blues'larımızı çalardık / Kimse dinlemezdi sadece birkaç eski arkadaş / Bir gün gelip biteceğini hiç düşünmezdik / Bizim anımızdı, bizim mekanımızdı / Şereflendirdiğimiz bir zaman mücevheriydi / Tatlı hatıralar şimdi hepsi / Yeniyetme zamanlarımızdan..." Yeniyetme zamanlarındaki gibi değil Stewart, kaç yıldır. Ama, yaşı kemale ermiş, zenginleşmiş, tuzu kuru bir romantiğin iyi niyetli bir hediyesi bu albüm... Rod Stewart'ın sesinde bir başka güzelleşen, oturan, insana "geri sardıran" şarkılar var bu albümde... ***M.E.***

virgül

• HAZİRAN-TEMMUZ SAYISI TÜM KİTAPÇI VE BAYİLERDE •

Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri • Afrikalı Leo • İkilem • Béatrice'den Sonra Birinci Yüzyıl • Semerkant • Divan • Cadıların çekici • Yüzümdeki Kuyu • İkili İlişkilerde Terörizm: Erotik Yaşamın Yozlaşması • Esrâr-ı Cinayât • Zihin Kuşları • Mahremiyetin Dönüşümü: Modern Toplumlarda Cinsellik, Aşk ve Erotizm • Oyunlar İntiharlar Şarkılar • Mürekkep Balığı • Başkalarının Gecesi • 1960'larda Şairin Genç Bir Adam Olarak Portresi • Mayaların Dönüşü • Bayan Mira'yla Ufak Bir Gezinti • Tuvaletin Sosyal Tarihi • Temiz ve Kirli • Hostage to History: Cyprus from the Ottomans to Kissinger • Refia Sultan • Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslâm • Çağdaş Söylenler • Pardayyanlar • Asker Partisi Ne İstiyor? • Biri Hiçbiri Binlercesi • Payidar • Eski İstanbul Sinemaları: Düş Şatoları • Kadınların Özgürleşmesi Üzerine • Foucault ve Derrida'da Feminizm ve Ayırım • Boşlukta: Okumadan Kitap Eleştirileri • Tarihten Günümüze Zonguldak'ta İşçi Sınıfının Durumu ve diğerleri... • Virgül'de ayrıca J. L. Borges ve Pertev Naili Boratav'ın kitapları üzerine birer inceleme ile Aslı Erdoğan'la söyleşi de yer alıyor.

9 10

Pusula Yayıncılık Tel: 0.212. 252 42 80 Fax: 0.212. 293 15 44

Uçuşan kuşlar gibi / Neşeli ve özgürüm / Uzun tatil günleri / Sanki benim düğünüm / Kırlar beni bekliyor / Rengarenk çiçeklerde / Kelebekler, arılar / Dost olacak benimle / Tarlalarda başaklar / Boyumla yarışacak / Denizin dalgaları / Bana kucak açacak / Hoşgeldin güzel tatil / Sevinç verdin bizlere / Gülüp eğleneceğim / Uzun yaz günlerinde **ÜMRAN ENİŞTEGİL**

(Lloyd Cole CD'sine bakarken) Bizim çocuklar bunların hep keş tarafını alıyor. Halbuki ne kadar kültürlü adamlar, bir yerlerden gelmişler. Hiç okuduklarına bakmıyorlar... Lou Reed'in bir tek eroinmanlığını biliyorlar. Halbuki adam gitti, Vaclav Havel'le söyleşi yaptı... **Ahmet Eken**

Bana iğne iplik verin / Az iplik - yün - ipek - pamuk / Bu iğne kalındır / Ne yapacaksınız? / Yakamı dikeceğim **SEVİM BURAK**

He Got Name
PUBLIC ENEMY
(PolyGram)

Kaos, karanlık ve hız, günümüzün olduğu kadar Public Enemy atmosferinin de ana elementlerini teşkil ediyor. On yıl önceki "Yo! Bum Rush The Show"dan beri her albümleri, zamanımız toplumlarının altyapısına yerleştirilmiş bir soundtrack müziğini taşımakta... Etkileri müzik dünyasında hâlâ hissediliyor. "Halk Düşmanı" olmaları da düzeni tersinden okumalarından mütevellit. "He Got Name", Kara Adamın Hollywood Nifak Tohumu Temsilcisi Spike Lee'nin son filmi ve film münasebetiyle kotarılan albümün adı. Chuck D, Flavor Flav, Terminator X ve Professor Griff, her zamanki gibi müziğin altından giriyorlar ve ortalığı ateşe vererek neticelendiriyorlar hadiseyi. Bir parçayı, Wu-Tang Klan kabilesinden Masta Killa'yla, pir parçayı da en itibarlı rap'çilerden KRS-One ile icra ediyorlar. "He Got Name"i ise bir parçasından alıntı yaptıkları Stephen Stills'le beraber söylüyorlar. "He Got Name", film müziği olmasına rağmen, albümde alışılmış Public Enemy sound'unun aksine, ses kolajına çok az yer verilmiş. Söz konusu albümlere dramatik bir hava kazandıran ve dipten dibe süren ses örgüsü bu kez tercih edilmemiş. Geleneksel black müzikle (soul, gospel...) en çok göbek bağı bulunan yapıtları da bu... Bu değişik tonlara karşın, "He Got Name"in, cehennemin kıymetini anlamamıza yardımcı olma konusunda eskilerden bir farkı yok. Gene de kabul etmek gerekiyor ki, ileriye kalacak bir Public Enemy albümü de değil. Public Enemy karanlığını ve kaosunu muhafaza etmekle birlikte, eski hızını yitirmeye başladı diyebilir miyiz? ***A.A.***

Bring It On
GOMEZ
(EMI / Kent)

Topluluğun adına bakınca Hispanik bir grupla karşı karşıya olduğumuzu sanmıştık. Kapak fotoğrafında temiz suratlı, üniversite talebesi görünümlü (tel çerçeveli gözlükler falan) beş beyaz genç (yaş ortalamaları 22) gördük. İngilizmişler. Şarkıcı Sheffield'den (Pulp ve de "Full Monty"nin memleketi), gerisi Liverpool'dan. Eski şaşaalı günlerini çoktan geride bırakmış, çökmekte olan şehirlerin çocukları yani... Ama ilk şarkıyı dinlediğimizde iyice afalladık. Feleğin çemberinden geçmiş, kırçıl sesi resimdeki çocukların hiçbirine yakıştıramadık. Hâlâ da çözmüş değiliz şarkıcı Ben Ottewell'in resimdekilerden hangisi olduğunu... Müziğe gelince, doğrusu onu da adlandırmakta güçlük çekiyoruz. Bir bakıyoruz, trip-hop tarzı hışırtılı bir açılış ("78 Stone Wobble" ve "Tijuana Lady"), ardından Pink Floyd'un "Wish You Were Here"ını duyar gibi oluyoruz ("Tijuana Lady"), sonra slide gitarlar eşliğinde Amerika'nın kırsalına uzanıyoruz ("Free To Run"), arada bir flamenko havası kulağımıza çalınıyor. Bazen Latin müziği yapan bir dans orkestrası ("Whippin Picadilly"), bazen de hard'n'heavy kulvarında koşan bir rock topluluğu oluyorlar ("Rie's Wagon"). Albümün hep bir ağızdan söylenebilecek, stadyumlara yakışacak şarkısı rolünü de, elinden geldiğince, "Get Myself Arrested" üstleniyor. Bunları söylerken, şarkıların birbirlerinden çok farklı olduğunu söylemiyoruz. Her bir şarkının içinde hemen hemen her şey var genelde. Ortak nokta ise bir tembellik duygusu. Ve bütün bu değişik etkilere rağmen, çok da zorlanmadan dinlenebilecek bir müziği var Gomez'in. Ev ortamına değil de, daha çok bara yakışan bir müzik yapıyorlar. Sınama olanağı bulamadık ama, Gomez en iyi, barda bir yandan içkimizi içerken, bir yandan da hafifçe salınarak dinlenir gibi geldi bize. Fakat biraz daha pişmeleri gerektiği de bir gerçek. Bütün o kırçıl vokallerin, karmaşık etkilenmelerin ardında, çok fazla acıyla yüklenmemiş beyaz, temiz aile çocuklarının olduğu hissediliyor. Bu çocuklarda iş var, biraz daha zamana ihtiyaçları var, o kadar. ***C.C.***

LISA GERRARD/ PIETER BOURKE Duality (4AD)

Dead Can Dance topluluğunun solisti Lisa Gerrard'ın ikinci solo albümü. Gerrard'a bu albümünde çok yönlü müzisyen Pieter Bourke eşlik ediyor.

Ayrıca: The Mirror Pool

FUGAZI End Hits (DISCHORD)

Hardcore'un efsanevi topluluğu Fugazi yeni albümünde bir yandan geleneksel çizgisini sürdürürken diğer yandan da topluluğu yeni bin yıla taşıyacak dinamikleri müziklerine ekliyor.

Ayrıca: 13 Songs
Steady Diet Of Nothing
In On The Killtaker
Red Medicine

RACHEL'S RACHEL'S (QUARTERSTICK)

Hepsi birbirinden önemli rock topluluklarında yer almış müzisyenlerin klasik müzik formları içerisinde gerçekleştirdikleri bir albüm.

Ayrıca: Music For Egon Schiele
The Sea And The Bells

İstiklal Cad. Atlas Pasajı, No:16 Beyoğlu/İstanbul | Tel: 0212 244 2422 - 292 0465 | Faks: 0212 292 0473 | kod muzik superonline.com

Bir sürü insanın emeğiyle, katkısıyla, rüyasıyla büyümeye çalışan, büyüyen **İskenderiye Kütüphanesi**, yandı, daha doğrusu, yakıldı. Duyduğumuz, bina mülkiyetinin kavgasını yapan iki mafyöz gruptan birisinin işi olduğu... Bina da güzel binaydı elbette ama, o hesaplaşmada, dile kolay, 30 bin kitap kül oldu. Yakanların kitapları düşünmedikleri anlaşılıyor elbette. O kitapların hatırası kalsın bizde, ama İskenderiye Kütüphanesi, her zamanki gibi devam ediyor, yakılsa da, yaşıyor. Kütüphane başka bir yere taşınacak şimdi, bağışlanacak yeni kitaplarla... Sessiz kalmayalım...

Adadayız. Sonbaharla kolkola pastırma yazı. Herkesin cennet havası nasıl, bilmem, ama benimki bu. Göçkaçıran bir-iki yağmur yeri göğü yıkamış. Büyük kentler için imrenilecek bir ortam bizimki. Şu saatlere özgü kalabalık, çok çok ötelerde, iskele yöresinin çalımında sözkonusu olabilir. Sıcak-serin bir yaşama-uzayı burası. **NERMİ UYGUR**

Almost Here

UNBELIEVABLE TRUTH

(EMI / Kent)

Unbelievable Truth (UB), sağlam bir referansla müzik kariyerine başlayan bir İngiliz grubu. Referans Thom Yorke, Radiohead'in solisti. UB'de de vokalleri Yorke ailesinin genç neferi, Thom'un kardeşi Andy üstlenmiş. Şarkı sözlerini de Andy yazmış, müzik ise grubun üç elemanının (diğerleri davul ve klavyelilerde Nigel Powell ile basta Jason Moulster) ortak ürünü... Yorke ailesi işin içindeyse, hüzün kaçınılmaz. İki kardeşten hangisinin daha depresif olduğuna karar vermek güç. Kardeş rekabeti, kendisini Yorke ailesinde bu alanda gösteriyor galiba. "Almost Here", baştan sona aynı kapsama alanı içinde dolaşan bir albüm. Şarkıların hepsi çok depresifle az depresif arasında bir yerde duruyor. Hemen hepsi iyi şarkılar. Ama arka arkaya dinlendiklerinde, sanki aynı şarkıyı dinliyormuşsunuz gibi bir hisse kapılıyorsunuz. Andy'nin vokali, en çok bu hissi veren. Müzikal olarak da, UB'nin yeni bir şeyler peşinde olduğu söylenemez. 90'ların tipik eğilimi, her şeyi çorba etmek gibi bir kaygıları kesinlikle yok. Sakin sakin şarkılarını söylüyorlar, enstrümanlarını çalıyorlar. Arada kemanları, çelloları da davet ediyorlar. Müdahale etmek bir yana, dış dünyayla bir alışverişleri yok gibi. Kendi mecrasında usul usul akan bir müzik UB'ninki. Bu nedenle de, UB kimilerinin kült topluluğu olacak, kimilerine ise çok fazla ulaşmayacak. Ama bunu da çok fazla kafalarına takmayacaklar belli ki. Bize kalırsa (ki kalmaz) UB'nin müzikal paletini biraz daha zenginleştirmesi gerekiyor. Tavırlarını ve seçimlerini saygıyla karşılıyoruz; böylesine iddiasız bir iddialılığa bir nevi hayranlık duyduğumuz bile söylenebilir. İçinde biraz duygu barındıran kimse "Angel", "Almost Here" gibi şarkılardan etkilenmeden duramaz. Ama bütün bir albüm boyunca benzer şarkıları dinlemek de, bir miktar sabır gerektiriyor. Siz yine de bu yazıyı unutun. UB, sizin de kült topluluğunuz olabilir. ***C.C.***

International Velvet

CATATONIA

(WEA/Balet)

"Perfect" pop grubu arayışlarından hiç vazgeçmeyen adalılar, Abba'dan Crowded House'a, Beautiful South'dan Cardigans'a bir fayda, sürekli taze kan arayışı içinde kendilerini harap edip duruyorlar. Catatonia da yeni can simitleri oldu. İki yıl önce "Way Beyond Blue" mezuniyet belgeleriydi (bana kalsa diplomayı zor alırlardı), bu yılki "International Velvet" doktora tezleri sayılıyor. Mükemmel bir sentez oluşturayım derken, kem gözlerin hışmına maruz kalan Cranberries gibi müzik arızalarını saymazsak, derli toplu popa kulak kabartmak her zaman işe yarıyor. Catatonia'nın ilk albümünü, aldığı övgüler üzerine merak edip edinmiştik. Ancak o günlerde yeni parlayan Cardigans ve Dubstar'ın yanında bir hayli sönük gelmişti bize. "International Velvet" ise grubun hem eleştirilerde, hem de satışlarda yüzünü fazlasıyla güldürdü. "Mulder and Scully" kırkbeşliğiyle başlayan yükseliş, şimdi "Road Rage" ile sürüyor. Gitarın dozunda tutulduğu, melodinin ve ritmin ortaklaşa yürüdüğü bir ortak paydanın hakkını kendilerince verdiğini söyleyebiliriz Catatonia'nın... Sizinle sinemaya gidecek, kağıt oynayacak, geyik yapacak bir arkadaş kalıbında müzik ihtiyacı içindeyken size iyi gelebilir. Ancak insan böyle arkadaşlarıyla da bir hissedemez ki kendini. ***A.A.***

SUICIDE
Suicide (MUTE)

"Bence Suicide'ın ilk albümü kesinlikle, gitar kullanılmadan yapılmış en büyük rock albümüdür. Böylesine basit öğelerin bir araya getirilmesiyle bu denli yıkıcı bir toplamın elde edildiği bir başka albüm yoktur" Tim Gane (Stereolab)

PUNK-O-RAMA 3
(MUTE)

En önemli punk-hardcore şirketlerinden Epitaph'ın toplama albümü. Başta Bad Religion, Rancid, Agnostic Front olmak üzere 26 değişik topluluğun parçalarının olduğu bu albümde, Pennywise ve NOFX'in de daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış parçaları yer alıyor..

RANCID
Life Won't Wait (EPITAPH)

"Rancid, Exploited ve Buzzcocks topluluklarının klasik punk'ına olduğu denli 'Skatallites'ın ve Bob Marley'in klasik ska ve reggae'sine de çok şey borçlu". *Rolling Stones Haziran 1998.*

Ayrıca: Rancid
Let's Go
And Out Come The Wolves

MEDESKI, MARTIN & WOOD
The Shack Man (RYKODISC)

İstanbul Caz Festivali'nin bu yılki konuklarından M.M&W caz'ile soul, funk, hip-hop, Doğu Avrupa müziği gibi belli başlı popüler formlar arasında köprü kuruyor.

Ayrıca: It's A Jungle In Here
Friday Afternoon In The Universe

<O> KODMÜZİK

İstiklal Cad. Atlas Pasajı, No:16 Beyoğlu/İstanbul | Tel: 0212 244 2422 - 292 0465 | Faks: 0212 292 0473 | kod muzik superonline.com

Her zaman sarışın
Yalnız akşam üstleri
Hüzünlü
SABAHATTİN KUDRET AKSAL

özür ve BİS
Bir denizin yanında nedir ki
bıyıklı ve saçları dökülmüş bir
adam, / kötü bir alışkanlıktan
başka nedir bir adam...
Turgut Uyar

Crunch grubuna "uç" müziklerle ilgilenen müzisyenler (özellikle ikinci bir gitarist) aranmaktadır. İlgilenenler 293 20 65 no'lu telefondan Levent (KodMüzik) ile temasa geçebilirler. Telefon sadece hafta içleri geçerlidir.

hangi çocukların neye imrenmesi yalınayak şiirdir **Ece Ayhan**

biri gelir biri gider günlerin | Aynı adla varolan ögeler silinsin mi?

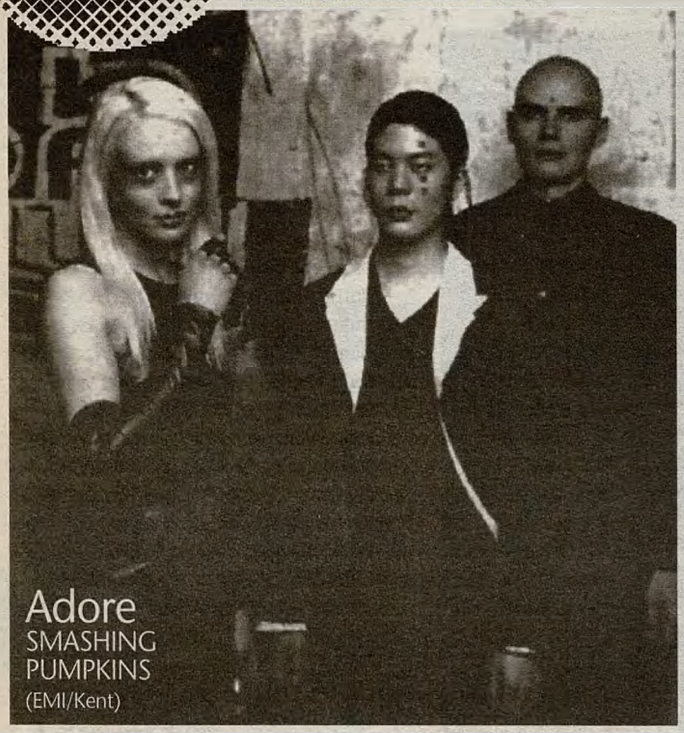

Adore
SMASHING PUMPKINS
(EMI/Kent)

Adları Amerikan argosunda "muhteşem beyinler" manasına gelen Chicago'lu müstesna hardcore grubu The Smashing Pumpkins, geçici olmasını umduğumuz bir hal sergileyerek, durgun ve buruk bir albümle karşımızdalar. "Adore" adlı bu yeni albümü oturup baştan sona dinleyen bir Pumpkins hayranı, ister istemez "nası yani?" deyiveriyor. Grubun en çalışkan üyesi Billy Corgan tarafından "Adore" için yazılan müzik ve sözler, 1995 albümü "Melancholie and Infinite Sadness"in oldukça gerisinde. Aslında, ortada iyi niyet ve potansiyel kesinlikle var, ama sanırız Corgan'ın meşhur kafa karışıklığı hâlâ sürmekte. Örneğin albümde "Daphne Descends" ve "Apples & Oranges" gibi iki tane parça var ki, sanki master teypler karışmış ve yeteneksiz bir elektronika grubunun şarkıları yanlışlıkla albüme girmiş. Prodüksiyonda Flood gibi sağlam bir isim bulunmasına rağmen, synth programlarını yazan Bon Harris, Pumpkins sound'uyla alakası olmayan ritmler attırıp gitmiş... "Apples & Oranges"'ın tek güzel yönü, şarkı sözlerinde "doğru olan anlamını yitirirse ne yaparsın?" gibi sağlam bir sorunun yer alması... Öte yandan "Adore"da hakkının yenmemesi gereken yönler de var: 1991 albümleri "Siamese Dreams"den beri mellotron, çello, keman ve piyanoyu hardcore ile kaynaştırmayı pek güzel beceren arkadaşlarımız, bu albümde de piyano ve yaylılarla epey yatıp kalkmışlar. Hele albümün sonlarındaki parçalar "Blank Page" ve "For Martha", bunun çok iyi örnekleri: Corgan'ın yıllardır yaptığı "ağırbaşlı öfke" müziğinin başyapıtlarından ikisi.

Grubun gitaristi James Iha'nın birkaç ay önce çıkarttığı solo albüm, sanırız Corgan'ı oldukça etkilemiş. Çünkü "Adore"un açılış parçası "To Sheila" ve müteveffa annesiyle sanal bir sohbet yaptığı "Once Upon A Time", Pumpkins'den çok, Iha tarzı kıyak ve durgun parçalar.

Babası caz müzisyeni olan Corgan, uzun süre boyunca sorunlu bir çocukluk yaşadığından dem vurmuştu. 31 yaşındaki adamımız, şu anda da sorunlu bir yetişkinlik yaşıyor galiba. Çünkü İngilizcede "parçala, darmadağın et beni" manasına gelen "tear me up" lafı, "Adore" da dahil olmak üzere tüm Pumpkins albümlerinin ortak konsepti neredeyse. Corgan bu kez yalnızca "Ava Adore", "The Tale of ..." ve "Annie-Dog" parçalarında "müzmin kaybeden aşık" rolüyle karşımıza çıkmak yerine, oturup üçüncü kişinin gözüyle hayata bakmayı deniyor.

Corgan'ın yoğun arayışı her alanda sürüyor. Örneğin bu albümde Soundgarden davulcusu Matt Walker ile çalışmış olmalarına rağmen, grup kadrosunu hâlâ üç kişi olarak yazıyorlar... Alışkın olmadığımız elektronika durumlarına giriyorlar, vs...

"Adore", adının iddia ettiği gibi hayran olunacak bir albüm değil. Artılarıyla, eksileriyle, tam bir geçiş dönemi albümü... ***M.K.***

Version 2.0
GARBAGE
(BMG Türkiye)

İhtişamlı prodüktörlük tezgahını pop trash-endüstriyel pop şantiyesine çevirdikten sonra, davul kitine sarıldı ve bir daha bırakmadı Butch Vig. Kurt Cobain'in ahirete intikal ettiği gün tanıştığı Shirley Manson'ı ve kendi gibi stüdyo tozu yutmuş iki adamı da yanına alıp kredisi çok yüksek, yepyeni bir ekip yarattı. Fakat daha o ilk günlerden elemanların dengeli dağılımına azami dikkat edildiği için, artık Butch Vig değil, yalnızca "Garbage" var: Birbirinden eşit mesafede, yol yordam bilen üç ses gönüllüsü ve bir şuh kadın...

Garbage, aşağı yukarı üç sene önce, sağlam referanslarıyla müzik alemine gürültülü bir giriş yapmıştı. En yüksek beklentileri bile tatmin edecek nefasetteki "debut" albümleri, zaman içinde isimlerini saygınlığa denk hale getirdi. Shirley Manson'ın ara ara kulağımıza çalınan huysuzluk bildirileri veya grup üzerinde dolaşan tuhaf cinsi münasebet şayiası görüntüyü biraz parazitlendirmişti ama, müzikleriyle hep taze kalmayı başardılar. "Romeo+Juliet"e feda ettikleri "No.1 Crash"in ara gazıyla birlikte, ikinci albümün hedef çıtası da, asgari ilkiyle aynı seviyeye sabitlendi. İşte "Version 2.0", daha ilk elden "dinlemeden alınabilirlik" payesine erişmiş yeni ve "zor" albümleri... Dolayısıyla nihai kararımız ister müspet ister menfi olsun, en azından öncekinin hatırına ilgimizi fazlasıyla hak ediyor.

Şimdi bu "pros and cons" bahsini biraz açalım. "Version 2.0"da ilk gözümüze çarpan, ya da batan diyelim, geçen onca süreye rağmen grubun geçmişinde meydana getirdiği o ses-seda aleminin bir milim uzağına gitmemiş olması. Aslında başından beri kendilerinin biçimlendirdiği son derece geniş açılı bir sound'u var Garbage'ın. Bugün bile ümit değil teminat sayabileceğimiz, mayası sağlam bir sound. Ama "Version 2.0" yükseklerde gezinen ilk albümün gölgesinde, meraksız, risksiz bir yer edinmiş. Hatta şablon olarak da öncekinin yakınlarında. Nedense ileriye taşımayı, limitleri zorlamayı istememişler. Mesela "Stupid Girl"ün yerine şimdi "Push It" var, "Dog New Tricks"e karşılık "Hammering In My Head" ya da kapanıştaki "Milk"in yerinde "You Look So Fine"... Tabii biraz ekşimiş halde... Yoksa yine birbirinden çekici şarkı başlangıçları, aralarda tatlı tatlı kıvrılan melodiler yok değil "Version 2.0"da. "Temptation Waits", "Push It" gibi uzağında kalınmayacak şeyler de. Ancak dediğimiz gibi, albüm sathına yayıldığımızda melodik "averaj"ın epey bir irtifa kaybetmesini engelleyememiş bütün bunlar.

Toparlayacak olursak, "Version 2.0", altyapısı kuvvetli fakat dar aralıkta seyreden, sakin bir albüm ve Garbage için erken bir duraklama noktası. Yuvarlak bir hesapla, versiyonu "ikinoktasıfır" ise, etkisi toplamada "sıfır"dan ya da çarpmada "bir"den hallice denebilir. Ama eğer bizim gibi ille de sevmek istiyorsanız, single-B-yüzleri-toplaması diye düşünerek dinleyin, kanaat notuyla birlikte müspet etkisi biraz daha artacaktır. ***G.P.***

52→

Olgun bir meyva gibi güleceksin zamanla / Bir kadın da değilsin, bir kişi de değilsin / Bir kuş olsa mavilik derdi buna **Edip Cansever**	İnsanı hiçbir şey alıkoymamalı / Yürümekten ve düşünmekten / Fakat memuriyetin ve avareliğin / Bir arada olması imkansız **Sabahattin Kudret Aksal**

Musıki maddesiz bir kainattır **AHMET HAMDİ TANPINAR**	Hoş, bir bakıma insan denilen bu budala varlığı yaratma işini ayıplamakta büsbütün haksız da değiliz ya... İnsanın doğuşunu görmekten herkes kaçar, ama öldüğünü görmeye koşa koşa gideriz. İnsanı öldürmek için gün ışığında, geniş meydanlar ararız, ama onu yaratmak için karanlık köşelere gizleniriz. **MONTAIGNE**	Ben hasta bir adamım... Kötü bir adam. Suratsızın biriyim ben. Galiba ciğerimden zorum var. **Dostoyevski**, *Yeraltından Notlar*

Perfect Night - Live In London

LOU REED

(WEA / Balet)

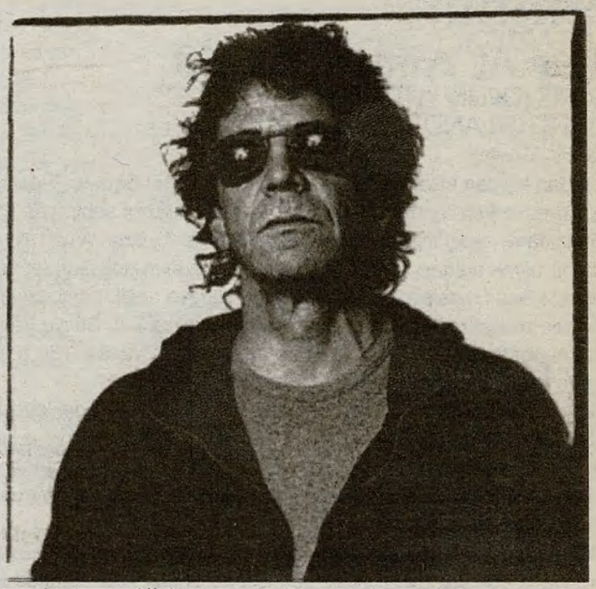

Önce alkışlar: Belli ki sahneye çıkıyor grup... Mahşerî bir kalabalık yok, ama Londra'daki Royal Festival Hall, epey bir izleyici kaldırmış. Tele bir-iki vuruluyor gitarda, melodi şekilleniyor, sonra sakin, özensiz, özensiz olduğu oranda ahenkli, şarkı söylemezmiş gibi bir vokal: "I'll be your mirror / Reflect what you are..." En son, "Perfect Day"in çeşitli sanatçılarla birer mısra-birer mısra yorumlanmasından olsa gerek, bu konser gecesinin kayıtlarının adı da "Perfect Night"... Laurie Anderson'ın davetiyle Londra konserine sıvanan Reed, böyle iddialı bir isim koymuş ama, hakkı da yok değil: Konser, başından sonuna çok iyi... Vokaller hep aynı, ortalarda öfkesi kabarsa, gitarlarla yarışa dalsa da, klasik bıkkın Reed vokali: Bıkkın ama tekdüze değil; sakin ama can sıkmıyor, bilakis insanın kulaklarına kazınıyor; öfkeli, ama manasız haykırmıyor... Kısasından şöyle diyelim: Ağzını açtığı andan itibaren "rock"... Reed'in gitarı kendisiyle düete çıkan ikinci bir vokalist sanki, ki gitar, son zamanlarda Reed'in en çok aklını çelen şey galiba: "Set The Twilight Reeling"deki gitar tonu için de iki sene harcamıştı. Bu konserdeki gitarlardan tatmin olmuş olmalı ki, şöyle diyor: "Farkettim ki amplilerden birine bağlayabilirdim ve istediğim şey tam da buydu: ampliye bağlanmış duruluk.. Bu inanılmaz akustik gitarı almıştım, prize soktuğum anı hatırlıyorum: Ne şaşırtıcı bir sound... Şöyle düşünmüştüm: Her şeyin böyle ses vermesini istiyorum... Konsere çıktığımda, elimde elmas gibi ses veren bir akustik gitar vardı: Daha evvel kimsenin duymadığı bir sound... Bu sound'a sahiptim, onu tanıyordum ve onu paylaşabilecektim..." Londra konseri, baştan sona, durmamacasına bir gitar ayini zaten, karşılıklı paylaşılan: Kulak tırmalamayan, insanı içine çeken, "bitmesin" dedirten büyülü bir ses... Davul, elektro gitar ve bastan oluşan ekip, görevini bîhakkın yerine getiriyor: Lou Reed'i ve gitarını kaybetmeden, kendi imzalarını da atmayı ihmal etmeden, varlıklarını unutturmadan... Reed'in vokali ve gitarı şarkıdan şarkıya, hikayeden hikayeye şarkı değiştirmezmiş gibi atlıyor: "Perfect Day", "What a perfect day..." diye başlıyor, sonra "The Kids", "Vicious", "Busload Of Faith", "Kicks"... Artık biliyoruz: Bu dördüncü konser albümü ve Lou Reed, hafife alınmayacak bir sahne adamı... Hele ki hayatta geçirdiği yılların sayısı kabardıkça, yetkin bir şehir bilgeliği oluşuyor Reed'de: Metropol bireyinin varoluşsal dertlerinin hikayeleri, "insanlık durumu"na dair daha genel bir küfürlü felsefeye evriliyor. "Dil" isimli denemesinde şöyle diyordu Enis Batur: "Cennet Bahçesi'nden yeryüzüne kovulurken anlamına el konulan âdemoğlunun, anlamından boşaltılmasına karşı yazarken zaten dil çıkardığı, bana tersi kanıtlanamaz bir gerçekmiş gibi geliyor." Lou Reed dil çıkarıyor: Gitarını çiğ tutuyor, sözünden şaşmıyor. Ama belli ki, konserde, yüz yüze, karşı karşıya, gözlerinizin içine bakarken daha "doğrudan" bir Lou Reed var: "Bak kardeşim..." diye başlıyor, hikaye anlatıyor, "bu herifler var ya..." diyor, giydiriyor. "Perfect Night"ın her konser albümüne nasip olmayan güzelliği burada: Seyircilerin en önünde, "adamınızın" gözlerinin içine bakıyormuşsunuz gibi... ***M.E.***

Haa, bakın, kavgacıyımdır. Kel kafam atarsa hemen sokak adamı oluveririm. Küfürbazım, serseri ruhluyumdur. Orospulardan hoşlanırım. **Öztürk Serengil**

Dedesi bir gün ölü olur / Geceliğini giyer, takkelerini giyer, / Ayaklarını yıkar, dişlerini fırçalar, / Herhalde öleceğini anlamıştır **Ülkü Tamer**

Aşırı toplumsallaşan insan, psikolojik bir tasma ile bağlanır ve yaşamını, toplumun onun için döşediği raylar üzerinde koşarak geçirir. Bu, aşırı toplumsallaşmış pek çok insanda, ciddi bir sıkıntı haline gelebilecek çekince ve güçsüzlük duygusuna yol açar. **UNABOMBER**

Küçük bir kasabada büyüyorsan eğer / Küçük bir kasabada küçüleceğini bilirsin / Küçük bir kasabanın tek bir iyiliği vardır / Ondan nefret edersin ve terketmen gerektiğini bilirsin **Lou Reed**

Live At Winterland '68

JANIS JOPLIN WITH THE BIG BROTHER AND THE HOLDING CO.

(Sony Türkiye)

Kıyıdan kıyıdan kuzeye çıkınca durağan bir şehir: Seattle. Yine kıyıdan güneye inerken Monterey'i geçince bir başka güzel şehir: Los Angeles. Biraz daha aşağı inilince bir şehr-i muamma: Tijuana. Ama tam ortalarında bir uğrak noktası, pitoresk bir şehir: Doğunun doğusunda, batının batısında San Fransisco. En uzak sahil... Nereye değil, nasıl baktığına bağlı olarak, pastel renkli evleriyle bir buluşma noktası. II. Dünya Savaşı sonrasına rastlayan zamanlardan itibaren beat'lerin vahası. (Bu arada, sahnede Booker T.&MG's "Soul Limbo"yu çalmakta...)

Kenevir tohumlarının bir ayrı serpildiği, domur domur çiçeklendiği bir yıl: 1968... Bol amfetaminli zamanlar... Akrepler kıskaca almış yelkonvanları, dönmesinler diye. Hava dönmüş, özgürlükten yana esmekte yel. (Booker T. sahneden inmekte ve yerini "In-A-Gadda-Da-Vida"yla Iron Butterfly almakta...)

68'in serin nisan baharında San Fransisco'nun Winterland kasabasındayız. Daha çok buz dansı gösterileri için kullanılan –adı üstünde soğuk– Winterland balo salonu, Iron Butterfly'ın ardından Janis Joplin ve tayfası, Big Brother and the Holding Company'i ağırlamaya hazırlanıyor. Janis'in en güzel zamanları... Janis, üniversitede tanıştığı genç traveller Chet Helms'in ardına takılıp Austin'den kaçarak uzaklaşır ve soluğu hayatının dönüm noktası olan San Fransisco'da alır. Dönüm noktasıdır çünkü burada Helms vasıtasıyla Big Brother'la tanışır ve film kopar. 1967'de çıkardıkları ilk albümün ardından doğuda şöyle bir turladıktan sonra ilk defa dostlarının önünde, kendi sahalarında sahne alırlar. Altı-yedi günlük uzun ve yorucu bir yolculuğun ardından hepsi, evlerinde dostlarıyla birlikte olmaktan çok mutludur. Birkaç yıl öncesinin aksine, sahneye "ünlü bir rock topluluğu" olarak çıkarlar. Bütün gözler Janis'in, bir zamanların "the ugliest man on campus"ün (kampüsün en çirkin erkeği) üzerindedir. Bütün dergi ve gazeteler onunla söyleşmek, onun fotoğraflarını çekmek için sıradadır. Hatta haris medya, araya nifak sokarak Janis'in gruptan ayrılacağı söylentilerini etrafa yayar. Nitekim Janis, sekiz ay sonra gruptan ayrılır. İşte bu havayla 68'in 12 ve 13 Nisan'ında iki müthiş konser verilir. Winterland'de, "Down On Me" ilk günün açılış ve son günün kapanış parçasıdır. Birkaç ay sonra çıkacak olan "Cheap Thrills"de de yer alacak "Farewell Song", "I Need A Man To Love", "Combination Of The Two" ve "Summertime", "Piece Of My Heart", "Easy Rider" gibi klasikler çalınır. Sonrası...

Aradan tam otuz yıl geçer. Janis'in kayıtlarına sahip olan plak firması bu kayıtları yayınlama zamanının "artık" geldiğine karar verir. Bittabii, "remaster"lanır; içine Janis'in annesine yazdığı mektup ve daha önce yayınlanmamış fotoğrafları, bir takım müzisyenlerin, eşin dostun konuyla ilgili hatıraları, görüşleri sıralanır; üzerine "Unreleased Janis" sticker'ı yapıştırılır ve hi-fi'larınızda öğütmek üzere piyasaya sunulur. Ve bir tarihi gün ışığına çıkarmanın verdiği pişkin rahatlıkla kıçlar koltuklara yayılır. 1995'te Janis'in isminin "Rock'n'Roll Of Fame"deki yıldızlar arasına sokulması üzerine Janis dökümanterinin yayınlanmasında da aynı filmi seyrettik. Sanırım bu filmi daha çok seyredeceğiz, ama sorarım size: Yıldızları yere indirmek bu kadar kolay mı?

K.D.

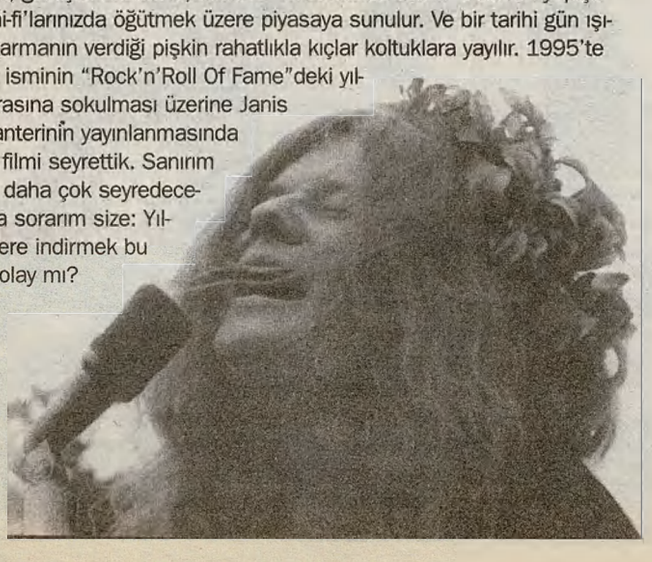

Bang On A Can & Brian Eno

Music For Airports

Music by Brian Eno
BANG ON A CAN

(PolyGram)

Genişletilmiş ambient anayasasının ilk maddeleri, aşağı yukarı şöyle: Gerekli ortamı hazırlayanlar kim olursa olsun, mucidi Brian Eno'dur, bu bir. İdrak sınırlarında dolaşan, ketum bir müzik olarak ortaya çıkmıştır, iki. Satie ya da Cage'den girip, Aphex Twin, Orb ya da Sylvian/Czukay'a uzanan bir paragraf yazmak mecburidir. Bu da üç.

Fazla açılmadan şunu hemen belirtmekte fayda var: "Bang On A Can : Music For Airports / Brian Eno", yeni bir Brian Eno albümü değil. Hadise, eski Eno albümlerinden birinin Bang On A Can isimli New Yorklu bir grup tarafından seslendirilmesinden ibaret. Kısaca albüm "cover"ı da denebilir.

İlk maddeye dönelim yine. Bundan yıllar önce Roxy Music semalarındayken, usulca kuleyle irtibatını koparmıştı Brian Eno. Akabinde, kendi icadı olarak tarihe geçecek "ambient" mecrasından yükselmeye başladı. Şimdiyse, o efsunlu terimi ortaya attığından bu yana nereden baksak çeyrek asrı ardında bıraktı (di'li geçmiş zamanlarda dolaştığımıza bakılarak, bunları an be an yaşadığımız zannedilmesin). Fakat çoğumuz, sonradan da olsa, onun geçmiş dönemlerindeki "Ambient Müzik", "Ketum Müzik" ve "İhtimal Dahilindeki Müzikler" gibi albümlerinden haberdar olmuş ve her birinin kıymetini anlamıştık. Konu albümümüz "Havaalanları İçin Müzik" de, Eno'nun işte o seçkin avant-garde dönemlerinde yaptığı ve ambient'ı en iyi tanımlayan denemelerinden biriydi. Hatta kimilerine göre ilki. Geçen sayıda Holger Czukay'ın nefes kesen ifadesiyle, havaalanı gibi "fonksiyonel" mekanlara tapınak atmosferi veren bir albümdü.

Bang On A Can'ın "Havaalanları İçin Müzik" yorumuna gelince, albümü başka bir zeminde "yeniden kurma" teşebbüsünden çok, "seslendirme"ye soyunduklarından bahsedelim önce. Eno kendi zamanındayken, teybi bir müzik aleti gibi kullanarak kademe kademe hazırlamıştı albümünü. Bang On A Can ekibi ise, elektronik ekipman yerine neredeyse hep akustik enstrümanları tercih etmiş. Ve her şeyi bir defada çalıp kaydetmişler. İyi bir icrayla, fakat orijinalinden fazla uzaklaşmadan. İstedikleri de tam olarak bu aslında. Neden böyle yapmışlar derseniz, yirmi yıl önce Eno'nun bu müziğin canlı icrasını ve kaydını tahayyül edemediğini düşünüyorlarmış. Bunun üzerine, böyle bir albümün açtığı yolun, bugün hangi noktaya denk düşeceğini araştırmak istemişler. Peki ya sonuç nasıl olmuş derseniz, bu noktada ister istemez biraz "heyecan" eksikliğiyle karşılaştığımızı belirtelim. Onlarda değil, kendimizde tabii. Eskiden, hamam böceklerinden çıkan sesler bile büyük gürültü ve heyecan yaratabiliyordu ambient'ta. Şimdi bunun yetmediğini teyid etmek zorunda kaldık. Füzyon çağına fazla kaptırdığımızdan mıdır, nedir, "pure" kalmak pek bir anlam ifade etmemeye başladı. Nitekim elektronikanın muhtelif kollarıyla beslenmiş ve yıkıp yeniden yaratılmış bir albüm olsa daha cazip olmaz mıydı, demekten kendimizi yine alamadık. Yoksa, ötesine geçildikten sonra ambient'la alıp veremediğimiz ne olabilir ki? ***G.P.***

sevenler el koyar sevdiğine kısaca yok olmaktır / sevdanda kendini kaybetmek sevdiğinde bulmaktır / ne o gerçektir ne sen aşk büyük bir avunmaktır / ne kadar görkemliyse o kadar hüsrana uğratır / en iyisi bu belaya hiç tutulmamaktır / o ağır yalnızlardır ki bu sayede kurtuldular **Attilâ İlhan**

Ağlama başlar başlamaz, görgü kuralları gereğince, yüz avuç içi içeriye döndürülerek, iki elle birden kapatılacak. Çocuklar, kollarından biri yüzlerinin üstüne kapatarak ve öncelikle odalarının bir köşesinde ağlayacaklar. Ortalama ağlama süresi: üç dakika. **Julio Cortázar**, *Açıklayıcı Bilgiler El Kitabı*

Yine de öç saati geçer, severim seni. / Ten ve yosundan gövde, istekli, diri sütten. / Ah göğüs kâseleri! Ah gözleri yokluğun / Ah o kasık gülleri! Ah üzgün, usul sesin! **Pablo Neruda**

Altmış. Yetmiş. Yüz. Hacıağasını buldun mu derisini yüz.

Twentieth Century Blues

The Songs Of Noel Coward

(EMI / Kent)

"Aşıkça bir dostluk..." Marlene Dietrich, "Benden Sonra Tufan" isimli hatıralarında, Noel Coward'la olan ilişkisini böyle niteliyor: "Acı bencildir, nesneleri görüş biçimimizi bozar. Noel Coward'ın o çok bildiğim narin benmerkezciliği, onu bir tür ilgisizlikle sevmeme engel olmadı."

Noel Coward: (Teddington 1899 - Port Maria, Jamaika, 1973) İngiliz tiyatro yazarı, şarkıcı, oyuncu. Pet Shop Boys'tan Neil Tennant'a sorarsanız, "ilk İngiliz pop star'ı"... İlk star ama, onca güzel şarkısı bugün dillerde pek dolaşmayan, unutulmuş, ya da, kitle iletişim araçlarının pek itibar etmediği, konu edinmediği bir star... Hiç değilse, meslektaşları kadirbilir. Neil Tennant'tan alalım: "İngiliz pop tarihi sadece seks, thugs (haydutluk) ve rock'n'roll'dan ibaret değil; aynı zamanda, bir stil geleneği, ironi, seksüel belirsizlik ve gösterişli incelik var... Bu, Noel Coward'la başlayan bir gelenek. Ona ilk rastlayışım, 1968'de, son filmi 'The Italian Job'da oldu. Karizmatik ve otoriter gangster patronu performansı beni büyüledi. İki-üç yıl sonra, bir ahbabın evinde 'Noel Coward in New York' albümünü dinledim: David Bowie'nin 'Hunky Dory'si ve Roxy Music'in ilk albümüyle bu albüm arasında gidip geldik epey zaman. 70 başları nefret ettiğim progressive rock'un altın yıllarıydı: Black Sabbath'ın, Emerson, Lake & Palmer'ın ya da Deep Purple'ın cafcaflı ritmlerine maruz kalmaktansa, cazibeli, güzel, nüktedan ve kışkırtıcı pop'u tercih ederdim. Geriye dönüp baktığınızda, bunu Beatles'ta, Bowie'de, Roxy Music'de ya da Lou Reed'in 'Transformer'ında bulabilirsiniz. 'Cabaret' filminin soundtrack'inde de vardır. Ya da, Noel Coward kayıtlarında: büyülü bir anlatım, akıl almaz zerafette kafiyeler, seksüel kinaye..."

1920'lerden 1960'lara uzanan bir popüler üretim mekanizması Coward: 20'lerin revülerinden bulvar tiyatrosuna atlamış. Parıltılı müzikhol sanatının dahisi. George Gershwin'den Frank Sinatra'ya, Cole Porter'dan Bing Crosby'ye, Ella Fitzgerald'a uzanan Amerikan şarkı yıldızlarının İngiltere'deki yegane muadili... Sinemacılığının dorukları, David Lean'le yaptığı filmler: 1942'de "Denizler Hakimi", 1944'de "Ruhlar Gelirse", 1945'de, bir Coward piyesinden uyarlanan başyapıt "Brief Encounter - Kısa Buluşma"...

Fakat asıl, şarkıları... O şarkıların bazıları, hemen hemen bütün büyük Coward hitleri, Neil Tennat vasıtasıyla ulaşılabilir vaziyetteler artık. Orijinallerini de seversiniz herhalde, İngiltere taraflarında CD formatına aktarılmış durumdalar.

Ama bizim bahsettiğimiz, Coward şarkılarının birkaç kuşak İngiliz şarkıcı tarafından banda dökülmüş versiyonları... Neil Tennant böyle bir "tribute"ü hep istermiş, geliri Red Hot Aids Charitable Trust'a gitmek üzere böyle bir albüm tasarlanmış. Bir yandan, Noel Coward böyle bir AIDS vakfı albümü için çok uygun, çünkü bir eşcinsel. Hem cinsel tercihinin, hem şarkılarını kişisel deneyimlerinden, görüp bildiklerinden çıkarmasının payı var herhalde: Şarkıları, daha ziyade "erkek" şarkıları... Bu yüzden olsa gerek, şarkıları okuyanlar da (Shola Ama ve Marianne Faithfull dışında) hep erkek. (Neil Tennant, adı kendisinde saklı meşhur bir hanım şarkıcıya teklif götürmüş. Menejerinin cevabı şu: "Kusura bakmayın, sanatçımız şarkıya nüfuz edemedi...")

Tennant'ın "Twentieth Century Blues" nidalarıyla açılan albüm, baştan söyleyelim, kusursuz: Her şarkıcı kendi anlayışıyla, kendi okuma ve düzenleme biçimiyle, şarkıyı nasıl algıladıysa ve kendi müzikal diline nasıl yedirdiyse öyle vücuda getirmiş kendisine düşen besteyi ama, alttan alta akan, şarkıdan şarkıdan sıçrayan, geçişken bir "ortak dil" de mevcut. Albümü mükemmelleştiren de bu ortak dil ve algı zaten: Demek ki Coward, ardıllarına aynı surette görünmüş, aynı arenanın farklı bireylerine benzer biçimde işlemiş... "Parisian Pierrot"yu yorumlayan Texas, bir daha böyle güzel şarkı bulur mu, bilinmez. Neil Hannon "I've Been To A Marvellous Party"de öylesine rahat ki, şarkıyı buradan çıkarıp Divine Comedy imzasıyla yuttursanız, kimse çakmayacak. Pet Shop Boys en iyi performanslarından birini çıkarmış. Shola Ama, Craig Armstrong'la beraber, nasıl bilirseniz öyle: Çok kaliteli, çok temiz, hit olmayı bekler bir MTV baladı... Robbie Williams'ın serinkanlı elektronik beat'i sanki Vic Reeves'in yorumunda devam ediyor. Albümün en iyi işlerinden biri, Raissa'nın vokal desteğiyle Suede'den geliyor, "Poor Little Rich Girl" şarkısıyla. Neil Tennant'a kulak verelim yine: " 'Boş vakitlerinde eğlence arzusu gitgide büyür. Kokteyller ve kahkahalar... Ama sonra ne geçer eline? Kim bilir! (Zavallı küçük zengin kız)...' Kulağa bütünüyle bu zamanlara ait gibi geliyor. Alkol, uyuşturucu, partiler, ve netice ne? Bu şarkı, hazcılığın bütün umutsuzluğunda bir romantizm buluyor. Brett Anderson'ın da çok ilgilendiği temalar bunlar. 1925'deki ilk Coward hitiydi bu..."

Gençler şarkıları alıp bugüne taşımışlar, "yeni beste" muamelesi çekmişler gibi; eski kuşak, sound'a pek dokunmamayı tercih etmiş. Ama, şarkılar birinci elden ilk gelse kendilerine, yine böyle okuyacaklar sanki: Paul McCartney, bir eski zaman piyanosunun yarım asır öncesine ait sesiyle söylüyor şarkısını, tatlı tatlı; Marianne Faithfull, muhteşem, bir salon cazı orkestrası eşliğinde, hayatında "aşk"a karşılık gelen ne varsa, iki kalemde sayıp döküyor, "Mad About The Boy" diye; harp eşliğinde Sting, ruh gibi, varla yok arası; "Twentieth Century Blues"la Elton John, yaylılarıyla, üflemelileriyle albümün özetini geçiveriyor. Marianne Faithfull'u, Paul McCartney'i, Suede'i albümün zirvesine koymak mümkün ama, bize asıl vuran, bunca yıldır beklediğimiz Bryan Ferry: Sesi epey yorgun, tozlu; hiç acele etmeden, yaya yaya, piyanoyla, iki kıta arasında eski düzenlemeden orkestral sample'larla "detone"yle "şahane" arasında duruyor: Sanki ağlıyor...

Neil Tennant, Coward için, "doğumundan 99 yıl sonra, hâlâ bugünün bir parçası" diyor. Marlene Dietrich, kitabında Coward için ayırdığı bölümü şöyle bitiriyor: "Bu dünya ona göre değildi. Hiç üzülmeden bırakıp gitti." ***M.E.***

Marlene Dietrich & Noel Coward

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Embrace** The Good Will Out
2. **Simply Red** Blue
3. **The Corrs** Talk On Corners
4. **Rod Stewart** When We Were The New Boys
5. **Boyzone** Boyzone
6. **Robbie Williams** Life Thru A Lens
7. **Natalie Imbruglia** Left Of The Middle
8. **All Saints** All Saints
9. **The Verve** Urban Hymns
10. **Catatonia** International Velvet

İNGİLTERE INDIE ALBÜMLER

1. **Garbage** Version 2.0
2. **Morcheeba** Big Calm
3. **Lo-Fidelity Allstars** How To Operate...
4. **Heather Nova** Siren
5. **Space** Tin Planet
6. **The Delgados** Peloton
7. **Skunk Anansie** Stoosh
8. **George Martin** In My Life
9. **Bernard Butler** People Move On
10. **Stereophonics** Word Gets Around

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Master P** MP Da Last Don
2. **Smashing Pumpkins** Adore
3. **"City Of Angels"** Soundtrack
4. **"Godzilla"** Soundtrack
5. **"Hope Floats"** Soundtrack
6. **DMX** It's Dark And Hell Is Hot
7. **Backstreet Boys** Backstreet's Back
8. **Reba McEntire** If You See Him
9. **Garth Brooks** The Limited Series
10. **Onyx** Shut 'Em Down

ROLL DİSKO

Beastie Boys The In Sound From Way Out
Björk Homogenic
Bruce Springsteen The Ghost Of Tom Joad
Deniz Kızı Eftalya Kadıköylü
Ferdi Tayfur Nisan Yağmuru
Guy Chadwick Lazy, Soft & Slow
Hamza El Din Eclipse
Jane Birkin Lolita Go Home
Jeff Buckley Sketches For My Sweetheart the Drunk
Lloyd Cole Love Story
Lullaby For The Working Class Blanket Warm
Madeski Martin & Wood It's A Jungle In Here
Mick Harvel Pink Elephants
Mirkelam Ah Bir Joker
Nick Cave&The Bad Seeds Boatman's Call
Renaud Putain de camion
Roxy Music Avalon
Sonic Youth A Thousand Leaves
Ulaş Özdemir Ummanda
Zen Tanbul

KOD MÜZİK / Atlas

1. **Zen** Tanbul
2. **Nick Cave & The Bad Seeds** The Best Of
3. **Garbage** Version 2.0
4. **Massive Attack** Mezzanine
5. **Jeff Buckley** Sketches For My Sweetheart the Drunk

ÇALINTI / Atlas

1. **Matt Darriau Paradox Trio** Flying At A Slant
2. **Bruce Cockburn** You Pay Your Money And You Take Your Chance
3. **Nikola Parov** Kilim
4. **Lisa Gerard & Pieter Bourke** Duality
5. **Pachora** Pachora

D-TONE / Atlas

1. **Incredibly Strange Music Vol. II**
2. **Vienna Art Orch.** The Minimalism Of E. Satie
3. **Ventures** In Space
4. **Bachelor Pad Royale** Lounge Compilation
5. **DJ Shadow** Endtroducing...

MEMLEKETTE EN ÇOK SATANLAR

YABANCI

1. **Ricky Martin** Vuelve
2. **What's Up 5** Various Artists
3. **Power Hits Vol. 5** Various Artists
4. **Emma Shaplin** Carmine Meo
5. **Celine Dion** Let's Talk About Love
6. **Alle Ola Ole World Cup '98** Various Artists
7. **"Titanic"** Soundtrack
8. **Radio 5 Slow Hits**
9. **Mariah Carey** Butterfly
10. **Madonna** Ray Of Light
11. **Spice Girls** Spiceworld
12. **Loreena McKennitt** The Book Of Secrets
13. **Fazıl Say** Mozart - Piano...
14. **Power Gold** Various Artists
15. **Simply Red** Blue
16. **Rachid Taha** Diwan
17. **Natalie Imbruglia** Left Of The Middle
18. **Kylie Minogue** Kylie Minogue
19. **Massive Attack** Mezzanine
20. **Gala** Come Into My Life

YERLİ

1. **Nilüfer** Yeniden Yetmişe
2. **Ayna** Dön Bak Aynaya
3. **Grup Laçin** Bekar Gezelim
4. **Müzeyyen Senar** Bir Ömre Bedel
5. **Mahzun Kırmızıgül** Yıkılmadım
6. **Emrah** Dura Dura
7. **Ahmet Kaya** Dosta Düşmana Karşı
8. **Cengiz Kurtoğlu** Hain Geceler
9. **Ajda Pekkan** Best Of...
10. **İbrahim Erkal** Sırılsıklam
11. **Mirkelam** Mirkelam
12. **Athena** Athena
13. **Yavuz Bingöl** Gülen az
14. **İbrahim Tatlıses** At Gitsin
15. **Ebru Gündeş** Sen Allahın Bir Lütfusun
16. **Orhan Gencebay** Klasikler
17. **Ümit Besen** Nostalji
18. **Bulutsuzluk Özlemi** Yol
19. **Çelik** Segilerimle
20. **Tarkan** Ölürüm Sana

80'li yıllardan bir kısım protest song

Bad Reputation - **Joan Jett** • Black Stations/White Stations - **M+M** • Bring The Noise - **Public Enemy** • The Call Up • **The Clash** • Dirty Laundry - **Don Henley** • Don't Believe The Hype - **Public Enemy** • Don't Give Up - **Peter Gabriel** • Eat The Rich - **Krokus** • F... Tha Police - **N.W.A.** • Fight For Your Right To Party - **The Beastie Boys** • Five Minutes - **Bonzo Goes To Washington** • Freedom Of Speech - **Ice-T** • Funny Vibe - **Living Colour** • I Will Not Go Quietly - **Don Henley** • If I Had A Rocket Launcher - **Bruce Cockburn** • It's Like That - **Run DMC** • Lawyers In Love - **Jackson Browne** • London Calling - **The Clash** • The Message - **Grandmaster Flash and The Furious Five** • No Sell Out - **Malcom X/Keith LeBlanc** • One - **Metallica** • Papa Don't Preach - **Madonna** • Party For Your Right To Fight - **Public Enemy** • Pink Houses - **John Mellencamp** • Rain On The Scarecrow - **John Mellencamp** • Seeds - **Bruce Springsteen** • Sign O' The Times - **Prince** • Solidarity - **Little Steven and The Disciples Of Soul** • Still In Saigon - **Charlie Daniels** • Stop The Violence - **Boogie Down Productions** • Sun City - **Artists United Against Apartheid** • This Is England - **The Clash** • This Note's For You - **Neil Young** • Two Tribes - **Frankie Goes To Hollywood** • Watching The Wheels - **John Lennon** • The Way It Is - **Bruce Hornsby and The Range** • (We Don't Need This) Fascist Groove Thing - **Heaven 17** • White Lines (Don't Do It) - **Grandmaster Melle Mel** • Who Protects Us From You? - **Boogie Down Productions**

1952, Tepebaşı sahnesi: Aleko Bacanos (kemençe), Hamdi Tokay (klarinet), İsmail Tezelli (kanun), Necati Tokyay (keman), Necdet Gezen (darbuka-Müjdat Gezen'in babası)

"Şahane bir eda ile söylediği şarkılarını büyük bir hayranlıkla dinlediğiniz, sesine çılgınca tutulduğunuz Hamiyet Yüceses ile alakalı olan sürprizimizi bekleyiniz..."
"Birkaç haftadan beri okuyucularımızı büyük bir meraka düşüren bu sürprizimiz Hamiyet Yüceses'le alakalıdır. Fakat nedir? Evet, herkesin sorduğu sual bu oluyor: Bu sürpriz ne olabilir?.."
"Büyük bir merak içinde beklenen bu sürprizi birdenbire açıklayacağız..."

1950'lerde yayınlanan Radyo Haftası mecmuası haftalar boyu bu minvalde duyurular yapıyor, olayı parlatıyor, en nihayet baklayı ağzından çıkarıyordu: Mecmuada on hafta süreyle Hamiyet Yüceses'in hatıraları tefrika edilecekti... Radyo Haftası'nın 22 Mart 1952 tarihli 96. sayısını açan okurlar, "birdenbire" bir yazı dizisinin ilk bölümüyle karşılaştılar: "Bir yıldız böyle doğdu - Hamiyet Yüceses'in Hatıraları - Anlatan: Kendisi." Devir Hamiyet devriydi. Gazinolarda, plaklarda, radyoda onun sesi yükseliyordu. Türkiye, "Bakmıyor çeşm-i siyah"larla, "Her yer karanlık"larla çalkalanıyordu. Radyo Haftası da elbette boş durmayacak, "sürpriz"ini yapacaktı...

Aradan neredeyse yarım asır geçti, o devirler mazi oldu, unutuldu. Ya da, beterin beteri var, "nostalji nesnesi" haline geliverdi. Bize de bir yerlerden esti, defter kitap karıştırdık, geçmişe dair hikayeler derledik. Artık sürpriz sırası Roll mecmuasında. Bugüne kadar Türk sanat müziği hudut kapısından nadiren içeri giren Roll, şimdi bu topraklarda uzun bir turistik seyahate çıkıyor: Yeğeni Şakir Eroğlu'nun büyük katkılarıyla, ölümünün ikinci yılında Hamiyet Yüceses belgeseli...

Bu âsar-ı harabede şakıyoruz

İstanbul Kocamustafapaşa'da bir ev, sene 1916... Marpuç ticaretiyle uğraşan Halil bey ve eşi Kadriye hanımın bir kızları oluyor; Saime, Hayriye ve Emin'e bir kardeş geliyor: Adı Hamiyet. Mevsim bahar olmalı, hatta yaz, çünkü sonradan Hamiyet'e "sen doğduğunda kiraz zamanıydı" diye anlatıyorlar... İlk çığlıkları duyulduğunda ebesinin "ilerde çok güzel bir sese sahip olacak" demesinden tutun da, o ağlarken komşularının işi gücü bırakıp bu güzelim sesi dinlemesine kadar bir sürü rivayet var bebekliğiyle ilgili. Ama işin gerçeği, küçük Hamiyet müziği çok seviyor, evde gramofonun başından ayrılmıyor, ayna karşısında şarkılar okuyor. Bezen evin önünde ağaç dallarında, bazen cuma tatillerinde hanımların topluca gittikleri müzikli bahçelerde gösteriyor kendini. Cumhuriyetin ilan edildiği yıl ilkokula başlıyor. Son sınıfta okuduğu sıralarda ailenin kaderi hepten değişiyor, baba iflas ediyor. Bir komşularının önayak olmasıyla, bir anda 11 yaşında kendini sahnede buluyor Hamiyet. Ne bir tesadüf ne de büyük bir heves, sebep sadece "zaruret". Ailenin geçim yükü artık öyle ya da böyle Hamiyet'in küçük omuzlarında... Kendi deyimiyle "lastik topunu bahçede bırakarak sahneye çıkıyor" ve bir daha da onu ordan kimseler indiremiyor...

Londra Birahanesi

Hamiyet'in sahne macerasının ilk beş senesi Anadolu yollarına yazıldı. Önce 1927 yılında Balıkesir - Burhaniye'de çıktı seyircinin karşısına. Baba karşı çıksa da, kimseye dinletemedi. Annesi elinden tuttu, vilayet vilayet gezdirdi kızını. Anne İstanbul'a döndüğünde refakati ablası üstlendi. Özellikle Antep'te, o devirde Türk musikisine büyük alaka gösteren bu güneydoğu kentinde el üstünde tutuldu Hamiyet. Bugün hâlâ o yılları hatırlayan Antepliler "O bizim kızımızdır, Hamiyet bizim burda Hamiyet oldu" derler...

İstanbul'a, baba evine döndüğünde sene 1931'di. Ertesi yıl Kadıköy Mısırlıoğlu bahçesinde tertiplenen ses müsabakasında birinciliği kazandığı sıralarda (reşit olmadığı için annesinin imzaladığı kontratla) Beyoğlu'ndaki devrin ünlü saz salonu Londra Birahanesi'nde çalışmaya da başlamıştı. Organizatör Banco Şevket'in giri-

→57

Eyi kalpli, güzel sesli talebem Bayan Hamiyet'e 25. 3. 1937 Sadettin Kaynak

Yıl 1952, günlerden 24 Nisan Perşembe. Radyonun düğmesini çevirmek için öğleni bekleyiniz. İstanbul radyosu her zaman olduğu gibi 13.00'de Haberler'le açılıyor. Gün içinde İlhan Gençer ve arkadaşlarından dans müziği, Salih Dizer'den şarkılar, Sadi Yaver Ataman'ın idare ettiği "Memleket havaları - ses ve saz birliği" gibi programlar, konuşma saatleri, haberler var... O gün Hamiyet Yüceses'in canlı emisyonu saat 19:45'de Programda bakalım neler var: 1- Sadullah Ağa, Hümayun yürük semaisi, Nideyim sahn-ı çemen seyrini cananım yok 2- Hanende İbrahim Efendi, Hicaz, Seni sevda çiçeğim tacı serim 3- Grifzen Asım Bey, Hicaz, Her zahm-ı ciğer suze devakâr aranmaz 4- Medeni Aziz Efendi, Hicaz, Ey çerhi sitemkâr dili nalâna dokunma 5- Taksim 6- Rakım Elkutlu, Nihavend, Hayâl içinde akıp geçti ömrü derbederim 7- Osman Nihat, Nihavent, Geçti hayâl içinde 8- Şerif İçli, Nihavend, Gece sahilden açıp. Dilerseniz geceye devam edip Necdet Evliyagili'in konuşmasını, haftanın operasını dinleyebilir, saat 23:45'de Racinald Dixon'dan sinema orguyla yorumladığı hafif melodilerle uykuya dalabilirsiniz...

şimiyle imzalanan kontratın üç aylık olduğu söylenmişti ama, hemen sonra o üç ayın aslında üç sene olduğu ortaya çıktı: Anne okuma yazma bilmiyordu... Hamiyet, Londra Birahane'sinde önceleri fasılda "sırakızı"ydı, birkaç zaman öyle kaldı, solistliğe yükselmekte gecikmedi. 1933'de 30 lira yövmiye kazanan genç bir yıldızdı artık. Arkasında çalanlar arasında Selahattin Pınar'lar, Yorgo Bacanos'lar, Hakkı Derman'lar, Celal Tokses'ler vardı. İstanbul'a geldikten sonra ders aldığı ilk hocalar, Selahattin Pınar ve Sadettin Kaynak'tı...

Aile reisi "Yüceses"

Selahattin Pınar ve Sadettin Kaynak, usul-makam derslerinin, onca güzel şarkının, onca güzel hatıranın yanısıra, çok anlamlı bir de armağan verdiler ona. Soyadı Kanunu zamanı, henüz babası hayatta olduğu halde aile reisi sıfatıyla, üstadların tavsiyesine uydu, o şarkılara, o yorumlara layık bir soyadı aldı: 20 yaşındaki genç Hamiyet, artık Hamiyet Yüceses olmuştu.

Yıllar boyunca, bülbül gibi şakıyan sesini devrin bütün kalburüstü gazinolarında gezdirdi Hamiyet Yüceses. İlk senelerde kış aylarında Londra Birahanesi'nde çalışırken yazları da Küçük Çiftlik bahçesine çıkıyordu. (Şimdi Küçük Çiftlik Parkı'nın yer aldığı gazino, "tanınmış ses yıldızlarının konserlerini çamlar altında dinleyiniz" biçiminde ilanlar verirdi. Londra'nın ve Küçük Çiftlik'in sahibi aynı kişiydi: Hacı Bey. Sonraları oğlu Mahmut Anlar, torunu Yüksel Anlar da baba mesleğini sürdürdü. Taksim meydanındaki Kristal gazinosu ve Tepebaşı'nda şimdi düğün salonu olarak kullanılan Kazablanka aynı aile tarafından işletildi.)

O devrin saz salonları, gazinoları, bahçeleri saymakla bitmez: Divan Oteli'nin yerindeki Belvü bahçesi, Harbiye Radyoevi'nin yerindeki Panorama bahçesi, Taksim meydanındaki Av gazinosu ve diğerleri; 40'lı, 50'li yılların yerine göre dertlenme, kafa dağıtma, keyif çatma mekanları: Novotni, Cumhuriyet, Maksim... İstisnasız hepsinde Hamiyet Yüceses'in nefesi kaldı. Ve elbette hem yazlığı hem kışlığı olan Tepebaşı gazinosunda... Salâh Birsel "Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu"nda ne güzel anlatır:

1940'larda Salâh Birsel'le arkadaşları da Tepebaşı Bahçesi'ne dadanmışlardır. Ama onlar Şehir Tiyatrosu'nun üst bölümündeki sazlı sözlü yeri yeğlerler, 100 kuruş verip bir bira ısmarladılar mı, gece yarısını tutmuş olurlar. Demir parmaklıklı kapıdan girince sağda, dipte bir sahne vardır. Erken saatlerde burada bir fasıl topluluğu bulunur ve size alaturkanın en pejmürde şarkılarını dinletirler. Saz takımında çokluk besteci Salahattin Pınar da yer alır. O kekre sesiyle:

"Beni alın koynunuza hatıralar"

1950, milli güreşçilere müsabakalar öncesi kampta verdiği konserde Şerif İçli ve Hakkı Derman'la beraber

türünden kendi bestelerini okur. Şarkıcılar arasında Radife Neydik, İnci İzmirli çok alkış alır. Bunlardan sonra da sahneye Zehra Bilir gelir. O halk türküleri söyleyecektir. En pahalı kumaştan dikilmiş köylü giysileri içinde türküsünü çığırırken sağ elindeki mendili de havada döndürür.
Zehra Bilir'den sonra sıra Hamiyet Yüceses'indir. Hamiyet'in en çok alkış alan şarkısı da:
"Bakmıyor çeşmi-siyah feryade
Yetiş ey gamze yetiş imdade"
diye sürüp gidenidir.
Salâh Birsel'in bıraktığı yerden biz götürelim: "Gelmiyor hançer-i ebrû dâde / Yetiş ey gamze yetiş imdade..." Mehmet Sadi Bey'in sözlerine, Hacı Arif Bey'in yazdığı bu nihavend beste, memleketi 40'ların sonundan itibaren epey bir salladı.

Hamiyet (ayakta sağda) İstanbul'da Londra Birahanesi'nde çalışmaya başladığı gün ablası Hayriye (beyaz şapkalı) ve arkadaşları ile

Sadettin Kaynak eserleri

"Bakmıyor çeşm-i siyah"a gelene kadar, yüzlerce eseri plağa okudu Hamiyet Yüceses. 30'lu yıllardaki ilk plağı, Mustafa Nafiz Irmak'ın "Günlerce okşayıp avuttun beni" isimli hüzam şarkısıydı. 60'lardaki 45'lik devrine kadar, –önce kanuni bestekar Artaki Candan'ın yönetimindeki Sahibinin Sesi'nden, sonra Odeon'dan– 500'ü aşkın taş plağı yayınlandı. Ünlü bestekarlar, özellikle de Sadettin Kaynak ("Uzaktan merhaba olmaz gel ey mestane bakışlım"dan "Kirpiklerinin gölgesi"ne, "O dudaklar"dan "Deli gönül gezer gezer gelirsin"e kadar) artık Hamiyet Yüceses okusun diye eserler üretmekteydi. Öyle ki, Sadettin Kaynak bir şarkı besteleyip getirdiğinde, Yüceses'in okuma sırasında kattığı yorumları, nağmeleri, ses gösterilerini de oracıkta notaya döküyor, şarkıya son halini öyle veriyordu...
Yeşilköy'deki kayıt stüdyosunda (ki İngiltere'den ancak yılın belli dönemlerinde ses mühendislerinin geldiği ve bu "plak okuma mevsimi"nde bütün okuyucuların stüdyoya doluştuğu söylenir) uçak seslerinin arasında yapılan kayıtlarda Hamiyet Yüceses'in icrası dillere destandı. Sahnede izleyenlerin tüylerini ürperten bu kuvvetli ses şarkıda yükseldiğinde, stüdyoda plak kalıplarını çatlatıyordu. Bir seferinde stüdyodaki mühendis, göstergesinin bir noktasına tebeşirle çentik atmış, bu seviyeyi aştığında mikrofondan üç-dört adım geriye çıkarak okumasını rica etmişti.

Gazel yasağı

"Hamiyet devri"nde gramofon olan her evde baş köşede duran iki plak vardı: "Çeşm-i siyah" ve "Makber". 1948'de plağa okuduğu "Çeşm-i siyah"ın çok büyük bir satış rakamına ulaşmasının önemli bir sebebi de, Yüceses'in şarkıya bir gün tesadüfen mırıldanırken ekleyiverdiği gazel bölümüydü.
Ama gazelli şarkılar yüzünden dert çektiği zamanlar da oldu Hamiyet Yüceses'in. 50'li yıllarda İstanbul radyosunda "gazel yasağı" hortlayınca, radyodan uzaklaştırıldı. Halk büyük bir tepkiyle radyo idaresini mektuplara boğdu, protesto telgrafları çekti. Radyolarını mühürleyenlere, hatta radyo binasının önünde yakanlara rastlandı. Radyo Haftası mecmuasında bir hayranı şikayetini bir dörtlükle dile getiriyordu: *"Sesin çağlar da senin / Kalbin ağlar da senin / Niye ayrı düştün sen / Radyodan Yüceses'im."* Bir başkası da aynı mecmuada, *"Türk milletinin ve Türk musikisinin operası olan gazel, nasıl olur da bir müessese başkanının şahsi ve doğrudan doğruya keyfi olan kararı ile okunmaz?"* diye soruyordu.
50'lerin başlarında, en ihtişamlı yıllarında biraz gazino dünyasındaki çekişmeler, ve önemli ölçüde radyo idaresinin (o yıllarda İstanbul Radyosunun başında Mesud Cemil var) keyfi tutumları yüzünden pek çok

O yıllarda devrin diğer büyük sanatçıları gibi Hamiyet Yüceses de Siemens radyolarının ilanlarında boy gösteriyordu. Bir zaman, *"Odanızda rahat koltuğunuza yaslanmışsınız. İstanbul Radyosundaki konserlerimi, ben sanki karşınızda sizin için okuyormuşum gibi tam bir sadakat ve vuzuh içinde dinlemek istiyorsunuz. Alman tekniğinin harikası bir Siemens radyosu alınız. Hakiki sesimi ancak Siemens size ulaştırır"* şeklinde yayınlanan reklam spotu, herhalde biraz İstanbul radyosuyla olan sallantılı ilişkileri, biraz da Anadolu'da eskiden beri kendisine gösterilen yoğun ilgi yüzünden şu şekilde değiştirilmişti: *"Anadolu'da yaptığım son turnede birçok kasaba ve köylerde musikiden anlayan vatandaşların bataryalı Siemens'i bütün radyolara tercih ettiğini gözlerimle gördüm. Bataryalı yeni Siemens radyosuna gösterilen bu fevkalade rağbet Türk köylüsünün verdiği kararlardaki isabetin en büyük delilidir."*

sanatçı gibi Hamiyet Yüceses de kırgındı. Radyo Magazin ismindeki mecmuaya 1950'de şöyle diyordu: *"Başıboşluk zihniyetinin hakim olduğu İstanbul Radyoevi kat'iyen islaha muhtaçtır. Düşününüz ki, İstanbul gibi sanatkarı bol bir şehrin radyosu, yalnız bir şahıs tarafından idare edilmektedir. Olur mu bu?"*
Radyonun tutumu ne olursa olsun halkın gazellere olan düşkünlüğü plaklarla, gazinolarla şifa buluyordu. Hamiyet Yüceses ismiyle özdeşleşmiş bir diğer plak 1953'de yayınlandı: "Makber". Hafız Burhan'ın bu gazeli, tıpkı "Çeşm-i siyah" gibi senelerce Yüceses repertuarının en dokunaklı kısmını oluşturdu. Abdülhak Hamid'in, eşi Fatma hanımın ölümü üzerine 1886'da yazdığı ünlü dizelerini Hamiyet Yüceses, özel bir dekorla icra ediyordu sahnelerde. Ağaçlık bir yolun ucunda bir mezar görünüyordu ve Yüceses zifiri karanlık bir salonda hafif ışıklandırılmış bu mezardan gözlerini ayırmadan mikrofonsuz seslendiriyordu gazeli: *"Her yer karanlık, pür nur o mevki / Mağrip mi yoksa makber mi ya Rab?"*

Gün doğarken son konser

O yılları gözümüzde canlandırmak için belki tek bir örnek kafi gelir:
Sene 52 ya da 53, İstanbul'da sıcak bir yaz mevsimi, cumartesiyi pazara bağlayan gece... Hamiyet Yüceses o gece içindeki 12. konserini tamamlamış, sevinçli bir telaş içinde kulise çekilmiş, dinmeyen alkış seslerinin arasından menejerinin kulağına eğiliyor: "Çok geciktik, bizi bekleyen kimse kalmamıştır artık, isterseniz hiç boşuna gitmeyelim..." Fakat menejeri ısrarlı: "Bir an evvel yola çıkalım..." Gecenin son programı, İstanbul'un bir ucunda, Florya'da... Arabalara doluşup son sürat konser verecekleri bahçeye vardıklarında, kimsenin bir yere kıpırdamadığını, heyecanla, sessizce kendilerini beklediğini görüyorlar. Gün ağır ağır ışımaya başlamış.

Hamiyet Yüceses finalde "Her yer karanlık, pür nur o mevki"ye girdiğinde bir yanda mehtap batıyor, bir yanda güneş doğuyor... İşte o gecenin 13. konseri, 40'ların sonundan 50'lerin ortalarına kadar süren "Hamiyet devri"nin doruk anlarından biri. Yüceses o anı asla unutmayacak, yıllar boyu gururla dostlarına anlatacak...

50'lerin başları, Aleko Bacanos, İsmail Şençalar, Hakkı Derman, Şerif İçli, Necdet Gezen

Vaktiyle Türk musikisi vardı

Hamiyet Yüceses, senelerce dur durak vermediği yoğun tempodan 50'lerin sonuna doğru sıyrıldı, tıpkı kayıt stüdyosunda mikrofondan birkaç adım uzaklaşır gibi kendini hafifçe geriye çekti. Aslında bugünden bakıldığında Türk sanat müziğinin "altınçağı" gibi görülen o zamanları, Hamiyet Yüceses senelerin tecrübesiyle harap olmuş bir medeniyetin kalıntıları gibi değerlendiriyordu 1950'de: *"Bugün Türk musikisi diye maalesef bir musiki yoktur. Vaktiyle vardı. Şimdi onu da yıktık. Ve bu âsar-ı harabade şakıyoruz..."*
Tümüyle müziğe adanmış bir 30 yıl vardı gerisinde. En yetkin üstadlardan ders almıştı. Sahnede, plaklarda, radyoda fırtına gibi eserken bile, toy bir talebe gibi senelerce konservatuara devam ediyordu. Arap ülkelerine konser vermeye gittiğinde, "Türkiye'nin Ümmü Gülsüm'ü" diye karşılanıyordu. İlk kez kara okul önlüğüyle çıktığı sahnelerin yıllarca en şık, en zarif sanatçısıydı. Meşhur mavi Kadillak'ıyla Şişli'den Taksim'e yola koyulduğunda, herkese eşi bulunmaz bir saygıyla "Hamiyet hanım geliyor" dedirtiyordu. Kararlıydı. Artık zirvede daha az yoracaktı kendini. O dönemde üçüncü eşiyle yeni evlenmiş, ileri-deki huzurlu yaşamına kapı aralamıştı... (Hamiyet Yüceses, ilk eşi deniz subayı

Hamiyet Yüceses, 1968 yılında Necip Mirkelamoğlu'nun (Mirkelam'ın babası) Mevlana'yla ilgili "Bezm-i meyde dün gece pervane gibi döndüm" diye başlayan hüseyni bestesini gazinolarda sahnelemek ister. Fakat bu yüzden kendisi de bir Mevlevi olan sağ basının meşhur kalemi Refi Cevat Ulunay'ı kızdırır. Ulunay, Milliyet'teki köşesinden Yüceses'i İçişleri Bakanlığına ve İstanbul valisine jurnaller. Yüceses de avukatı Burhan Apaydın'ın desteğiyle suçlamaları cevaplandırır... İşte Milliyet sütunlarından tartışmanın seyri (elbette kısaltarak)...

Şantöz'ün küstahlığı

Öğrendiğime göre, bir gazino şantözü dikkati celbetmek ve kendisine yalancı bir şöhret temin ederek geceliğine bir miktar daha kazanç ilâve ettirmek için yeni bir numara tertip etmiş. Gönüller Sultanı Hazret-i Mevlânâ'nın vefatı dolayısıyla her sene Konya'da yapılmakta olan Şeb-i Arûs ihtifalindeki âyin gösterisini gazino sahnesinde numara olarak yapmağa karar vermiş. Bunun için Mevlevîlerin başlarına giydikleri "sikke"ler tedarik edilmiş, "Tennûre"ler dikilmiş ve şantöz bayan başına sikke giyip, neyzenler, kudümzenler ve semâzenlerle âyin provalarına başlamış. Şöhret için Zemzem kuyusunu kirletenden farkı olmayan bu şantöz, şüphesiz ki mensupları, âşıkları, milyonlara varan bütün bir Mevlevî âleminin lâneti ile karşılanacaktır. 700 sene, bu memleketin ilmine, irfanına, felsefesine, edebiyatına, musikisine hizmet eden ve büyüklüğü bütün dünyaya yayılan Mevlânâ Celâleddin-i-Rumî, İstanbul'un bir salaş meyhanesinde nasıl istismar edilir?
R. C. Ulunay, 3 Şubat 1973

Sanatkar'ın cevabı

Benim takdime hazırlandığım şarkı, Parlamentomuzun kıymetli bir üyesi bulunan Necip Mirkelamoğlu'nun, içinde burcu burcu Mevlâna muhabbeti ve saygısı tüten bir bestesidir. Pîâk halinde okunmuş, sahnelerimizde hayranlıkla dinlenmiştir. Ben, repertuvarıma aldığım bu eser için menejerimden dekor hazırlanmasını, hazırladığı dekorların fotoğraflarını (icabederse ismini açıklamakta mahzur görmediğim) otoritelerden bir zata sunmak ve bu hususdaki fikirlerini almak üzere bana getirmesini istedim. Fikirlerine hürmet ettiğim bu zatın yaptığı tashihata uyarak hazırlandığım bu güzel saygı eserinin mahiyeti, dekor ve ışıkla değerlendirmekten ibarettir.
Sizin tezyif etmek için, "Türk musikisi okuyucusu" yerine "Şantöz" dediğiniz; hakaret için "bevvali zemzem" ile mukayese ettiğiniz; hakaretinize çirkin imalarla iftira karıştırmaktan bile çekinmiyerek "kendisine yalancı bir şöhret temin ederek geceliğine bir miktar daha kazanç ilâve ettirmek için" diye vasıflandırdığınız ben, Hamiyet Yüceses onbir yaşında lastik topunu bahçede bırakıp sahneye çıkmış ve bunca yıl Radyolarımızda, gazinolarımızda, Türk Musikisine saçını süpürge ederek hizmet etmiş naçiz bir sanatkarım. Benim okuduklarımı, yaptıklarımı beğenmemekte sizin bileceğiniz iş... ama beni tezyif etmeye, zemzem kuyusunu kirleten bir sefille mukayese etmeye, beni bunca yıl alkışlarının üstünde tutan Türk musikisi hayranlarının gözünde küçük düşürmeye, hayır, hakkınız yok!
H. Yüceses, 11 Şubat

Cevap

Hazret-i Mevlânâ'nın gazinoda âyin gösterisi şeklinde bir numara ile teşhir edilmek istenmesine karşı, Cenab-ı Pîr-iDestigir Efendimizin kapısında bağlı bulunan bir "Kıtmîr" sadakatiyle, bu hürmetsizliğe karşı yazdığım yazı, tanınmış kadın hânendelerden Hamiyet Yüceses Hanımın sütunumda bana bir cevap vermesini mucip oldu. Halbuki bu meselede ben ne Hamiyet Hanımdan, ne de bulunduğu gazinodan bahsetmiştim. Gazetemde çıkan yazımdan sonra öğrendim ki, bu numarayı tertip eden kendileri imiş. Madem ki böyle imiş, o halde isabet etmişim, zira Mevlânâ hakkında okuyacaklarını söyledikleri eser, Hacı Arif Beyin "Bakmıyor çeşmi siyah feryâde" şarkısı değildir. (...) Buyurduğunuz bestekâr eserini, siz sahnede pek güzel okuyabilirsiniz, bunun için dekorlar, ışıklar, neyler, kudümler, semâzenlere ne lüzum var? Mevlânâ için şarkı yapılmaz, türkü söylenmez, yalnız âyinhanlar tarafından "âyin" okunur. Onu da siz okuyamazsınız efendim.
R. C. Ulunay, 15 Şubat

Cevap

Biz gazinoda Mevlânâ âyini tertip etmiyoruz. Bu ne haddimiz ne de kârımızdır... Biz içkisiz bir müzikholde Mevlânâ aşkına yazılmış bir şarkıyı âdabı ve erkânı ile okumağa hazırlanıyoruz... Takdir buyurursunuz ki, Mevlâna âyini yapmak başka, Mevlâna için yazılmış bir şarkıyı okumak başka şeydir. Âyinin yeri tekkedir. Şarkının da yeri müzikhol ve gazino... Ayrıca, yürürlükteki kanunlarımızla âyinin yasak olduğunu, –Hükûmet müsaadesine dayanarak yılda bir defalık Şeb-i Âruz istinasile– evlerde bile yapanların emnîyet kuvvetlerince takip edildiklerini bendenizden çok iyi bilirsiniz. Böyle olduğu halde, nasıl olup da hâlâ bir "şarkı takdimini", "Âyin" gösterip bir kısım halkı aleyhime tahrik etmeğe çalıştığınızı anlamaktan acizim. (...) Zatâlinizden tekrar istirham ederim: Sonsuz müsamahanın remzi olan Mevlânâ'nın aşkına, sabırlı olunuz ve okuyacağım şarkıyı dinledikten sonra kaleminizi kullanınız. Bendenizin o zaman, –fikirlerinize katılmamış olsam bile– tenkidlerinize hürmetkâr olmasını bildiğimi göreceksiniz.
H. Yüceses, 7 Mart

60→

Fethi beyi evliliklerinin ikinci senesinde Atılay denizaltısı faciasında kaybetti. İkinci eşi musiki tutkunu, müteahhit Kemal Mollaoğlu'ydu. 11 yıl süren bu evliliğini 1955 yılında sona erdirdi, ertesi yıl genç bir tıp mezunu olan Osman Sabuncu'yla evlendi. Osman Sabuncu, İstanbul'daki öğrencilik yıllarında Yüceses'in büyük bir hayranı, program yaptığı gazinoların müdavimiydi. Memleketi Çorum'da geçirdiği ilkgençliğinde kahvehanelere "Çeşm-i Siyah" plağının "ya kırılırsa!" korkusuyla birkaç tane birden satın alındığını hatırlıyor...)

Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde verdiği konser (solda Selahattin Pınar)

Altınçağ parantezi

Hamiyet Yüceses, Türk sanat müziği tarihine silinmez bir mühür vurdu. Münir Nurettin'in açtığı, Zeki Müren'in kapadığı o güzelim parantezin içinde Safiye Ayla'yla, Müzeyyen Senar'la, Perihan Altındağ Sözeri'yle birlikte yer aldı. Türkiye toplumunun, eğlence endüstrisinin, gazino dünyasının şartları değişse de, her zaman kapısı çalınan, aranan, sorulan, özlenen bir sanatçı olarak kaldı. 60'lı yıllardan sonra her teklifi kabul etmedi ama, 70'lerin sonuna kadar aralıklarla gazinolarda söylemeye devam etti. Repertuarında günün gözde güzel şarkılarının yanısıra eskilerden de mutlaka bir şeyler bulundurdu. Pikap devrinde altı tane 45'lik, üç tane long play yaparak eski hayranlarını elinde tutmasını, daha da önemlisi, yenilerini yaratmasını bildi... 1980'in aralık ayında Hilton'da düzenlenen muhteşem bir gece, artık bir devrin kapandığının da habercisi gibiydi: O güne kadar ancak ikili, bazen üçlü olarak aynı sahneyi paylaşan "ayrıkotu" Safiye Ayla, "apaş" Müzeyyen Senar, "hanımefendi" Perihan Altındağ Sözeri ve Hamiyet Yüceses, ilk kez bir konserde bir araya geliyordu. Salonda bulunan şanslı azınlığa büyük coşku veren bu "veda partisi"nde artık eski günlerin rekabeti kalmamıştı. Ortak olmak isteyecekleri bir tahtın yokluğunda, dört büyük kraliçeye anıları kardeşçe bölüşmek düşmüştü.

Yüceses, 1956'da Saz ve Caz filminde şarkı söylerken görülüyordu. Fotoğrafta Zeki Alpan ile

SAZ ve CAZ *KARMAKARIŞIK*
BÜYÜK REVÜ FESTİVALİ FİLMİ ****
HALK FİLM
Foto Bora

Vasiyet gazeli

Eskilerden bir anı daha: 1950'lerin sonunda Hamiyet Yüceses, bir plak kaydı için stüdyoya gidiyor. Bunlar artık son taş plaklar; bir-iki sene içinde 78'liklerin devri bitecek, 45'lik saltanatı başlayacak. Yüceses'in okuyacağı şarkı, Kadri Şençalar'ın "Elveda gönlümün evi İstanbul" eseri. Kayıt tamamlanıyor, sırada plağın arkası için düşünülen bir şarkı daha var. Ancak son anda o şarkıdan vazgeçiliyor, "Bir görüşte aşık oldum" isminde, vaktiyle pek çok gazelhanın okuduğu bir gazelde karar kılınıyor. Ayaküstü bir provadan sonra hemen girip okumayı bitiriyor Yüceses. Sonuçta ortaya çıkan, çok dokunaklı bir yorum, yıllar boyu kendi sesinden, gözyaşlarını tutamadan dinlediği bir gazel... Öyle ki, ailesine "ben öldüğümde bu gazeli çalın" diye vasiyet ediyor. Hatta iki televizyon programında, bu gazel çalınırken, vasiyetini tekrar ediyor.

Bir görüşte aşık oldum

Hamiyet Yüceses aramızdan ayrıldığında takvimler 10 Temmuz 1996'yı gösteriyordu. Ailesi derin üzüntü içinde evdeki eski taş plağı aradı. Ancak bütün hepsi sapasağlam dururken o plağın ortadan kırılıp ikiye ayrılmış olduğunu farkettiler. Durumu bir süre "tabiatın bir ikazı" gibi yorumlasalar da, sonunda televizyondan çekilmiş video kasetini bulup oradan banta aktardılar. Vasiyeti televizyon programından hatırlayan sadık bir hayranı da, "ailesi belki o üzüntüyle unutabilir" diye, aynı anda kendi plağından kayıt yapıyordu. Parça, o gün mezarı başında iki kere dinlendi. Hamiyet Yüceses'i, kendi sesinden, bu nevarast gazelle uğurladı sevenleri: *"Bir görüşte aşık oldum gözlerine ey peri / Yandı kalbim harap oldu gördüğüm günden beri / Ne göreydim ne seveydim ne çekeydim çileni / Aah kan ağlattın didemi..."*

Derya Bengi

a→

ARTAUD, ANTONIN

Fransız yazarı (Marsilya 1896 - Ivry-sur-Seine 1948). Gençliği buhranlarla geçti. (Bu buhranlardan kolay kolay kurtulamadı, 1946'da tımarhaneye yattı.) Gerçeküstücülere katıldı. Şiirleriyle tanındı, ama aynı zamanda profesyonel bir tiyatro oyuncusu ve yönetmendi. Ateşli coşkunluğu bütün eserlerinde kendini gösterdi. Gerçeküstücü oyunlar için aynı zamanda oyun düzeni alanında da devrim yapılmasını öngörüyordu. Tiyatroda simgeler, işaretler, hareketler, ses yığını önem kazanmalıydı. Daha çok, tiyatro üzerine yazdığı yazılarla ilgi çekti. 1931'de Bali dansçılarını seyretti ve çok etkilendi. Psikolojik ve konulu tiyatroyu yadsıdı, kişisel sorunları ele alan bir tiyatro önerdi. Bunun için de efsane ve büyüye geri dönmek gerekiyordu. İnsan ruhunun en derin çatışmalarını gösterecek olan bu tiyatroya "İşkence Tiyatrosu" adını verdi. Tiyatronun yalnızca nesnel ve görünen dünyayı değil, "iç dünyayı, yani insanın metafizik görünüşünü" vermesi gerektiğini düşünüyordu. Tiyatro konuşmasını ve hareketlerini yeni baştan ele almayı düşündü: "Tiyatronun gerçek ülkesi psikolojide değildir, plastik görünüşte ve fiziksel hareketlerdedir. Sorunumuz, tiyatro konuşmasını ortadan kaldırmak değil, ama görevini değiştirmek, özellikle azaltmaktır. Çünkü metinlerdeki şiirin ötesinde, gerçek şiir vardır ve bu biçimi olmayan, metni olmayan bir gerçektir..."

ATILAY FACİASI

Devrin gazetelerinden 14 Temmuz 1942'de yaşanan facianın haberi: "Çanakkale boğazı önünde talim vazifesini yapmakta olan Atılay denizaltısı dalış yapmış ve sebebi anlaşılamayan bir arızadan dolayı bir daha çıkamamıştır. Mürettebat kurtulamamıştır. Denizaltının 80 m. derinlikte battığı tespit edilmiştir. Dalıp da çıkamayan denizaltıdaki mürettebatın sayısı 38'dir. Denizaltı suyun yüzünde 934, dalmışken 1210 tondur. Sürati deniz üstünde 20, deniz içinde dokuz mildir. Battığında bir tane 100'lük top, bir tane uçaksavar top, altı tane 533'lük kovan taşımakta idi..."
Atılay denizaltısı, 30'ların sonlarında biri Almanya'ya ısmarlanan, diğer ikisi Taşkızak tersanelerinde yapılan üç denizaltıdan biriydi. Denizaltılara isimlerini Atatürk vermişti: Biri Atılay, biri Batıray, öbürü de Saldıray. (Evet, Saldıray!)

k→

KAR

Kardır yağan üstümüze geceden,
Yağmurlu, karanlık bir düşünceden,
Ormanın uğultusuyla birlikte
Ve dörtnala, dümdüz bir mavilikte
Kar yağıyor üstümüze, inceden.

Sesin nerde kaldı, her günkü sesin,
Unutulmuş güzel şarkılar için
Bu kar gecesinde uzaktan, yoldan,
Rüzgâr gibi tâ eski Anadolu'dan
Sesin nerde kaldı? Kar içindesin!

Ne sabahtır bu mavilik, ne akşam!
Uyandırmayın beni, uyanamam.
Kaybolmuş sevdiklerimiz aşkına,
Allah aşkına, gök, deniz aşkına,
Yağsın kar üstümüze buram buram...

Buğulandıkça yüzü her aynanın
Beyaz dokusunda bu saf rüyanın
Göğe uzanır –tek, tenha– bir kamış
Sırf unutmak için, unutmak ey kış!
Büyük yalnızlığını dünyanın.
Ahmet Muhip Dıranas

KNITTING FACTORY

"Woodstock '69 gibi, ama New York '89..." New York magazine böyle tarif ediyordu Knitting Factory'yi. O Knitting Factory ki, New York'ta bir kulüp. Ama "kulüp" tabirine sığdırılabilecek bir yer değil. Ya da, belki, "kulüp" kavramını biraz "zorlamak" gerekiyor. Evet, kapalı bir mekan; içki içilen, bir şeyler atıştırılan, müzik –canlı müzik– dinlenen bir yer. Hayır, kapısında badigard yok, içeri girerken fiş, bilet filan kesilmiyor, yiyecekler sıhhi, "müzik" de

müzik. Fiyatlar ise makul mu makul, Beyoğlu'nun orta karar barları onun yanında "Pasha" kalır, öyle ki, New York'ta "fabrika fiyatı" yaygın bir slogan haline gelir. Ama, Knitting Factory, sadece bir "kulüp" değil, bir kültür kulübü: Bir müzik evi, bir resim galerisi, bir şiir atölyesi. Öyle dört-beş katlı bir bina değil, eski komşumuz "Haydar" kadar bir yer. Ama sedası Tokyo'ya kadar uzanıyor. Özetle, Knitting Factory acayip bir hikaye. Buralardan bir isim geliyorsa aklınıza, vazgeçin. Hiç alakası yok. Bir kere, maksat "yolunu bulmak" değil. Maksat, "yol açmak"... Kazma kürekle değil, "örgü örerek". Zaten onun için de adı Knitting Factory: Örgü fabrikası. Orada müzik örülüyor, resim örülüyor, şiir örülüyor; dostluklar, ilişkiler, velhasıl yeni bir zihniyet, başka bir kültür örülüyor. Kuruluş tarihi 1987. Kurucuları taşradan New York'a göçen üç genç. Michael Dorf, Louis Spitzer, Bob Appel, memleketleri Wisconsin'de tamamen kendi imkanlarıyla kaydettikleri ve bin adet bastırdıkları "Learning To Disintegrate" adlı albümleriyle kapı kapı dolaşırlar; her kapıdan elleri boş dönerler. Ve "madem öyle" derler, "kendi plak şirketimizi kuralım, adı da Flaming Pie olsun..." Houston Street'te yıkık dökük bir dükkan tutarlar, kendi elleriyle adam ederler. O arada akıllarına "Knitting Factory" düşer. İlk aşamada düşündükleri, sıradan bir kafedir, "Flaming Pie'ın kirasını çıkarsın, bizi geçindirsin yeter"... Derken, "olay" boyut değiştirir. Fikir, Kerouac'tan mülhem bir "free caz üstü beat şiiri kulübü"ne doğru evrilir. "Ve her şey bir küçük ilanla başlar": Michael Dorf, Village Voice'da kısacık bir duyuru görür: "Müsait caz grubu". İlanı veren Wayne Horvitz'dir, anlaşma sağlanır ve "her çarşamba şiir seansı"na ilave olarak "her perşembe caz" başlar. İlk perşembe, Horvitz ve arkadaşları sekiz kişiye çalar. Ama ok yaydan çıkmıştır. Mekanı ve "anlayış"ı çok tutan Horvitz, "bizim 'kediler' burada çalmaya bayılırlar" der, hakikaten de öyle olur, Don Cherry'den John Zorn'a, Coleman Hawkins'den Thelonius Monk'a alemin bütün kedileri "kulübe" müdavim olur; kısa bir süre içinde Knitting Factory emprovize cazın kalbi haline gelir. "Olay" cazla sınırlı değildir,

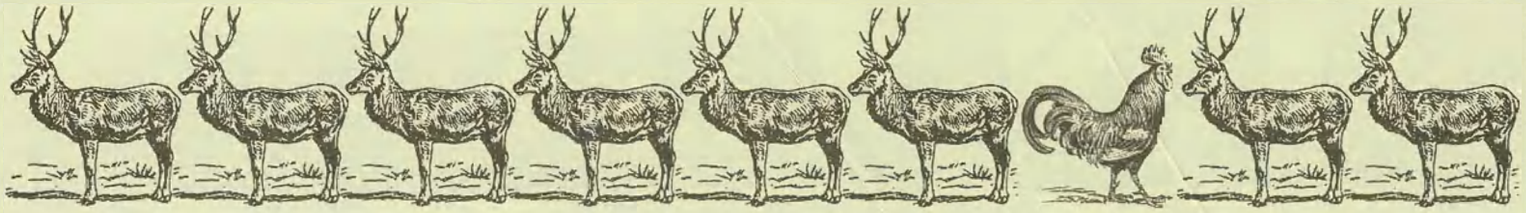

Grateful Dead'den Sonic Youth'a, Lounge Lizards'a ünlü, ünsüz birçok rock grubu, hatta Balanescu Quartet gibi klasikçiler de "örgü"ye katılır; müzisyenler içlerinden geldiği gibi çalar, müzik dışında bir kaygı duymadan müzik yapar. Kapasitesi, çok çok 80-90 kişilik olan Knitting Factory her akşam tıklım tıklım olur ve giderek bir "kült" mekan halini alır. Kulüpte çalınan doğaçlamalar, "Live At The Knitting Factory" ve Flaming Pie etiketiyle yayınlanır. Ayrıca, Swamp Thing'in "Learning To Disintegrate"i ve ikinci albüm "A Cow Come True" piyasaya çıkar. Bir yandan da Knitting Factory festivalleri alıp başını gider; Avrupa'ya ve daha ötelere, Japonya'ya kadar...
Hülasa, Knitting Factory, yeni bir "müzik kültürü" örgüsüne öncülük eder: Büyük kalabalıklara değil, küçük topluluklara... Profesyonelce değil, müzisyence. "Provize" değil, emprovize. Konfeksiyon değil, "el örgüsü". Meta olarak müzik değil, müzik olarak müzik. "Piyasa" için değil, "müzik için". Bir tüketim nesnesi olarak değil, ruhsal bir "deneyim" olarak... Knitting Factory'nin ilk basın bülteninde şu cümleler yer alır: "Maksadımız, çarşamba geceleri okunan şiirlerden duvarlardaki resimlere, farklı sanat mecralarını dokuyarak bir bütün oluşturmak. Knitting Factory aynı zamanda bir kafe. Fondü ve taze meyve gibi enteresan yiyecekler mevcut. Knitting Factory, birçok şeyi sanat addeder ve önerilere açıktır. Görüşmek üzere..."

L→

LENYA, LOTTE

1898'de Viyana'da doğdu. Yarım asır, Brecht'in ve kocası Kurt Weill'in şarkılarını söyledi. Bir şarkıcıdan ziyade, şarkı söyleyen bir oyuncuydu... Bir arabacının ve bir çamaşırcının kızıydı. Küçük yaşta sahne hayatına atıldı, altı yaşında yerel gösterilere, ardından Zürih balesine katıldı. 1920'de Berlin'e gitti, 1924'de Weill'la tanıştı. 1926'da evlendiler, bir sene sonra, "Mahagonny Kentinin Yükselişi ve Çöküşü"nde "Alabama Song"u okudu. Naziler iktidara gelince, Amerika'ya gittiler. 1941'de, Broadway'de "Candle In The Wind"de, 1945'de Kurt Weill-Ira Gershwin ortak çalışması "The Firebrand Of Florence"da oynadı. Weill 1950'de ölünce, kendisini onun eserlerinin muhafızlığını yapmaya adadı, Almanya dönemini öne çıkarmaya çalıştı. 1954'de, "Üç Kuruşluk Opera"daki Korsan Jenny rolüyle muazzam bir başarı elde etti. 50'lerde birçok Weill bestesini plağa okudu. 60'larda oyunculuğa geri döndü, 1963'de, Sean Connery'li James Bond filmi "Rusya'dan Sevgilerle"de kötü kadın Rosa Kleb'i oynadı. 1966'da Broadway'de "Kabare" müzikalinde yer aldı. Weill konserleri vermeyi hep sürdürdü.

M→

MAPPLETHORPE, ROBERT

Robert Michael Mapplethorpe 4 Kasım 1946'da Katolik bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Üç kardeşin en büyüğüydü. İçine kapanık bir çocuktu. Kendi isteğiyle ve büyük zorluklar çekerek Pershing Rifles askeri akademisinde öğrenim gördü. Bütün yaşamı boyunca cinselliğini, hayata ve sanata bakışını belirleyecek olan şiddetle ilk olarak burada ciddi biçimde tanıştı ve bir sevgi-nefret ilişkisi kurdu. Okulun öğrencileri arasında yarı-faşist eğitim yöntemleri ve inisiyasyon törenleri yaygındı. Mezuniyet sırasında "abi"lerin çizmelerini yalamak ve bok (aslında muzla karışık bisküvi ezmesi) yemek gibi uygulamalar vardı.

Amerika'nın önemli sanat okullarından Pratt Institute'de sanat eğitimi gören Mapplethorpe, New York avangard sahnesine sevgilisi Patti Smith'le birlikte çarpıcı bir dalış yaptı. İkisi yetmişlerde Chelsea Hotel'in en hızlı çiftiydiler. Mapplethorpe'un Kenneth Anger'vari eşcinselliği ve S/M eğilimleri, ilk olarak kolajlarında (Harley Davidson motosikletçi şapkaları ve tuvallere gerdiği file atletler) ortaya çıktı ve çok geçmeden Mapplethorpe, New York'un eşcinsel barlarının en tanınan simalarından biri oldu. (Özellikle yatakta zenci denizcileri bir yandan döverken, bir yandan da 'pis zenci!' diye aşağılaması başının sık sık derde girmesine yol açtı.) Ünlü fotoğraf koleksiyoncusu ve sergi yapımcısı Sam Wagstaff'la tanışıp ilişki kurunca fotoğrafçılığa ağırlık verdi. New York sosyetesiyle New York avangard sahnesi arasında kolladığı garip denge, aynı tarihlerde hem Holly Solomon Galerisi'nde hem de The Kitchen'da açtığı çok sözü edilen sergilerle başladı. Mapplethorpe, hepsi de soğuk, madeni ve ürkütücü bir güzelliğe sahip olan çiçek, ölüdoğa, portre, çocuk, çıplak erkek, cinsel organ, moda, manzara vb. fotoğraflarıyla seksenli yılların estetiğine ve "duygu"suna damgasını vurdu. Moda ve koleksiyoncu çevreleriyle olan dirsek temasına rağmen Mapplethorpe, Amerikan toplumu için hiçbir zaman kolay hazmedilir bir lokma olmadı. Hayatının son yıllarında, AIDS'den ölmekte olduğu sıralarda, Washington'da Corcoran Galeri'sinde açılan Perfect Moment sergisinin iptali bir kere daha sansür ve çıplaklık tartışmalarına ve protestolara yol açtı. Mapplethorpe, 1989'da öldü.

Patricia Morrisroe'nun "Robert Mapplethorpe, A Biography" adlı kitabından

Ş→

ŞENİZ, SEHER

Seher Şeniz, bundan yedi yıl önce, 100 küsur sentetik morfin hapı ve iki şişe viski içerek aramızdan ayrılmıştı. Oryantal dansın son temsilcilerinden Seher Şeniz, 1965 yılında "Plaj Güzeli" seçilerek "piyasaya" ilk adımını attı. Aynı yarışmada Seyyal Taner üçüncü olmuştu. Bir yıl sonra, Türkiye Güzelik Yarışmasına girdi, çok iddialıydı, ancak ikinci olabildi. Bu sonuca çok bozulmuş, boynuna takılan ikincilik kordelasını jürinin suratına fırlatmıştı. Sinemaya 1966 yılında başladı; "Kelle Koltukta", "Muz Sever misiniz", "İstanbul Dehşet İçinde", "Katiller", "Umut Kurbanları", "Yaralı Kalpler", "Aşk Uğruna", "Plajda Sevişelim"gibi filmlerde hep vamp rollerde gözüktü.
Kızlık soyadı Başdaş'tı. İlk evliliğini İzmir'de 16 yaşında yaptı. İkinci eşi Anthony Wilkins bir Amerikalıydı. Son "erkeği" ise Teknur Kiraz adlı bir Ermeni vatandaştı. Seher Şeniz'in hayatına bunlardan başka iki "kral" ve bir de "veliaht" girdi. Serpil Çakmaklı, Hülya Avşar gibi "artistlerle" düşüp kalkmaya meraklı "Traktör Kralı" Osman Hattat, "Elmas Kralı" Tosunyan ve "Gazinocular Kralı" Fahrettin Aslan'ın veliahtı Sacid Aslan ile beraber oldu.
Teknur Kiraz'la birlikte beş yıllığına Paris'e yerleşti. Burada burnuna çeki-düzen verdirdi, memelerine silikon koydurdu. Paris'in ünlü striptiz kulüplerinde çalıştı. Türkiye'nin beynelmilel ilk "pin-up"ı oydu; Playboy'da fotoğrafları yayınlandı. Paris dönüşü sinemadan çok oryantal dansa meyletti. Daima pahalı gazinolarda göbek attı. 29 Haziran 1984'te, bir bardak suda erittiği dört tüp Magadon'la intihar etmek istedi, o sıra 36 yaşındaydı. 12 saat ölümle pençeleştikten sonra kurtarılabildi. Bundan sekiz yıl sonra intiharı ikinci kez denedi ve bu sefer başarılı oldu. Ölümü gazetelerin birinci sayfalarından duyuruldu. O gün İlhan Selçuk, Hasan Pulur, Mehmet Altan köşe-yazılarını ona ithaf ettiler.

→63

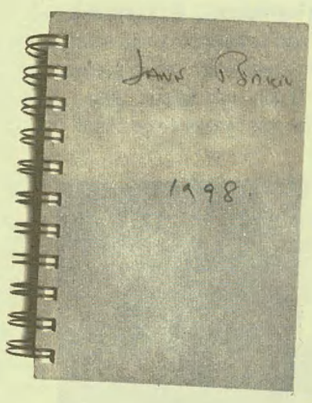

Hikaye uzun, ama kestirmeden gidelim: Jane Birkin –kim olduğunu söylemeye hacet yok, varsa eğer, bilenler bilmeyenlere anlatır– İstanbul'daydı. Bir tesadüfler zinciri sonunda bizi aradı, buluştuk ve birkaç gün yarenlik ettik. O arada gördük ki, birçok güzel huyuna ilaveten, hemen her yerde defterini çıkarıp gördüklerini çizmek gibi bir alışkanlığı ve becerisi var... Defterdeki "İstanbul izlenimleri"ni nakletmek istedik, Birkin'in de müsaadesiyle derhal sayfamıza aktardık. Övünmek gibi olmasın, dünya basınında ilk defa: "Desenleriyle Jane Birkin"...
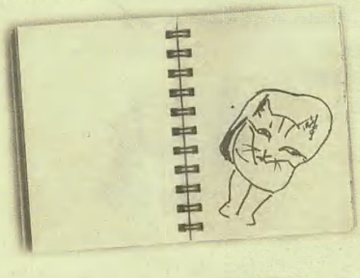
Üstte, en solda, Aziz isimli, dünya tatlısı bir taksi şoförü. Birkin, babasına çok benzediğini söylediği Aziz Bey'den başkasının arabasına binmedi İstanbul'da.. Üstte soldan ikinci resim, kızı Lou'nun portresi. Ortadaki resim bir havuz "görüntüsü" olsa gerek. Üstte, en sağda, Çırağan'da geçen bir günün izlenimi. Ortada, solda, Pera Palas'ın barında İngiltere-Arjantin maçını seyreden iki turist. Sağda, meyhaneler sokağı Nevizade'de bir akşam. Onun altında, Nevizade'nin demirbaşı Madam Anahit ve en altta, o akşam masaya alttan "takılan" davetsiz misafir...